

✻ Kettős szám ára 30 kr. = 60 fillér. ✻

MAGYAR KÖNYVTÁR.

SZERKESZTI RADÓ ANTAL.

— 311—312 —

VERNE GYULA

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL

NYOLCZVAN NAP ALATT.

FORDITOTTA

Telekes Béla.

I. RÉSZ.

MINDEN FÜZET EGYENKÉNT KAPHATÓ.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKEZELÉSE BUDAPESTEN, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZÁM ALATT.

Minden hó 1-én és 15-én új füzet jelenik meg.

„MAGYAR KÖNYVTÁR.

Szerkeszti: RADÓ ANTAL.

A *dőlt* betűkkel nyomtatott nevek a fordítót, illetve közrehozót jelzik. A csillaggal jelzett művek szindarabok.

Egy-egy szám ára 30 fillér. Minden füzet külön is kapható.

- *1. Katona, Bánk bán. *Beöthy Zs.*
2. Maupassant. Apró elbeszélések. *Tóth Béla.*
3. Berzsenyi D. Válogatott ódái.
4. Coppée. Kovácsok sztrájkja és egyéb elb. költem. *Radó Antal.*
- *5. Kisfaludy K. A kérők. *Beöthy Zs.*
6. Sípulusz. Humoreszkek.
7. De Amicis. A bor. *Tóth B.*
8. Zrínyi. Szigeti veszedelem.
- *9. Du Maurier-Potter. Trilby.
10. Csokonai. Dorottya. *Négyesy.*
- 11–12. Arany János válogatott balladái. (Iskolai kiadás.) *Riedl.*
13. Olasz elbeszélők tára. *Radó.*
14. Petőfi. Uti rajzok.
- *15. Dumas. A kaméliás hölgy.
16. Szomaházy I. Légyott nármásban.
17. Francia elbeszélők tára. I. *Ambrus Zoltán.*
- *18. Rovetta. A becsstelenek. *Radó*
19. Kisfaludy Károly válogatott költeményei. *Bánóczy József.*
- *20–21. Shakspeare Szentivány-éji álom. *Arany J.* (Isk. kiadás.)
22. Kármán. Fanni hagyományai. *Bánóczy József.*
- *23. Byron. Manfréd. *Ábrányi E.*
24. Agal Adolf. Viola Vera.
- *25. Sardou-Najao. Válgunk el.
26. Deák Ferencz 1861-iki első felirati beszéde.
- *27. Alachylos. A lelánczolt Prometheusz. *Zilahy Károly.*
28. Bársony I. Vadástörténetek.
- *29. Mürger-Barrière. Bohémélet. *Radó A.*
30. Béla király névtelen jegyzőjének könyve. *Szabó-Mika.*
- *31. Molière. Dandin György. *Hevesi Sándor.*
32. Gracza. 1848. márczius 15.
33. Bourget. Három elbeszélés.
34. Szabolcska M. Versek.
35. Turgenyev. Az ötödik kerék.
36. Kassuth Lajos 1848. július 11-iki beszéde.
37. Flammariou Camille. Csillagos esték. *Tóth B.*
- *38. Tóth K. A király házasa.
39. Droz Gusztáv. Az úr, asszony és a baba. *Béri Gyula.*
40. Vörtesy Arnold. Kisvártörténetek.
- *41. Ibsen. A népgyűlölet. *Vikár D.*
42. A kuruczvilág költészete. *Kardos A.*
- *43. Schiller. A messinai melly asszony. *Váradi Antal.*
44. Petőfi Sándor. Elbeszélések és hírlapi cikkek.
45. Poe. Rejtelmes történetek. *Tolnai Vilmos.*
46. Jókai Mór. Emlékbeszéd. Rudolf trónörököséről.
47. Kozma A. Vig elbeszélések.
48. Butti E. A. Az erkölccstele. *Tóth B.*
49. Petőfiné Szendrei Julia naplója és levelei Térey Mariához Jókai előszavával.
50. Tennyson. Arden Enoch. *Lőrinczi (Lehr) Zs.*
- *51. Murai K. Huszárszerelem.
52. Magyar népballadák. *Morva.*
- *53. Cavallotti-Radó. Éneke éneke.
54. Fáy András válogatott meséi. *Badics Ferencz.*
55. Salagub gróf. A medve.
56. Ambrus Z. Hajótörötték.
57. Meyer Konrád. Egy szegény ifjú szenvedése. *Hevesi*
- *58–59. Jókai. Helvila.
60. Csehov. Falusi asszonyok.
61. Kölcsey Ferencz válogatott beszédei.
62. Yke. Ujjászületés. Regény.
63. Áldassy Antal. Pázmány Péterélete.
64. Falk M. Erzsébet királynéről.
65. Olcero. Az öregsegről. *Fábián Gábor.*
66. Rudyard Kipling. Indiai történetek. *Mikes Lajos.*
67. Kabos Ede. A csengeri kalapok és egyéb történetek.
68. Szalárdi János Siralmas krónikája. *Angyal D.*

VERNE GYULA

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL

NYOLCZVAN NAP ALATT.

FORDITOTTA

TELEKES BÉLA.

ELSŐ RÉSZ.

BUDAPEST.

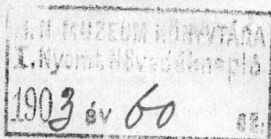
LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

Minden jog fentartva.

~~12.097/317-312~~
~~12.097/311-312~~
~~018877~~

ELSŐ FEJEZET.

Fogg Phileas és Passepartout, az mint ur, ez mint inas, kölcsönös szerződésre lépnek.

Ezernyoczsázshetvenkettőben, a Saville-Row, Burlington Garden 7. számú házában, — ott halt meg 1814-ben Sheridan, — Fogg Phileas esq. lakott, a londoni Reform-klub egyik legkiválóbb s legtekintélyesebb tagja, a ki azonban — úgy látszott — kerülni igyekszik minden olyast, a mi a közfigyelmet ráterelhetné.

Ez a Fogg Phileas tehát, Anglia egyik leg-híresebb államférfiának legalább lakásában utóda, fölötté rejtélyes egyéniség volt, a kiről a világ alig tudott egyebet annál, hogy tetőtől talpig derék uriember s az előkelő társaság, egyik legszebb férfia.

Azt mondták, hasonlít Byron-hoz arcra, --mert lába kifogásolhatatlan volt, — csak hogy amolyan bajszos és oldalszakálas Byron volt ő, amolyan szenvedélytelen arczkifejezésű Byron, a ki száz évet is érhet a nélkül, hogy megöregednék.

Fogg Phileas kétségtelenül angol volt, de-

talán nem éppen londoni. Sohsem látták a börzén, sem a bankokban, sem a City irodáiban. A londoni kikötőkben s doggokban sohasem tűnt föl hajó, a melynek Fogg Phileas lett volna a tulajdonosa. Ez az uri ember semmiféle igazgatótanácsban nem szerepelt, nevét sohasem emlegették ügyvéd-értekezleteken, sem a Templeban, sem a Lincoln's inn, vagy a Gray's inn ülésein.

Sohasem szónokolt, sem a törvényszék előtt, sem a Kingsbench, sem a kincstári ítélőszék, sem egyházi gyűlések tárgyalásain. Sem gyáros, sem üzletember, sem kereskedő, sem gazdász nem volt.

Nem volt tagja sem a királyi Tudományos Társulatnak, sem a londoni Institutnak, sem a művészet, tudomány, vagy ipar akármiféle egyesületének; még ama társulatoké sem, a melyek Londonban oly számosak, a Harmonikától az Entomologiai Társulatig, mely főként a kártékony rovarok pusztítása czéljából alakult.

Fogg Phileas csak a Reform-Club tagja volt s beérte ennyivel.

Ha csodálkozást keltene, hogy ily rejtélyes uri ember is tagjává lehetett e fölötte tiszteletreméltó társaságnak, szolgáljon tudomásul, hogy a Baring Testvérek ajánlatára vették föl, a kiknek bankházában helyezte volt el pénzét. E révén jelentős tekintélynek is örvendett, különösen azért, mert számlájának terhére váltóit mindenkor szó nélkül fogadta el a bank.

Gazdag volt-e Fogg Phileas? Kétségtelenül. De hogy miként szerezte gazdagságát, arról még a mindenttudók sem tudtak s bizonyos, hogy erről maga Fogg Phileas adott volna legkevésbé fölvilágosítást.

Egyáltalán nem volt pazarló, de fősvény

sem ; ha bármi nemes, hasznos, vagy dicső czél támogatásra szorult, ő mindig adakozott s mindig feltűnés nélkül, sőt névtelenül.

Csöppet sem volt közlékeny ez az uri ember. Csak annyit beszélt, a mennyi elkerülhetetlen, s mennél hallgatagabb volt, annál rejtélyesebbnek látszott. Pedig életmódját mindenki láthatta, csak-hogy az napról-napra oly pontosan egyforma volt, hogy a kielégítetlen kíváncsiság azon kívüleső mozzanatokot kutatott.

Sokat utazott-e? Valószínűleg. Mert a föld-kerekesség térképét nála jobban alig ismerte valaki. Nincs oly rejtett hely a világon, a mit ő ne ismerne. Sokszor megesett, hogy ama vélekedéseket, a mik a klubban egyik-másik elveszett, vagy elveszettnek hitt utazó felől keringtek, néhány odavetett szóval úgy igazította helyre rövidesen, hogy olykor valami látomás sugallatának tulajdonították szavait, az események annyira igazolták utóbb.

Ugy kellett lenni, hogy ez az ember már mindenütt járt, ha másként nem, legalább gondolatban.

Valósággal azonban Fogg Phileas már sok éve ki nem mozdult Londonból. A kiknek szerencsájök volt valamennyire közelebről ismerniök őt, bizonyítják, hogy soha máshol nem látták mint azon az uton, a melyen naponkint a klubba s onnan vissza, haza szokott járni.

Ujságotlasás és whist-játék volt összes szórakozása. E csöndes játékban, mely annyira illett a természetéhez, gyakran nyert, de a nyereséget sohasem söpörte be tárczájába, az összegek mind ott szerepeltek a jótékonyság gyűjtőivein.

Egyébiránt megjegyzendő, hogy Fogg Phileas csakis a játék és sohasem a nyereség kedvéért játszott. A whist neki bizonyos nehézségek

leküzdését jelentette, a küzdelemnek bizonyos kényelmes nemét, a mely sem mozgásba, sem elfáradásba nem kerül s az ő egyéniségéhez csak ily küzdelem illett.

Tudvalevőleg Fogg Phileasnak sem felesége, sem gyereke nem volt, — a mi különben a legderekabbar emberen is megeshetik, — sőt rokonai, barátai sem voltak, — a mi már különösebb.

Fogg Phileas egyedül lakott saville-rowi házában; egyetlen inasát kivéve, a kivel teljesen beérte, senki emberfia oda be nem juthatott.

Micsoda állapotok lehettek odabenn, arról senkinek sem volt fogalma; Fogg Phileas a klubban reggelizett, ebédelt, vacsorált, mindennap ugyanabban a teremben, ugyanannál az asztalnál; soha sem vendégelt meg senkit, soha idegent be nem vezetett, pontban éjfélkor mindig hazaindult, soha sem használta ama pompás hálóhelyiségeket, a mik a Reform-klubban a tagok rendelkezésére álltak.

A nap huszonnégy órájából tizet lakásán töltött, részben alvásra, részben öltözködésre fordítván ez időt.

Rendes sétáját a klub gyönyörűen parketezett várótermében, vagy pedig a kék üveggel fődött nagy körfolyosón, a melynek ívelt mennyezete nyolcz, vörös porphyrból faragott oszlopon nyugodott, mindig egyforma módon, változatlanul kimért lépésben végezte. Reggelire, ebédre a klub konyhája, éléskamrája, cukrászata, halastava, tehenészete mindig a legjobb fogásokat szolgáltatva asztalára. A klub szolgaszemélyzete, csupa komoly férfiú, fekete ruhás, nemezczipőjű alakok, a legkülönb porcellán-edényen a legdrágább szász vászon abroszra táltak neki. Sherryjét, vagy Porto-borát, a legfinomabb czimettel izesített

Claret-t a club ritkaságszámba menő kristálykészletéből itta; italait pedig oly jégbe hűtötték, a mit a club, semmi költséget sem kimélve, Észak-Amerika tavairól hozatott.

Ha az ily életmódot különcködésnek mondjuk, meg kell vallani, hogy az ily különcködés eléggé kellemes dolog.

A nem éppen pazar berendezésű saville-rowi ház csupa kényelem volt. Bérlojének kiszolgálása azonban a már említett életmód révén fölötte csekélyre szorítkozott. Egyetlen inásától Fogg Phileas egyet azért mégis a legszigorúabban megkövetelt: példátlan pontosságot és rendszerességet.

E napon, — október 2.-án, — Fogg Phileas elcsapván inását Forster John-t, még pedig azért, mert az nyolczvannégy Fahrenheit-fokú vizet vitt be neki a borotválkozáshoz nyolczvanhat fokú helyett, — épp az új inast várta, a kinek tizenegy és féltizenkettő közt kellett jelentkezni, hogy bemutatkozzék.

Fogg Phileas úgy ült ott széles karosszékeben, lábszárait összészorítva, kezét térdén nyugtatva, feszesen, emelt fejjel, mint valami parádés katona s nézte a fali órát, a mely órát, perczet, másodpercet, napokat és hónapokat egyaránt mutatott. Szokása szerint Fogg úr pontban féltizenkettőkor fölkelt volna, hogy a clubba menjen. E pillanatban kopogtattak az ajtón.

Az elbocsátott inas lépett be s jelentette:

— Az új inas.

A legény, a ki erre bejött s köszönt, körülbelül harminczéves lehetett.

— Tehát franczia? — kérdezte Fogg Phileas, s a neve John?

— Jean, uram, kegyes engedelmével, — felelt az inas, — Passepartout Jean, s azért ne-

veztek el így, mert bármi kényes bajból is pompásan ki tudom vágni magamat. Azt hiszem, derék ficzko vagyok, uram, de meg kell vallanom azt is, hogy már igen sok mindenféle voltam. Voltam vándorénekes, czirkuszi lóidomító, légtornász, akárcsak Leotard, kötél-tánczos mint Blondin: majd hogy tehetségem üdvösebben érvényesüljön, tornatanárrá lettem, sőt végre őrmesterré, a párizsi tűzoltóságnál. Jelentékeny tűzvészeknél szerepelttem mint azt bizonyítványom is tanúsítja. Öt éve azonban ott hagytam Franciaországot s hogy családi tűzhelyeknél melegedhessem, most Angliában komornyikoskodom. Jelenleg éppen szolgálat nélkül állok s mivel értesültem, hogy Fogg Phileas úr, az egyesült királyságok legpontosabb s legzárkózottabb uriembere inast keres, ime bemutatkozom, remélve, hogy itt nyugodtan élhetek majd s még Passepartout nevemet is elfeledhetem.

— Ez a Passepartout név tetszik nekem, — válaszolt Fogg úr — jó helyről ajánlották magát, jó bizonyítványai vannak; tudja föltételeimet?

— Tudom, uram.

— Helyes. Hány óra most az óráján?

— Tizenegy óra, huszonkét perc, — felelt Passepartout, hatalmas ezüst órát vonván ki zsebéből.

— Késik, — mondta Fogg úr.

— Bocsánat, uram, lehetetlen...

— Négy perczet késik. Mindegy. Megjegyezzük a különbséget. Nos, e pillanattól, vagyis 1872. október 2-a d. e. 11 óra 26 percztől fogva maga az én szolgálatomban áll.

Fogg Phileas erre fölemelkedett, baljával kalapja után nyúlt, gépies mozdulattal fejére tette s szó nélkül távozott.

Passepartout csak annyit hallott, hogy a kapu mint nyílik s zárul kétszer egymásután:

először ura ment el, másodszor elődje Forster James.

Passepartout a saviile-rowi házban tehát magára maradt.

MÁSODIK FEJEZET.

Passepartout meggyőződik, hogy eszményképére akadt.

— Isten ugyse' — gondolta Passepartout, a ki eleinte kissé elfogultan nézett körül, — Tussaud asszony emberkéi is szakasztott úgy mozognak mint az én új gazdám.

Tussaud asszony emberkéi ugyanis viaszbábok voltak, egész London a csodájukra járt, oly tökéletes volt a szerkezetük; csak az hiányzott még, hogy meg is szólaljanak.

Passepartout, mialatt ura előtt állt, gyorsan, de alaposan szemügyre vette azt. E nemesen szép termetű ember, a kinek magas növése kellemes arányban állt széles válluságával, körülbelül negyven éves lehetett, haja, szakála szőke volt, homloka sima, redőnek nyoma sem mutatkozott halántéka körül, halvány arczára nem szállt pirosság s pompás fogsora volt. Egyéniségében nagy fokon lehetett meg az a tulajdonság, a mit a physiognomusok „nyugodtság a tevékenységben“ szólammal szoktak megjelölni, s a mely közös sajátja az oly embereknek, a kik nem ütnek zajt, bármily nagy dolgot művelnek is.

Szilárd lélekkel, hidegvérrel megáldva, biztos szemmel, meg nem rezzenő pillával, tökéletes mintaképe volt ama közömbös angoloknak, a kik szép számmal élnek az egyesült királyságok területén s a kiknek kissé akadémikus testtartását Kaufmann Angelika ecsete csodás jellemzetességgel tudta ábrázolni. Bármiféle tevékenységében ez

uri ember oly lénynek tűnt föl a szemlélő előtt, mint akinek valamennyi porczikája a legteljesebb egyensúlyban van s oly pontos, oly tökéletes szerkezet, akár Leroy, vagy Earnshaw egy chronométere. Fogg Phileas valóban maga a megtestesült pontosság volt s ez szembeötlött még „keze s lába jellegén“ is; e végtagok ugyanis embernél, állatnál egyaránt sokat árulnak el tulajdonosuk hajlamairól.

Fogg Phileas amaz emberek közé tartozott, a kik oly megállapodottak, mint az egyszeregy, soha sem sietnek, mindig készen állnak, minden lépésükkel, minden mozdulatukkal jól gazdálkodnak. Egyetlen fölösleges lépést nem tett soha, mindig a legrövidebb utat választotta. Még ha a padmalyra nézett is, azt sem tette czéltalanul; hiába valólag a kezével sem legyintett. Soha senki izgatottnak vagy nyugtalannak nem látta. Nem igen akad ember, a ki nála kevésbbé sietne s ő mégis mindenkor idejekorán érkezett.

Am az is érthető, hogy ez a férfi oly egyedül, a társadalmi szokások körein kívül oly elkülönözötten élt. Tudta, hogy a rendes társadalmi életben elkerülhetetlenek a surlódások s mivel minden surlódás veszteséget jelent, ő gondosan került minden szorosabb érintkezést.

Ami pedig Jeant, a Passepartout melléknevű Jeant illeti, hát az bizony Párizs szülötte volt, vérbeli párizsi s amaz öt év alatt, a mit Angliában töltött, hol itt, hol ott inaskodván Londonban, kedvére való gazdát hiába keresett.

Passepartout nem volt sem a Frontin-ek, sem a Mascarillek fajtájából való, kik bármily magasan hordják is orrukat, vagy bármennyire bizalmaskodók, azért tulajdonképen mégis csak szemtelen fajankók s nem egyebek. Nem, Passepartout derék ficzkó volt, nyájas arczú, kissé duz-

zadt ajkú, rokonszenves, udvarias természetű s feje, ez a nagy gömbölyűség, oly bizalomgerjesztő fej volt, a milyen csak legjobb barátunk nyakán kedélyeskedhetik felénk.

Szeme kék volt, arczzszíne élénken üde, képe telt, majdnem a kicsattanásig, dereka délczeg tartásu, izomzata pedig oly herkulesi erejű, a milyenné csak az ifjúkori folytonos tornagyakorlatok fejlesztették. Vöröses barna haja meglehetősen rakoncátlanul göndörödött fején. Az ókor képfaragói tizennyolcz módját tudták Minerva hajviseletének, Passepartout a magáét fölötte egyzerűen csinálta: kettőt-hármat simított rajta fésűjével s megvolt vele.

Hogy e ficzko őszinteségre, közlékenységre hajló jelleme hozzá fog-e tudni illeszkedni a Fogg Phileas egyéniségéhez, azt bajos lett volna előre megmondani. Lesz-e oly tökéletesen pontos szolgálja urának, a milyennek az megköveteli? Mind ezt csak a jövő döntheti el. Annyi bizonyos, hogy Passepartout meglehetősen zajos multja után most már nyugalmasabb életre vágyott. Sokat hallván az angol urak közmondásos nyugodtságáról, kimért rendszerességű életmódjáról, Angliában igyekezett megtalálni azt, amit keresett. A szerencse azonban mindeddig sehogy sem kedvezett neki. Sehol sem birt megmaradni, tizszer is cserélt már szolgálatot. Valahány gazdája mind kalandos természetű, állhatatlan, utazni szerető ember volt, s az ilyesmi Passepartoutnak már sehogy sem szerzett örömet. Legutóbbi gazdája, az ifju Longsferry lord, parlamenti tag, a Haymarket „Ősztrigás mulató“-jában dorbézolván át az éjszakát, gyakran tért bizony a rendőrség embereinek támogatásával haza. Passepartout, a ki nagyon is szerette volna, hogy gazdája minél föltétlenebb becsülésnek örvendjen, egy némely tiszteletteljes megjegyzést koc-

káztatott erre vonatkozólag, a mi visszatetszést szült s ő elhagyta helyét. Ekkor hallotta, hogy Fogg Phileas esq. inast keres. Tudakozódott s úgy vélte, hogy az ily rendes életű ember mellett, a ki otthon szokott aludni, aki nem utazgat, a fővárosból még csak egy napra sem megy el, bizonyára jó dolga lesz. Bemutatkozott tehát s mint már tudjuk, sikeresen.

Nos, Passepartout féltizenkettő után magára maradt a sавille-rowi házban. Rögtön hozzálátott, hegy pinczétől padlásig mindent szemügyre vegen. A tiszta, rendes, szigorú egyszerűség és kényelem nagyon megtetszett neki. Olyan volt ez az épület, mint valami szép nagy csigaház, a mely azonban gázvilágítással s gázfűtéssel van berendezve.

Passepartout könnyen rátalált a saját szobájára is a második emeleten s tetszését megnyerte ez is. Villanyos csengők, szócsövek kötötték össze ezt a szobát a többi helyiséggel. A kandallón villanyos óra állt, a melybe Fogg Phileas hálósobájabeli órájának vezetéke kapcsolódott úgy, hogy a két óra járása tökéletesen egyezett.

— Pompás, pompás! — mondogatta magában Passepartout.

Az óra fölött kis jegyzéket vett észre, napi teendőinek rendje volt azon. Reggeli nyolcz órától kezdődőleg, a mikor Fogg Phileas fölkelni szokott, egészen féltizenkettőig, a mikor a Reformclubba indul, a szolgálatnak minden rendje-módja felől kimerítő utasítást nyújtott e jegyzék. Nyolcz óra, huszonhárom perczkor: tea s kétszersült; kilencz óra harminczhét perczkor: borotválkozáshoz való víz; kilencz óra negyven perczkor: fésülés. És így tovább. Hasonló utasítások voltak a délelőtt féltizenkettőtől éjjeli tizenkét óráig terjedő időköz munkarendje felől. Passepartout valóságos

műélvezettel olvasta el mindezt s azonnal hozzá-
látott a megtanulásához.

A ruhatár bámulatos rendben s a lehető leg-
dusabban volt fölszerelve. Valahány nadrág, ka-
bát, mellény: mindegyiknek száma volt s e szá-
mok szerint egy jegyzék mutatta, hogy melyik
ruhadarab, mily időszakban, mily napokon kerül
használatba. A lábbeliekről hasonló jegyzék in-
tézkedett.

Szóval csupa rend s kellemes kényelem volt
ez a saville-rowi ház, a mely a híres, de fölötté
szórakozott Sheridan idejében a rendetlenségnek
valóságos temploma lehetett.

Könyvek, könyvszekrények nem álltak
benne; az ilyesmi fölösleges lett volna, hiszen
Fogg Phileas urnak a Reform-klubban két könyv-
tár is állt rendelkezésére, az egyik csupa szépiro-
dalom, a másik csupa tudomány.

A hálószobában közepes nagyságu, tűzálló
s betörés ellen biztosító pénzszekrény volt. Fegy-
ver, vadászszerszám, vívókészlet sehol. Minden csak
békeszeretetről tanuskodott.

— Ez kell nekem! Itt az én helyem! Fogg
ur meg én pompásan megértjük majd egymást!
Rendszerető, házias ember ez! Valóságos gép!
Tehát egy gép szolgája leszek; nem is rossz dolog!

HARMADIK FEJEZET.

*Fogg Phileas oly beszélgetésbe keveredik, a melynek
esetleg nagyon drágán adhatja meg az árát.*

Fogg Phileas féltizenkettőkor távozván
hazulról, miután jobb lábát ötszázhetvenötször
tette bal lába elé s a balт ötszázhetvenhatszor a
jobb elé, megérkezett a Reform-clubba, Pall-Mall

egyik óriás épületébe, a mely a clubnak nem kevesebb, mint három milliójába került.

Egyenest az étkezőbe ment, melynek kilencz nagy ablaka pompás kertre nyílt, hol a fák már őszi, aranyrozdás lombdíszen állottak.

Szokott helyére ült, terítke készen várta már

Villásreggelije inycsiklandozó reading-sauce-szal leöntött párolt hal, rózsaszín nedvű roastbeef mustárral, gyümölcstöltelékes sütemény s kis szelet chester-sajt volt. Mindehhez néhány csésze tea járult, abból a fajtából való, a mit a termelők kizárólag csak a Reform-clubnak szállítanak.

Tizenkét óra negyvenkét perczkor Fogg úr fölkel s átment a nagy terembe, melynek falait dús, aranykeretű gyönyörű festmények díszítették. Itt az inas a még fölbontatlan Times-t nyújtotta át neki, a mit ő mindig maga szokott fölszakítani, még pedig oly könnyed ügyességgel s biztossággal, a mely kezének, e nem éppen nehézség nélkül való műveletében, igen nagy gyakorlata felől tanuskodott. Ez ujság olvasása három óra negyvenöt perczig foglalkoztatta. Aztán a „Standard“-ot olvasta egészen ebéd idejéig.

Ebédje ugyanolyan volt, mint reggelije. Csak éppen a „royal british sauce“-szal gazdagabb.

Öt óra negyven perczkor Fogg úr ismét megjelent a nagyteremben s ott a „Morning Chronicle“ olvasásába merült.

Félóra multán több club-tag érkezett s odagyültek a kandalló mellé, melyben pirosan izzott a szén.

Fogg ur rendes játszótársai voltak, csupa szenvedélyes whist-játékos, akár csak ő: Stuart Andrew mérnök, Sullivan John és Fallentin Sámuel bankárok, Flanagan Tamás sörfőzői Ralph Walter, az angol bank egyik igazgatóság,

tagja, — mind gazdag, tekintélyes férfiú, még a Reform-club mértéke szerint is, a hol pedig a kereskedelem és pénzvilág legnagyobb hatalmaságai kerültek össze.

— Nos, Ralph — kérdezte Flanagan Tamás — mi hír a tolvajról?

— Üthetik bottal a nyomát — vágott közbe Stuart Andrew — a bank pénze többé meg nem kerül...

— Ellenkezőleg — válaszolt Ralph — erősen hiszem, hogy megcsípjuk a tolvajt. Legügyesebb titkos rendőreink utaztak keresésére Amerika s Európa kikötőibe; annak az úrnak bajos lesz előlük menekülnie.

— Megvan tehát a betörő személyleírása? — kérdezte Stuart Andrew.

— Mindenekelőtt — jegyezte meg Ralph — nem is betörő az!

— Hogyan? Ötvenezer fontot rabol el s még csak nem is betörő?

— Nem — mondta Ralph.

— Hát iparlovag? — gúnyolódott Sullivan.

— A „Morning Chronicle” azt írja, hogy előkelő uriember...

E szavakat Fogg Phileas mondta, a kinek feje eddig ki sem látszott a sok ujságpapir mögül. Fogg Phileas most egyuttal üdvözölte is tagtársait, a kik szívélyesen viszonzták üdvözlését.

A szóban forgó esemény, melyről az egyesült királyság összes ujságai a legkülönbözőbb híresztelésekkel szolgáltak, három nappal előbb, szeptember 29-én történt.

Az angol bank főpénztárnokának asztaláról ötvenezer fontot tartalmazó bankjegycsomag tűnt el.

A csodálkozóknak, a kik sehogy sem értették, hogyan eshetett meg a dolog oly könnyen,

Ralph Walter csak annyit mondott, hogy a főpénztáros éppen valami három shilling és hat pence-nyi bevétel nyugtázásával volt elfoglalva s elvégre az embernek nincs ezer szeme.

Megjegyzendő, hogy az Angol-Bank csodálatos intézménye nem akarván a közönség becsületérzését sérteni, nagyon kevésbé óvatos. Őrnek, rácsos korlátnak híre sincs. Arany, ezüst és papírpénz úgy hever ott a pénztár asztalán egészen szabadon, csaknem kiszolgáltatva akárkinek. Dehogy is gyanúsítják a közönséget. Az angol erkölcsök és szokások egyik élesszemű megfigyelője írja, hogy a midőn egyszer az Angol Bank pénztáránál dolga akadt, nagyon szeretett volna egy ott heverő, hét-nyolcz fontra becsülhető aranyrudat közelebbről megnézni; kezébe vette, jól megnézte, aztán szomszédjának adta, az is megnézte s szintugy tovább adta, kézről kézre járt az aranyrud, kikerült egészen a folyosóra s csak félóra multán jutott vissza a pénztár asztalára, a pénztáros pedig az egész idő alatt még csak egy pillantást sem vetett utána.

Szeptember 29-én azonban nem így esett. A bankjegycsomag eltűnt s nem került meg. Mire a pénztár hatalmas órája ötöt ütven, a hivatalos zárást jelezte, az Angol Bank nem tehetett mást, mint, hogy ötvenezer fontot a veszteségszámlára vezessen.

A tolvajlás fölfedezése után titkos rendőroket küldött a bank az összes kikötővárosokba, a tettes kézrekerítőjének kétezer fontot s a megkerülő pénz öt százalékát ígervén jutalmul. Addig is, míg a vizsgálat különösebb adatokat szolgáltathat, a titkos rendőröknek minden érkező s távozó utast gondosan szemügyre kellett venniök.

Csaknem bizonyosnak látszott, s a „Morning Chronicle“ is azt írta, hogy a tettes nem

tagja semmiféle szervezett tolvajbandának, a milyen Angliában szép számmal található.

Szeptember 29-én, abban a teremben, a hol a lopás történt, több izben tünt fel egy kifogástalan öltözetű, tisztos arcú, előkelő külsejű uri ember. A vizsgálat ezt fogta gyanuba s személyleírását, melyet eléggé sikerült megállapítani, azonnal megküldte az egyesült királyság és az egész földrész valamennyi rendőrségének. Sokan tehát, s többek közt Ralph is, úgy vélekedtek, hogy a tolvaj kézrekerültében eléggé jogosan reménykedhetnek.

Természetes, hogy egész London csak erről beszélt.

Szenvedélyes viták indultak meg arról, sikerül-e majd, vagy sem, a rendőrség vállalkozása. Nem csoda hát, ha a Reform-club tagjait is foglalkoztatta e kérdés, a mely e helyen az által is nyert érdekességben, hogy éppen az Angol Bank egyik igazgatója mondhatott fölöle véleményt.

A tiszteletreméltó Ralph Walther nem kételkedett a nyomozás sikerében, figyelembe vevén, hogy a kitűzött díj nagysága jelentékenyen fokozza majd a rendőrség buzgalmát s éleslátását. Kartársa, Stuart Andrew azonban már távolról sem bizakodott ennyire a dologban. Az urak tehát folytatták a vitát s úgy telepedtek le a játékasztalhoz, Stuart Flanagannal, Fallentin Fogg Phileas-szal szembe. Játék közben a játékosok persze nem beszéltek, de osztás idején annál hevesebben tört ki újra s újra az eszmecsere.

— Én azt mondom — jegyezte meg Stuart Andrew — hogy minden körülmény kedvez a tolvajnak, a ki bizonyára fölötte ügyes ember, már amugy is.

— Ugyan, kérem — felelt Ralph — hiszen

nincs oly rejtekhely a világon, a hová biztonságba menekülhetne.

— Az ám!

— Hát hova mehetne?

— Mit tudom én — mondta Stuart Andrew — de hiszen elég tág a világ.

— Régen volt az! — jegyezte meg Fogg Phileas halkan s Flanagan Thomas elé tolta a kártyát. — Ön oszt uram!

A vita ismét függőben maradt a játszma alatt, de mihelyt az véget ért, Stuart Andrew azonnal fölvette a szót:

— Hogyan érti, hogy régen volt az? Talán bizony kisebb lett azóta a föld?

— Persze! — mondta Ralph Walther. — Osztozom Fogg úr nézetében. A föld bizony megkisebbedett, hiszen tizszer is gyorsabban utazható ma körül, mint száz év előtt. S épp azért, a jelen esetben a nyomozás is sokkal gyorsabb lehet.

— Csakhogy a tolvaj menekülése is könnyebb dolog ám!

— Ön következik, Stuart úr — szólt Fogg Phileas.

A hitetlen Stuart azonban sehogysem adta be derekát, a játszma végeztével ismét fölszólalt:

— Valóban, tisztelt Ralph úr, nagyon jóízű ötlete támadt, azt mondván, hogy a föld megkisebbedett. Tehát mivel most három hónap alatt körülutazható —

— Nyolczvan nap alatt! — vágott közbe Fogg Phileas.

— Csakugyan, uraim, erősítette Sullivan John — nyolczvan nap az egész út, a mióta az indiai nagy vasutnak Rothal és Allahabad közötti vonala megnyílt. A „Morning Chronicle“ számítása szerint:

Londonból Suezbe, a Mont-Cenis-n és	
Brindisin át, gyorsvonaton s	
posta-hajón	7 nap
Suezből Bombay-ba postahajón	13 „
Bombayból Calcuttába vasuton	3 „
Calcuttából Hong-Kongba (China) posta-	
hajón	13 „
Hong-Kongból Yokohamába (Japán)	
postahajón	6 „
Yokohamából San-Franciscoba posta-	
hajón	22 „
San-Franciscoból New-Yorkba vas-	
uton	7 „
New-Yorkból Londonba postahajón és	
vonaton	9 „

Összesen : 80 nap.

— Igen, nyolczvan nap! — kiáltott föl Stuart Andrew s szórakozottságában rosszul emelte meg a kártyát — csak hogy rossz időjárás, ellenkező szelek, hajótörés, vonatkisiklás, stb. nélkül.

— Minden eshetőségre számítva! — felelt Fogg Phileas és tovább játszott, bár most már a beszélgetés fölülkerekedett a játékon.

— Még abban az esetben is, ha a hinduk vagy az indiánok fölszednék a síneket? — kérdezte Stuart Andrew. — Ha föltartóztatnák a vonatot, hogy a podgyáskocsikat kirabolják s az utasokat megskalpozzák?!

— Minden eshetőségre számítva! — ismételte Fogg Phileas, miközben kártyáit fölmutatta. — Két ütés!

Stuart Andrew, a kinek osztania kellett volna, összezsapta a kártyát s így szólt:

— Elméletileg igaza lehet, Fogg úr, de a gyakorlatban...

— A gyakorlatban is, Stuart úr.

— Szeretném látni.

— Csakis öntől függ. Utazzunk együtt.

— Isten ments'! — szabadkozott Stuart — inkább fogadok négyezer livrebe, hogy ily utazás ily föltételek mellett — lehetetlen.

— Sőt nagyon is lehetséges — erősködött Fogg úr.

— Nos jó, tegye meg tehát!

— A föld körül való utat nyolczvan nap alatt?

— Azt

— Jó, megteszem!

— Mikor?

— Azonnal. De megjegyzem, hogy az ön költségére teszem.

— Örültség! — kiáltott föl Stuart Andrew, a kit játszótársának makacssága már ingerelni kezdett — játszszunk inkább tovább!

— Ugy hát tessék keverni — felelt Fogg Phileas — az imént elmulasztotta a keverést.

Stuart Andrew remegő kézzel vette föl a kártyát, de rögtön vissza is tette s szólt.

— Igen is, Fogg úr fogadok négyezer fontba!

— Kedves Stuart — szólt közbe Fallentin — csillapodjék, hisz nem is mondhatja komolyan...

— Ha azt mondom, hogy fogadok, hát komolyan mondom!

— Tartom a fogadást! — szólt Fogg s társaihoz fordulva így folytatta:

— Huszezer fontom van letétben a Baring-Testvéreknél, készséggel fölteszem.

— Huszezer fontot! — kiáltott föl Sullivan

John. — Huszezer fontot, a mit úgy veszthet el, holmi véletlen kis késedelem miatt!

— Véletlen nincs — felelt egészen nyugodtan Fogg Phileas.

— De ez a nyolczvan nap, Fogg úr, csak a legszűkösebb számítás.

— A legszűkösebb mód is jól fölhasználva mindig elegendő.

— De, hogy kifussa, matematikai pontossággal kell vasutról hajóra, hajóról vasutra ugrania.

— Matematikai pontossággal fogok ugrani.

— Ön tréfál.

— Valamire való angol sohasem tréfál, ha ily komoly dologról, fogadásról van szó — felelt Fogg Phileas. — Huszezer livre-be fogadok bárkivel, aki tartja, hogy a földet nyolczvan nap, vagyis ezerkilencszázhusz óra, vagyis száztizenötezerkét-száz percz alatt körülutazom. Tartják?

— Tartjuk! — mondták Stuart, Fallentin-Flanagan és Ralph urak; miután egymással rövidesen megbeszélték a dolgot.

— Helyes — mondta Fogg úr — Doverbe nyolcz óra negyvenöt perczkor indul a vonat. Azzal utazom.

— Még ma este? — kérdezte Stuart.

— Még ma este — felelt Fogg Phileas. — Ma ugyanis — folytatta, kis naptárt véve elő s végignézve azt — szerda, október huszonkettedike van, tehát deczember huszonnegyedikén, szombati napon, este tíz óra s harmincz perczkor ismét Londonban kell lennem, még pedig itt, a Reform-club e termében, különben ama huszezer font készpénzem, a mely a Baring-Testvéreknél letétben van, annak rendje s módja szerint teljes joggal önöket illeti meg. Tessék, itt a cheque az összegről.

A fogadásról jegyzőkönyvet vettek föl s mindnyájan aláírták. Fogg Phileas teljesen nyugodt volt. Bizonyos, hogy nem nyereségvágyból fogadott, huszezer fontot — vagyónának felét — csak azért tette föl, mert tudta, hogy nehéz, sőt talán lehetetlennek látszó tervének megvalósítása körülbelül ugyanekkora összeget fog fölemésztetni s így csak költségeinek megtérítésére számított. Ellenfelei azonban meglehetősen fölizgatódtak, nem ugyan a nagy tét miatt, de mert furdalta őket a lelkiismeretük, hogy ily lehetetlen föltételek mellett tartották a fogadást.

Pont hét óra volt ekkor. Fogg urat fölkérték, hagyná abba a játékot, hogy előkészületeit az utazásra megtehesse.

— Bármely pillanatban útra kelhetek — válaszolt a hidegvérű úri ember, osztott és szólt:

— Ön ad ki, Stuart úr.

NEGYPEDIK FEJEZET.

Fogg Phileas megdöbbenti inasát, Passepartout-t.

Hét óra huszonöt perczkor Fogg úr, husz guineát nyervén a whist-en, elbucsuzott tiszteltreméltó társaitól s elhagyta a Reform-clubot. Hét óra ötven percckor már be is nyitott lakása ajtaján.

Passepartout, a ki a házirendet már elejétől végig pontosan betanulta volt, nagyon meglepődött, hogy Fogg urat ily pontatlanul kell látnia; ugyan mért jön ily pontatlan időben? Hiszen a házirend értelmében a saville-row lakójának csak éjfélkor kellene hazatérnie.

Fogg Phileas előbb a szobájába ment s onnan szólt ki aztán:

— Passepartout!

Passepartout nem felelt. E hívás bizonyára nem neki szólt. Hiszen nincs itt az ideje.

— Passepartout! — szólt ki újra Fogg úr, de semmivel sem hangosabban, mint előbb.

Passepartout megjelent.

— Kétszer kellett szólítanom, — mondta Fogg úr.

— Csakhogy nincs még éjfél, — felelt Passepartout, elővonván az óráját.

— Tudom, — válaszolt Fogg Phileas, — s nem is veszem zokon. Tíz perc múlva Doverbe s Calais-be utazunk.

Passepartout kerek arcza önkéntelenül is elfintorult. Rosszul kellett hallania.

— Nagyságod utazik? — kérdezte ámulón.

— Ugy van, — felelt Fogg Phileas, — körülutazzuk a földet.

Passepartout még jobban elámult; szeme tágra nyílt, pillája s szemöldöke magasra ívelődött, egész teste szinte megnyúlt, a megdöbbenés minden jele mutatkozott rajta.

— Körülutazzuk a földet?! — ismételte tompa hangon.

— Nyolczvan nap alatt, — jegyezte meg Fogg Phileas, — tehát nincs vesztegetni való időnk.

— De a podgyász? — kérdezte csodálkozó értetlenséggel csóválva fejét Passepartout.

— Semmi podgyász! Elég egy bőrszak. Két inget s három pár harisnyát bele az én számomra s ugyanennyit a maga számára! Minden egyebet útközben veszünk. Vízálló köpenyemet s úti takarómat is vegye elő. Jó lábbelivel lássa el magát. Egyébiránt nagyon keveset, vagy semmit sem fogunk gyalogolni. Rajta hát!

Passepartout felelni akart, de nem birt. Kiment Fogg úr szobájából, áttámolygott a magáéba,

ott egy székre roskadt s honi nyelvén mormolta el bánatát:

— Még is csak sok, a mi sok! Nyugalmat kerestem itt és most! —

Kelletlenül, gépies mozdulatokkal készülődött. Körülutazni a földet nyolczvan nap alatt! Talán bolond ez az úr? Nem, bizonyára csak tréfa az egész. Tehát Dover-be, — jó! Calais-be, — megjárja! Egyébiránt nem is kellemetlen ez a dolog, hiszen öt éve már, hogy hazája földjéről tovaszakadt. S most talán még Párizsba is elvisz az útjuk. Csöppet se bánná, ha viszontláthatná ezt az óriási várost. De ennyivel aztán be is érheti, különösen az oly úri ember, a kinek nem szokása, hogy fölösleges lépéseket tegyen. Nos, a való igazság mégis csak az, hogy ez az úri ember, a ki oly itthon ülő életet folytatott, ime utazni akar.

Nyolcz órára Passepartout rendbe hozta a kis bőrzsákot, a melyben urának s magának a holmija volt; szinte kábultan lépett ki szobájából, jól lezárta azt és Fogg úrhoz sietett.

Fogg úr már útrakészen állt. Hóna alatt a „Bradshaw egyetemes vasuti és hajózási menetrendjé“-vel, melyben mindazt az utbaigazítást megtalálhatta, a mire csak szüksége lehetett. Kivette Passepartout kezéből a bőrzsákot, fölnyitotta s jókora csomagot csusztatott bele ama csinos bankjegyekből, a miknek világszerte oly nagy a keletjük.

— Semmit sem felejtett el? — kérdezte.

— Semmit, uram.

— Köpenyem s a takaró?

— Itt van mind a kettő.

— Helyes, fogja hát.

Fogg úr visszaadta a bőrzsákot Passepartoutnak.

— S jól vigyázzon rá, huszezer livre van benne.

Passepartout majd kiejtette kezéből a zsákot, mintha ez a huszezer livre mind aranyban lett volna benne.

Fogg úr s inasa erre lesiettek a lépcsőn s az utcaajtót keittősen is lezárták.

A Saville-row-utca végén kocsiállomás volt. Fogg Phileas és inasa ott kocsira ültek s gyorsan robogtak a Charing-Cross állomás felé, hol a Délkeleti-Vasut egyik ága ered.

Nyolcz óra husz perczkor a kocsi már ott állt a pályaudvar óriási vaskapuja előtt. Passepartout leugrott, utána leszállt ura is és kifizette a kocsist.

E pillanatban egy koldusasszony lépett Fogg úr elé. Kis fiúcskát vezetett kezénél fogva, a ki mezitláb botorkált a sárban, rongyos kalapjáról szomorúan lógott alá valami toll s nyakáról egy színehagyott, foszladozó kendő. Alamizsnáért könyörögve nyújtották kezöket a kiszálló úriember felé.

Fogg úr előkereste zsebéből azt a huszguineást, a mit a whisten nyert s odaadta a koldusasszonynak:

— Fogja, jó asszony, örülök, hogy utamba akadt.

Passepartoutnak köny szökött a szemébe. Urának ez a viselkedése meghódította szívét.

Fogg úr azonnal besietett vele a nagy váróterembe s megbizta, hogy két elsőosztályú jegyet váltson Párisba.

S a mint megfordult, ime ott látta öt tagtársát, a kik a Reform-clubból szintén a pályaudvarra hajtottak.

— Uraim, — szólt, — mint látják, utazom

s útlevelem láttamozásai fogják visszatértemkor igazolni, hogy az utat csakugyan megtettem.

— Oh, Fogg ur, mondta Ralph Walther udvariasan, — az fölösleges. Uri szava nekünk tökéletesen elegendő.

— Jobb lesz úgy, — felelt Fogg Phileas.

— Tehát ne feledje, hogy pontosan kell visszaérkeznie, — jegyezte meg Stuart Andrew.

— Nyolczvan nap multán, — egészítette ki Fogg ur, — ezernyolczszázhetvenkettő deczember huszonnegyedikén, szombati napon este nyolcz óra, negyvenöt percckor. Viszontlátásra, uraim!

Nyolcz óra negyven percckor Fogg Phileas s inasa fölszálltak a vonatra s ugyanegy fölkében foglaltak helyett. Nyolcz óra negyvenöt percckor fűtlyentett a gőzös és a vonat elindult.

Sötét éjszaka volt, finom eső permetezett. Fogg Phileas szótlanul húzta meg magát az ülés sarkában. Passepartout még egyre zavarodottan bámult maga elé s gépiesen szorongatta a táskát, melynek oly értékes tartalma volt.

Alig robogott azonban a vonat Sydenham-en túl, midőn Passepartout hirtelen kétségbeesett kiáltásra fakadt:

— Mi lelte? — kérdezte Fogg ur.

— Terringette . . . siettemben . . . zavaromban . . . elfeledtem . . .

— Mit?

— Eloltani szobámban a légszeszt.

— Sebaj, fiam, — felelt Fogg ur hidegvérűen, — a maga számlájára fog égni nyolczvan napig!

ÖTÖDIK FEJEZET.

A londoni pénzpiaczon új értékpapír jelenik meg.

Fogg Phileas, elutazván Londonból, aligha sejtette, mekkora feltűnést fog okozni vállalkozása. A fogadás híre mindenekelőtt a Reform-clubban terjedt el s óriási izgalmat keltett a tiszteletreméltó kör tagjai között; innen a tudósítók révén a hírlapokba is eljutott s így csakhamar egész London s az egész ország értesült a dolog felől.

A föld körülutazásának kérdését az emberek épp oly szenvedélyes hévvel tárgyalták, vitatták, bírálgatták, mintha valami új Alabama-kérdésről lett volna szó.

Az egyik párt Fogg Phileas mellett foglalt állást; a másik, — s ez volt a többség, — ellene. Körülutazni a földet, ily rövid idő alatt, a jelenleg fönállók közlekedési viszonyok közt, ha csak nem elméletileg, pusztán a térképen, nem csupán lehetlenségnek, de valósággal esztelenségnek is látszott.

A „Times“, a „Standard“, az „Evening Star“, a „Morning Chronicle“ s husz más előkelő lap határozottan Fogg ur ellen érvelt. Egyedül a „Daily Telegraph“ fogta pártját valamennyire. Általában mint eszelősről, mint örültről beszéltek Fogg Phileas felől s ócsárolták Reform-clubbeli tagtársait, hogy oly fogadásra léptek amely kétségtelen bizonyítéka annak, hogy szerzője higvelejű.

Fölötte szenvedélyes, de egyszersmind okos czikkek jelentek meg e kérdés felől. Angliában tudvalevőleg minden földrajzi kérdés élénk érdeklődést szokott kelteni.

Nem is volt olvasó, bármily rangú és rendű lett légyen is, a ki valóságos mohósággal ne nyelte

volna a Fogg Phileas vállalkozásának szentelt hasábokat.

Az első napokban minden merészebb gondolkodású lélek, — különösen a hölgyek sorából, — az ő pártján volt. Az „Illustrated London News“ arczképét is közölte egy fénykép után, a mely a Reform-club tagjainak fényképgyűjteményéből került elő. Nem egy uri ember kezdte hangoztatni: Ejnye, hát miért ne volna lehetséges?! Sok minden történt már a világon, a mi eleinte hihetetlennek látszott. Különösen a „Daily Telegraph“ olvasói beszéltek így. Nemsokára azonban észrevehető volt, hogy már ez a lap sem táplál oly rózsás reményeket.

Akkor aztán, október 7-én hosszú cikk jelent meg a Földrajzi Társulat havi közlönyében s a kérdést minden elképzelhető szempontból bírálván, a leghatározottabban kimutatta, hogy a vállalkozás teljesen oktalan. E cikk szerint minden körülmény ellene szól Fogg Phileasnak, oly körülmények is, a melyek az ő személyiségében s olyanok is, a mik a természeti viszonyokban rejlenek. A vállalkozás csak egy esetben sikerülhetne, ha tudniillik a megérkezések és a tova utazások órái csodaszerű pontossággal vágnának egybe, csak hogy ily pontosságra nem lehet számítani, ily pontosság nincs! Szigorúan véve a dolgot, Európában, a hol aránylag rövid vonalokról van szó, még elegendő bizonyossággal igazodhatik az ember a vonatok menetrendje szerint; de ha arról van szó, hogy Indián három, az Egyesült Államokon hét nap alatt utazzék át, az ily terv sikerét e vonatok pontosságára vajjon ki állapítaná? Géptörés, vonatkísiklás, összeütközés, kedvezőtlen időjárás, hófúvás, mindenféle véletlen akadály, vajjon nem szolt-e mind Fogg Phileas tervének kivihetősége ellen? Föltehető volt-e, hogy télen ködök, viharok

ne késleltetnék hajóját? Oly ritkaság-e, hogy a tengerhajózási vállalatok legjobb hajói is késnek két-három napot? Nos, egyetlen egy napi késedelem is már elegendő, hogy a csatlakozások lánczát helyrehozhatatlanul megszakítsa.

Ha Fogg Phileas csak egy-két órát késik is valahol, elmulaszthatja már az előre kiszemelt postahajót s kénytelen a következőt bevárni, a mi kétségtelenül megdöntheti egész utitervét.

A cikk nagy föltűnést keltett; átvették csaknem az összes lapok és a Fogg-Phileas-részvények örületesen hanyatlani kezdtek.

A Fogg ur elutazását követő napokon az emberek mindenféle fogadásokat kötöttek vállalkozásának esélyeire. Köztudomású, hogy Angolország a fogadások hazája s ott többrebecsülik a fogadások embereit, mint a játékosokat. A fogadási kedv már vérében van az angolnak.

Igy tehát nem csupán a Reform-club tagjai fogadtak jelentékeny összegekbe Fogg Phileas mellett, vagy ellene, hanem óriás mérvűvé nőtt e mozgalom a nagy közönség legkülönbözőbb rétegeiben is. Fogg Phileast már úgy tartották számon, akár valami versenyparipát a nagyfuttatások idején. Valóságos tőzsdeértékké vált, a melyet rendszeresen jegyeztek London pénzpiaczain. Kereslet és kínálat egyaránt forgatta a „Fogg Phileas“-t s halatlanul nagy üzletek kerekedtek e papiron.

Öt nappal elutazása után azonban, hogy a Földrajzi Társulat folyóiratának cikke köztudomásúvá vált, a kínálat hirtelen túlnőtt a keresleten. A „Fogg Phileas“ árfolyama gyorsan szállt alá. Csomagszám kínálták, eleinte csak ötivel, aztán tízével, majd már csupán húzával, ötvenével, százával ha kelt.

Egyetlen hive maradt csak, az öreg, köszvényes Albernale lord. Ez a tiszteletreméltó úri ember,

a kit betegsége a karosszékébe rögzített, egész vagy onát odaadta volna, ha a földet körülutazhatja, bár tíz esztendő alatt. S ötezer font erejéig fogadott Fogg Phileasra. Ha pedig a vállalkozás kivihetlenségén kívül még annak haszontalanságát is bizonyígtatták előtte, ő csak annyit mondott: De ha a dolog mégis sikerül, mily jó, hogy angol embert ér a siker.

Fogg Phileas hiveinek száma végül már nagyon megapadt. Mindenki ellene foglalt állást s nem minden ok nélkül. Az értékpapir csak százötvenével, kétszázával állhatott meg, egy ellenében s egyszerre az elutazást követő hetedik napon oly váratlan fordulat következett be, hogy „Fogg Phileas” már egyáltalán senki sem vette.

E napon, este kilencz órakor, a főváros rendőrfőnöke következő táviratot kapott:

Suezből Londonba.

Rowan, rendőrfőnök, központi ügyosztály, Scotland yard.

Megcsiptem a banktolvajt, Fogg Phileast; küldjön haladéktalanul elfogatási felhatalmazást Bombayba. (Angol-India)

Fix, titkosrendőr.

E távirat példátlan feltűnést okozott. A tiszteletreméltó, nagy úr személyisége banktolvajalakká vedlett át. A Reform-clubban őrzött fényképét a tolvaj személyleírásával azonnal összehasonlítás tárgyává tették s vonásról-vonásra kitűnt a megegyezés. Számbavették aztán Fogg úr titokzatos múltját, zárkozott életmódját, hirtelen elutazását s mindebből nyilvánvalónak látszott, hogy ennek az embernek holmi földközi út ürügye alatt s oly oktan fogadással semmi más célja nem volt, mint tévútra vezetni az angol rendőrség embereit.

HATODIK FEJEZET.

Fix tilkosrendőrt nagy türelmetlenség gyötri, a mely csöppet sem aláptalan.

Lássuk, mily körülmények révén kelt a Fogg Phileasról szóló távirat.

Október kilenczedikén, szerdán délelőtt tizenegy órakor kellett a Keleti Hajózási Társulat „Mongólia” nevű postahajójának Suezbe érkeznie. Kétezernyolczszáz tonnás vas csavarhajó volt ez és gőzgépje ötszáz lóerejű. Rendszeresen közlekedett a Suez-csatornán Brindisi és Bombay között. Egyike volt a Társulat leggyorsabb hajóinak s Brindisi és Suez között óránként tíz mérföldnyi, Suez és Bombay között pedig kilencz egész ötvenhárom század mérföldnyi előírt sebességét mindenkor nemcsak hogy pontosan betartotta volna, de még fokozta is.

A „Mongólia” érkezését várva, a kikötőparton összesereglett bennlakók s idegenek tömegében, akik ezrivel tódulnak a városba, mely nemrégiben még csak egyszerű mezővároska volt, most pedig Lesseps nagy műve révén jelentős jövőnek néz elébe, — két férfi tűnhetett föl a járóelőknél.

E férfiak egyike a Suezban állomásozó angol konzul volt, aki — a brit kormány minden kedvezőtlen sejtelme és Stephenson mérnök baljóslatai ellenére is — örvendő láthatta napról-napra, mily sok angol hajó veszi útját a Suez-csatornán át, miáltal Angliának Indiával a Jó Reménység fokát megkerülő közlekedése helyett a hajózás félakkora idejébe került.

A másik férfiú kis szikár ember volt; meglehetősen eszes arczkifejezésű, s meglehetősen ingerlékeny, szemöldök-izmai gyakran meg-megrándultak, amint a tömeg járatta szemét. Hosszú

szempillái alól élénk tűzü szempár villogott elő, amelynek fényét azonban tetszés szerint tudta elhomályosítani. Jelenleg csupa türelmetlenség volt ez az ember, nyugtalanul sietett ide s tova, nem volt maradása sehol.

E férfit Fixnek hívták s egyike volt ama titkosrendőröknek, a kiket az angol titkosrendőrség a bankjegy-tolvaj nyomozására a világ különböző kikötővárosaiba küldött. Főadata volt figyelemmel kísérni minden utast, a ki Szezen át utazik s azt, a kit gyanuba fog, az elfogatási parancs megérkeztéig föltűnés nélkül nyomon követni.

Éppen két napja mult, hogy Fix a londoni rendőrség főnökétől az állítólagos tolvaj, amaz előkelőnek látszó, kifogástalan öltözékű férfi személyleírását megkapta, a kinek viselkedése annak idején a bank pénztártermében annyira feltűnt.

A titkosrendőr, kit a kitűzött díj nagysága is ingerelt, érthető türelmetlenséggel várta tehát a Mongóliát.

— Azt mondta, konzul ur, — jegyezte meg talán már tizedszer is — hogy a hajó nemsokára beérkezik?!

— Ugy van, uram, — felelt a konzul, — tegnap már jelezték Port-Saidból s a csatorna százhatvan kilométerre oly pompás hajónak már nem is távolság. Ismétlem, hogy a Mongólia még mindig elnyerte azt a huszonöt fontnyi jutalombírt, melyet a kormány minden huszonnégy óráért, a mivel egy hajó a kitűzött időnél előbb futja meg útját, fizetni szokott.

— S e postahajó egyenest Brindisiből jön?

— Egyenest Brindisiből, a honnan átvevén az indiai postát, szombaton délután öt órakor indult el. Legyen tehát türelemmel, mindjárt itt kell lennie. Hanem azt már csakugyan nem tudom, hogy a

kapott személyleírás alapján hogyan fog ráismerni emberére, még ha ott is lesz a Mongólia utasai között.

— Óh konzul ur, — felelt Fix, — az olyan embereket inkább csak úgy megérezzük, mintsem hogy rájuk ismernénk. Jó szimat kell ahhoz, semmi más. Amolyan különös érzék, melyben hallás, látás, sőt szaglás is egyaránt s egyszerre érvényesül. Nem egy uriembert csíptem én már meg s föltéve, hogy a tisztelt banktolvaj ur csakugyan ott van a földélezen, jót állok, uram, hogy nem siklik ki a kezeim közül.

— Ohajtandó is, mert nagy tolvajlásról van ám szó, Fix ur.

— Nagyszerű tolvajlás! — szólt a titkosrendőr lelkesen, — ötvenöt font! Ily fontos ügy nem minden nap akad. A tolvajok is már kicsinyeskedők. A Sheppard-ok fajtája kiveszőben. Mostanában néhány shillingért akár föl is köttetik már magukat.

— Kedves Fix ur, — szólt a konzul, — ön úgy beszél, hogy szivemből a legteljesebb sikert kell kívánnom önnek; de ismétlem, az adott viszonyoknál fogva, nagyon is tarthatunk tőle, hogy bajos lesz a dolog. Tudja kérem, hogy a kapott személyleírás szerint ez a tolvaj nagyon hasonlít bármely becsületes emberhez?

— Konzul ur, — felelt a titkosrendőr fölényes hangon, — a nagy tolvajok mindig tisztességes emberekhez hasonlítanak. Beláthatja, hogy a gézengúz külsejű emberek már eleve arra vannak utalva, hogy becsületesek maradjanak, különben a legcsekélyebb turpisságon is kézrekerülnének. A legbecsületesebb ábrázatokat kell a leggyanakvóbban megfigyelni. Megengedem, hogy ez fölötte nehéz föladat s már nem is annyira mesterség, mint inkább művészet.

Látnivaló, hogy Fix ur nem szükölködött bizonyos foku hiuság nélkül.

A kikötő ezenközben mind népesebb és mozgalmasabb lett. Mindenféle nemzetiségű matróznép, kereskedők, alkuszok, málhások, felláh-k özönlöttek ott össze. Nyilvánvaló volt, hogy a hajó nemsokára megérkezik.

Az idő meglehetősen szép volt, csak a keleti szél hűsítette le kissé a levegőt. A nap sápadt fényében bágyadtan csillogtak a minarétek csúcsai a város fölött. Dél felé két mértföldnyi gát nyult ki a tengerbe, mint valami védőkar Suez partvidéke előtt. A Vöröstenger hullámain néhány halászbárka s teherhajó ringatódzott, egyik-másik még a régi gályák szépen ivelt formájával ékeskedett.

A tolongásnak közepette, hivatásának teljes tudatában járt-kelt Fix ur s villámgyors pillantásokkal vizsgálta az emberek arczvonásait.

Akkor épp féltizenegy óra volt.

— A hajó mégsem érkezik meg, — kiáltott föl ingerülten, amikor a kikötői óra ütni kezdett.

— Nem lehet már messze, — felelt a konzul.

— Meddig vesztegel Suez-ben? — kérdezte Fix.

— Négy órát; csak amig megrakodik szénnel. Suez-től Aden-ig ezerháromszáztíz mértföldet tesz meg a Vöröstengeren, kell, hogy elegendő tüzelője legyen.

— És Suezből egyenest Bombayba megy a hajó? — kérdezte Fix.

— Egyenest oda, közben ki nem köt.

— Nos, ha a tolvaj erre vette útját s ezen a hajón érkezik, bizonyára az a terve, hogy Suez-ban partra szállván, innen más uton Hollandia vagy Franciaország ázsiai gyarmataiba jusson. Mert tudnia kell, hogy Indiában, mivel az angol terület, nem volna biztonságban.

— Ha csak nagyon erős tapasztalatai nin-

csenek, — jegyezte meg a konzul, — hogy angol tolvajok mindig könnyebben rejtőzhetnek el Londonban, mint bárhol a világon.

E megjegyzés után, mely a titkosrendőrt meglehetősen gondolkozóba ejtette, a konzul vissza-indult hivatalába, a mely a kikötőhöz nagyon közel esett. A titkosrendőr magára maradt; izgatott türelmetlenség s olyasféle előérzet uralkodott lelkén, hogy a banktolvajnak okvetlenül a várva várt hajón kell lennie. És valóban, ha a tolvaj azzal a szándékkal hagyta el Angliát, hogy az uj-világba jusson, kell, hogy czélszerűbbnek találta legyen ezt az utirányt, a melyről tudhatta, hogy nem tartják s nem is tarthatják annyira szemmel, mint az Atlanti-oczeánon való átkelést.

Fix nem foglalkozhatott soká e gondolataival, nemsokára éles fütty jelezte a hajó érkezését. Málhás emberek, parasztok oly vad tolongással igyekeztek a kikötő-állomás felé, hogy a jobbfejta utasok alig bírták bemocskolástól, sérüléstől megóvni öltözetüket. Mintegy tiz csolnak indult el a partról a Mongólia elé.

Nemsokára aztán betért az óriási gőzös a csatorna két partja közé s pont tizenegy órakor horgonyt vetett a hid előtt, miközben szelepein fülsiketítő zugással tódult ki a gőz.

Nagyon sok utas volt a fődélzeten, néhányan ott is maradt, hogy onnan gyönyörködjék a város festőien szép tájképében; a legtöbbben azonban csolnakra szállva a partra siettek.

Fix nagy figyelemmel vett szemügyre minden érkezőt.

E pillanatban az egyik utas a szolgálatukat oly tolakodón följajnló felláhkát félre tuszkolván utjából, hozzá lépett s nagyon udvariasan kérdezte, merre van az angol konzul hivatala. S egyben

egy utlevelet is mutatott neki, melyet nyilván láttamoztatni kívánt.

Fix ösztönszerűen nyult az utlevél után s gyors pillantással futotta végig a személyleírást. Leküzdhetetlen izgalom vett rajta erőt, az utlevél reszketett kezében. Ez a személyleírás teljesen megegyezett azzal, a mit a londoni rendőrfőnöktől kapott.

— Tehát nem az öné ez az utlevél? — szólt a kérdezősködőhöz.

— Nem, — felelt az, — a gazdámé.

— S a gazdája hol van?

— A földélzeten maradt.

— Csakhogy személyesen kell ám a konzulnál igazolnia magát, hogy személyazonossága megállapítható legyen.

— Ugyan szükséges volna ez?

— Okvetlenül.

— S hol van a konzuli hivatal?

— Amott a tér sarkán, — szólt a titkosrendőr, s körülbelül kétszáz lépésnyire álló ház felé mutatott.

— Akkor hát visszamegyek a gazdámért; csakhogy bizonyára kellemetlen lesz neki ez a dolog.

Az utas udvariasan köszönt s visszasietett a hajó földélzetére.

HETEDIK FEJEZET.

Ujabb bizonyítéka annak, hogy mily keveset ér az utlevél rendőrségi ügyekben.

A titkos rendőr azonnal a konzul irodájába sietett. Sürgetésére az rögtön fogadta is.

— Konzul úr, — szólt Fix, — alapos okom

van hinni, hogy emberünk a Mongólia földéltén van.

S elbeszélte, mint járt az inassal, a ki amaz útlevelet láttamoztatni akarta.

— Nagyon örvidenék, Fix úr, — felelt a konzul, ha szemébe nézhetnék a gazembernek. De ha csakugyan az, a kinek ön gondolja, akkor bajosan fog ide jönni hivatalomba. A tolvaj nem szeret nyomokat hagyni maga után s útlevelét láttamoztatni elvégre senki sem köteles ma már.

— Konzul úr, felelt Fix, — ha ez az ember oly vakmerő, a milyennek én képezem, akkor jönni fog.

— Hogy útlevelét láttamoztassa?

— Ugy van. Az útlevelek ma már csak arra való, hogy becsületes embereknek alkalmatlanságot okozzanak, holmi gazficzkoknak pedig útjukat egyengessék. Biztosítom, hogy ez az útlevel teljesen rendben lesz, de remélem, nem fogja láttamozni.

— Mért ne láttamoznám? Ha rendben van, nincs jogom megtagadni a láttamozást.

— Mégis, konzul úr, — valamiképen föl kell itt tartóztatnom ezt az embert, a mig Londonból az elfogatási parancs megérkezik.

— Ez már az ön dolga, Fix úr, — felelt a konzul, — én azonban mit sem tehetek...

A konzul be sem fejezhetette mondatát, mert e pillanatban kopogtattak az ajtón s a hivatal-szolga két idegent vezetett be; az egyik ugyanaz volt, a kivel Fix az útlevel fölül beszélgetett.

Csakugyan úr és solga voltak. Az úr átnyujtotta útlevelét s röviden fölkérte a konzult, hogy láttamozza.

A konzul átvette az útlevelet s nagy figyelemmel olvasta végig, miközben Fix a szoba szög-

letéből nézegette, vagy jobban mondva, csaknem megegette szemével az idegent.

A konzul végig olvasván az útlevelet, nyugodtan kérdezte:

— Ön tehát Fogg Phileas?

— Az vagyok, uram, — felelt az úriember.

— S ez itt az inasa?

— Úgy van. Franczia fiú, Passepartout a neve.

— Londonból jönnek?

— Onnan.

— Hova utaznak?

— Bombayba.

— Jól van, uram. S tudja-e, hogy ez a látározás tulajdonképen fölösleges és hogy manapság már nem adunk valami sokat az útlevelekre?

— Tudom, uram, — felelt Fogg Phileas, — de látározását azért óhajtom, hogy Suezen való átutazásomat bizonyíthassam.

— Amint tetszik, uram.

És a konzul aláírta az útlevelet, keltezve és pecsétjével látva el azt. Fogg úr lefizette az illetéket, hűvösen köszönt s szolgájával együtt távozott.

— Nos? — kérdezte a titkos rendőr.

— Nos hát, — felelt a konzul, — egész kifogástalan úriembernek látszik.

— Lehet, — mondta Fix, — de most nem arról van szó; nem gondolja-e, konzul úr, hogy erre a közömbös úriemberre teljesen ráillik az a személyleírás, a mit Londonból kaptam?

— Megengedem, — de hát tudja kérem, a személyleírások...

— Majd végére járok a dolognak, — felelt Fix. — Az inas, úgy vettem észre, nem oly zárkózott természetű, mint ura. Aztán meg franczia is, a ki nem ura a nyelvének. Viszontlátásra tehát, konzul úr.

Fix elszámtolta, hogy fölkeresse Passepartout-t.

Ezenközben Fogg úr visszajutott a kikötőbe, ott egy s más parancsot osztott inasának, aztán csónakba ült s visszatérván a Mongólia földéjére, fülkéjébe vonult. Ott elővette jegyzőkönyvét s a következőket írta bele :

Indulás Londonból október 2-án, szerdán, este 8 óra 45 perczkor.

Érkezés Párizsba október 3-án, csütörtökön, reggel 7 óra 20 perczkor.

Indulás Párizsból ugyanaz nap 8 óra 40 perczkor reggel.

Érkezés, a Mont Cenis-n át Turinba, október 4-én pénteken reggel 6 óra 35 perczkor.

Indulás Turinból ugyanaz nap reggel 7 óra 20 perczkor.

Érkezés Brindisibe, október 5-én, szombaton d. u. 4 órakor.

A Mongólia hajóra szállás ugyanaz nap délután 5 órakor.

Érkezés Suezbe október 9-én, szerdán d. e. 11 órakor.

Összesen : 158⁵ óra, azaz : hetedfél nap.

Fogg úr ez adatokat egy rovatosan vonalzott jegyzőkönyvbe írta, melybe már előre bejegyezte volt október 2-ától egészen deczember 21-éig keltezve az érkezések előirt idejét minden főbb állomáshelyre, úgymint Párizs, Brindisi, Suez, Bombay, Calcutta, Francisco, New-York, Liverpool, London állomásaira, egy másik rovat mellé, a melyet az érkezések valódi időpontjának följegyzésére hagyott. Így minden megérkezés alkalmával könnyen ellenőrizhette az esetleges időnyereségeket vagy veszteségeket.

E könyvecske jó szolgálatot tett Fogg úrnak ;

szüntelen figyelmeztette, előnyössé, vagy hátrányossá vált-e helyzete.

Október 9-én, szerdán tehát Suezbe való megérkezésének időpontját jegyezte föl, a mi az előírással egybevetve sem előnyt, sem hátrányt nem jelentett.

Ezek után reggelit rendelt fürkájébe. A várost megtekinteni eszébe se jutott; ő is amaz angolok fajtájából való volt, a kik szolgájuk által nézetik meg azokat a helyeket, a melyeken átutaznak.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Passepartout kissé többet beszél, mintsem kellene.

Fix csakhamar rátalált Passepartoutra, a ki a kikötőben meglehetősen kényelmesen sétált ide s tova s nagy buzgalommal vett szemügyre mindent.

— Nos, barátom, — szólította meg Fix, — láttamozták-e az útlevelet?

— Ah, ön az, uram?! — szólt Passepartout, — nagyon örvendek a szerencsének; rendben van a dolog.

— S most a várost nézi meg?

— Azt szeretném, de oly sietve utazunk, hogy úgy rémlik, mintha csak álom volna minden. Most például, úgy-e, Suezben vagyunk?

— Suezben.

— Egyiptomban?

— Ugy van, Egyiptomban.

— És pedig Afrikában?

— Afrikában.

— Afrikában, — ismételte Passepartout, — szinte hihetetlen! Képzelve csak uram, azt hittem, hogy legfőbb Párizsig utazunk s íme a híres fővárosban csak 7 óra 20 perctől fogva 8 óra

negyven perczig gyönyörködhettem, még pedig egy bérkocsi ablakán keresztül, mialatt az Északi pályaudvartól a lyoni pályaudvarig hajtattunk, zuhogó záporban. Oh beh bántam! Úgy szerettem volna megtekinteni a Père-Lachaise-t és a czirkuszt a Champs-Élysées-n.

— Oly sietős az útjuk tehát? — kérdezte a titkos rendőr.

— Nekem ugyan csöppet sem sietős, uram, de a gazdámnak, — az ám, harisnyát s inget is kell még vásárolnom. Hiszen úgy utaztunk el, podgyász nélkül, csak egy utitáska van velünk.

— Elvezetem hát egy bazárba, ott mindent vehet, a mire csak szüksége van.

— Uraságod csakugyan nagyon szives, — felelt Passepartout.

S elindultak. Passepartout folytonosan fecsegett.

— Mindenek fölött ügyelnem kell, hogy a hajóról le ne maradjak.

— Ráér, — nyugtatta meg Fix, — még csak tizenkét óra most.

Passepartout előhúzta hatalmas óráját.

— Tizenkettő? Dehogy is! — mondta csodálkozóan, még csak kilenc óra ötvenkét percz.

— Késik az órája, — szólt Fix, — késik.

— Az én óráim?! Ez a régi jó családi óra, mely még szépapámtól való?! Őt percznyit sem rendetlenkedik az egész éven át. Valódi chronométer ám!

— Tudom már, mi a baj. A maga órája londoni időt mutat s az körülbelül két órával különbözik a suezitől. Óráját mindig az illető országok délidejéhez kell igazítania.

— Már hogy én az órámön igazítsak? — kiáltott föl Passepartout, — soha!

— Úgy hát sehogy sem fog egyezni a nap járásával.

— Tegyen hát róla a nap, ő a hibás.

S a derék fiú önérzetes mozdulattal csúsztatta vissza óráját a zsebébe.

Kis vártatva így szólt Fix:

— Váratlan gyorsan hagyták el tehát Londont?

— Meghiszem azt! Múlt szerdán Fogg úr rendes szokása ellenére este nyolc órakor tért haza s már háromnegyed óra múltán vonaton is ültünk.

— De hát hova utazik tulajdonképen a gazdája?

— Mindig csak előre, körbe a föld körül.

— A föld körül? — kiáltott fel Fix.

— Még pedig nyolczvan nap alatt akarja körülutazni a földet. Valami fogadásról van szó, de köztünk maradjon a dolog, én nem igen hiszek benne. Az ostobaság volna. Bizonyára másfelől fúj a szél.

— Fogg úr különös ember lehet?

— Meghiszem azt!

— Gazdag?

— Kétségtelenül. Csinos kis összeg pénzt visz magával, csupa új bankjegyet. És sehol sem fukarkodik útközben. Képzeld csak, a Mongólia gépészenek fényes jutalmat ígért arra az esetre, ha a kitűzött időnél egy nappal korábban érkezünk Bombayba.

— S maga már régóta ismeri urát?

— Én, — felelt Passepartout, — csak elutazásunk napján szegődtem szolgálatába.

Könnyen elképzelhető, hogyan hatottak e nyilatkozatok a titkos rendőrnek már amúgy is túlcsigázott képzeletére.

Ez a hirtelen elutazás Londonból, nyomban

a tolvajlás után; a nagy összeg pénz, melyet ez az utas állítólag magával visz; a nagy sietség, melylyel távol országok felé igyekszik, holmi ok-talan fogadásnak az ürügye, — mindez csak megerősítette Fix urat gyanújában. Ugratta a francziát, hogy tovább fecseljen s meggyőződött, hogy ez a ficzko mindaddig egyáltalán nem ösmerte az urát, hogy az az úr teljesen zárkózott életet élt Londonban, hogy gazdag ember hírében áll és senki sem tudja, honnan szerezte vagyonát, hogy egészen egyedül lakik, stb., stb.... Egyúttal azonban arról is meggyőződött Fix úr, hogy Fogg Phileas nem késlekedik Suezben, hanem föltartóztathatatlanul folytatja útját Bombayba.

— Messze van még ide Bombay? — kérdezte Passepartout.

— Bizony messze, — felelt a titkos rendőr, — tíz napba telik, míg odaér a póstahajó.

— S miféle országban van ez a Bombay?

— Indiában.

— Ázsiában?

— Természetesen.

— Teringette! Már előbb is a nyelvemen volt... annyira bosszant... az a csap!

— Miféle csap?

— A légszesz csapja szobámban, a melyet elfeledtem lecsavarítani s most a légszesz az én költségemre ég. Kiszámítottam, hogy huszonnégyóránként két shillingembe kerül, éppen hat pence-szel többbe, mint a mennyi a bérem, gondolhatja hát, hogy ez az utazás ha oly sokáig tart —

Fix aligha értette a dolgot. Oda se hallgatott már; valami tervet kellett kieszelnie. Közben a bazárba értek. Fix hagyta, hogy a franczia bevásároljon, lelkére kötötte, hogy le ne késsék a hajóról s aztán ismét a konzul irodájába sietett.

A titkos rendőr, miután így megbizonyosodott egyről-másról, hidegvérét is visszanyerte már.

— Uram, — szólt a konzulhoz, — semmi kétségem többé a dolog felől, bizonyos, hogy ez az ember az. Játszsa a különczöt, úgy tüntetve föl menekülését, hogy a földet akarja körülutazni nyolczvan nap alatt.

— Ez esetben nagy gazember, — felelt a konzul, — Londonba akar visszakerülni, miután a földkerekség minden rendőrségét becsapta.

— Majd megvállik, sikerül-e neki, — erős-ködött Fix.

— De hát csakugyan nem téved ön?

— Nem, nem tévedek.

— Miért kívánta tehát ez az állítólagos tolvaj, hogy útlevelén suezi láttamozás legyen?

— Hogy mért kívánta?... Nem tudom, uram, de hallgasson csak ide.

S nagyjából elmondta mindazt, a mit Passepartout-tól sikerült megtudnia.

— Valóban, — jegyezte meg erre a konzul, — mindez ellene bizonyít. S mi az ön terve?

— Táviratilag kérem föl a londoni rendőrséget, hogy az elfogatási parancsot haladéktalanul küldje meg nekem Bombay-be. Fölszállok a Mongóliára, tolvajommal együtt utazom Indiába s ott, angol területen, egyik kezemben az elfogatási parancscsal, a másikat a vállára téve, szépen udvariasan letartóztatom.

Miután a titkos rendőr mindezt a leghigadtabb nyugalommal elmondta a konzulnak, ajánlotta magát s a táviróhivatalba sietett. S innen indult útjára az a távirat, a melyet már ismerünk.

Negyedóra multán Fix úr, könnyű podgyász-szal kezében, különben pedig jól ellátva pénzzel, már a Mongólia földéjzetén volt; a hajó pedig nemsokára teljes gőzerővel siklott tova a Vörös-tenger hullámain.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A Vörös- és az Indiai-tenger úgy látszik, kedvez Fogg Phileas céljainak.

Suez és Aden között az út éppen ezer-háromszáztíz mérföld, s a hajózási társulat száz-harmincznyolcz órát szán póstahajójának, hogy ez utat megtegye.

A Mongólia azonban erősebb fűtés következtében oly gyorsan haladt, hogy okvetlenül előnyt kellett nyernie.

A Brindisiben fölszállt utasok legnagyobb része Indiába igyekezett. Némelyek Bombayba, mások Calcuttába, csak hogy Bombay-n keresztül, mert a mióta az indiai félszigetet egész szélességében vasút szeli át, azóta nem szükséges Ceylont megkerülniök.

A Mongólia utasai között számos tisztviselő és katona volt, még pedig igen különböző rangú. A katonák egy része a tulajdonképeni brit hadsereg tisztje volt, mások az indiai benszülöttek csapatainak szervezői; ezeket sepoyoknak nevezik s a kormány még jelenleg is, mikor a régi Indiai-Társaság is már főnhatósága alá került, óriási fizetést juttat nekik.¹⁾ Főhadnagyok évi fizetése például 7000 frank, a brigadérosoké 60,000; a tábornokoké 100,000 frank.

A hadsereg e tagjai tehát víg életet éltek a Mongólia földéjzetén, a hol a tisztviselők társaságában is akadt néhány gazdag angol fiatalember,

---

¹⁾ A polgári hivatalnokok fizetése még tetemezebb: a legalsófokú hivatalnokok 12,000 frankot; a bírák 60,000 frankot; a törvényszékek elnökei 250,000 frankot, a kormányzók 300,000 frankot és a főkormányzó 600,000 frankot kapnak.

a kik egy-két millióval zsebökben oly czélból hajóztak a távol ind tartomány felé, hogy ott kereskedelmi irodákat szervezzenek. A „purser“, vagyis élelmező, a Hajózási Társulat bizalmi embere, a ki a hajó kapitányával egy rangban állt, mindennel bőségesen látta el az utasokat. Reggeli, aztán a két órai villásreggeli, az ötórai ebéd, s a nyolcz órai vacsora alkalmával csak úgy roskadoztak az asztalok a hússal telt tálaktól s mindenféle mellékételektől, a mit a hajó mészárszéke s konyhája szolgáltatott. A társaság hölgytagjai, — mert hölgyek is akadtak, — napjában kétszer is változtattak ruhát. Szólt a zene s néha, mikor a tenger eléggé csöndes volt, tánczoltak is.

Csakhogy a Vörös-tenger nagyon szeszélyes és gyakran rakoncátlankodik, mint már a keskeny hosszú vizek rendszerint. Ha Ázsia vagy Afrika sivatagai felől fújt a szél, a Mongólia hatalmas oldalbalökésektől szüntelen ingadozott. Olyankor eltűntek a földéletről a hölgyek. A zongora is elhallgatott. Ének és táncz mind megszűnt hirtelen. S mégis, bármennyire akadékoskodott is a szél, bármint háborgott a tenger, a Mongólia erős gépétől hajtva, nyílsebesen haladt a Bab-el-Mandeb szoros felé.

Mit művelt e közben Fogg Phileas? Azt szeretné az ember, hogy folytonos izgatottsággal s rettegéssel egyébre se gondolt volna, csak a hajó futását annyira akadályozó szélfordulatokra, a tenger szilaj mozgolódására, a mely a hajó gépezetét annyira zavarhatta s végül ezer kedvezőtlen eshetőségre, a mely miatt a Mongóliának esetleg valami kikötőbe kell menekülnie s így jelentékeny késedelmet szenvednie.

Csakhogy nem így állt a dolog; vagy ha foglalkoztatták is ily aggodalmak Fogg urat, ő egyáltalán nem mutatta azt. Megmaradt a Reform-

club nyugodt, egykedvű tagjának, a kit semmiféle baleset, vagy bármi esetlegesség zavarba nem ejthet. Nem volt jobban megzavarva mint a hajó chronométere. Egyébként ritkán volt látható a földélzeten. Nem sokat törődött az oly nevezetes multú Vörös-tengerrel sem; az emberiség első történelmi eseményeinek e színhelyére rá sem hederített. Nem igyekezett felismerni a különös városokat, a melyek mindkét parton fel-feltűnedezték, festői körvonalakban rajzolódva a szemhatár peremére. Eszébe sem jutott rágondolni az arab tengeröböl veszélyeire, melyekről a régi történetírók Strabo, Arrienus, Arthemidorus, Edrisi oly rémülten emlékeznek meg s a merre az akkori hajósok soha sem merészkedtek átkelni, mielőtt engesztelő áldozatokkal ki nem könyörögték az istenek kegyét.

Mit csinált tehát ez a különcz teremtése az Istennek, ott fogságában a Mongóliának? Nos, rendesen étkezett négyszer napjában, a nélkül, hogy a hajó ingadozása csak legkevesbbé is zavarta volna gyomrának oly pompásan szabályozott gépezetét az emésztésben. Aztán pedig whistezett.

A hajón is akadtak játszótársai, a kik épp oly fáradhatatlan whistezők voltak, akárcsak ő maga: valami adótiszt, a ki állomáshelyére, Goába utazott, egy pap, a tiszteletre méltó Smith Decimus, a ki Bombayba tért vissza; s a brit hadsereg egy brigadérosa, a ki hadtestéhez sietett Benareszbe. E három utas épp annyira rajongott a whistjátékért, akárcsak Fogg Phileas s órákhosszat épp oly szótlanul tudtak eljátszani, akár csak ő.

Passepartout-n sem fogott ki a tengeri betegség. Külön fülkéje volt a hajó elő részén s ő is lelkiismeretes buzgósággal táplálkozott. Ily körülmények között az utazásban ő sem talált semmi

kivetni valót. Egészen jól érezte magát. Jól étkezett, jó lakása volt, világot látott s azonkívül szentül hitte, hogy ez a kalandos utazás Bombayban mégis csak véget ér.

Másnap, október 29-én reggel nagy örömeire megpillantotta a földézetten ama nyájas úri embert, a kivel Suezben oly kellemesen elbeszélgetett.

— Ha nem csalódom, — szólit szeretetreméltó mosolylyal, — ön az, uram, a ki Suezben oly szives volt engem utbaigazítani....

— Csakugyan, — válaszolt a titkos rendőr, — most ismerek csak magára, ugy-e bár annak a különcz angol úrnak az inasa?

— Az, az! És uraságod?

— Nevem Fix.

— Nos Fix úr, — folytatta Passepartout, — végtelenül örvendek, hogy újra találkoztunk, itt a földézetten. Hova utazik?

— Bombayba, mint önök.

— Pompás! És utazott már erre máskor is?

— Oh sokszor, — felelt Fix, — alkalmazzottja vagyok a Hajózási Társulatnak.

— Akkor hát jól ismeri Indiát?

— Oh, hogyne, — hümmögött Fix, — a ki nem óhajtott oly tág téren csapongni.

— Csodálatos egy ország lehet az az India.

— Bizony csodálatos! Mennyi ott a mecset a minaret, a templom, a pagoda, a tigris, a kigyó, a bajadér, se szeri, se száma! De remélhetőleg rá fog érni, hogy mindent jól szemügyre vegyen ott.

— Magam is remélem, Fix úr; hisz ön belátja, hogy lehetetlen az embernek csak úgy hajóról vonatra, vonatról megint hajóra szállva szakadatlanul utaznia oly bolond ürügygyel, hogy meg akarja kerülni a földet nyolczvan nap alatt. Nem! Ennek a tervnek véget kell érnie Bombayban.

— S Fogg úr jól érzi magát? — kérdezte Fix egészen nyugodt hangon.

— Nagyon jól, Fix úr; különben jó magam is. Farkas étvágygyal eszem. Ezt a tengeri levegő teszi.

— De a gazdáját még nem is láttam a földélzeten.

— A földélzetre nem igen jön, csöppet sem kíváncsi.

— Tudja-e, kedves Passepartout, hogy ez az állítólag nyolczvan napra tervezett utazás, holmi titkos küldetésnek az ürügye is lehet, például valami diplomáciai küldetésé.

— Biz' Isten, mit sem tudok róla, Fix úr, s őszintén szólva, még csak egy pencet sem adnék érte, hogy megtudjam.

E találkozás óta Passepartout és Fix sokszor álltak össze beszélgetni. A titkos rendőr érdeke úgy kívánta, hogy a lehető legbizalmasabb lábon álljon Fogg úr inasával. Alkalom adtán nagy hasznát láthatja. Gyakran megkínálta hát a Mongólia ivójában egy-egy pohárka whisky-vel vagy borral; a derék ficzko szívesen fogadta ezt s hasonlóképen megkínálta a titkos rendőrt, nehogy lenézesse magát; Fixet egyébként fölötte tisztos úri embernek tartotta.

A hajó ezenközben gyorsan haladt előre. Tizenharmadikán szemükbe tűnt Mokka, néhány romba dőlt falrész fölé zöldelőn ágaskodó datolya-fáival. Távol a hegyoldalakon terjedelmes kávéültetvények látszottak. Passepartout elragadtatással nézte a híres város táját s úgy találta, hogy körfalaival éppen olyan mint egy fél csésze, melyen a lerombolt erősség a fül.

A következő éjen a Bab-el-Mandeb szoroson futott át a Mongólia s másnap, október 14-én,

Steamer-Pointban, északnyugatra az ádeni parttól kikötött, hogy szemet vegyen föl.

Hogy a gőzhajók a forgalom góczpontjaiból messzeeső helyeken is új meg új szénkészlettel láthassák el magukat: fölötte fontos dolog. Csak az Indiai Hajózási Társulatnak is évenként 800,000 fontjába kerül ez. Nagyon sok kisebb kikötőben is létesültek szénállomások s a szén tonnájának ára e távoli tengerpartokon nyolczvan frankra rúg.

A Mongóliának Bombay-ig még ezerhatszázötven mérföldnyi útja volt s Steamer-Pointben négy órát kellett horgonyoznia, hogy beszerezze szükségletét.

E késedelem azonban nem érintette Fogg úr utitervét. Számításba vette s azonkívül a Mongólia, melynek csak október 15-én délelőtt kellett volna előírás szerint Adenbe érkeznie, már 14-én este, szóval tizenöt órával előbb futott be oda.

Fogg úr, az inasa kíséretében partra szállt, hogy útlevelét láttamoztassa. Fix jészrevétlenül követte őket. A láttamozás megtörténte után Fogg úr nyomban visszatért a hajóra, hogy megszakított játszóját befejezze.

Passepartout, követve hajlamát, gondtalanul sétált a szomalik, banianok, parsik, zsidók, arabok s európaiak tarka tömegében, a kikből tudvalévőleg Aden huszonötezer főnyi lakossága áll. Gyönyörködve nézegette a város erődítményeit, a melyek e pontot az ind tengerek Gibraltárjává teszik s megbámulta az óriási cziszternákat, a melyeken Salamon király építőmesterei után most kétezer év múlva angol mérnökök dolgoztak.

— Nagyon érdekes, nagyon érdekes, — mondogatta magában Passepartout, mikor a hajóra visszatért. — Most látom csak, hogy utazni

csöppet sem haszontalan dolog, az ember mindig lát valami újat.

Este hat órakor a Mongólia csavara zúgva kezdte kavarni a vizet s csakhamar kifutván a kikötőből, a hajó gyorsan szelte az Indiai-tenger hullámain.

Előírás szerint százhatvannyolcz órája volt még Bombay-ig. A tenger egyébiránt nagyon kedvezőnek mutatkozott: az állandó északkeleti szél mellett a vitorlák is segítségére lehettek a gőzgépnek.

A hajó e kettős erő hatása alatt kevésbé ingott s a hölgyek szépen kiöltözködve újra megjelentek a fődélzetén. S újra szólt a zene s járta a táncz.

Az utazás így a legkedvezőbb körülmények között folytatódott. Passepartout el volt ragadtatva a szerencsétől, hogy a véletlen Fix úr személyében oly kedves utitársat rendelt volt melléje.

Vasárnap, október 20-án, déltájban megpillantották az indiai partvidékeket. Két óra multán már a hajóvezető csolnak is megérkezett a Mongóliához. A láthatáron zöld halmok hullámos sorozata rajzolódott bele az égbolt kékjébe. Nem sokára a várost szegélyező pálmafa-sorok is élénken váltak ki a távlatból. A hajó befutott az öbölbe, melyet a Salsette, Colaba, Elephanta és Butcheszigetek zárnak el félkörben s délután ötödfél órakor a Mongólia Bombay kikötőjébe ért.

Fogg Phileas aznap éppen a harminczharmadik „robber“ után, mikor játszótársai — hála egy meglehetősen merész fordultnak — tizenhárom ütést nyertek ellenében, a játszmat csodálatos „shlem“-mel fejezte be.

A Mongólia október 22-dike helyett október 20-dikán érkezett Bombayba. Ez Londontól Bom-

bayig tehát két nap nyereség, a mit Fogg Phileas a legnagyobb nyugalommal jegyzett be utinaplójának előny-rovatába.

TIZEDIK FEJEZET.

Passepartout-nak örülnie kell, hogy csak czipője elvesztésének árán sikerül megmenekülnie.

Köztudomású, hogy India, ez az óriási fordított háromszög, melynek alapvonala északon, csúcsa délen van, 1.400,000 négyzetmérföldnyi terület, melyen egyenlőtlenül eloszolva 180.000,000 lélek lakik. Az angol kormány ez óriási terület tetemes részén meglehetősen föltétlen hatalmat gyakorol: főkormányzója van Calcuttában, kormányzója Madraszban, Bombayban és Bengálban, helytartója Agrában.

De a tulajdonképeni angol India csak 700,000 négyzet mérföldnyi terület, melynek népessége körülbelül 100—110.000,000 lélek.

Az országnak meglehetősen nagy része még nem tartozik angol uralom alá, s az ország belsőjében néhány vad és félelmes radzsa még teljes függetlenségnek örvend.

1756 óta — a mikor ama helyen, hol jelenleg Madrasz városa áll, az angol uralomnak sikerült lábát megvetnie, — mindaddig míg a sepoj-ok lázadása kitört, a híres Indiai Társaság volt itt mindenható. Ez foglalta el lépésről lépésre az egyes tartományokat, úgy vásárolván meg azokat a radzsá-któl bizonyos járadékokon, a miket aztán ritkán, vagy egyáltalában nem fizetett ki nekik. Ez nevezte ki a főkormányzót s az ennek főnhatósága alá tartozó polgári- és katonai tiszteket; uralma azonban megszűnt már s az

indiai angol tartományok most közvetlenül az angol korona alá tartoznak.

Ennek következtében a félsziget külső s belső viszonyai, erkölcei s ethnographiai sajátosságai immár gyökeresen átalakulnak. Azelőtt a legkülönbözőbb ősi módokon utaztak arrafelé az emberek: gyalog, lóháton, szekéren, taligán, emberháton, hordszékeken, hinton stb. Most gyorshajók közlekednek az Induson s a Gangeszen, s Indiát egész szélességében hatalmas vasutvonal szeli át, mely egyik oldalán el is ágazik s Bombayt Calcuttával három napi útvonallal köti össze.

E vonal nem egyenes irányban fut keresztül Indián. Az egyenes távolság csak ezer, ezerszáz mérföld volna s a vonatok közepes gyorsasággal is végigjárhatnák három nap alatt; de ezt a távolságot legalább egy harmadával növeli az a kanyarodás, mely a félsziget északi részén Allahabadig hatol.

A „Nagy Előindiai Vasút“ főbb állomásai következőképen sorakoznak: Bombay szigetéről indulva ki, a vonat Salsette-n megy át, Tannah táján áttér a kontinensre, keresztül fut a nyugati Ghates hegylánczolatán, aztán északkeleti irányban halad Burhampurig, s onnan a Bundelkund csaknem teljesen szabad területein át fölfelé Allahabadig, a hol aztán keletnek kanyarodik, Benaresznél a Gangeshez ér, kissé eltávolodik tőle s úgy fut ismét délkelet felé Burdivánon s a francia Chandernagoron keresztül Calcuttaig, a hol a vasút véget ér.

Bombayban félőtkor szálltak partra a Mongólia utasai s a vonat pont nyolczkor indult Calcutta felé.

Fogg úr tehát elbucszúzott játszótársaitól, partra szállt, Passepartout-t holmi bevásárlással bízta meg s lelkére kötötte, hogy nyolcz órakor a

pályaudvaron legyen. Maga pedig nyugodt, szabályos léptekkel, a mik a legpontosabb csillagászati óra perczmutatójának mozgására emlékeztettek, egyenest az útlevélhitelesítő hivatal felé vette útját.

Eszébe sem jutott, hogy Bombay nevezetességeit megtekintse; a városháza, a nagyszerű könyvtár, az erődítmények, a dock-ok, a gyapotpiac, a bazárnegyed, a mecsetek, a zsinagógák, az örmény templomok, a malebar-hilli gyönyörű pagoda, melynek soksarkú két tornya az építészetnek valóságos remeke: mindez egyáltalán nem érdekelte őt. Semmi vágya nem volt, hogy Elephanta remekeit megláthassa: titokzatos földalatti temetőhelyeit, melyek az öböltől keletfelé rejtőznek; a Kanherie-grottákat Salsette szigetén, a buddhisztikus építészet e csodálatos maradványait egy pillantásra sem méltatta volt.

Minderre rá se gondolt. Az útlevélhitelesítő hivatalból egyenest a pályaudvarra ment s ebédet rendelt.

A vendéglős, hogy kedvében járjon, a híres indiai nyúlfricassée-t ajánlotta tigyelmébe s rendkívül dicsérte azt.

Fogg Phileas azt rendelt, aztán lelkiismeretesen izlelgetni kezdte, csak hogy az ínycsiklandozó mártás ellenére is élvezhetetlennek találta.

Csöngetett. A vendéglős megjelent.

— Mondja csak kérem, — szólt Fogg Phileas s szuró pillantást vetett a vendéglősre, — csakugyan nyúl volna ez?

— Úgy van, mylord, — felelt a fogadós önérzetesen, — mezei nyúl.

— Vajjon nem nyávogott-e ez a nyúl, mikor lelőtték?

— Óh, mylord! Egy nyúl! És nyávogott volna! Esküszöm....

— Vendéglős úr, — szólt közbe Fogg Phileas hidegen, — ne esküdjék s jegyezze meg magának a mit mondok: Indiában egykor szent állatnak tisztelték a macskát s az jobb korszak volt a mostaninál.

— A macskákra, mylord?

— Talán az utasokra is.

E megjegyzés után nyugodtan folytatta ebédjét.

Fogg Phileas partraszállása után néhány percczel Fix is odahagyta a hajót s a bombay-i rendőrfőnökhöz sietett.

Bemutatkozott, elmondta, mi járatban van s milyen a helyzete a banktolvajlás gyanújába fogott emberével szemben. Megkérdezte, itt-e már a londoni rendőrség elfogatási parancsa? Az bizony még nem érkezett meg. S természetes is, hogy Fogg Phileast eddig nem érhetette utól.

Fix tehát nagy zavarba esett. A bombay-i rendőrfőnöktől kért elfogatási parancsot, de az megtagadta azt. Az ügy elsősorban a londoni rendőrséget illette s egyedül az adhatott ily parancsot törvényesen. Az elvek és a törvényes formák e szigorú betartása nagyon természetesen folyik az angol erkölcsből, mely a személyes szabadság dolgában nem tűr semmiféle önkénykedést.

Fix nem is erőlködött tovább, belátta, hogy türelemmel kell lennie, míg az elfogatási parancs megérkezik. Egyben azonban azt is elhatározta, hogy a megközelíthetetlen tolvajt Bombayban való tartózkodása alatt szüntelenül szemmel tartja. Csöppet sem kételkedett abban, hogy Fogg Phileas huzamosabban tartózkodik majd Bombayban — hiszen tudjuk, hogy Passepartout is ilyfajta reményeket táplált, — s időközben majd csak megérkezik az elfogatási parancs.

Passepartout azonban urától a partraszállás után nyert megbízatás révén már tudta, hogy Bombayban is csak úgy jár, mint járt Suezben és Párizsban; az utazás itt sem ér véget s legalább is Calcuttáig tart még, sőt lehet, hogy ott sem szakad vége majd. S fölmerült lelkében a kérdés, hátha csakugyan igaz, komoly dolog az a fogadás és ő ime, a ki nyugalmas életet akart kezdeni, arra van most kárhoztatva, hogy körülutazza a földet nyolczvan nap alatt.

Bevásárolván, ide-oda sétált Bombay utczáin. Temérdek nép hullámozott mindenfelé, különféle nemzetiségű európaiak között hegyes kucsmás perzsák, kerek turbánú bunhyak, négyszögletes sapkájú szindek, hosszú kaftános örmények, fekete mitrás parsiak. Éppen valami ünnepély volt készülőben, a mit a parsiak rendeztek, Zoroaszter hiveinek emez egyenes leszármazottai, a kik az összes hindu törzsek közül a legszorgalmasabb, legműveltebb s legértelmesebb népség. Bombay dűsgazdag benszülött kereskedői például nagyobára e törzsből valók. Az ünnepély, a melynek e napon kellett lezajlania, amolyan bucsújárászerű, vallásos karnevál-félében érte el érdekességének tetőpontját; ez a körmenet mindenféle vigassággal járt, arannyal s ezüsttel áttört rózsaszín fátyolköntösű bajadérok fuvola- és tam-tam szó mellett csodálatos tánczokat jártak az utcák során, még pedig a legteljesebb illendőséggel, a merre a menet elhaladt.

Hogy Passepartout mindezt nagy érdeklődéssel nézte, hogy szeme-szája elállt, akárcsak a világ legtapasztalatlanabb báméjszkodó parasztjának, — az, azt hiszem, magától értetődik.

A saját és ura szerencsétlenségére, mert hiszen ez alkalommal csaknem végzetes veszélybe

döntötte az egész vállalkozást, kíváncsisága tulságosan elragadta őt.

Végig nézván ugyanis a körmenetet, Passepartout már a pályaudvar felé vette útját, midőn a Malebar-Hill-i csodaszép pagodához jutva, az a szerencsétlen gondolata támadt, hogy megtekinti a pagoda belsejét.

Nem tudta, hogy keresztényeknek a hinduk egyik-másik templomába belépniök egyáltalán tilos; aztán meg azt sem tudta, hogy még a hívőknek is a küszöbön innen kell hagyniok a sarujukat, ha istenük házába be akarnak menni. Megjegyzendő, hogy az angol kormányzat egészen helyes politikával az országban dívó vallási szokásoknak nemcsak hogy legcsekélyebb külsőségeit is tiszteletben tartja, de tiszteletet biztosít is minden vallásnak s így szigorú büntetés vár az ily szokások megsértőire.

Passepartout mi rosszat sem sejtve, kíváncsi idegen módjára úgy, a mint volt, csak belépett a pagodába s javában csodálta a Malebar-Hill belsejének káprázatos csillogó, brahmán ékítményeit, midőn erős markok hirtelen a szentély padlójára rántották. Három dühös tekintetű brahmán pap tombolva vetette rá magát, czipőjét, harisnyáját leránczigálták s vad kiáltozás közepette úgy kezdték agyba-főbe verni.

Az erős és ügyes francia azonban nem hagyta magát, gyorsan talpra ugrott, támadói közül kettőt, kik hosszú palástjukba amúgy is belegabajodtak, egy-egy ökölcsapással s hatalmas rúgással félre lökött az útjából s a hogy csak bírta lába, futott ki a pagodából a harmadik hindu elől, a ki a tömeget ráuszítva utána szaladt.

Úgy ért Passepartout öt percczel nyolcz óra, tehát éppen öt percczel a vonat indulása előtt is, mezitláb, födetlen fővel és csomagjai

nélkül, a miket dulakodás közben elvesztett, a pályaudvarba.

Fix ur is éppen beszállt. Idejekorán észrevette, hogy Fogg úr, a kit a pályaudvarra követt, nem tart hosszabb pihenőt Bombayban, elhatározta tehát, hogy Calcuttáig, sőt ha kell, még tovább is kíséri majd. Passepartout nem vette észre Fixet, a ki a homályba huzódott, de az jól hallotta, mint beszéli el rövidesen a veszélyes kalandot urának az inas.

— Remélem, ilyesmi nem fog ismétlődni, jegyezte meg nyugodt hangon Fogg Phileas, miközben az egyik kocsifülkében elhelyezkedett.

A megrökönyödött ficzkó, mezitláb s hajadon fővel szótlanul követte urát.

Fix is éppen kényelembe akart helyezkedni, midőn hirtelen eszébe jutott valami s elhatározta, hogy megszakítja az utazást.

— Itt maradok Bombayban, — gondolta el villámgyorsan, — indiai területen elkövetett kihágásról van szó... letartóztathatom emberemet!

E pillanatban füttyentett a gép s a vonat beletűnt az éjszakába.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Fogg Phileas mesés áron vesz meg bizonyos alkalmatosságot.

A vonat a rendes időben indult el. Jó sok utas volt rajta, néhány katonatiszt, hivatalnokok s kereskedők, a kik ópium- és indigó-üzletek kötése végett utaztak a félsziget északi részeire.

Passepartout a gazdájával ugyanegy kocsi-szakaszban ült. Velök szemben a sarokban egy harmadik utas huzta meg magát. Sir Cromarty Francis brigadéros volt az, Fogg urnak a Suez-

Bombay-i uton hűséges játszótársa. Csapataihoz vonult be, a melyek Benaresz közelében tábo-roztak.

Sir Cromarty Francis, magas, körülbelül ötvenéves, szőke uriember, a ki a legutóbbi sepo-y-lázadás alkalmával rendkívül kitüntette magát, bizvást bennszülöttnek is volt tekinthető. Kora ifjúságától fogva Indiában tartózkodván, csak ritkán fordult meg szülőhazájában.

Nagyon művelt férfiú volt, a ki szívesen nyújtott volna sok mindenféle fölvilágosítást India történelmére, kormányzata és a hindu szokások felől, ha Fogg Phileas csak egy kissé is érdeklődött volna e dolgok iránt. Ámde ez az úriember mire sem volt kíváncsi. Nem is utazott ő tulaj-donképen, csak azt tudta, hogy egy nagy kört kell megfutnia, mintha valami súlyos test volna, a mely a természet egy bizonyos kényszerítő erejénél fogva meghatározott gyorsasággal kény-telen mozogni a föld körül. Ezuttal éppen azt számította össze ujolag, hogy Londonból való el-utazása óta hány óra telt el s az eredmény kedvező volta miatt bizonyára elégedetten dörzsölgette volna össze kezepárját, ha elvből ellensége nem lett volna minden fölösleges mozdulatnak.

Sir Cromarty Francis jól ismerte már uti-társának különcségét, noha csak néhány whist-játszma közben volt alkalma tanulmányoznia. Jogosan vethette föl tehát magában a kérdést, emberies szív rejtőzik-e vajjon e hideg külső alatt, fogékony-e Fogg Phileas lelke a természet szép-ségei, vagy magasabb szellemi dolgok iránt? Próbára szerette volna tenni. Ama különös embe-rek közül, a kikkel a brigadéros eddig találkozott az életben, egyetlen egy sem volt az exact tuda-mányok eme hőséhez hasonlítható.

Fogg Phileas nem titkolta volt el Sir Cro-

marly Francis előtt földkörüli utazásának sem célját, sem föltételeit. A brigadéros e fogadást csak czéltalan különcködésnek tekintette, a miből senkinek semmi java nem származhatik, már pedig okos embernek ilyesmire nem való vállalkoznia. Világos, hogy e különcköző ember ez utazásával sem magának, sem másoknak csöppet sincs hasznára.

Egy óra multán, hogy Bombayból elindult, a vonat Salsette szigetén át hatalmas hidon a nagy szárazföldre ért. Callyan állomásán jobbra elhagyván azt a szárnyvonalat, mely Kandallah és Punah irányában India délkeleti részeire visz, gyorsan haladt Pauwell felé. Onnan kezdve a vasut a nyugati Ghates hegység meglehetősen összevissza ágazó tömkelegén keresztül, hatalmas bazalt bércek s végig erdőborította csúcsok láncolatai között robogott tova.

Néha-néha Sir Cromarty Francis és Fogg Phileas beszélgetni is kezdtek s a brigadéros most is megpendített valami társalgást, a mely azonban több ízben megszakadt.

— Néhány év előtt, szolt Sir Cromarty, — erre felé Fogg úrnak még oly akadályok estek volna útjába, hogy tervét aligha valósíthatta volna meg.

— Mért, uram?

— Mert a vasut itt e hegy lábánál véget ért s az embernek innen a hegység tulsó részén fekvő Kandallah-állomásig az utat gyalog, palankinban vagy öszvéren kellett megtennie.

— E késelem nem hiusíthatta volna meg tervemet, — felelt Fogg Phileas, — bizonyos eshetőségekre s akadályokra mindig előre számítok.

— Mégis lám, — folytatta a brigadéros, — csak az imént is abban a veszélyben forgott Fogg

ur, hogy e ficzko kalandja meglehetősen kellemtelen s hátrányos helyzetbe sodorja.

Passepartout már ekkor utazótakarójába burkolózva mélyen aludt s nem is sejtette, hogy róla beszélnek.

— Az angol kormányzat szigorúan bünteti az ily kihágásokat s teljesen igaza is van; — folytatta Sir Cromarty, — nagyon fontos dolog, hogy a hinduk vallásos szokásait tiszteletben tartassa és ha az ön inasát letartóztatták volna...

— Ha letartóztatták volna, — vágott közbe Fogg Phileas, — nos, ha letartóztatták volna, uram, bizonyos, hogy el is ítélték volna, ő pedig leülvén büntetését, nyugodtan visszatérhetett volna Európába. Nem tudom, miként gördíthetett volna ez az ő kalandja az én utamba akadályokat.

Itt azután megint elakadt a társalgás. A vonat éjszakán át keresztül haladt a Ghates hegy-ségen, Nassik állomáson meg is állt s másnap október 21-én már sík vidéken Khandeish tartományán át sietett odább. A pompásan művelt földet erre felé apró falvak tarkították s mindegyikből mint Európában a falusi templomok fehér tornya, egy-egy pagoda karcsu minaretje meredt ég felé. Számos kis folyó, nagyobbára a Godavery mellékfolyócskái s kedves patakocskák vize itatta itt oly termékenynyé a talajt.

Passepartout, mikor fölébredt s körülnézett, sehogy sem érte föl észszel, hogy őt most a nagy félszigeti vonat a csodás Indián röpíti át. Oly hihetetlennek rémlett az neki s mégis oly való igaz volt, mint bármi e világon. Sötéten gomolygó füstje a gépnek, melyet angol gépész karja kormányozott s angol szén fűtött, diadalmasan szállt tova a messzeterjedő gyapot-, kávé-, szerecsendió-, szekfűszeg és bors-ültetvényeken. Végig gomolygott dús pálmaligeteken, a melyekből festőiesen

csinos házikók kandikáltak elő, meg úgynevezett „vihari“-k, lakatlan zárdák, és különös formájú templomok, a hindu építészet csodásan gazdag ékítményeivel díszesen. Majd végeláthatatlan síkságok következtek, mérhetetlen nádasokkal borítva, hol a vonat dübörgésére ijedten rezzentek föl kigyók, tigrisek, mindenféle vadállatok. Végül rengeteg erdőségeken keresztül haladt a vonat, hol elefántok is tanyáztak s aggodalmas szemmel nézték a tovarobogó vonatot.

Reggel Malligaum állomása mellett suhantak el utasaink, azon a gyászos emlékü területen, melyet Kali istennő hívei oly gyakran áztattak vérrel. Nem messzire onnan emelkedett Ellora, csodálatos pagodáival; aztán Aurungabad, egykor a kegyetlen Aureng-Zeb híres székvárosa, jelenleg egyszerű fővárosa egy, a Nizzam-birodalomtól elszakított kis tartománynak. Ezen a vidéken kényuraskodott egykor a thug-ok fejedelme, Feringhea a fojtogatók királya. E gyilkosok, a kik megközelíthetetlen titkos szövetségben álltak, a halál-istennőjének tiszteletére öreget, fiatalot sorra fojtottak, soha vért nem ontván, s volt idő, hogy e vidéken az ember lépten-nyomon egy-egy holttestbe botolhatott. Az angol kormányzat ugyan erősen elejét vette már e rémes pusztításnak, de a szörnyű titkos szövetkezet még most is fönnáll és még mindig fojtogat.

Félegyor Burhampur állomásán állt meg a vonat s Passepartout drága pénzen egy pár gyöngyhímes papucst vett itt s határozottan hiú megelégedéssel huzta föl lábára.

Az utasok sietve megreggeliztek s a vonat aztán újra rohant velök tovább, a Taptý folyócska mentén, mely Szurats közelében a Cambaye-öbölbe szakad, Assurghur állomása felé.

És itt el kell mondanunk, mily gondolatok

foglalkoztatták ezenközben Passepartout szellemét. Bombayba érkezése előtt azt hitte s talán hihette is, hogy ott az utazásnak vége szakad. Most azonban, hogy teljes gőzerővel rohant vele a vonat Indián végig, lelkében gyökeres változás mutatkozott. Eredeti természete rohamosan jelentkezett újra. Fiatalkorának regényes tervei ismét fölmerültek képzeletében s urának vállalkozását most már komoly színben kezdte látni; nem kételkedett többé a fogadás lehetőségében s így e földkörüli utazás valószínűségében sem, sőt tisztelettel gondolt a határidőre is, melyen túlterjeszkednie nem szabad. Már nyugtalankodott is, hátha valami késedelem, véletlen baleset állja majd útjukat. Ugy érezte, hogy ő is érdekelt fél e fogadásban és borzadva gondolt ostoba kalandjára, melylyel előző napon mindent elronthatott volna. S mivel nem volt oly hidegvérű, mint Fogg ur, sokkal inkább izgatta most már a dolog őt, mintsem urát. Ujból s ujból számítgatta az elmúlt napokat s káromkodott, ha a vonat itt-ott megállt; rosszalta, hogy Fogg ur nem türelmetlenkedik s hogy a gépészek jutalmat nem ígér. A jó fiú nem tudta, hogy a mi a hajónak megengedhető, az már vonaton, a melynek okvetlenül szabályszerű gyorsasággal kell haladnia, teljes lehetelenség.

Estefelé a Sutpour hogyszorosba értek, a mely Kandeish vidékét Bundelkundtól választja el.

Másnap, október 22-én reggel Passepartout Sir Cromarty kérdésére megnézvén óráját, azt felelte, hogy három óra van. S természetes, hogy késnie kellett ennek az órának — a mely a greenwich-i délkör szerint járt — még pedig jó négy órával, hiszen attól most India e részén körülbelül 67 fokkal voltak odább, kelet felé.

Sir Francis helyreigazította Passepartout

órájának tévedését s ugyanazt tanácsolta neki, a mit már Fix is ajánlott. Igyekezett megértetni vele, hogy minden délkörrel előbbre kell igazítania óráját s mert folyton kelet felé, vagyis a nap elébe utazik, minden napja annyiszor lesz négy-négy percczel rövidebb, a hány szélességi fokon utazik át. Csakhogy hiába beszélt neki. A makacs ficzkó, már akár értette a brigadéros magyarázatát, akár nem, konokul megmaradt a mellett, hogy ő bizony nem igazít az óráján s hagyta, hadd járjon londoni idő szerint. Nyakasságával egyébiránt senkinek sem ártott.

Reggel nyolcz órakor, tizenöt mértföldnyire Rothal állomástól nagy tisztás közepén állt meg a vonat, hol néhány lakóház s munkáskunyhó volt látható. A vonatvezető végig haladva a kocsisor előtt be-bekiáltott a fülkébe:

— Tessék kiszállni!

Fogg Phileas Sir Cromartyra nézett, egyikük sem értette, mit jelenthet e megállás itt e tamarind és khajuz-fás erdő közepén.

Passepartout, a kit még inkább megdöbbenett a dolog, hamarosan kiszállt, körülnézett s csakhamar visszatért.

— A vasutnak itt vége van, uram.

— Hogyan érti azt? — kérdezte Sir Cromarty Francis.

— Nos, a vonat nem megy tovább.

A brigadéros is kiszállt. Fogg Phileas kényelmesen követte. Mindketten a vonatvezetőhöz fordultak.

— Hol vagyunk? — kérdezte Sir Cromarty Francis.

— Kholby megállóhelyen, — felelt a vonatvezető.

— S tovább nem megyünk?

— Nem: a vasut még nincs kiépítve.

— Hogyan? Még nincs kiépítve?

— Nincs. Még mintegy ötven mérföldnyi vonal hiányzik innen Allahabadig, a hol ujra kezdődik a vasut.

— De hiszen a lapok azt irták, hogy a vonal már egész hosszában megnyílt a forgalomnak.

— Lehet, uram, de a lapok tévedtek.

— S önök mégis Calcuttáig adnak jegyeket, fakadt ki Sir Cromarty, elvesztvén békétűrését.

— Természetesen és az utasok tudják, hogy Kholbytól Allahabadig maguknak kell gondoskodniok tovautazásukról.

Sir Cromarty Francis dühös lett. Passepartout, a ki alig mert urára pillantani, meg tudta volna fojtani a vonatvezetőt, pedig az, szegény, semmiről sem tehetett.

— Sir Francis, — szólt Fogg ur, — ha önnek is úgy tetszik, keressünk valami alkalmatosságot, melyen Allahabadba juthatunk.

— Nemde, Fogg ur, most már oly késedelemről van szó, a mely nagyon is veszélyezteti az ön érdekeit?

— Éppenséggel nem, uram; ilyesmire is számítottam.

— Hogyan? Tudta, hogy a vasut . . . ?

— Azt nem tudtam, de gondoltam, hogy előbb-utóbb valami akadály kerül majd utamba. Sebaj. Két nyert napom van eddig, most fölálldozhatom. Calcuttából 25-én délben indul a hajó Hong-Kong felé. Ma még csak 22-e van s így idejekorán érkezhetünk Calcuttába.

Ily határozott beszédre nem lehetett ellenvetés.

Semmi kétség tehát, hogy a vasut itt véget ért. A hirlapok csakugyan olyanok mint a siető

órák. Korábban jelezték a vonal teljes elkészültét, mintsem kellett volna.

Az utasok nagy része előtt ismeretes volt ez az akadály s ezek, mihelyt kiszálltak, azonnal le is foglalták az állomáson kapható összes közlekedési eszközöket, a négykerekű palkigharikat, a bölényfogatokat, a társaskocsikat, a melyek egy-egy nekiindult pagodához hasonlóak, a palankínokat, a ponykat stb. Fogg Phileas és Sir Cromarty Francis már nem kaptak semmiféle alkalmatosságot, bár tűvé tették az egész falut.

— Gyalog megyek hát, — szólt Fogg Phileas.

Passepartout savanyú képet vágott ennek hallatára s aggodalmasan nézte cifra papucsát, a mely, bizonyos, hogy tönkre pusztul ekkora gyalogló uton. Szerencsére ő maga is keresett-kutatott s kis vártatva bátoritanul fordult Fogg Phileas-hoz:

— Uram, azt hiszem mégis kapnánk alkalmatosságot . . .

— Hol? Mifélett?

— Egy elefántot; a tulajdonosa ide alig száz lépésnyire lakik.

— Gyerünk hát, nézzük meg az elefántot.

Öt percz multán Fogg Phileas, Sir Cromarty Francis és Passepartout magas karókerítéssel védett kunyhó előtt álltak. A kunyhóban egy hindu ember guggolt, a tágas udvaron egy elefánt pihent. Fogg ur kérésére a hindu odavezette őket az állathoz.

Az állat nem volt teljesen szelid, mert gazdája nem teherhordásra, hanem harczy czélokra szánta. Sőt természettől való szelid hajlamait is igyekezett elvadítani, vajjal és czukorral etette három hónap óta, a mitől az állaton időnként való-

ságos düh-roham, hindu nyelven: „mutsh“ vett erőt. Rejtélyes ugyan, hogy a czukor és a vaj ily módon hatna, de az elefánt-idomítók állítása szerint e szer mindenkor beválik. Szerencséjére Fogg urnak, az állat még csak rövid ideje élvezte a vaj- és czukor-kosztot s holmi „mutsh“-ra még semmi hajlandóságot nem mutatott.

Kiuni, — ez volt az állat neve, — jól, gyorsan és kitartóan tudott ügetni, a mi különben faji sajátága minden elefántnak, s Fogg ur, más alkalmatosság hijján, elhatározta, hogy fölhasználja czéljaira.

Csakhogy az elefánt Indiában, mivel immár egyre kisebb számmal található, fölötte drága állat. A himje, a melyet czirkuszi viadalokra s egyéb mutatóványokra szoktak idomítani, nagyon keregett portéka. Megszelídítve ezek az állatok nem igen szaporodnak s így csak vadászat útján szerezhethők. A legnagyobb gonddal ápolják aztán őket s midőn Fogg ur megkérdezte a hindut, bérbe adná-e neki az elefántot, kereken tagadó választ kapott.

De Fogg ur nem tágitott. Óránkint tíz fontot ígért neki. A hindu csak vonakodott. Husz font? Nem adja. Negyven? Ugy sem. Passepartout dühös elképedéssel hallgatta ezt az áremelgetést. A hindu pedig nem adta be a derekát.

Pedig szép összegről volt szó. Föltéve, hogy az elefánt tizenöt óra alatt teszi meg az utat Allahabadig, ez idő alatt hatszáz fontot jövedelmezett volna gazdájának.

Fogg Phileas egy pillanatra sem vesztette el nyugodtságát, erre azt az ajánlatot tette a hindunak, hogy megveszi az állatot s ezer fontot ígért neki.

A hindu visszautasította.

Sir Cromarty Francis erre karon fogta Fogg

urat, félre vonta s figyelmeztette, fontolná meg jól a dolgot, mielőtt magasabb árt ajánlana. Fogg Phileas megnyugtatta a brigadérost, kijelentvén, hogy soha sem szokott meggondolatlanul cselekedni s itt elvégre húszezer fontnyi fogadásról van szó; az elefántra tehát okvetlenül szüksége van s meg kell szereznie, még ha értékének húszszorosába kerülne is.

Fogg ur tehát visszatért a hindúhoz, a ki nek apró, ravaszul csillogó szeméből kétségtelenül ki lehetett olvasni, hogy csak nyereségvágyból köti meg magát. Fogg Phileas hát ezerkétszáz, aztán ezerötszáz, majd ezernyolczszáz, végül kétezer fontot ígért neki. Passepartout csak úgy kékölt-sárgult dühében.

A kétezer font végre kielégítette a hindut.

— Papucsomra! — kiáltott föl Passepartout, — ez ugyancsak drágán méri az elefánthust.

A vásár megköttétvén, most már csak arról volt szó, honnan szereznek vezetőt. Ez már nem volt oly nehéz feladat. Egy okos képű fiatal tűzimádó ajánlkozott. Fogg ur fölfogadta s fényes külön jutalmat is ígért neki, a mitől a legény arcza még okosabb kifejezést öltött.

Az elefántot azonnal előterelték s fölszerelték. A vezető pompásan értette dolgát: „mahut“-ságot. Erős takarót vetett az elefánt hátára s két felől egy-egy meglehetősen kényelmetlen ülést kínálólákalmányt akasztott rá.

Fogg Phileas az utazótáskában rejlő bankjegycsomóból kifizette az elefánt árát. Passepartout úgy érezte, mintha e vadonat új bankjegyeket egyenest az ő hátából hasítaná ki a gazdája. Fogg ur aztán följajánlotta az egyik ülést Sir Cromarty Francisnak, a ki köszönettel fogadta. Egy utassal több vagy kevesebb: az óriási állatnak teljesen mindegy volt.

Még eleséggel is ellátták magukat Kholbyban. Az egyik ülésen aztán Sir Cromarty Francis, a másikon Fogg Phileas foglalt helyet, Passepartout az elefánt hátára telepedett, ura és a brigadéros közé.

A vezető az állat nyakára kuporodott s kilencz órákor elindultak a faluból, neki a sűrű platánerdőnek, a legrövidebb uton.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Fogg Phileas és társainak kalandos útja az indiai erdőségen át s annak következményei.

A vezető, hogy rövidítsen az uton, félretért az épülő vasutvonal irányától, a mely a Vindhia-hegység szeszélyes kiszögellései miatt nagy kerülőbe görbült, Fogg Phileas érdeke pedig nem tűrt kerülgetést. A vezető jól ismervén a vidék minden zegét-zugát, határozottan állította, hogy az erdőn keresztülágva, legalább is husz mértföldet nyernek s Fogg úr rábízta magát.

Fogg Phileas s Sir Cromarty Francist, a kik nyakig ültek a kosárszerű tákolmányban, jól össze-vissza rázta gyors ügetése az elefántnak, a melyet vezetője folyton sietésre nógatott; de angol hidegvérrel tűrték a kényelmetlen helyzetet; különben alig-alig szóltak s nem is látták egymást.

Passepartout, a ki az állat hátán legerősebben érezhette a folytonos zökkenéseket, ura figyelmeztetése folytán buzgón vigyázott, hogy nyelve a fogai közé ne kerüljön, mert különben könnyen kettéharaphatta volna. A derék ficzkó, akit egy-egy zökkenés hol tarkójára, hol meg vissza a derekára lódított az elefántnak, oly testmozgást volt kénytelen végezni, akárcsak valami czirkuszi tornász. De azért folyton élcelődött bakugrásai

közben s időnkint egy-egy darab czukrot vett elő zsebéből, a mit az értelmes Kiuni orrmánya végével rögtön átvett tőle, anélkül, hogy szabályos ügetését csak egy pillanatra is félbeszakította volna.

Két órai ügetés után a vezető megállította az elefántot s egy órát pihentek. Az állat egész csomó lombot nyelt és nagyot ivott a közeli patak-ból. Sir Cromarty Francis nem vette rossz néven e kis pihenőt; úgy érezte már magát, mintha kerékbe törték volna. Fogg Phileas azonban oly jókedvű volt, mintha az ágyból bujt volna ki.

— Vashól van ez az ember — jegyezte meg halkan a brigadéros, csodálattal nézván Fogg Phileast.

— Még pedig vert vashól — tódította Passepartout, a ki gyorsan valami reggelifélét igyekezett előteremteni.

Déltájban a vezető jelt adott az indulásra. A vidék nemsokára sivárabbá zordonult. Magas fák után alacsony tamarind-területek, törpepálmák csoportozatai, majd gyér bozóttal s nagy syenit-sziklatömbökkel végigpötytyözött, messzenyúló, kiszáradt síkföld következett. A Bundelkund e fönsíkját, hova ritkán vetődik utas, vad és a hindu vallás legszörnyűbb gyakorlataiba vakbuzgón bele-rögzött, mindenre elszánt népség lakja. Az angol uralom ily helyeken, hol a radzsák korlátlanul őrizhetik meg befolyásukat a népre, mert a Vindhia-hegység megközelíthetetlen rejtekeiben teljes biztonságnak örvendenek, nem verhetett még gyökeret.

Több izben tüntek föl szilaj hindu csapatok, haragos fenyegetés zúdult a tovairamló elefánt után. A vezetőnek egyébíránt gondja volt rá, hogy lehetőleg messze elkerülje őket, mert jól tudta, hogy nem tanácsos összeakadni velök. Állatot

keveset láttak a nap folyamán, alig néhány majmot, melyek a legfurcsább arczfintorgatás közben igyekeztek menekülni, a min Passepartout nagyokat nevetett.

A derék ficzkót különben többek között nagyon foglalkoztatta az a gondolat, hogy ugyan mit tesz majd Fogg Phileas ezzel az elefánttal, ha Allahabadba érkeznek? Magával csak nem viszi. Az amúgy is oly drága állat szállítása s etetése okvetlenül tönkre juttatná. Eladja? Vagy szabadon bocsátja? A tiszteletreméltó állat elvégre megérdemelné ezt a kitüntetést. De hátha Fogg urnak olyasmi jut eszébe, hogy ezt az óriási barmot neki ajándékozza?! Ezzel valóban nagy zavarba ejtené... S több efféle gondolat foglalkoztatta a derék fiut.

Este nyolcz órakor túl voltak a Vindhia-hegység főlánczolatán s a hegy északi lejtőjén egy elhagyott ház omladozó falai között húzódtak meg.

Körülbélül huszonöt mértföldet haladtak e napon s még ugyanakkora útjuk volt Allahabadig.

Az éjszaka hűvös volt. A vezető tüzet rakott a falak között s az utasoknak nagyon jól esett ez a meleg. A vacsorát a Kholbyban beszerzett eleseg szolgáltatta; hozzá is láttak alaposan, mint már afféle fáradt, elcsigázott embereknel természetes is. Az el-elakadó társalgást nemsokára tartós hortyogás váltotta föl. Csak a vezető virrasztott Kiuni mellett, mely egy hatalmas fatörzshöz támaszkodva, állóhelyzetben jóízűen aludt.

Semmi sem zavarta meg éjszakai nyugodalmukat. Olykor ugyan belehangzott a csöndbe egy-egy oroszlán-ordítás, tigris vagy párducz-üvöltés, majmok messzececsengő gúnyos kaczagása, de a dúvad mind beérte az ordítózással s a romba-

dőlt ház vendégeit egyikük sem támadta meg. Sir Cromarty Francis úgy aludt, mint a bunda; csak nagy fáradság után alhatik úgy a vitéz katona. Passepartout bizonyára az elefánt hátán átszenvedett zökkenésekről álmodott, nyugtalanul hánykolódott ide-oda, Fogg úr ellenben oly nyugodtan aludt, mintha csak savillerow-i házának csöndes hálószobájában pihenne.

Reggel hat órákor megint utrakeltek. A vezető azt hitte, hogy estére Allahabadban lesznek. Ez esetben Fogg úr az eddig megtakarított negyvennyolcz órának csak egy részét vesztette volna el.

A Vindhia utolsó lejtőjén haladtak alá s Kiuni megint gyorsan ügetett. Dél tájban a vezető a Gangesz egyik mellékfolyójának a Cani partján fekvő Kallenger falut is megkerülte; szándékosan tette ezt, biztonságosabbnak vélte a vadon völgyvidéket, hol benszülöttekkel nem kell találkozniok. Allahabad állomása már csak tizenkét mérföldnyire esett tőlük észak-kelet felé. A völgyben letelepedtek egy pizang-fa alá, melynek gyümölcse oly egészséges táplálék, akár a kenyér, s oly nedvdús és jóízű, akár a tejszínhab; szóval nagyon ízlett nekik.

Két óra után a vezető az erdő sűrűjébe terelte az elefántot; még csak ezen a sűrűségen kellett keresztül törtetniök; teljes biztonságban hitték itt magukat, mindaddig semmi bajuk sem esett s biztosra vették, hogy útjuk minden baleset nélkül fog véget érni, midőn az elefánt hirtelen nyugtalanodni kezdett s önként megállt.

Éppen négy óra volt.

— Mi baj? — kérdezte Sir Cromarty Francis, kidugván a kosárból fejét.

— Nem tudom, katona uram — felelt a vezető s fülelni kezdett abba az irányba, melyből

sajátságos mormolás hallatszott a sűrű lombozat közül.

Néhány pillanat multán tisztábban volt hallható a zaj: úgy rémlett, mintha a távolban emberhangok s czintányérok zengése szüremlenék össze.

Passepartout csupa szem s fül volt. Fogg úr nyugodtan várakozott, egy szót se szólt.

A vezető leugrott az elefánt nyakáról, egy fához kötötte az állatot s beosont a fák közé. Néhány percz multán visszatért s jelentette, hogy egy brahmán processzió közeledik az uton s ha csak lehetséges, el kell bujni előle.

Eloldotta az elefántot, félrevezette a sűrűségbe s azt ajánlotta az utasoknak, hogy egyelőre le ne szálljanak.

Ő maga lesbe állt, készen bármely pillanatban helyére ugrani, ha véletlenül menekülniök kellene. Mindazonáltal biztosra vette, hogy a brahmán hívők csapata, anélkül, hogy őket a sűrű lombsátor mögött észrevenné, majd nemsokára ártalmatlanul tovahalad.

Az emberhangok s a hangszerek fülsértő, zürzavaros lármája mind közelebből zúgott fülükbe: egyhangú ének, dobszó, czimbalompengés verte föl az erdő csöndjét körülöttük. Nemsokára láhatták a menet elejét, mely körülbelül ötven lépésnyire bukkant ki attól a helytől, hol a lombozat sűrűségének oltalmában Fogg úr és társai rejtőzködtek. A gallyak résein keresztül a csapat egyes alakjait is jól megkülönböztethették.

Legelől hegyes süvegű, hosszú palástú papok haladtak. Nyomukba egész had férfi, asszony, gyerek, a kik mind valami bús, gyászos éneket üvöltöttek, a melybe tompa tam-tam-döbögés meg éles czimbalompengés szólt bele. Nyomukba széles

kerekű kocsin, melynek küllői s tengelyei kigyókat ábrázoltak, csodálatosan csúf bálványszobor volt látható. A kocsit czifra takarókba burkolt két zebu vonta. A bálványnak négy karja, sötétpirosra mázolt teste, óriási szeme, szézilált borzas haja, kilógó nyelve s bétel-lel s henna-balzsammal vörösínűre festett ajka volt. Nyaka körül egész sor koponya fűződött, derekát pedig levágott kezekből összetákolt öv ékesítette. Lábát valami fejetlen óriás tetemén pihentette.

Sir Cromarty Francis ráismert a bálványra.

— Ez Kali istennő — suttogta — a szerelem és a halál istennője.

— A halálé igen, de a szerelemé soha! — mondta Passepartout. — Micsoda csufságos vén csoroszllya!

A vezető intett neki, hogy hallgasson.

A bálvány körül egész csapat vén fakir sürgött-forgott, járta görcsös vonaglással tánczát; csupa eszelős alak, akiknek sárga szalagokkal díszített s össze-vissza vagdalt, hasogatott testéből nehéz cseppekben szívárgott a vér. Ezek az őrült rajongók a hinduk nagy ünnepein még bálványuk szekerének kerekei alá is vetik magukat.

Ezek mögött néhány brahmán a keleti pompa minden díszével ékesített ruháju nőt vezetett, a ki azonban alig birt megállni a lábán.

Fiatal hölgy volt s fehér arczu, mintha európai nő lett volna. Fejét, nyakát, vállát, fülét, karját, kezét, még bokáját is, csupa drága ékszer borította, nyak- és karpereczek, fülbevalók, gyűrűk csillogó sokasága. Aranynyal áttört lenge muszelin köntös simult karcsu, nyulánk idomaira.

A fiatal hölgy nyomába — rikító ellentétül — marczona harczosok, a kiknek övébe tűzve meztelen pengék s czifrázott csövű pisztolyok villogtak — palankinon egy férfi hulláját vitték.

Vén ember hullája volt ez, dús radzsa-öltözetben, a mint életében járt; fején gyöngyhímes turbán, ruhája arannyal áttört selyem, cashmir-öve gyémántokkal s hindu fejedelmi czímerrel díszítve.

A menet végén zenekar s egy csapat rajongó haladt, a kik süketítő rikoltozásukkal még a hangszerek lármáját is túlkiáltották.

Sir Cromarty Francis komor meghatottsággal nézte ezt a menetet s halkán szólt oda a vezetőhöz:

— Szutti!

A vezető bólintott a fejével s ujját ajkára tette. A hosszú processzió lassankint beletűnt az erdei út távolába s nemsokára az utolsó alakok sem voltak már láthatók.

Az ének, a zenebona is elhalt csakhamar. Egy-két rikoltás hallatszott még olykor a távolból s aztán helyreállt az óriási csönd.

Fogg Phileas meghallotta volt a szót, a melyet Sir Cromarty Francis imént a vezetőnek mondott s mihelyt a menet elvonult, megkérdezte:

— Mi az a „szutti“?

— Szutti — felelt Sir Cromarty — emberáldozatot jelent, csakhogy önkéntes emberáldozatot. Ez a nő, a kit ön az imént láthatott, holnap virradóra máglyán fog meghalni.

— Oh, a gazemberek! — kiáltott föl Passepartout, a ki fölindulásán nem birt uralkodni.

— S az a hulla? — kérdezte Fogg Phileas.

— Férje hullája, a ki bizonyára valami fejedelemféle volt, a Bundelkund valamely független radzsája.

— Hogyan — szólt Fogg Phileas, a nélkül, hogy hangja bármily csekély izgalmat is árult volna el — hát ma is dívik még e barbár szo-

kás Indiában, az angolok maig sem birták kiirtani?

— India túlnyomó részében — felelt Sir Cromarty — nincs már emberáldozás, de a nagy vadonokba s különösen a Bundelkund rengetegeibe még el nem ér a mi kezünk. A Vindhia-hegység északi lejtője bizony örökös gyilkolás és rablás színhelye.

— Szegény asszony! — dörmögött Passepartout — elevenen fogják elégetni!

— Bizony elégetik — szólt a brigadéros — s ha szabadkoznék s nem égettetné el magát, nem is hinnék, mily siralmas sorsra jutna, saját rokonai körében is. Levágnák a haját, egy marék rizsszel kellene naponkint beérnie, sőt ki is üldöznék maguk közül. Mindenütt félrehúzódnának tőle az emberek, mint a belpoklostól s rühös ebként kellene valami zugban meghalnia. S az ily szerencsétlen teremtések többnyire ettől a sorstól való rettegésekben s nem szerelemből, vagy valóságos rajongásból szánják rá magukat a máglyahalálra. Megesik azonban, hogy egyik-másik hindu nő annyira szereti urát, hogy oly helyeken is, a melyek angol uralom alatt állanak, valóban önkéntes máglyahalált akar halni s a hatóságnak teljes erélylyel kell közbelépnie, hogy az áldozatot megakadályozza. Néhány éve magam is tanuja voltam ily esetnek. Egy fiatal özvegy engedélyt kért a kormányzótól, hogy férje tetemével magát is elhamvasztathassa. A kormányzó természetesen nem engedte meg. Az özvegy erre eltűnt a helységből, egy független radzsához menekült s ott végrehajtotta áldozatát.

Miközben Sir Cromarty elbeszélte az esetet, a vezető meg-megcsóválta olykor a fejét s aztán így szólt:

— A holnapi áldozat nem önkéntes ám

— Honnan tudja?
— Bundelkundban mindenki tudja azt.
— A szerencsétlen azonban semmi ellentállást nem fejtett ki — mondta Sir Cromarty.
— Mert kenderfüsttel s ópiummal elkábították.

— De hát hova vitték?
— A pillaji-i pagodába, két mérföldnyire innen. A pagodában kell töltenie az éjszakát s onnan viszik a máglyára.

— S mikor viszik a máglyára?

— Napkeltekor.

Megfelelvén a hindu, kivezette az elefántot a sűrűből s nyakára kúszott. Már füttyentgetett is neki, hogy ügetésre ösztökélje, midőn Fogg úr megállásra adott jelt s így szólt Sir Cromarty-hoz:

— Hátha megmenthetnők azt a nőt?

— Azt a nőt megmenteni?! — kiáltott föl Cromarty kételkedően.

— Még tizenkét meggazdálkodott óráam van. Azt rászánhatom.

— Ejnye, hát önnek mégis csak van szive!
— jegyezte meg Sir Cromarty Francis.

— Néha — válaszolt Fogg Phileas egyszerűn — ha időm engedi.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Ujabb bizonyysága annak, hogy a bátraké a győzelem.

A vállalkozás vakmerő volt, csupa veszedelem, csaknem kivihetetlen. Fogg úr valósággal koczkára tette életét, vagy legalább is szabadságát s így természetesen utazásának sikerét is, de pillanatig sem habozott. Sir Cromarty Francisban egyébiránt bátor bajtársra akadt.

Passepartout is mindenre elszánt legény

volt. Urának eszméje egészen föllelkesítette. Érezte, hogy az alatt a jégkéreg alatt, a miben gazdája tetszeleg magának, melegen érző szív dobog, nemes lélek lakozik. Most már kezdte szeretni Fogg Phileast.

Csupán a vezető viselkedése volt még kérdéses. Nem pártol-e majd fajrokonaihoz? Ha nem is lenne segítségükre, de csak veszteg maradna legalább!

Sir Cromarty Francis egészen őszintén vetette föl előtte a kérdést.

— Katona uram, — felelt a vezető, — én tűzimádó vagyok és az a nő is az; szolgálatukra állok.

— Derék fiú vagy, — mondta Fogg Phileas.

Csakhogy, jól tessék ám meggondolni, — folytatta a vezető, — az életünk nem csak oly egyszerűen forog itt koczkán, hanem, ha elfognak, borzalmas kínzásokat kell majd elszenvednünk. Jól tessék hát meggondolni a dolgot.

— Már meggondoltuk; — felelt Fogg Phileas, — hogy tervünket végrehajtsuk, azt hiszem, jó lesz bevárnunk az éjszakát.

— Én is úgy vélekedem, — mondta a vezető.

A derék hindu aztán elbeszélte, mit tud az áldozatról. Parsi törzsből származó gyönyörű hindulány volt, bombaybeli gazdag kereskedő család gyermeke. Bombayban angol nevelésben részesült s viselkedése, műveltsége révén bárki európai hölgynek nézhette volna. A neve Auda.

Mint árvát nem régiben, körülbelül három hónapja, a bundelkundi vén radzsához erőszakolták, úgy jutott kora özvegységre. Tudván, mily sorsnak néz elébe, menekülni igyekezett, de elfogták s a radzsza rokonai, a kiknek érdekükben is

áll, hogy meghaljon, ime máglyára viszik s ő most már szabadulást bizonyára nem remél.

Ez a történet csak megerősítette az utasokat nemes elhatározásukban. Meghagyták a vezetőnek, hogy az elefántot a pillaji-pagoda irányába terelje, még pedig oly közel, a mennyire csak lehet.

Félóra multán sűrű bozót mögött már meg is állapodtak, ötszáz lépésnyire a pagodától, a melyet nem láthattak, de a melynek tájékáról teljes erejében hangzott el hozzájuk a vad rajongók örületes ordítózása.

Tanácsot ültek, miként juthatnának az áldozathoz.

A vezető jól ismerte a pillaji-i pagodát, a hol, állítása szerint, az ifju hölgynek fogva kellett lennie. Lehetséges volna-e, hogy, mire az egész csapat mámoros álomba merül, ők valamelyik ajtón hatolnának be érette, vagy pedig rést kellene a falba törniök? Ezt persze csak a cselekvés perczében s csak ott a helyszínén lehet eldönteni. Egy azonban bizonyos, hogy a hölgyet még az éj folyamán kell megszöktetni s nem akkor sietni megmentésére, mikor hóhérai már a máglyára viszik. Akkor már kárba veszne minden küzdelem.

Fogg úr és társai tehát megvárták, míg be-éjjeledik.

Midőn már sötétedni kezdett, elhatározták, hogy közelebb lopóznak a pagodához s kifürkészik a helyzetet. A fakirok utolsó üvöltése is elhangzott már. Valószínű volt, hogy a hinduk szokásuk szerint a „hang” — ópiummal vegyített kendernedv — hatásától mélységes mámorban fetrengenek s tán sikerül majd közöttük egészen a pagodáig lopózni.

Nesztelenül kúszott elő a négy bátor ember a fák közül. Körülbelül tíz perczig mászván tús-

kön-bokron keresztül, kis folyó partjához érkeztek, a hol egy fa-rakás tűnt szemükbe, a melyre néhány fáklya vetette világát. Ez volt a máglya, csupa drága szandál-fa hasáb, illatos olajjal itatva. Tetejébe kiterítve feküdt a radzsa balzsamos teteme, a melylyel majd özvegye ifju testének is el kelene hamvadnia. A máglyától körülbelül száz lépésnyire állt a pagoda, melynek minaretjei magasan meredtek ki a fák koronája fölé.

— Utánam! — súgta a vezető.

S nagy vigyázva lopózott előre a magas fű között.

Csak szellősuhogás törte meg a csöndet. A vezető csakhamar megállt egy tisztás szélén. Olyan volt az, mint a csatatér. Rakásonkint heverték ott a mámoros hinduk, férfiak, nők, gyerekek, össze-vissza; innen-onnan hörgő horkolás is hallatszott.

A háttérben, részben fáktól s bokroktól takarva határozatlanul sötétlettek a pillaji pagoda elmosódó körvonalai. Csakhogy a vezető és az utasok nagy elképedésére a radzsa testőrsége kormos fáklyák rőt világában ott virrasztott a pagoda bejáratainál. Kivont karddal jártak ott föl s alá. Valószínűnek látszott, hogy a templom belsejében meg a papok virrasztanak.

A vezető nem mert már előbbre nyomulni. Belátván, hogy a pagodába belopózni lehetetlen, hátrálásra kérte az utasokat.

Fogg Phileas és Sir Cromarty Francis szint-úgy belátták, akár csak ő, hogy erről az oldalról lehetetlen a pagodát megközelíteni.

Halkan tanácskozni kezdtek.

— Várjunk, — szólt a brigadéros, — most még csak nyolcz óra s lehetséges, hogy később az örök is el fognak aludni.

— Bizony, meglehet — mondta a vezető.

Fogg Phileas és társai tehát egy fa aljába telepedtek s vártak.

Be lassan mult az idő. A vezető olykor előre kúszott, hogy a pagoda tájékát megtekintse. A radzsa testőrei lankadatlanul virrasztottak a fáklya-fénynél s a pagoda belsejéből is fény tört elő az ablakokon.

Igy várakoztak éjjéligen, de a helyzet nem változott.

Az örök éber szemmel jártak föl s alá. Arra tehát már alig lehetett számítani, hogy aludni dőlnek. Valószínűleg nem juthattak volt egy csöppnyi „hang“-italhoz sem. Más utat-módot kellett tehát választani. Legjobb lesz, vélték, a pagoda túlsó falába rést vájni. Kérdés, hogy a papok is oly ébren őrzik-e áldozatukat mint odakünn a testőr csapat.

Még egyszer tanácsot ültek s a vezető kijelentette, hogy most már legfőbb ideje dologhoz fogniok. Előre ment s Fogg úr, Sir Cromarty s Passepartout követték. Jókorát kerültek, hogy a pagoda háta mögé juthassanak.

Körülbelül félegykor a fal tövénél voltak. Ezen az oldalon nem járt őrség, de ajtó, ablak sem volt.

Nagy sötétség borult mindenre. A hold, épp utolsó negyedében, alig világított. Az óriási fák sűrű lombja is öregbítette a sötétséget.

Hogy a falig eljutottak, az bizony még nem volt elegendő, keresztül is kellett törni azon. S más eszközük erre a munkára nem volt, mint csak a zsebkésük. Szerencsére, a templom téglából épült s fából, a földadat tehát nem volt túlnehéz. Ha az első téglát sikerült kimozdítani, a többivel már könnyebben végezhetnek.

Dolgozni kezdtek tehát a lehető legnesztelebbről. Passepartout és a vezető oly módon vágták

ki a téglák körül a vakolatot, hogy nemsokára két lábnyi rést nyithattak a falon. Buzgón folytatták a munkát, midőn hirtelen éles kiáltás hangzott a templom belsejéből, a melyre az őrség odakünn azonnal visszakiabált.

A két legény azonnal abbahagyta a vájást. Észrevették őket? Föllármázták az őrséget? A legegyszerűbb okosság szerint is tanácsosnak látszott visszavonulni. Meg is tették, Fogg Phileassal s Sir Cromarty Francis-sal egyetemben. Megint csak a bozótba rejtőztek s várták, hogy a láрма megszűnjön s újra munkához láthassanak. Csakhogy — szerencsétlenségükre — őrség mutatkozott most már a pagoda háta mögött is, tehát ez a tervük is dugába dőlt.

Leirhatatlan bosszúság fogta el az utasokat, midőn látták, hogy tehetetlenül állnak ott. Hogyan mentse meg hát az áldozatot, ha nincs mód hozzáférniök. Sir Cromarty Francis a körmét harapdálta. Passepartout magán kívül volt s a vezető alig győzte csillapítani. Csak Fogg úr maradt nyugodt, legkevésbé sem árulta el érzelmeit.

— Folytatnunk kell hát utunkat? — kérdezte halkán a brigadéros.

— Nincs más hátra — válaszolt a vezető.

— Várjunk még, — mondta Fogg úr, — csak délre kell Allahabadba érkeznem.

— De mire várjunk? — felelt Sir Cromarty, — néhány óra múltán virrad és akkor . . .

— Még az utolsó pillanat is hozhat szerencsés fordulatot, — válaszolt Fogg Phileas.

A brigadéros nagyon szeretett volna Fogg úr szemén keresztül a lelkébe látni.

Mire számíthatott még a rideg angol? Talán az utolsó perczben, a máglya tüzéből akarta kiragadni az áldozatot, hogy elrabolja hóhéraitól?

Ez örülség lett volna s vajjon föltehető-e,

hogy ez a mindent megfontoló férfiú ily örült-ségre szánja el magát? Sir Cromarty Francis mégis beleegyezett, hogy bevárják a szörnyű jelenet bekövetkezését. A vezető azonban nem engedte, hogy azon a helyen maradjanak, a hol állottak, hanem a tisztás tulsó szélére vezette őket, a honnan a bozót mögül ismét jól láthatták az alvó csapatot.

Ezenközben Passepartout egy hatalmas fa ágai közé mászván föl, különös gondolattal foglalkozott, a mely imént villámszerűen járta át agyát s lassankint eltökéléssé erősödött.

Eleinte így szólt magához: — micsoda örült-ség! . . . Aztán pedig mindgyakrabban ismételtette magában: miért ne sikerülhetne? Ez is lehetőség elvégre s talán az egyedüli. Aztán meg ez a részeg csöcselék . . .

Nem tépelődött tovább, kigyó-ügyességgel gyorsan alácsuszott a fáról, melynek ágai csaknem a földig értek.

Óra órára mult s pitymallani kezdett. A sápadt derengés azonban még nem győzhette le a homályt a fák között. A válságos idő elkövetkezett. Valóságos föltámadás kerekedett, a heverő csoportok megelevenedtek, föltápászkodtak. Tam-tam-döbögés, vad kiáltozás, komor énekszó verte föl a csöndet. Ütött az áldozat halálos órája.

Csakugyan a pagoda ajtói kinyitak, s vörös fény áradt ki rajtok a szürkületbe. Fogg ur s Sir Cromarty Francis jól látták, mint vonszolja ki két pap az áldozatot. Sőt úgy rémlett nekik, mintha a szerencsétlen teremtés föl-fölocsúdvá kábulatából, menekülni is igyekeznék hóhérainak keze közül. Sir Cromarty Francis, akinek e látványra összeszorult a szíve, ösztönszerűen nyult Fogg Phileas keze után s észrevette, hogy az nyitott zsebkését szorongatja.

A következő pillanatban megindult a tömeg. Az ifju hölgy ismét kábulásba dermedt, úgy tá-molygott tova a fakírok közepett, a kik üvöltözve tánczolták körül.

Fogg Phileas s társai a tolongó tömeg utolsó csoportjai közé elegyedtek.

Néhány percz multán a patak partjához értek s alig voltak ötven lépésnyire a máglyától, melyen a radzsa teteme feküdt. A derengő szürkületen keresztül látták, mint hanyatlik holt ura mellé az áldozat.

E pillanatban egy pap a fáklyával meggyújtotta az illatos olajokkal itatott szandálhasábokat, s a máglya lángba borult.

Fogg Phileas ekkor nemes lelkének indulatában a máglyához akart rohanni, de Sir Cromarty Francis s a vezető hirtelen lefogták.

Kiszakította magát kezükből, — és ekkor egyszerre csak minden megváltozott. Vad rémület kiáltása hallatszott s az egész tömeg döbbenve borult arczczal a földre.

A vén radzsa tehát nem volt halott? A lángokon s a füstfelhőn keresztül is látszott, hogy alakja, mint valami kísértet íme fölegyenenedik a máglyára, karjára emeli az áldozatra szánt nőt s mint valami szellem, száll vele lángon, füstön át a máglyáról alá. A fakírok, a testőrök, a papok, hirtelen rémületükben mind-mind leborultak s nem merték fölvetni szemöket a szentséges csodára.

Az áldozat aléltan pihent az erős karon, a mely úgy látszott, egészen könnyen bírja el. Fogg ur s Sir Cromarty Francis ámulva álltak ott, csakis ők nézték a csodás jelenést, a vezető mélyen aláhorgasztotta fejét. Passepartourtra nem is gondoltak: ki tudja, honnan bámészkodik.

A föltámadt radzsa egy pillanat alatt tovasurrant a máglya fényéből a szürkület homályába

s végigsietve a földre borult, alakok, között egyszerre csak ott termett Fogg ur s Sir Cromarty mellett s alig hallhatóan szólt:

— Gyorsan a sürübe!

Senki más nem volt ez, mint Passepartout, a kit a máglya lángjai s füstfelhői közt könnyen nézhetek a radzsa alakjának. Passepartout tehát megmentette az áldozatot s a szürkület oltalmában bátran s szerencsésen törtetett előre a rémült és földön fetrengő hinduk között.

A következő pillanatban már mind a négyen eltűntek az erdő sürüjébe, fölkaptak az elefántra s az a leggyorsabban vitte őket tova. De az éktelen üvöltözés, mely nyomban fölharsant, sőt egy golyó is, a mely Fogg ur kalapján furódott keresztül, eléggé bizonyította, hogy a hinduk már fölfedezték a cselt.

Mihelyt a máglya tüze füsttelenebbül lángolt, tisztán izzó fényében jól láthatták a radzsa tetemét.

A papok fölocsudván ijedelmökből, azonnal észrevették, hogy az áldozat eltűnt.

Hanyatthomlok rohantak az erdő sürüjébe s velök a testőrök is, akik ide-oda sütogették fegyveröket, de eredménytelenül, mert a rablók gyors menekülésük útján már jó messze voltak, és csakhamar nem érhette már őket sem nyíl, sem golyó.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Fogg Phileas végig utazik a Ganges völgyén, a nélkül, hogy csak egy pillantásra is méltatná annak csodás szépségeit.

A vakmerő rablás sikerült. Passerpartout még egy óra multán is nagyokat nevetett szerencsés szerepén. Sir Cromarty Francis megrázta kezét a bátor fiúnak, ura csak annyit mondott,

hogy: derék! — a mi egyébiránt megelégedésének igen nagy fokú kifejezése volt. Passerpartout minderre azt mondta, hogy az egész dolog tisztára urának érdeme. Neki magának amolyan furcsa ötlete támadt s kaczagnia kell, ha elgondolja, hogy ő, az egykori lóidomító s kiérdemesült tűzoltó őrmester néhány perczig egy bájos özvegy holt ura, vén, bebalzsamozott radzsa volt.

Az ifju indus hölgy az események lezajlása alatt mély ájulásban feküdt. Utitakaróba burkolva feküdt az egyik kosárban.

Ezenközben a rendkívüli biztonsággal hajtott elefánt gyorsan törtetett előre a még mindig sötét erdőségen. Egy óra multán, hogy a pillaji pagodától tova szöktek, óriási síkságra értek. Hét órakor megállapodtak. Az ifjú hölgy még mindig aléltan feküdt. A vezető néhány csepp szeszszel vegyített vizet öntött szájába, de az ájulás csak tartott tovább.

Sir Cromarty Francis, a ki az ópiumos kendergőz belélegzésének hatását ösmerte, nem aggódott állapota miatt.

De ha nem is okozott neki gondot az ifjú hölgy eszméletre térítése, nagyban foglalkoztatta s aggasztotta az a gondolat, hogy most már mi lesz a jövője a szerencsétlen teremtésnek. Megmondta egész őszintén Fogg Phileasnak, hogy az áldozat, ha Indiában kell maradnia, előbb-utóbb ismét hóhérainak kezébe kerül. Ezek a rajongók, a kiknek összeköttetése az egész félszigetre kiterjeszkedik, bizonyára megtalálják majd áldozatukat s az angol rendőrség minden vigyázata ellenére is megkaparintják még, akár Madraszban, Bombayban, vagy Calcuttában is. S Sir Cromarty Francis állításának igazolásául mindjárt el is beszélt egy hasonló esetet, mely nem régiben történt. Véle-

ménye szerint a hölgy csak úgy érezheti magát biztonságban, ha elhagyja Indiát.

Fogg Phileas kijelentette, hogy gondolkodni fog a dolgon s megtesz majd minden lehetőt.

Tíz óra tájban a vezető örvendő jelezte Allahabad állomását, hol újra kezdődik a vasut, melyen Calcuttáig onnan körülbelül 20 óra alatt visz a vonat.

Fogg Phileas tehát nem késztetett le a hajóról, a mely csak másnap, október 25-én délben indul Hong-Kong felé.

A fiatal hölgyet a pályaudvar egyik szobájában helyezték el. Passepartoutnak pedig be kellett mennie a városba, hogy számára ruhaneműt, kendőket, prêmeskabátot s egyéb az utazáshoz szükséges dolgot vásároljon. Ura megengedte, hogy tetszése szerint költskezhessék.

Passepartout azonnal útnak indult s néhány percz múlva Allahabad utczáin nézte a kirakatokat. Allahabad, azaz: „Isten városa“, Indiának egyik legnevezetesebb s legtiszteltebb szenthelye, mivelhogy a Ganges és a Dsúmna, e két szent folyó egybeszakadásánál fekszik, a hova a félsziget minden tájáról zarándokolnak az igazhívők; a Ramajána-legendák szerint a Ganges tudvalevőleg egyenest az égben ered s Brahma kegyelméből onnan folyik alá a földre, hogy azt megtermékenyítse.

Passepartout bevásárlás közben nagy érdeklődéssel szemlélgette a várost, amelyet nem régiben még gyönyörű fellegvár védelmezett, de ez az erődítmény ma már államfogház. Az egykor oly dús kereskedelmi s iparos városnak most se kereskedelme, se ipara. Passepartout hiába keresett valami jobb fajta divatkereskedést, — mintha csak a Regent-streeten volna, néhány lépésre Farmet és Tsatóll — végre is egy vén indus zsibárushoz volt kénytelén betérni, s azzal is csak alig sikerült

megalkudnia; egy angol ruháért, egy köpenyért s egy prémgallérért hetvenöt fontot kellett fizetnie. De azért örömet szurta le az összeget s diadalmasan tért vissza az állomásra.

Mrs. Auda lassankint magához tért. Kábulása, melybe a pillaji papok varázsszerei ejtették, oszladozni kezdett s szép szemébe visszatért az indus nők búbájosan szelíd, ábrándos nézésének ígérete. A bundelkundi radzsa özvegye gyönyörű asszony volt, a szó európai értelmében is. Aztán meg kifogástalanul beszélt angolul s a vezető mondása igaznak bizonyult, mert bizony az ifjú parsi nő a neveltetése révén egészen európai műveltségű hölgynek volt tekinthető.

Ezenközben elérkezett a vonat indulásának ideje. Fogg úr megfizette a vezető díját, éppen csak a kialkudott összeget adta át neki, egy fityinggel se többet. Passepartout titokban berzenkedett is e dolgon, mert tudta, hogy gazdája a vezető szolgálatkészségének nagyon sokat köszönhet. S valóban: a parsi-legény Pillaji-ban az életét is kockázára tette volt s ha a hinduk bármikor megtudnák, hogy a nő-rablásnál segédkezett, bizonyos, hogy nem menekülhetne bosszújuk elől.

De itt volt még Kiuni. Ily drága barommal vajjon mit lehessen ilyen körülmények közt kezdeni?

Fogg Phileas azonban már határozott volt e felől.

— Te parsi, — szólt a vezetőhöz, — nagy szolgálatot tettél nekem és nagy szivességet. Szolgálatodért megfizettelek, szivességedet azonban hogyan jutalmazzam? Akarod-e az elefántot? ha tetszik, hát a tied.

Beh fölragyogott a legény szeme!

— Nagyságod egész vagyonnal ajándékoz meg engem! — szólt zavarodottan.

— Fogadd el, derék fiú, — válaszolt Fogg úr, — még úgy is adósod maradok.

Ez már beszéd! kiáltott Passepartout, — csak rajta, jó parsi pajtás, vidd csak, Kiuni derék és bátor egy barom.

S odament az elefánthoz, pár darab czukrot vett elő zsebéből s megkínálta a derék állatot:

— Nesze, Kiuni, nesze!

Az elefánt elégedett dörögéssel fejezte ki örömét. Majd ormányával övön fogta Passepartout-t s óvatosan, vigyázva, fölemelte homlokára. Passepartout-nak esze ágában sem volt megijedni, megczirógatta a barmot s az megint a legnagyobb gyöngédséggel fogván őt, szépen visszatette a földre. Még egyet legyintett ormányával az inas felé, ki hatalmasan megpaskolta azt és elbucszúztak.

Kis vártatva Fogg Phileas, Sir Cromarty Francis és Passepartout kényelmesen ültek már a vonaton Mrs. Auda társaságában, a kinek természetesen a legjobb helyet engedték át; s a vonat a legnagyobb gyorsasággal rohant velök Benaresz felé.

E nyolczvan mérföldnyi utat két óra alatt futották meg.

Utközben az ifju hölgy teljesen fölélénkült, a „hang“ kábító hatása végképen megszűnt.

Mennyire elcsodálkozott, látván, hogy vasuti kocsiban ül s európai ruha van rajta, körülötte pedig ezek az utasok, a kiket egyáltalán nem ösmer.

Utitársai a leggyöngédebb figyelmességgel vették körül, néhány korty bort is itattak vele, a mi nagy mértékben fölüdítette s Sir Cromarty Francis aztán elmondta neki a történeteket. Elénk lelkesedéssel beszélt Fogg Phileas átdozatkészségéről, a melylyel az minden habozás nélkül kockára tette életét a megmentéseért s Passepartout vakmerő vállalkozásáról, a mely oly meglepően sikerült.

Fogg ur egy szót sem szólt. Passepartout pedig több ízben ismételte, hogy hiszen az egész dolog szót sem érdemel.

Mrs. Auda a legnagyobb megindultsággal mondott köszönetet megmentőinek: szíve háláját inkább könnyei fejezték ki, mint szavai. Visszagondolt a máglyára, a kocsi ablakán kitekintve pedig ott látta a hinduk földjét, a melyen még most is annyi veszély fenyegeti és rémült ijedelem borzongatta meg szívét.

Fogg Phileas sejtette s átértette, mi aggasztja a szegény teremtest s megnyugtatósául, bár egészen közömbösen, fölajánlotta neki, hogy Hong-Kongba viszi, a hol majd a veszély elmúltáig teljes biztonságban tartózkodhatik.

Mrs. Auda hálásan fogadta az ajánlatot. Hong-Kongban rokonsága is volt, szintén paricsalád, egyik legjobbmódu kereskedő-családja a városnak, a mely habár a khinai partvidéken van is, immár teljesen angol jellegű.

Félelykor Benaresbe ért a vonat.

Ős brahmán legendák szerint ez a város a régi Cási helyén áll, a mely már valamikor ég és föld között lebegett, akárcsak Mohamed koporsója. A valóság mai világában pedig Benares, Indiának Athén-je, egész prózai módon ott terül el a földön s Passepartout szépen megtekinthette téglából épült házait s nádkunyhóit, a melyek bizony meglehetősen sivár egyformaságukban semmi különösebb hangulatot nem keltenek.

Sir Cromarty Francisnak itt ki kellett szállnia. A csapattest, a melyhez bevonult, a várostól néhány mérföldnyire táborozott északnak. A brigadéros tehát elbucsuzott Fogg urtól, sok szerencsét kívánt neki, s annak az óhajának adott kifejezést, vajha másszor kevésbé különös, de annál

hasznosabb cél indítaná ekkora utazásra. Fogg ur könnyedén megszorította utitársának kezét, vagy inkább csak ujjait. Mrs. Auda már sokkal szívélyesebben bucsuzott el tőle, kijelentvén, hogy sohasem feledi, mekkora köszönettel tartozik Sir Cromarty-nak. Passepartout-tól férfias kézzsorítással bucsuzott el a brigadéros és az, egészen elérezékenyülten kérdezte meg, vajjon lesz-e még idő s mód, hogy találkozzanak. S elváltak.

Benarestől kezdve a vonat egy ideig még a Ganges völgyében haladt. Derült idő volt s az ablakon keresztül Behar tarka vidékében, zöld hegyekben, búza-, rizs-, zab-földekben, fürgé patakokban, alligátorokkal népes mocsarakban, szebbnél szebb falvakban, hatalmas erdőségekben gyönyörködhettek az utasok.

Néhány elefánt s vastag pupú zebú fürdött a szent folyam vizében, sőt a már ősziestre való idő ellenére nagyon sok hindu is, férfi, nő vegyest, a viláért sem mulasztván el vallásos mosakodásukat. Ezek az igazhitűek, dühös ellenségei a budhizmusnak, tántoríthatatlanul ragaszkodnak a brahma-hitvalláshoz, mely az istenséget három személyben tiszteli: első személy a nap-isten: Wishnu; második, a természeti erők megszemélyesítője: Shiwa; harmadik Brahma, a papok s törvényhozók legfőbb ura. Vajjon milyen szemmel nézheti ez a három istenség, Brahma, Wishnu, Shiwa ezt az elangolosodott Indiát, a mikor ime a szent folyamon zugva fut végig a gőzhajó s fölzavarja szent hullámaait, elriasztja a parti fecskéket, melyek oly önfeledten röpködtek tükre fölött, s rémületbe ejti a partokon hemzsegő teknősbékák ezreit s az igazhitű hindukat, a kik oly áhitatosan merültek szent hullámaiba ?!

Nylisebesen tűnt tova szemük elől ez a kép; a hajó gőz- és füstfelhői is elfődték egy-egy rész-

letét. Az utasok alig vehették észre Chunar erőd-jét, a mely Benarestől husz mérföldnyire emelkedik délkeleten s valamikor a behar-i radzsák vára volt. Alig tűnt szemükbe Ghazepur, nagy rózsa-olaj-gyáraival; Loód Cornwallisnak, a Ganges balpartján álló siremléke; Buxar erődített városa; Patna, ez a nagy kereskedelmi város, az indiai ópium legnagyobb piacza; Monghir, a mely tisztára angol város, akárcsak Manchester, vagy Birmingham s vasgyáraitól, kés- és fegyvergyáraitól hires, a melyeknek kéményei fekete füstfelhőkkel szennyezik be Brahma fényes egét. Valóságos merénylet a bűbajos álmok e világa ellen!

Nemsokára beéjjeledett; a vonat teljes gőzerővel robogott, menekülő tigrisek, medvék, orosz-lánok oráítozásától kísérve oly sebesen, hogy a homályban az utasok mitsem láthattak Bengália csodáiból, sem Golkondát, sem Gúr romjait, sem az egykori fővárost: Murshadabad-ot, sem Burdwan-t, sem Hougly-t, sem Chandernagort, az egyetlen indiai francia helységet, hol Passepartout boldogan s büszkén üdvözölhette volna hazája lobogóját.

Végre reggel hét órakor Calcuttába érkeztek. A Hong-Kongba készülő hajó csak 12 órakor volt indulandó s így Fogg Phileasnak addig még teljes öt órája volt.

Jegyzőkönyvének tervezete szerint Fogg urnak Londonból való elutazása után huszonharmadik napon, vagyis október 25-én kellett India fővárosába érkeznie s e napon, ime, meg is érkezett. Sajnos, két napja, a mit London és Bombay között nyert volt, a félszigeten való átutazása közben, mint tudjuk, elveszett, de föltehető, hogy Fogg Phileasnak e veszteségét nem volt oka megbánnia.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Az utitáska megint néhány ezer font sterlinggel könnyebbül meg.

A vonat megállt a pályaudvaron. Elsőnek Passepartout szállt le róla, aztán ifju utitársnőjét lesegítve Fogg Phileas. Fogg ur egyenest a Hong-Kongba készülő hajóra akart menni, hogy Mrs. Audat-t ott kényelembe s biztonságba helyezze, mert úgy gondolta, hogy e száraz földön, a mely a történetknél fogva számukra ellenséges terület, az ifju hölgy állandó veszedelemben forog.

Abban a pillanatban, a mint a pályaudvarból kiléptek, egy rendőr termett mellettök s megszólította Fogg urat:

— Uraságod Fogg Phileas?

— Az vagyok.

— S ez itt inasa? — folytatta kérdezősködését a rendőr, Passepartout-ra mutatva.

— Az.

— Szíveskedjenek mindketten követni.

Fogg ur legkevésbé sem árult el meglepetést. Ez az ember itt előtte a törvény megbízottja s a törvényt minden angol föltétlen tiszteletben tartja. Passepartout francia vérmérsékleténél fogva ellenkezni akart, de a rendőr vállon érintette őt pálczájával, Fogg ur pedig értésére adta, hogy engedelmeskednie kell.

— E fiatal hölgy is velünk jöhet? — kérdezte Fogg ur.

— Jöhet, — felelt a rendőr.

A rendőr egy palkighari-hoz vezette őket, amolyan négy kerekű két fogatú, négyes ülésű kocsihoz, a melyen nyomban tovahajtottak. A körülbelül húsz percznyi úton egyikük sem beszélt.

A kocsi először is a „fekete város“-on robogott keresztül, a melynek alacsony kunyhós szűk utczáin mindenféle nemzetiségű, piszkos, rongyos népség hemzsegett; majd az európaias városrészen, hol már csinos téglá-épületek álltak, kókusz-fák árnyékában mindenféle utczai elárúsítók kínálták portékájukat s utczáin már ily kora reggel is előkelő urak hajtottak végig pompás fogataikon.

A palkighari egyszerű külsejű ház előtt állt meg, a melyen azonban első pillantásra meglátszott, hogy nem magánépület.

A rendőrrel együtt kiszálltak itt s az, egy rácsos ablakú terembe vezette őket s így szólt hozzájuk:

— Félkilenczkor Obadiah bíró előtt kell majd megjelenniök.

Erre visszavonúlt s rájuk zárta az ajtót.

— Tehát foglyok vagyunk! — kiáltott föl Passepartout s egy székre vetette magát.

Mrs. Auda azonnal Fogg Phileashoz fordult s nem bírva leküzdeni megindultságát, remegő hangon így szólt hozzá:

— Uram, sorsomra kell hagynia engem. Miattam tartóztatták le önt, mert megmentette életemet.

Fogg Phileas nyugodtan jelentette ki, hogy ez lehetetlen. Hogy e megmentés miatt üldöznék, az teljesen lehetetlen. A hinduk nem mernének efféle váddal jelentkezni. Valami félreértés lesz az egész. S Fogg ur biztosította az ifjú hölgyet, hogy semmi esetre sem fogja cserben hagyni, hanem okvetlenül elviszi Hong-Kongba.

— De a hajó déli tizenkét órákor indul, — jegyezte meg Passepartout.

— Tizenkettő előtt a födélzetén leszünk, — mondta nyugodtan Fogg Phileas.

S ezt oly bizonyossággal mondta, hogy

Passepartout önmagát volt kénytelen megdorgálni kishitúségeért. — Persze hogy! — gondolta magában; — már hogy ne volnánk tizenkettő előtt a földélzeten! — De azért mégis csak aggodal-maskodott.

Félkilenczkor föltárult az ajtó, jött a rendőr s a foglyokat a szomszéd terembe vezette. Tágas tárgyalási terem volt az, hol nagy közönség vára-kozott már, európaiak s bennszülöttek vegyest.

Fogg ur, Mrs. Auda és Passepartout a bíró s a jegyző emelvénye előtt egy padon fog-laltak helyet.

Obadiah bíró, a jegyző kíséretében csak-hamar megjelent. Potrohos kövér ember volt. A falon egy paróka függött, azt leakasztotta s fejére illesztette.

— Első ügy! — szólt nagy komolyan. De ugyan e pillanatban fejéhez is kapott s bosszúsan kiáltott föl:

— Hiszen ez nem az én parókám!

— Csakugyan, bíró úr, ez a paróka az enyém, — mondta a jegyző.

— Ejnye, kedves Oysterpuff, hogyan mond-hasson a bíró az íródeákja parókájában helyes ítéletet?

A parókákat kicserélték. E huza-vona alatt Passepartout mintha tűkön ült volna, folyton a nagy fali órára pislogott, a melynek mutatója, úgy rémlett neki, óriási gyorsasággal mozog előre.

— Első ügy! — ismételte Obadiah bíró.

— Fogg Phileas! — kiáltott föl Oysterpuff jegyző.

— Itt vagyok, — felelt Fogg Phileas.

— Passepartout!

— Itt.

— Helyes, mondta a bíró, — két nap óta, minden Bombayból érkező vonattal vártuk önöket.

— Miért? — kiáltott közbe Passepartout türelmetlenül.

— Mindjárt megtudja, — felelt a bíró.

— Uram, — szólt Fogg Phileas, — angol polgár vagyok s jogom van . . .

— Nem részesült-e kellő tiszteletben? — kérdezte Obadiah.

— Kifogástalanul.

— Nos hát, lépjenek elő a panaszosok.

A bíró parancsára megnyílt a ajtó s három hindu pap lépett a terembe.

— Tudtam! — dörmögte Passepartout, — ezek a gazemberek csak azért légetni fiatal hölgyünket . . .

A papok a bírói emelvény elé állottak s a jegyző felolvasta a vádiratot, melyben arról volt szó, hogy Fogg Phileas és inasa templom-sértést követtek el, a mennyiben egy brahma szentélyt megszenségtelenítettek.

— Hallották a vádat? — kérdezte a bíró.

— Hallottam, uram, — felelt Fogg Phileas, — s beismerem . . .

— Hogyan? Beismeri? . . .

— Beismerem, s elvárom, hogy e papok is beismerjék, mily gaztettet szándékoztak elkövetni a pillaji pagodában.

A papok egymásra bámultak. Meglátszott, hogy nem értik e fordulatot.

— Úgy bizony! — kiáltott föl Passepartout indulatosan, — a pillaji pagodában, a hol máglyára hurczolták áldozatukat.

A papok még inkább elképedtek s a bíró csodálkozva kérdezte:

— Miféle áldozatot? Máglyára hurczolni? Bombay kellő közepén?

— Bombayban? — kiáltott föl Passepartout.

— Persze. Ki beszél itt Pillajiról? A malebar-hill-i pagodáról van szó, Bombayban!

— És bizonyítékul itt a megugrott szentségtörőnek a cipője, — szolt a jegyző s egy pár cipőt mutatott föl s tett le az asztalra.

— Az én cipőm! — kiáltott föl Passepartout, a ki meglepetésében nem bírt uralkodni magán.

Képzeltető a vádlottak lelki állapota. A bombay-i kalandról már egészen megfeledkeztek volt s íme kitűnt, hogy éppen e miatt kerültek a calcuttai bíró elé.

Fix műve volt ez, a ki a templom-sértést mindenáron föl akarta használni czéljai javára. Visszamaradt Bombayban s tanácsadóul szegődött a papok mellé, megmondta nekik, hogy nagy elégtételre számíthatnak, mert jól tudta, hogy az angol kormányzat szigorúan sújtja az efféle kihágásokat. A legközelebbi vonattal aztán a papok társaságában nyomába indult a szentségtörőknek. Csakhogy ama késedelemnél fogva, a melyet Mrs. Auda megmentése okozott, Fix a papokkal előbb érkezett Calcuttába, mint Fogg Phileas és inasa, a kiket a calcuttai rendőrségnek a bombayi hatóságtól nyert távirati megbízás alapján az állomáson már le kellett volna tartóztatnia. Fix nagyot nézett, midőn megtudta, hogy Fogg Phileas még nem érkezett meg. Már azt gondolta, hogy üldözöttje valamely közbeneső állomáson kiszállva az északi tartományokba menekült. Húszonnégyszer át Fix az állomáson a leggyötrőbb izgalommal leste Fogg Phileas érkezését. Képzeltető, mennyire megörült, midőn e reggelen a kiszállók között viszontlatta, noha egy ifju hölgy társaságában, a kinek jelenlétét sehogysem tudta megmagyarázni magának. Nyomban utbaigazította a rendőrt, a ki aztán, mint tudjuk, Obadiah bíró elé vezette az utazókat.

Passepartout, ha nem merül el annyira saját ügyének izgalmába, okvetlenül fölfedezte volna a terem egyik zugában Fix urat, a mint nagy érdeklődéssel hallgatja a tárgyalást, annál is inkább, mert akárcsak Bombayba és Suez-be, még Calcuttába sem érkezett meg Londonból az elfogatási parancs.

A bíró ezenközben jegyzőkönyvbe foglaltatta Passepartout vallomását, ki mindenét odaadta volna, csakhogy meggondolatlan szavait vissza vehesse.

— A tettet tehát beismerik? — kérdezte a bíró.

— Természetesen! — válaszolt Fogg Phileas hidegen.

— Tehát, — folytatta a bíró, — minthogy az angol törvény a hindu nép minden vallásfelekezetét egyformán szigorú oltalomban és védelemben részesíti, miután továbbá Passepartout inas beismerve kihágását vallomásával megerősítette a vádat, hogy f. é. október 20-án Bombayban a malebar-hillipagodát, — szentségtörő lábbal lépvén be oda, — megszenségtelenítette: nevezett Passepartout tizen-négy nap elzárásra s háromszáz font pénzbírságra ítéltetik.

— Háromszáz font! — kiáltott föl Passepartout, kit csak az összeg érintett érzékenyen.

— Csönd! — szólt rá rikácsoló hangon a teremőr.

— S tekintve azt, — folytatta a bíró, hogy nincs bebizonyítva, gazda és inas között egyetértő szándék forgott-e fönn vagy sem, de bizonyos, hogy inasának tetteiért ily esetben a gazda felelős, nevezett Passepartout gazdája Fogg Phileas ur is fogva tartandó s nyolcz napi elzárásra és százötven font pénzbírságra ítéltetik. — Következő ügy.

Fix a terem zugában leírhatatlan örömmel vette tudomásul, hogy Fogg Phileasnak teljes

nyolcz napot kell ime Calcuttában töltenie! ez idő alatt mindenestre megérkezik az elfogatási parancs.

Passepartout magánkívül volt. Ez az ítélet tönkretette urát. Oda a húszezer fontnyi fogadás, még pedig ő miatta, a ki oly ostoba volt, hogy abba az átkozott pagodába betette a lábát.

Fogg Phileas azonban oly nyugodt maradt, mintha ez az ítélet legkevésbé sem érdekelné. De hogy a bíró a következő ügyre készült rátérni, fölállt s így szólt:

— Biztosítékot ajánlok.

— Ehhez joga van, — felelt a bíró.

Fix összereszt, a hideg is kirázta, de csakhamar magához tért, midőn hallotta, hogy a bíró „tekintettel arra, hogy Fogg Phileas és inasa külföldiek“, a biztosítékot ezer-ezer fontban állapította meg.

Fogg úrnak tehát kétezer fontjába kerülne, ha kibujnék a büntetés alól.

— Megfizetem, — mondta Fogg Phileas.

S az utitáskából, a melyet Passepartout görcsösen szorongatott, elővette a szükséges pénzösszeget s a bíró elé tette.

— E biztosítékot, mihelyt fogságaiknak megkezdésére jelentkeznek, visszakapja, — szólt a bíró, — addig pedig, e biztosíték alapján, szabadok.

— Jerünk! — szólt Fogg Phileas és indulni készült.

— De legalább a czipőmet kérem vissza! — kiáltott föl Passepartout ingerülten.

Visszaadták neki.

— Drága czipő! — dörmögte, — kétezer font a párja. S még hozzá szűk is!

És keserves ábrázattal követte gazdáját, ki kariat nyújtotta Mrs. Audának, Fix még egyre

abban reménykedett, hogy Fogg Phileas meggon-
dolja a dolgot s nem áldozza föl a kétezer fontot,
mindenfelé nyomon követte hát.

Fogg úr kocsit rendelt s Mrs. Auda és
Passepartout társaságában elhajtattott. Fix utána
szaladt a kocsinak, a mely nemsokára megállt a
kikötőben.

A Hong-kongba készülő hajó, a „Rangoon“
a parttól félmérföldnyire horgonyzott s lobogója
föl volt vonva már, jelezve, hogy indulásra készen
áll. Ekkor tizenegy óra volt s így Fogg úrnak
még teljes egy órányi ideje volt a fölszállásra.
Kifizette a kocsit s Mrs. Audával és Passepar-
toutval csónakra szállt. A titkos rendőr boszusan
toppantott a lábával.

— A gazember! — dörmögte. — Tehát el-
utazik s nem bánja a kétezer fontot! Csak egy
tolvaj lehet ily pazarló! Csakhogy a sarkában
leszek ám, ha kell, akár a világ végéig is! Hanem
a lopott pénznek ily módon majd nagyon hamar
nyakára hág.

A titkos rendőrt nem ok nélkül nyugtala-
nította e pazar költsékezés, Londonból való eluta-
zása óta Fogg Phileas csakugyan sokat költött
már: vasuti s hajó jegyek, jutalmak, az elefánt
napi szükségletek, a biztosíték s a bírság máris
körülbelül ötezer fontot emésztettek föl, s a szá-
zalék összege, a melyet a bank a megkerülendő
pénzből a tolvaj kézrekerítőjének biztosított, mint
a titkos rendőr aggódva sejtette, csakugyan roha-
mosan fogyatkozott.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Fix úgy tesz, mintha mit sem tudna abból, a mit elbeszélnek neki.

A „Rangoon“ a „Keletindiai Gőzhajózási Társulat“ egyik gyorshajója, mely a chinai s japán tengereket járta, ezerhétszázhetven tonnás és négyszáz lóerejű hatalmas csavargőzös volt. Gyorsasága akkora volt, mint a „Mongóliá“-é, de berendezése kényelem dolgában távolról sem vetekedhetett azével, úgy hogy Mrs. Audá-nak sokkal kevesebbel kellett beérnie, mint Fogg Phileas óhajtotta volna. Egyébiránt 3500 mérföldnyi útról volt szó, tehát 10—12 napi utazásról s az ifjú hölgy nagyon türelmesnek és kitartónak bizonyult.

Mrs. Auda lassankint jobban s jobban megismerkedett Fogg Phileassal s minden alkalmat fölhasznált, hogy kimutassa irányában hálás érzelmeit. Az egykedvű angol úr látszólag nagyon közönyösen hallgatta a szép hölgyet; arczkifejezése, szavai soha semmiféle melegebb érzést nem árultak el. Ügyelt, hogy az ifjú hölgy miben se szenvedjen hiányt; rendes időközökben meg-meglátogatta kabinjában, ha nem is azért, hogy beszélgesen vele, de legalább, hogy figyelmes hallgatója legyen.

A leggondosabb udvariassággal vette körül, de oly kimérten tette ezt, mintha nem is ember, hanem valami e célra szerkesztett, kedves, pontos önműködő gépezet lett volna. Mrs. Auda eleinte nem tudta, mint vélekedjék e viselkedés felől, de Passepartout felvilágosította őt Fogg úr különös természetéről, s elmondta neki, mily fogadás készíti gazdáját ez utazásra. Mrs. Auda mosolygott. De hát elvégre is ennek a fogadásnak köszönheti ő élete megmentését s megmentője mit sem veszített

előtte rokonszenvenességből az által, hogy oly hidegen fogadta hálanyilatkozatait.

Mrs. Auda megerősítette ama megindító történet adatait, a melyet felőle a hindu vezető elbeszért. Csakugyan a bennszülöttek ama törzséből származott, amely közöttük a legfőbb tekintélynek örvend. A legtöbb parsi-kereskedő dúsgazdag ember volt, a gyapotkereskedelem egész Indiában csaknem kizárólag az ő kezökben van. Egyikét ezeknek: Sir Jejeebhoy James-t az angol kormány nemesi rangra is emelte s Mrs. Auda ennek a dúsgazdag bombay-i kereskedőnek volt a rokona. Hong-Kongban pedig ugyancsak ennek a Sir Jejeebhoy-nak egyik unokaöccsét, a tiszteletreméltó Jejeeh-t szándékozott fölkeresni. Hogy szíves fogadtatásra s oltalomra lel-e majd nála: nem tudhatta. Fogg úr azonban megnyugtatta, mondván, hogy majd csak rendbe térül minden, még pedig oly pontosan mint az egyszeregy. Ez a mondás kedvencz szavajárása volt. Értette-e ezt a számtani biztatást az ifjú hölgy, kétséges, de nagy szeme végtelen odaadással csüggött a Fogg úr tekintetén, — nagy szeme, amely úgy csillogott mint a Himalaya szent tavai csillognak... De Fogg úr, ezuttal is csak érzéketlenül rideg maradt, mintha nem is volna férfi s nem is tudna ily tavakba gyönyörrel merülni.

Az utazás első napjai nagyon kellemesen multak. Az időjárás eléggé kedvezett. Az óriási bengáli öböl, a melyen a Rangoon áthaladt, csöndes vizű volt s a legkevésbé sem akadékoskodott. Nemsokára feltűnt a Nagy-Andaman sziget, a sziget-csoport legnagyobb szigete, melyen a 2400 láb magas Sadle-Peak hegység emelkedik, csúcsával már messzire iránypontul szolgálván a tengerészeknek.

A hajó a partvidék közelében haladt el, de a szigetek lakói, a vad pápuák nem voltak lát-

hatók. Ezek a pápuák, bár az értelmiség legalantasabb fokán állanak, de azért legalább mégsem emberevők.

A szigetcsoport gyönyörű látványt nyújt. Partvidékük csupa erdőség: pizang-, aréka-, bambusz-, muszkat-, theak- s mindenféle más fa, óriási mimózák, fanagyságú páfrány-növényzet zöldelő sokasága mindenfelé. A háttér pedig hatalmas hegyek csoportozata. A partmentén ezer és ezer szalangán, a miknek ehető fészke a mennyei birodalomban nagyon keresett és kedvencz csemege. Ámde az Andaman szigetcsoport gyönyörű tarkasága is csakhamar elsuhan szemök elől, a Rangoon sebesen iramlott a malaccai-szoros felé, hogy azon a chinai tengerre jusson.

S mit csinált ez utazás alatt Fix ur, a kit balvégzete ily távoli tengerekre sodort?

Miután Calcuttában intézkedett, hogy az elfogatási parancsot utána küldjék Hong-Kongba, sikerült neki, a nélkül, hogy Passepartout észrevette volna, a Rangoonra fölszállnia; s remélte, hogy a hajón, annak Hong-Kongba érkezéig, teljesen észrevétlenül meghuzódhatik. Nehéz föladat is lett volna valami elfogadható módon magyarázatát adnia utazásának, a nélkül, hogy Passepartout-ban, a ki bizonyára azt hiszi, hogy Bombay-ban maradt, gyanút ne keltsen maga iránt. De a körülmények mégis rákényszerítették, hogy a derék ficzkóval újra összekerüljön. Miként történt ez: azonnal meglátjuk.

Minden reménye, minden vágya a titkos rendőrnek most már csak Hong-Kong felé irányult; Singapore-ban ugyanis a hajó sokkal rövidesebben időzik, semhogy ott tehetett volna valamit. A letartóztatásnak tehát Hong-Kongban kell bekövetkeznie, különben a tolvaj örök időkre kiszabadul a keze közül.

Hong-Kong volt az utolsó angol állomás, az egész hátralevő uton. Onnan kezdve China, Japán, Amerika teljes biztonságot nyújthatott már Fogg úrnak. Ha az elfogatási parancs már megérkezett Hong-Kongba, vagy legalább még idejekorán érkezik, egyszerűen letartóztatja Fogg urat s átadja a hong-kongi rendőrségnek. Ez nagyon könnyű föladat. De Hong-Kong területén túl az elfogatási parancs már mit sem ér. Ha a parancscsal a kezében le is tartóztatná valahol, kiadatási tárgyalást kellene indítani, a mi rendkívül sok huzavonával s késedelemmel jár, úgy hogy a tolvaj ezalatt százszor is megszökhetik. Ha tehát a terv Hong-Kongban csütörtököt mond, nagyon bajos, sőt talán teljesen lehetetlen lesz azt máshol megvalósítani.

— Tehát, — szólt magában Fix úr a kabinjában — az elfogatási parancs vagy megérkezett már Hong-Kongba, s az esetben nyakoncsipem emberemet; vagy nem érkezett még meg s ez esetben mindenáron késleltetnem kell Fogg úr tovautazását. Bombayban fölsültem! Calcuttában még csunyábbul! Ha Hong-Kongban is bakot lövök, vége jó hírnevemnek! Csakhogy tervemnek sikerülnie kell, bármibe kerüljön is! Lássuk csak, miként tartóztathatnám föl utjában ezt az átkozott Fogg Phileast?!

Az esetre, ha másként nem láthatna a dologhoz, elhatározta Fix, hogy őszintén beszél majd minderről Passepartout-val, leleplezi előtte urát, akinek bűnében az inasnak bizonyára semmi része nincs. Ha Passepartout megismeri a helyzetet, már csak azért is, hogy a bűnrészesség gyanúját elkerülje, kétségtelenül vele, Fixxel szövetezik. Csakhogy ez az őszinteség mégis kissé kockázatos dolog, a mihez csak azon esetben folyamodnék, ha semmi más mód nem kínálkozik.

Elvégre Passepartout egyetlen egy szavával mindent elronthatna, még mielőtt Hong-Kongban tenni lehetne valamit.

A titkos rendőr tehát meglehetősen zavarban leledzett, midőn hirtelen új távlat nyílt tervezgetésének azon a gondolon, hogy Fogg Phileas, ime, most már egy hölgy társaságában utazik. Kicsoda lehet ez a hölgy? Mily körülmények fűzték Fogg Phileashoz? Bizonyos, hogy Bombay és Calcutta között találkoztak. De vajjon, mely pontján a félszigetnek? Vak véletlen hozta volna őket össze? Vagy ellenkezőleg az egész indiai ut célja csak az lett volna, hogy Fogg úr e bájos hölgygyel találkozzék? Mert bájos volt e hölgy, az bizonyos. Fix úr jól megnézte volt a calcuttai tárgyaló teremben.

Képzeltető, mennyire izgatta a titkos rendőrt a kíváncsiság. S fölmerült agyában a gondolat, hogy hátha bűnös szöktetésről van szó! Persze! Szöktetés. Nem is birt már szabadulni e gondolatától s örvendve látta, hogy ez a körülmény mekkora hasznára lesz. Akár férjes ez a nő, akár nem, szökés gyanújába fogható s megszöktetőjének Hong-Kongban oly módon gyűlhetik meg a baja a rendőrséggel, hogy nem menekülhet meg a hinárból, bármennyi pénze is legyen.

Csak hogy nem tanácsos bevárni, míg a Rangoon Hong-Kongba érkezik; hiszen ez a Fogg csak úgy ugrik egyik hajóról a másikra s megeshetnék, hogy mielőtt még értesülhetne a rendőrség a szöktetés gyanújáról, már ő régen más hajón iramlanék tova.

Fontos dolog volt tehát a hong-kongi rendőrséget előre tájékoztatni mindenről s a Rangoon érkezését idejekorán jelezni, hogy Fogg urat mindjárt kiszállásakor nyakon csiphessék. Ez nagyon könnyű feladat volt: a hajó Singapore-ban rako-

mányt vesz föl s e várost táviró-hálózat köti össze a khinai parttal.

Mielőtt azonban cselekvésre adta volna magát, Fix elhatározta, hogy nagyobb biztonság kedvéért előbb kikérdezzeti Passepartout. Tudta, hogy nem nehéz ezt a ficzkót fecsegésre bírni s rászánta magát, hogy találkozzék vele, leleplezve inkognitóját, melyet eddig megőrzött. Veszteni való ideje nem volt. Október 31-e immár s a hajó másnap Singapore-ba ér.

Fix tehát aznap előbujt fülkéjéből s fölment a földélzetre, hogy Passepartout-t ott megszólítsa, még pedig a legnagyobb meglepetést játszva, hogy eddig nem találkozott vele. Passepartout éppen ott sétált a földélzeten, midőn a titkos rendőr feléje sietett.

— Hogyan, ön a Rangoon földélzetén?

— Fix úr?! — kiáltott föl Passepartout szintoly csodálkozva, midőn a Mongólián hagyott utitársát megpillantotta. — Ejnye, hát ön Bombay-ban maradt, most meg itt látom önt utban Hong-Kong felé?! Hiszen e szerint ön is körülutazza a földet!

— Óh dehogy is! — felelt Fix, — remélem, Hong-Kongban maradhatok, — legalább néhány napig...

— Úgy?! — szólt Passepartout, némi csodálkozást árulva el, — de hát hogyan történhetett, hogy egész uton eddig nem láttam még a földélzeten?

— Csakugyan... de hát egy kis rosszullét, tengeri betegség... ágyban kellett maradnom... A bengáli tengeröböl nem kimélt meg úgy, mint az Indiai-tenger... Hát Fogg Phileas úr mint van?

— Pompásan. S oly pontos, akár csak az utiterve. Egy napot sem vesztettünk. De Fix úr nem is tudja még, hogy egy fiatal hölgy is utazik velünk.

— Egy fiatal hölgy? — kérdezte a titkos rendőr oly hangon, mintha nem értené, mit akar utitársa ezzel mondani.

De Passepartout csakhamar elmondott neki mindent. Elbeszélte, mily kalandja volt a bombay-i pagodában; mint vásárolták meg az elefántot két ezer fonton; a pillaji máglya történetét; mint mentették meg Mrs. Audát; aztán hogyan tartóztatták le, majd biztosíték ellenében hogyan engedték szabadon őket Calcuttában. Fix, a ki a calcuttai eseményeket szintoly jól ismerte mint az elbeszélőjük, úgy tett, mintha ezekről sem tudna s Passepartout az egész tárgyalást a lehető legrészletesebben mondta el neki, örvendve, hogy oly hálás hallgatóra talált.

— De hát aztán, — kérdezte Fix, — gazdája magával akarja czipelni azt a hölgyet Európába?

— Nem, Fix ur, — felelt Passepartout, — csak Hong-Kongba visszük, valami rokonához, a ki ott dűsgazdag kereskedő.

— Ritka nagylelkűség, — jegyezte meg a titkos rendőr, alig bírván leplezni bosszúságát. — Jöjjön, Passepartout uram, igyunk meg egy pohár bort odalent.

— Szívesen Fix uram, találkozásunk örömére mit tehetnék jobbat itt a Rangoon-on.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Singaporetól Hong-Kongig.

E naptól fogva Passepartout és a titkos rendőr csaknem mindennap s több ízben is találkoztak a földélzeten; de Fix ur most már igen tartózkodón viselkedett utitársával szemben s egyáltalán nem igyekezett őt fecsegségre bírni. Fogg urat csak egyszer-kétszer volt alkalma látnia, mivel

az a legszívesebben a Rangoon nagytermében időzött, akár azért, hogy Mrs. Audá-val társalogjon, akár meg, hogy whistezzék egy kicsit rendes szokása szerint.

Passepartout-nak mégis szeget ütött a fejébe s gondolkodóba ejtette őt az a különös véletlen, hogy, ime, Fix ur ismételten ugyanoly irányba utazik, mint az ő gazdája. S valóban, ez legalább is csodálkozni való véletlen vala. Ez a bizonyára különben nagyon kedves és bizonyára fölötte derék uriember, a kivel őt legelőször Suezben hozta össze a sorsa, velök együtt szállt föl a Mongóliára, aztán Bombayban, a hol mint mondta, huzamosabb ideig kell tartózkodnia, kiszáll s most ime a Rangoon-on hirtelen föltűnik megint s neki is Hong-Kongba kell utaznia; szóval nyomról-nyomra egy az utiterve a Fogg Phileaséval: nos, ez mégis kissé gondolkozóba ejtheti az embert. Mindenesetre különös találkozás. Vajjon mit tervezhet ez a Fix?

Passepartout még a papucsaiába is fogadott volna, — pedig nagy gonddal őrizte azokat, — hogy Fix ur velök együtt fog tovautazni Hong-Kongból is, még pedig valószínűleg ugyanazon a hajón.

Passepartout ugyan soha se jutott volna oly gondolatra, hogy Fogg Phileas tolvajlás gyanújába fogván, követné ez az ember nyomról-nyomra a föld körül. De mivel már sajátsága az emberi természetnek, hogy minden dolog felől valami magyarázatot alkosson magának, Passepartout agyában is megvillant egy eszme s e szerint ő Fix ur ragaszkodását következőleg értelmezte: Fix ur nem egyéb, nem is lehet egyéb, mint kémje a Reform-clubbéli uraknak, akit azok Fogg ur nyomába küldtek, hogy utazását ellenőrizze.

Világos, egészen világos, gondolta Passepartout s éleseszűségére nagyon büszke volt. Tehát

azok az urak kémet küldtek utánuk. Ez mégis méltatlan eljárás! Ily tiszteletre méltó, becsületes uriembert kémmel kísértetni! Oh tisztelt uraim, ott a Reform-clubban, ennek még meg fogják adni az árát! Bármennyire örült is Passepartout, hogy sikerült e dolognak nyomára jönnie, mégis elhatározta, hogy Fogg urnak ezt nem árulja el, mert azt gondolta, hogy gazdáját tagtársainak ez a bizalmatlansága mélyen sértené. Arra azonban eltökélte magát, hogy a legközelebbi alkalommal értésére adja majd Fix urnak, csak úgy leplezetten persze és óvatosan, hogy belátott ám a terveibe.

Szerdán, október 30-án, délután a Rangoon a malaccai szoroson futott át, a mely a hasonló-névű félszigetet Szumatrától választja el. A nagy szigetet alig láthatták az utasok, mert előtte rendkívül sok kicsi, bérczes, nagyon festői szigetcseke emelkedett.

Másnap négyóra tájban a Rangoon félnapot nyervén az eddigi uton, Singapore-ba érkezett s horgonyt vetett, hogy ott szénnel lássa el magát.

Fogg Phileas a félnapi nyereséget pontosan följegyezte, aztán partra szállt Mrs. Audával, a ki már nagyon vágyakozott egy kis szárazföldi sétára.

Fix, a kiben Fogg Phileasnak minden mozdulása gyanut keltett, észrevétlenül nyomon követte őket. Passepartout, a kit Fix ur ezen viselkedése mosolygásra indított, fogta magát s bevásárolni ment.

Singapore szigete se nem nagy, se valami nagyszerű látványt nem nyújt. Hegyek nincsenek rajta, de vidéke nagyon kedves. Olyan mint valami park, a melyet számtalan gyalogut szel keresztül-kasul.

Egy csinos fogat, két Uj-Hollandból hozott lóval elvitte Mrs. Audát és Fogg Phileast a hatalmas, fényes levelű pálmák s szegfűbors fák közé,

melyeknek szegecskéit magának a nyílt virágnak kis gombjai alkotják. Itt a borsbokrok pótolják az európai tuskés sövényeket; szágók, remek levelű páfrányok tették változatossá e délövi vidéket; ragyogó lombú szerecsendiófák töltötték el a levegőt átható illatukkal. Az erdők mélyén majmok, tigrisek, mérges kigyók nagyszámmal találhatók. Senkit se ejtsen csodálkozásba, hogy e kis szigeten ki nem pusztultak még a ragadozó állatok; bajos kiirtani őket, mivel Malakkából mindegyre újabbak jönnek.

Megtekintvén a gyönyörű vidéket, Fogg ur és Mr. Auda visszatértek a városba, melynek házai, házcsoportjai meglehetősen izléstelenül tarkállanak szanaszét. A legtöbb házat azonban egy-egy gyönyörű kert övezi s ezekben a kertekben gránátalma, ananász, s mindenféle más izletesnél izletesebb gyümölcs terem, buján, csaknem minden gondozás nélkül is.

Tíz óra tájban visszatértek a hajóra. Fix ur mindenütt nyomukban volt s meglehetősen boszankodott, hogy Fogg ur kirándulása miatt még kocsira is kellett költenie.

Passepartout már a földélzeten várta őket. A derék ficzkó, néhány tucsat manguszt-ot vásárolt, amolyan alma formájú gyümölcsöt, a melynek héja kívül sötétbarna, belülről tulipiros, bele pedig fehér s csaknem elolvad az ember szájában, szóval: kitűnő egy csemege s Passepartout boldog volt, hogy megkinálhatta vele Mr. Audá-t, a ki megizlelvén a gyümölcsöt, igen bájos módon mondott köszönetet.

Tizenegy órakor a Rangoon kellőképen ellátván magát tüzelőanyaggal, megint utra kelt s néhány óra múlva már eltűnt az utasok szeme elől Malacca szigetének magas hegycsoportozata is, melynek rengetében a világ legszebb tigrisei tanyáznak.

Singapore-tól Hong-Kong körülbelül ezerháromszáz mérföldnyire van. Kis angol terület, elszakítva a khinai parttól. Fogg Phileas érdeke úgy kívánta, hogy ezt az utat hat nap alatt okvetlenül megtegye s még ráérjen átszállni arra a hajóra, mely november 6-án Hong-Kongból Jokohamába, Japán egyik legnagyobb kikötővárosába indul.

A Rangoon igen meg volt terhelve. Singaporeban nagyon sok utas szállt be, indusok, khinaiak, ceyloniak, malajok, portugálok stb., s ezek majdnem mind a második helyen utaztak. Az időjárás is, mely eddig kedvező volt, megváltozott, midőn a hold utolsó negyedébe lépett. A tenger nyugtalankodni kezdett. A szél gyakran tulerősen dőlt neki a hajónak, de szerencsére délkelet felől s így csak gyorsította az utazást. A kapitány néhány vitorlát is kifeszítettett, úgy hogy a Rangoon kettős erő által hajtva, rendkívüli sebességgel iramlott előre. Csak Annam és Cochinchina partjainak táján támadt némi nehézség. De ennek inkább a Rangoon volt az oka, mint a tenger, s az utasok, a kik a hajó himbálózása miatt rosszul lettek, jogosan okolhatták magát az ingatag járású hajót.

Valóban, a Hajózási Társaság ama hajóinak, melyek a chinai vizeken járnak, komoly szerkezeti hibáik vannak. Megterhelésükkor való vízbesüllyedésüknek viszonyát mélységükhöz rosszul számították ki, így csak gyöngén képesek a tengernek ellenállni. Zárt térfogatuk, hová a víz be nem hatol, csekély. Mint a tengerész kifejezés mondja: „meg vannak fullasztva“.

A rossz időjárás miatt elővigyázati rendszabályokat kellett alkalmazni. Olykor a gőzerőt is mérsékelni kellett, minek következtében a hajó még lassabban haladt. A késedelem azonban, mely e körülményekből származott, Fogg Phileast leg-

kevésbbé sem nyugtalanította, míg ellenben Passepartout folyton sopánkodott. Szidta magában a kapitányt, a kormányost, a hajózási társulatot, mindent, ami az utasok szállításával összefügg. Türelmetlenségének talán az a légszeszláng is oka volt némileg, a mely a savigle-rowi házban az ő számlájára ég.

— Hát oly sürgető okuk van minél előbb Hong-Kongba érkezni? — kérdezte egy ízben Fix.

— Sürgető bizony! — felelt Passepartout.

— S azt hiszi, hogy Fogg ur Hong-Kongban mindjárt átszáll a Yokohamába készülõ hajóra?

— Bizony, mindjárt!

— Ön tehát hisz már ebben a különös föld-körüli utban?

— A legkomolyabban. S ön, Fix ur? . . .

— Én? Én nem hiszek benne.

— Tréfál az ur! — jegyezte meg szemhunyorgatás közben Passepartout.

Ez a megjegyzés különös gondolatokat ébresztett a titkos rendőrben. Nyugalankodni kezdett, a nélkül, hogy határozottan tudta volna, miért? Vajjon keresztül látott volna a szitán ez a francia? E kérdés csakugyan gondolkodóba ejthette. De miként fedezhette volna föl Passepartout azt, hogy ő, állhatatos kísérőjük, titkos rendőr? És mégis, midőn ily czélzatos megjegyzést engedett meg magának, Passepartout bizonyára valami rejtett gondolaton csügghetett.

Egyszer aztán még tovább ment a derék ficzkó, de nem tehetett róla, sehogysem birt már uralkodni a nyelvén.

— Ugyebár Fix ur, — kérdezte egy napon, pajzánkodó hangon, — Hong-Kongon túl már sajnosan bár, de nélkülöznünk kell majd becses társaságát?

— Nos, — felelt Fix meglepetős zavarba

jutva, — még magam sem tudom, hogyan alakulnak majd a dolgok . . . nem tudom . . .

— Vagy úgy! Valóban nagy szerencsének tekinteném, ha tovább is együtt utazhatnánk. De hogyan van az, hogy ön, mint a Hajózási Társulat ügynöke, sehol sem tartózkodik huzamosabban? Először azt mondta, hogy Bombayba utazik s ott is marad, most pedig Khinában van! Amerika már nincs messze innen s Amerikából Európába egy ugrás az út.

Fix figyelmesen fürkészte Passepartout arcz kifejezését, de a pajzán franczia oly kedves elfogultsággal mondta mindezt, hogy Fix ur végre is vele nevetett.

Passepartout azonban oly jókedvű volt már, hogy még azt is megkérdezte, hoz-e sokat a konyhára „ez a mestersége?”

— Amint vesszük, — válaszolt Fix habozás nélkül, — néha jó, néha rossz üzletnek bizonyul. Hanem remélem, föltételezi, hogy nem a magam költségén utazom?

— Ami azt illeti, — kaczagott föl Passepartout, — abban egész bizonyos vagyok.

E beszélgetés után Fix ur a fülkéjébe vonult s elgondolkodott.

Kétségtelennek látszott, hogy titka föl van fedezve. A francziának valahogyan meg kellett tudnia, hogy titkos rendőrrel van dolga. Vajjon értesítette-e fölfedezéséről az urát? Egyáltalán mily szerepet játszik az egész ügyben? Talán bűntársa Fogg Phileasnak?

Fix urat néhány órán át gyötörte ez a tépelődés; majd arra gondolt remegve, hogy fáradozása máris kárba vészett, majd meg abban bizakodott, hogy Fogg Phileas mitsem sejt. Utoljára aztán egészen összezavarodott s nem tudta, mit kezdjen. Nemsokára azonban mégis lecsillapult izgatottsága

s elhatározta, hogy őszintén fog beszélni Passepartout-val. Ha a körülmények nem engedik, hogy Fogg-ot Hong-Kongban letartóztassa és ha Fogg az angol területet végleg elhagyni készül, akkor ő mindent el fog mondani Passepartoutnak.

Vagy büntársa az inas az urának s ez esetben minden fáradozás kárba veszett, vagy ártatlan s akkor a saját érdeke is azt kívánja, hogy szabaduljon tolvaj gazdájától.

Passepartout és Fix tehát ily helyzetbe kerültek egymással, míg Fogg Phileas, méltóságos közömbösségében, mivel sem törődött. Ő nyugodtan haladt előre földközi útján, ügyet sem vetve holmi alsóbbrendű bolygókra, a melyek körülötte keringenek.

Pedig volt a közelében, — hogy csillagászati kifejezéssel éljünk, — egy égitest s megeshetett volna, hogy ez bizonyos nyugtalanító hatást gyakoroljon a tiszteletreméltó uriember szívére — de nem! Passepartout nagy álmélkodással látta, hogy Auda asszony bájai teljesen érzéktelenül hagyják urát. Vagy lehet, hogy titokban mégis csak érzi e bájak hatását, de ezt kifürkészni belőle, bizonyára nehezebb föladat lett volna, mint annak idején az Uranus körül támadt rendellenességek észrevétele, a mi a Neptun fölfedezésére vezetett.

Passepartout napról-napra jobban csodálkozott, látván azt a mély hálaérzetet a fiatal asszony tekintetében, a melylyel az Fogg Phileáson csüggött. Kétségtelennek látszott, hogy Fogg urnak van ugyan szive bátorságra, de szerelemre nincs. Ezt a szívet különben az utazás esetleges meghiusulásának aggodalmai sem birták hevesebb dobogásra indítani, holott Passepartout folytonos rettegésben élt.

Egyszer a gépház korlátjára támaszkodva nézte a hatalmas kazánt, mely néha túlhevült, mikor a hajó erős ingása folytán a csavar a vízből előmerült. A gőz ilyenkor sisteregve távozott a szelepeken, a miért a derék fickó igen haragudott.

— El kell zárni! — kiáltotta dühösen, — azért nem jutunk előre! Nézze meg az ember ezeket az angolokat! Amerikai hajón esetleg levegőbe is repülnénk, de mindenesetre gyorsabban utaznánk.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Fogg Phileas, Passepartout, Fix munkában; mind-egyik a maga módja szerint.

Az utazás utolsó napjaiban csakugyan rossz volt az idő. Vad szél kerekedett s folyton északkelet felől fújván, nagyban hátráltatta a hajót. A Rangoon félelmesen ingadozott s az utasoknak fülkéikben kellett maradniok, mert a hullámok csaknem minden perczen végigcsaptak a födélzeten.

November harmadikán s negyedikén orkán-szerű vihar tombolt; hatalmas szélrohamok korbácsolták a tengert.

A Rangoon félnapig, alig tíz csavarfordulásnyi gyorsasággal haladt, vitorláit be kellett vonni, a szélvész rémesen sivitott az árboczok és a kötélzet között.

A hajó tehát nagyon lassan jutott előbbre. Már bizonyos volt, hogy a legjobb esetben is nyolcz órai késéssel fognak Hong-Kongba érkezni, sőt talán még későbben is, ha a vihar le nem csillapul.

Fogg Phileast még ez a körülmény sem birta kihozni sodrából; rendes nyugalmával nézte, hogy az elemek mint kelnek harczra ellene.

Egyetlen redő sem mutatkozott homlokán; pedig ha a késés húsz órára nő, egész uti terve megdől, mert ez esetben lemarad a Yokohamába induló hajóról. Csakhogy ez az idegtelennek látszó ember sem félelmet, sem türelmetlenséget nem ismert. Mintha csak e vihart is előre látta s utitervében számba vette volna.

Auda asszony, a ki szóba hozta előtte a vihart, épp oly nyugodtnak találta, mint másszor bármikor.

Fix persze egészen más szemmel nézte a vihar dühöngését, mint bármelyikük. Neki óriási örömet szerzett ez a véletlen, hátráltató fordulat. S öröme betetőződött volna, ha a Rangoon a vihar elől menedéket keresve, valahol vesztegelni kényszerül.

Minden késedelem csak előnyös lehetett ő rá nézve. Ha Fogg Phileas lekésik a Yokohamába készülő hajóról, természetesen be kell várnia a következőt s így mégis csak Hong-Kongban maradna néhány napig. — Ime maga az ég sietett segítségére a titkos rendőrnek ezzel a viharral! Gyötörte ugyan a tengeri betegség, de Fix úr szívesen elszenvedte azt. Hősiezen tűrte a bajt s míg teste egészen belegörnyedt e kellemetlenségbe, lelkét az elégtételnek édes érzése töltötte el.

Képzeltető, hogy a megpróbáltatás e keserves órái mennyire földühösítették a derék Passepartout-t.

Eddig minden úgy ment, mint a karikacsapás. Szárazföldön, tengeren, minden, mintha csakis gazdája érdekeinek szolgálatába szegődött volna! Vasút és gőzhajó a legkifogástalanabbul engedelmeskedtek kívánalmainak. Szél és gőz egymással vetekedve gyorsították az utazást. Vajjon most már a szerencsétlenségek sorozata következett volna el?

Passepartout mint valami élőhalott lézengett tétova s úgy érezte, mintha a húszezer fontot a saját zsebe bánná. Olykor a vihar csaknem őrgöngyösbe ejtette. A tenger háborgása oly féktelen dühbe hozta, hogy szerette volna megkorbácsolni a nyomorult hullámokat.

Passepartout még a légsúlymérőt is megázta mérgében, de mit sem ért vele, sem ez az

erőszakossága, sem szitkozódása, a melylyel a szegény tengert leczkértette, nem változtattak a kedvezőtlen állapoton.

Végre a tenger magától lecsillapult.

November 4-én hirtelen megfordult a szél s kedvező irányban fújva, elősegítette a Rangoon haladását.

A gép ismét teljes erejéből működött, a kisebbfajta vitorlákat is kifeszítették s így a Rangoon a legnagyobb gyorsasággal iramlott megint Hong-Kong felé.

Az elvesztett időt azonban lehetetlen volt behozni. A szárazföldet csak 6-án reggel öt órakor pillantották meg. Fogg Phileas jegyzőkönyvében a hajó Hong-Kongba érkezése november 5-ikére volt jelezve, így tehát huszonnégy órai késedelemmel érnek a hong-kongi kikötőbe.

A Yokohamába induló hajóról persze már le kell maradniok. A révkalauz hat órakor érkezett a hajóra s a kormányhoz állt, hogy a Rangoont a szirtes, zátonyos helyek elkerülésével beirányítsa a kikötőbe.

Passepartout már alig tudott hova lenni a nyugtalanságtól, hogy megkérdezze a hajóvezetőtől, elindult-e már a yokohamai gyorshajó, vagy sem. Mégsem volt bátorsága megkoczkáztatni e kérdést, legalább a reménysége hadd maradjon meg az utolsó pillanatig.

Közölte aggodalmait Fix úrral s e ravasz róka vigasztalni kezdte, azt mondván, hogy hiszen, majd fölszállhat Fogg úr a legközelebbi hajóra is. Passepartout-t e vigasztalás hallatára elöntötte a méreg.

De ha Passepartout nem merte megkérdezni a révkalauzt, megkérdezte azt helyette Fogg Phileas, a ki Baedeker-jét megtekintve, szokott nyugalomával intézte a derék emberhez a kérdést: nem tudja-e,

mikor indul a legközelebbi gyorshajó Hong-Kongból Yokohamába?

— Holnap korán reggel, az első dagálykor, — felelt a kalauz.

— Köszönöm, — szólt Fogg úr a nélkül, hogy meglepetésének legcsekélyebb jelét is adta volna.

Passepartout is hallotta a választ s nagy kedve volt megölelni a vezetőt, míg Fix, a nyakát szerette volna kitekerni neki.

— Mi a neve annak a gőzösnek? — kérdezte Fogg Phileas.

— Carnatic, — felelt a révkalauz.

— Nem tegnap kellett volna indulnia?

— De igen, uram, csakhogy a kazánján valami bajt fődöztek föl hirtelen s annak a kijavítása miatt maradt mára az indulás.

— Köszönöm, — mondta Fogg úr s kimért léptekkel távozott a hajó társalgó termébe.

Passepartout nem bírta megállni, hogy meg ne ragadja a kalauz kezét, szívélyesen megrázta azt s a leglelkesebb meggyőződés hangján mondta:

— Uram, ön csakugyan nagyon derék ember!

A kalauznak persze halvány sejtelve sem volt arról, hogy mért éri ez a kitüntető elismerés.

Buzgó gyorsasággal igazgatta a kormánykereket s a Rangoont biztos kézzel vezette száz meg száz mindenféle formájú hajó között Hong-Kong kikötőjébe.

Tizenegy óra volt, a mikor az utasok partra szállhattak.

Ebben a már-már válságos helyzetben tehát a véletlen jött segítségére Fogg Phileasnak. Ha a Carnatic kazánján nem támad javítani való, a hajó 5-dikén elindult volna Japán felé s Fogg

Phileasnak teljes nyolcz napig kellett volna várnia a következő hajóindulásra.

Igy is huszonnégy órát vesztett, de ha a körülmények ezután kedvezően alakulnak, könnyen pótolhatja majd ezt a késedelmet.

A Hong-Kongból Yokohamába közlekedő hajónak menetrendje összefüggött a Yokohamából San-Francziskóba induló hajóéval s ennek amazt mindig be kellett várnia. A huszonnégy órai késedelmet tehát majd az a hajó, a melynek előírás szerint huszonnégy napja volt Amerikáig, okvetlenül be fogja hozni ez idő alatt.

E huszonnégy órai késedelmet leszámítva, Fogg Phileasnak előre megállapított utiterve tehát eddig semmi megzavartatásnak nem volt kitéve; Fogg úr valóban elérkezett a föld ama pontjára, a hol terve szerint Londonból való elutazása után a harminczötödik napon lennie kellett.

A „Carnatic“-nak másnap reggel öt órakor kellett indulnia.

Fogg úrnak tehát tizenhat órányi ideje volt addig, hogy ügyeit elintézhesse és Auda asszony rokonait fölkereshesse.

Kiszállván a hajóból, karját nyújtotta az ifjú hölgynek s egy palankinhoz vezette. Jó vendégfogadó felől kérdezősködött s a palankin-vivők a „Hotel du Club“-ot ajánlották neki. A palankin megindult; Passepartout utána s húsz percz múltán a fogadóban voltak.

Fogg Phileas szobát nyitvatott Auda asszonynak s intézkedett, hogy mindennel, a mire szüksége lehet, ellássák. Aztán megmondta az ifjú hölgynek, hogy most fölkeresi nagybátyját, a kinek oltalmában immár Hong-Kongban kell maradnia. Egyszersmind megparancsolta Passepartout-nak, hogy visszatértéig a fogadóban maradjon s Auda asszonynak szolgálatára legyen.

Fogg Phileas ezek után egyenest a tőzsdére vezettette magát. Úgy vélte, hogy oly előkelő kereskedőnek, a milyen Jejeeh úr, közismert személyiségnek kell lennie ott, hiszen a város egyik leggazdagabb embere. Az első alkusz, a kínél tudakozódott felőle, ismerte is. Ettől az embertől azonban azt kellett hallania, hogy Jejeeh úr már két éve nem lakik itt. Meggazdagodván, Európába költözött s állítólag Hollandiában telepedett meg, hol már addig is számos összeköttetése volt.

Fogg Phileas azonnal visszatért a „Hotel du Club“-ba s engedélyt kértve Auda asszonytól, hogy tiszteletét tehesse, minden hosszabb bevezetés nélkül közölte vele, hogy Jejeeh úr már nem lakik Hong-Kongban, hanem valószínűleg Hollandiában tartózkodik.

Auda asszony e hír hallatára eleinte egy árva szót sem bírt mondani. Kezével végig simította homlokát, néhány pillanatig gondolkodott s végre így szólt:

— Mitévő legyek?

— Az nagyon egyszerű, — válaszolt Fogg Phileas, — jöjjön Európába.

— De hiszen nem lehetek oly soká terhére....

— Terhemre? Jelenléte legkevésbé sem akadályoz utamban. Passepartout!

— Tessék!

— Menj a „Carnatic“ irodájába s válts három jegyet.

Passepartout végtelenül megörült, hogy az ifjú hölgy társaságában utaznak tovább, a ki mindig oly nyájas volt iránta; nyomban elsietett tehát, hogy teljesítse a megbízatást.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

Passepartout rendkívüli érdeklődést tanúsít ura iránt.

Hong-Kong csak amolyan kisebbfajta sziget, mely az 1842-i háboru befejeztével a nankingi szerződés értelmében angol kézre került. Az angolok mesés telepítő-tehetsége néhány év alatt hatalmas várost alapított a szigeten s kiépítette a híres Viktória-kikötőt.

A sziget a Canton-folyó torkolata előtt fekszik, alig hatvan mérföldnyire Macao portugál várostól, mely a tulsó parton áll.

Hong-Kong a kereskedelem terén csakhamar fölébe kerekedett Macaonak s jelenleg a legtöbb khinai portéka ezen az angol városon keresztül kerül forgalomba.

A dockok, a kórházak, a raktárak, a góth stílű templom, a kormányzói palota, mind azt a hitet kelthetnék a szemlélőben, hogy Kent vagy Surrey grófság valamely kereskedelmi városa hirtelen fölkerelkedvén, körülutazta a földet s itt, e helyen telepedett meg, lakossága pedig egykori lakosainak ellenlábasaiból került ki.

Passepartout a Viktória-kikötőbe sietett; útközben megnézte a palankinokat, ezeket az ernyős vagy mennyezetes hordszékeket, a melyek a mennyei birodalomban még ma is divatoznak s megbámulta a khinai, japán s európai emberek zagyva sokaságát, mely lökdösődve tolongott, hullámozott ide s tova.

Végre a kikötőbe érkezett. Itt a Canton-folyó torkolatánál a világ mindenféle nemzetének hajóiban gyönyörködhetett; angol, franczia, amerikai, hollandiai kereskedelmi és hadihajók, khinai és japán bárkák, szempák és tankák, vízenjáró,

tarkára mázolt tutaj-házikók sokasága csak úgy kápráztatta szemét.

Utközben nagyon sok sárgába öltözött ben-szülöttet látott Passepartout. Ezek mind aggastyánok voltak. Betért egy khinai borbélyüzletbe s a borbély, a ki meglehetősen beszélt angolul, föl-világosította, hogy e férfiak mind túlhaladták már nyolczvanadik évöket s ennek jeléül szabad most már sárgába öltözniök, a mi a császári család színe. Passepartout mulatságosnak találta e dolgot, a nélkül, hogy igazában tudta volna, miért.

Megborotválkozván, a Carnatic irodájába ment s ott találta a titkos rendőrt, a ki türelmetlenül járkált ott föl s alá.

Passepartout-t nem lepte meg e találkozás, de a titkos rendőr sem igyekezett valami nagyon palástolni boszankodását.

— Ugy kell neki! — gondolta magában Passepartout — bizony a Reform-club-beli urak dolga egy kissé csehül áll . . . — És hozzászegődött Fix úrhoz, mintha észre sem venné annak boszuságát.

Nem csoda, hogy a titkos rendőr elvesztette béketűrését, látván, mily kevésbé kedvez neki a szerencse. Az elfogatási parancs még ide sem érkezett meg. Bizonyos, hogy ez a parancs már régen nyomukban jár, de csak az esetben érheti utól őket, ha néhány napot Hong-Kongban töltenek.

Említettük már, hogy Fogg úr útjában ez a város az utolsó, hol még angol hatóság van, s Fix úr, ha itt nem tartóztathatja le emberét, örökre elszalasztja körmei közül.

— Nos, Fix úr, még nem szánta rá magát, hogy velünk tartson Amerika felé? — kérdezte Passepartout jókedvűen.

— De rászántam magamat! — felelt Fix fogcsikorgatva.

— Lám, lám — nevetett Passepartout — jól tudtam én, hogy nem tud megválni tőlünk. Jőjjön, váltsunk jegyet.

Mindketten betértek az irodába s megváltották jegyeiket.

A pénztáros figyelmeztette őket, hogy a Carnatic már utakészen áll s még aznap este 8 óraker indul, nem pedig másnap reggel, mint eleinte hirtelére járt.

— Pompás! — kiáltott föl Passepartout — ennek a hírnek nagyon örül majd a gazdám!

E pillanatban hatalmas elhatározás érelődött meg a titkos rendőr lelkében. Rászánta magát, hogy mindent elmond Passepartoutnak. Ugy vélte, hogy csak ennek a révén sikerül talán néhány napig Hong-Kongban föltartóztatnia Fogg Phileast.

Az irodából távozva, Fix fölszólította Passepartout-t, térnének be egy pohár italra valamelyik csapszékebe, a milyen a kikötőben lépten-nyomon akadt. Passepartout engedett a csábításnak.

Az asztalok körül mintegy negyven vendég üldögélt. A legtöbben kedélyesen fogyasztották az angol sört, néhányan erős likőröket ittak. A vendégek egy része hosszúszerű vörös agyagpipákból rózsaszesszel vegyített ópiumot szítt. Egyik-másik pipázó kábulva dőlt el ültében s az ilyet aztán a csapszék személyzete fölkapta, s egy csinos berendezésű teremben már készen álló tábori ágyak egyikére fektette le. E teremben már legalább is husz ilyen elkábult férfi aludt.

Fix és Passepartout rögtön tisztában voltak vele, hogy ama csapszékek egyikében vannak, a hova azok a félkegyelműek járnak, a kiknek az angol kereskedők évenként kétszázhatvan millió értékű mennyiséget adnak el abból az édes, mámorító, varázsló méregből, a melynek közönséges

neve: ópium. Gyászos milliók ezek; ocsmány ára az emberiség egyik legutálatosabb, vétkes vágya számára termelt élvezeti cikknek. A khinai kormány ugyan, több ízben is megkísérlte, hogy szigorú, véres büntetésekkel korlátozza e rettenetes élvezetet, de eredménytelenül.

Eleinte az ópium élvezése csak a vagyonosabb osztály köreiből volt szokás, de csakhamar az alsóbb rétegekben is elharapózott s nem volt többé kiirtható. Az ópiumot a mennyei birodalomban boldog-boldogtalan egyaránt élvezi; férfiak, nők egyformán rabjai e rettenetes szenvedélynek s ha egyszer megszokták, nem mondhatnak le róla, különben kínos gyomorgörcsben kell szenvedniök. Erős pipás egy nap nyolcz pipányit is elszí, hanem aztán öt év alatt bele is pusztul ebbe az élvezetbe.

Tehát ily csapszékbe tértek be Fix és Passepartout s ilyen csapszék Hong-Kongban minden utczában található. Passepartout minden pénzét a jegyekért adta volt ki, de azért gondtalanul fogadta el Fix meghívását, abban a tudatban, hogy legközelebb viszonzhatja s akkor majd ő fizet.

Két palaczk portóit rendelték s Passepartout ugyancsak nekilátott, míg Fix éppen csak hogy izlelgette s közben folyton Passepartout-n csüggött a szeme.

Sok mindenféléről beszélgettek s az inas különösen azon örvendezett, hogy Fixnek az a kitünő gondolata támadt, hogy szintén a Carnatickal megy. Majd fölkel, hogy urát az indulás ujonnan megállapított idejéről értesítse. Fix tartóztatta.

— Csak egy perczre még! — szól a titkos rendőr.

— Mi tetszik, Fix úr?

— Nagyon fontos dologról szeretnék beszélni magával.

— Fontos dolgról? — álmélkodott Passepartout, gyorsan kihörpintve azt a néhány csöppet, a mi még a poharában volt — beszélhetünk arról a hajón is, most már nem érek rá.

— Maradjon — kérlelte Fix. — a gazdájáról van szó.

Passepartout e szavakra éles pillantással tekintett Fix urnak szemébe. Fix arcza e pillanatban oly különös kifejezésűnek látszott.

— Mit akar hát mondani nekem? — kérdezte Passepartout.

Fix a kezét Passepartout vállára téve, fojtott hangon mondta:

— Maga eltalálta kilétemet...

— Meghiszem — felelt Passepartout, ravaszul hunyorítva szemével.

— Én tehát elmondanék magának mindent.

— Most, mikor már ugyis tudok mindent? No, ez csakugyan szép szándék. Különben csak beszéljen, de annyit máris mondhatok önnek, hogy megbízói egészen hasztalanul verik magukat ekkora költségbe!

— Hasztalanul? Ugy látszik, maga nem is tudja, mekkora összegről van szó?

— Hogyne tudnám! Huszezer font forog kockán.

— Ötvenezer font! — kiáltott föl a titkos rendőr Passepartout vállát veregetve.

— Mit? Ötvenezer font? — pattant föl Passepartout — no hát akkor egy percz veszteni való időm sincsen — s el akart rohanni.

De Fix lefogta s így szólt:

— Bizony, ötvenezer font, barátocskám! S ha tervem sikerül, én kétezer fontot kapok ez összegből. Akar belőle ötszáz fontot oly föltétel alatt, hogy segítségemre lesz?

— Segítségére, önnek? — kiáltott föl Passepartout elámulva.

— Ugy van, még pedig oly módon, hogy segít Fogg urat itt, Hong-Kongban néhány napra föltartóztatnom.

— Pfuj! — tört ki Passepartout-ból a megbotránkozás. — Nem elég, hogy kémet küldenek a gazdám nyomába, hanem még föl is akarják tartóztatni útján! Szégyen, gyalázat!

— Hogyan érti ezt? — kérdezte Fix.

— Ugy, hogy ez alávalóság, úgy, hogy ez épp annyi, mintha Fogg úr zsebéből egyszerűen ki akarnák szedni a pénzt!

— Persze, hogy azt akarjuk!

— De hiszen ez gázság! — kiáltott föl Passepartout, a ki a brandy hatása folytán, a mit Fix időközben hozatott s megitatott vele, pillanatról pillanatra izgatottabb lett; — hallatlan gázság! És ezek uri emberek! Ezek kollegák! Pfuj!

Fix kezdte nem érteni a dolgot.

— Dicső kollegák! — folytatta Passepartout, — a Reform-club tagjai! Vegye tudomásul, Fix úr, hogy a gazdám becsületes ember és ha fogad, hát a fogadást csakis tiszteséges uton igyekszik megnyerni!

— De hát tulajdonképen minek tart maga engem?

— Terringette! Hát a Reform-club tagjai megbízottjának, a kit a gazdám nyomába küldtek, hogy szemmel tartsa utazását, s ezt az eljárást én igen lealázónak tartom. Épp azért, bár jó ideje tisztában vagyok már e dologgal, mindeddig óvakodtam ezt egy szóval is elárulni Fogg úr előtt.

— Ó mitsem tud a dologról? — kérdezte Fix élénken.

— Mit sem tud róla, — felelt Passepartout még egy poharat ürítve.

A titkos rendőr elgondolkozott. Mit kezdjen? Passepartout tévedése jóhiszeműnek látszott, de ez a körülmény csak növelte a helyzet nehézségét. Fix nem vonta kétségbe, hogy ez a becsületes ficzko teljesen őszintén beszélt s hogy nem bűntársa a gazdájának, mint már-már hinni kezdte.

— Helyes, — gondolta magában, — miután nem bűntársa, bizonyos, hogy segítségemre lesz.

Az utolsó eszközhöz kellett folyamodnia, hogy Fogg Phileast visszatarthassa Hong-Kongban.

— Ide hallgasson, — szólt rá Passepartoutra komolyan, — nem az vagyok én, a minek maga hisz engem, dehogyan is vagyok én a Reform-klub tagjainak megbizottja!...

— Hát mi? — kérdezte Passepartout félvállról.

— Titkos rendőr! A londoni rendőrség ügynöke.

— Ön?... Titkos rendőr?...

— Ugy bizony, nézze csak, itt az igazoló jegyem.

Fix megmutatta neki az igazoló jegyet, melyet a londoni rendőrigazgatóság állított ki.

Passepartout elképedt s rámeresztette szemét Fixre, a nélkül, hogy egy árva szót birt volna ki-nyögni.

— Fogg úr fogadása csak üres beszéd, a mivel az embereket csak úgy ámítgatja az az úr! — mondta Fix. — Magát és a Reform-klub tagjait is, mert érdekében állt, hogy önöket önkéntelen bűnrészesévé tegye.

— De hát miféle bűnben? — kérdezte Passepartout ijedten.

— Hallgasson csak rám! Szeptember huszon-

nyolczadikán 55 ezer fontnyi sikkasztást követett el az Angol Banknál valaki, kinek személyleírását meg tudták adni. Nos, itt a személyleírás: vonásról vonásra Fogg ur.

— Nevetséges dolog! — kiáltott föl erre Passepartout s hatalmas öklével nagyot csapott az asztalra.

— Az én gazdám, a világ legbecsületesebb embere!

— Mit tudja azt maga! — válaszolt Fix. — Hiszen mióta ismeri? Elutazásuk napján szegődött szolgálatába. S ő rögtön aznap, azzal a bolond ürüggyel hozakodva elő, útra is kelt magával, a nélkül, hogy egy bankjegyekkel megtömött utitáskánál egyebet is vitt volna utipodgyászul. S maga még azt akarná elhitetni velem, hogy a gazdája becsületes ember?!

— Becsületes! — ismételte a megszeppent fiú gépiesen.

— Hát azt akarja, hogy vele együtt magát is elfogassam, mint bűntársát a gazdájának?

Passepartout neki könyökölt az asztalnak s kezébe rejtette arcát. Alig lehetett ráismerni. Nem mert szemébe nézni a titkos rendőrnek. Hát Fogg Phileas, e nemeslelkű, bátor férfiú, Auda asszony megmentője közönséges tolvaj volna? De hát hogyan eshetett rá ez a rettenetes gyanú? Passepartout nagy harczot vívott a lelkében föltámadt kéte-lyekkel. Sehogy sem birta elhinni, hogy gazdája vétkes lehessen.

— S tulajdonképen mit akar ön tőlem, — kérdezte aztán kissé magához térve.

— Hallgasson hát ide, — szólt Fix, — én idáig követtem Fogg Phileast, mert eddig sehol sem tartóztathattam le, mivel az elfogatási parancs

még nem érkezett meg. Legyen hát segítségemre, hogy őt Hong-Kongban visszatarthassam mindaddig, míg az elfogatási parancs ideérkezik.

— Hogy én segítségére legyek ebben?

— Ugy van, s én megosztom magával az angol bank által kitűzött jutalomdíjat.

— Soha! — kiáltott föl Passepartout, miközben fölállni igyekezett, de visszarozkadt s úgy érezte, hogy esztét és erejét egyszerre veszti el. — Fix ur, ha mindaz, a mit ön mondott... — dadogta, — szinigazság volna is... ha csakugyan a gazdám volna az a tolvaj, a kit ön el akar csipni... pedig hát nem az, ha mondom... én a szolgája voltam... sőt vagyok is... jónak, nagylelkűnek ismerem... hát hogy őt eláruljam... Nem!... Soha, a világ minden kincseért se tenném... Én már csak olyan ember vagyok, a kik az efféle kenyeret nem igen szeretik...

— Hát nem teszi meg?

— Nem teszem!

— Nos, ne beszéljünk hát erről többé; igyunk rája!

Passepartout mindjobban érezte, hogy a részegség levette a lábáról.

Fix, akinek az volt legfőbb czélja most már, hogy Passepartout ne beszéljen urával, a végső eszközhöz folyamodott.

Az asztalon néhány ópiummal töltött pipa hevert; Fix az egyiket beleszorította Passepartout szájába s meggyújtotta. A szegény ficzko egyetkettőt szippantott s kábultan hanyatlott a székről alá.

— Végre! — kiáltott föl Fix, látván, hogy Passepartout csakugyan teljesen tehetetlen lett önmagával, — Fogg ur mit sem fog tudni a Carnatic indulásáról, vagy ha véletlenül mégis elutaz-

nék rajta, legalább nem lesz vele ez az átkozott franczia!

Hamarosan fizetett s távozott.

HUSZADIK FEJEZET.

Fix Fogg Phileasszal közvetlen érintkezésbe lép.

Mialatt e jelenet, mely Fogg Phileas utitervét komoly veszéllyel fenyegette, a csapszékben lejátszódott, Fogg úr Auda asszony társaságában a város nevezetesebb utcáit járta be.

Mióta a fiatal hölgy rászánta magát, hogy vele utazzék Európába, sok mindenfélét kellett beszereznie, hogy védenczének semmiben se kelljen hiányt szenvednie. Elvégre egy angol, a milyen ő maga, még csak megteheti, hogy körülutazza a földet, kis utitáskájánál egyebet nem czipelve magával, de egy ifjú hölgytől ugyanezt senki sem követelheti. Föltétlenül szükséges volt tehát, hogy Auda asszony számára ruhát s egyéb, az utazás körülményei szerint nélkülözhetetlen dolgot, bevásároljon. Fogg úr e kötelességét szokott nyugodtságával teljesítette, s a bájos fiatal özvegynek minden szabadkozására s szelid szemrehányásaira, amikkel az, szegény, e nagy gondoskodás miatt való röstelkedésében illette, mindig csak következőleg felelt:

— Mindez csak különös utitervem miatt szükséges és ahhoz nagyon is hozzátartozik.

Bevásárolván Fogg úr és Auda asszony visszatértek a fogadójukba s pompásan megebédeltek. Ebéd után Auda asszony kissé fáradtnak érezvén magát, visszavonult szobájába, de közönyös megmentőjének előbb, amúgy angolosan, jól megrázta kezét.

A tiszteletre méltó uri ember aztán egész este a „Times“-t olvasta.

Ha Fogg ur olyan ember lett volna, a kit egy s más dolog csodálkozásba ejt, talán elég oka lett volna rá, látván, hogy Passerpartout még késő este sem mutatkozik. De ő abban a tudatban, hogy a Hong-Kong és Yokohama között közlekedő gőzös csak reggel indul, nem sokat törődött vele. Passepartout azonban reggel sem jelent meg, urának többszöri csengetésére sem. Mit gondolhatott a tiszteletreméltó úri ember, midőn megtudta, hogy inasa még egyáltalán vissza se tért a fogadóba, azt bajos volna megmondani. Annyi bizonyos, hogy Fogg úr szó nélkül fogta utitáskáját, fizetett, lekérte Auda asszonyt s egy palankint hozatott.

Reggel nyolcz óra volt ekkor s a dagályt, a melynek beálltával a Carnaticnak indulnia kellett, tíz órára jelezték.

Fogg ur és bájos utitársnője beleültek a palankinba, podgyászukat pedig egy szolga targonczán vitte utánuk. Félóra multán a kikötőben voltak, kiszálltak a palankinból és ekkor Fogg Phileasnak, aki a Carnatic felől kérdezősködött, meg kellett tudnia, hogy a hajó már tegnap este tovaindult. Fogg ur tehát, a ki arra számított, hogy inasa a hajón várakozik rájuk, most itt állt és ime: se hajó, se inas! Arczán azonban a boszankodásnak még csak árnyéka sem volt látható, s midőn Auda asszony végtelen aggodással tekintett rá, még ő sietett megnyugtatni a fiatal özvegyet:

— Egy kis véletlenség, asszonyom, de se baj!

E pillanatban egy férfi közeledett feléjük s érdeklődve nézegette őket. Fix volt, a titkos rendőr, a ki udvariasan köszönvén, most megszólította Fogg Phileast.

— Uram, nemde velem együtt érkezett ön is tegnap a „Rangoon“ gőzösön?

— Igen, uram, — felelt Fogg úr hidegen, — de nincs szerencsém ismerni önt.

— Bocsánat, azt gondoltam, itt találom inasát.

— Talán tud felőle valamit? — kérdezte hirtelen Auda asszony.

— Hogyan?! — kérdezte Fix meglepetést színelve, — hát nincs önökkel?

— Nincs, — válaszolt a hölgy. — Tegnap óta nem láttuk; csak nem utazott el nélkülünk a Carnatic-on?

— Önök nélkül?! — szörnyűködött a titkos rendőr. — De bocsánat, tehát a Carnatic-kal szándékoztak elutazni önök is?

— Ugy van, uram.

— Én nemkülönben. S épp e miatt boszankodom. A Carnatic, miután kazánját kijavították, a kitűzött időnél tizenkét órával korábban indult, s most nyolcz napig várhat az ember a következő hajóra.

Fix szíve nagyot dobbant örömében, midőn a nyolcz napot kimondta. Nyolcz nap! Nyolcz napig várakozni Hong-Kongban! Ez idő alatt mégis csak megérkezik majd az elfogatási parancs. Szóval: az igazságszolgáltatás, a törvény képviselője végre is diadalmaskodni fog.

De képzelhető aztán, mint hatott rá, villámcsapásként felhőtelen égből, Fogg Phileas megjegyzése, melylyel a tiszteletreméltó uriember, az ő közömbös hangján, oly nyugodtan felelt meg neki, mintha mi sem történt volna!

— Akad még más hajó is, remélem, a hongkongi kikötőben, — mondta Fogg Phileas.

És karját nyujtván Auda asszonynak, továbbment a dockok felé, hogy valami indulásra kész

hajó felől tudakozódják. Fix a nyomukban balagott, még pedig meglehetősen megnyult ábrázattal. Ugy rémlett neki, mintha valami balvégzet arra kárhoztatta volna, hogy e férfi sarkához legyen lánczolva örökösen.

Ugy látszott azonban, hogy Fogg Phileasnak is hátat kezd fordítani a szerencse, a mely eddig oly kegyesen mosolygott reá. Három óra hosszat is járt már föl s alá a kikötőben s hiába. Már arra is rászánta magát, hogy szükség esetén külön hajót bérel, a mely Yokohamába vigye.

A kikötőben azonban csupa teherhajó volt, melyek vagy ki- vagy berakodtak. Fix reményei ujra nekilendültek. Csakhogy Fogg úr egy pillanatra sem vesztette el türelmét.

Tovább kérdezősködött s már-már elhatározta, hogy átrándul Macaó-ba, hátha ott könnyebben kap hajót, midőn egy tengerész kalapját levéve, megszólította :

— Uraságod hajót keres ?

— Talán van indulásra kész hajója ?

— Volna, uram, egy szép vitorlás hajó, a negyvenhármas, kitűnő hajó !

— Gyors ?

— Óránkint nyolcz-kilencz mértföldet halad.

Megnézi uraságod ?

— Megnézem.

— Uraságod meg lesz elégedve vele. Tengeri kirándulásról volna szó ?

— Nem. Nagyobb fajta utról.

— Nagyobb fajta utról ?

— Elvinne Yokohamába ?

A tengerész csak rámeresztette szemét Fogg Phileasra.

— Uraságod bizonyára tréfál.

— Nem ! Lemaradtam a Carnaticról, pedig

legkésőbbben 14-én Yokohamában kell lennem, hogy a San Franciscói-i hajóra ülhessek.

— Sajnálom, — válaszolt a tengerész, — de ilyesmire nem vállalkozhatom.

— Napi száz fontot fizetek s azonfelül kétszáz font külön jutalmat, ha idejekorán Yokohamába visz.

— Komolyan mondja ezt, uram ?

— Komolyan.

A tengerész kibámult a hullámozó vizre, meglátszott arcán, mennyire küzd magával, s mennyire tüzel benne a vágy, hogy oly tekintélyes összeget megkaparintasson, de meglátszott aggodalma is, hogy e vállalkozás lehetőségében kételkedik.

Fix verejtékezve leste az eredményt.

Fogg úr e közben bájos utitársnőjéhez fordult s megkérdezte :

— Nem fél majd ily hajón ?

— Önnel, Fogg ur, soha.

A tengerész zavarodottan forgatván ujjai között a sapkáját, odalépett Fogg urhoz.

— Nos ? — kérdezte Fogg Phileas.

— Uraságod mégsem kívánhatja, hogy ebben az évszakban, alig husz tonnás hajómat s embe-reimet, magamat és önöket a tenger veszedelmeinek kiszolgáltassam. De nem is érkezhetnénk meg 14-ére Yokohamába, hiszen az ezerhatszázötven mértföldnyi út.

— Csak ezerhatszáz, — jegyezte meg Phileas.

— Az már egyre megy.

Fix föllélekzett.

— De talán mégis módját ejthetnők valahogyan a dolognak.

Fix melle megint összeszorult.

— Hogyan ? — kérdezte Fogg úr.

— Ugy, hogy Nangasakiba vitorlázunk, Japán legszélsőbbik déli csucsához, a mi innen

ezerszáz mértföldnyi út, vagy pedig Shangai-ba, a mi csak nyolczszáz mértföld. S ha Shangaiba menénk, nem is kellene nagyon eltávolodnunk a chinai parttól s a mi a földolog, a szél is abba az irányba fuj.

— Tengerész! — vágott közbe Fogg Phileas — én nem Nangasakiba, vagy Shangaiba akarok utazni, hanem Yokohamába, hogy az amerikai postahajóra ülhessek.

— Az egyre megy! — válaszolt a tengerész, — a sanfranciscói gőzösnek nem Yokohama az első állomása. Yokohamában és Nangasakiban is megáll, de tulajdonképen Shangaiból indul.

— Bizonyos ön abban, a mit most mondott?

— Tökéletesen.

— S mikor indul az a gőzös Shangaiból?

— Tizenegyedikén este hét órakor. Tehát négy nap múlva. Négy nap annyi, mint kilenczvenhat óra, s így óránként nyolcz mértföldnyi sebességet számítva, ha a szél kedvező marad és a tenger csöndes, majd csak megfutnók azt a nyolczszáz mértföldnyi utat.

— S rögtön indulhat?

— Egy óra múltán. Csak élelmiszereket vásárlók be s kifeszítetem a vitorlákat.

— Az üzlet meg van kötve. Ön a hajó tulajdonosa?

— Az vagyok. Bunsby John, a Tanka-dère gazdája.

— Kivánja, hogy foglalót adjak?

— Ha nincs ellenére uraságodnak.

— Tessék, kétszáz font. — Uram, — fordult aztán Fixhez Fogg Phileas, — ha velem akar utazni...

— Uram, válaszolt Fix határozottan, — éppen föl akartam kérni e szívessegre.

— Rendben vagyunk tehát. Félóra múltán a fedélzeten leszünk.

— De hát szegény Passepartout?... — szólt Auda asszony, a kit a derék fiú eltűnése módfelett nyugtalanított.

— Minden lehető megteszek érte, — felelt Fogg Phileas.

S míg Fix, csaknem reszketve boszuságában egyenest a fedélzetre ment, Fogg Phileas, Auda asszony társaságában a rendőrség felé vette útját. Ott tollba mondta Passepartout személyleírását, pénzt is hagyott letétben számára, aztán a francia konzulátusra ment, ott is bejelentette a fiú eltűnését s ott is pénzt hagyott számára, majd pedig a hajóra siettek.

Ekkor három óra volt. A negyvenhármas vitorláhajó felvont horgonnyal, duzzadozó vásznaival indulásra várt. A Tankadère legénysége Bunsby John-on kívül mindössze négy matróz vala. E négy matróz egytől-egyig kemény bátor férfi népnek látszott; egész életöket a tengeren töltötték s már nagyon sok veszély alkalmával tűntették ki magukat. Maga Bunsby John magas termetű, eleven szemű, körülbelül negyvenöt évesnek tetsző erőteljes férfi volt, meglátszott rajta, hogy jól érti mesterségét s így önkéntelenül is bizalmat kellett érezni iránta.

Fogg Phileas és Auda asszony fölszálltak a hajóra. Fix már ott várta őket. A hajócska hátulsó részében egy kis négyszögű szoba volt, falain ágypolczokkal, a köröskörül futó divány fölött. Közepén egy asztal, fölötte hajólámpa. Kicsi volt, de tiszta.

— Sajnálom, hogy jobbal nem szolgálhatok, — mondta, mire Fix szó nélkül meghajtotta magát.

A titkos rendőr meglehetősen restelte önmaga előtt, hogy áldozatának most már lekötölezte volt.

— Nagyon udvarias gazember, — gondolta magában, — de azért mégis csak gazember.

Három óra és tíz perczkor felvonták a vitorlákat. A goëlette orrán angol zászló lobogott. Az utasok a földélzeten ültek. Fogg úr és Auda asszony egy pillantást vetettek a kikötőre, hogy nem látják-e meg Passepartout-t.

Fix nem a legnyugodtabb volt, mert a véletlen odahozhatta volna a szerencsétlen fiút, mivel oly méltatlanul bánt el és akkor fölvilágosítások történtek volna, melyek elől a titkos rendőr nem igen menekülhetett. De a franczia nem mutatkozott, bizonynyal a bódító szer még most is hatása alatt tartotta.

Végre Bunsby John gazda megindult és a Tankadère, vitorláiba fogván a szelet kifutott, hullámról-hullámra szökve.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A „Tankadère“ tulajdonosa a kétszáz fontnyi jutaíom díj elvesztésének veszélyében forog.

Nyolczszáz mértföldnyi tengeri útra menni ily gyöngé hajón, nagyon kalandos vállalkozás volt, különösen az évnek ily szakában. A khinai tengerek nagyobbára mind veszedelmesek, többnyire vihar tombol rajtuk, főként az éj-nap-egyenlőség időszakában, ekkor pedig már túl voltak november elején.

Minthogy Fogg Phileas napszámra fizetett, a hajótulajdonosnak mindenesetre érdekében állt volna mentül nagyobb útra, tehát Yokohamáig vinni utasait; de ekkora vakmerőségre még sem merte ragadtatni magát, hiszen nagyon merész vállalkozás volt már az is, hogy Shangai-ig akart eljutni velők.

Bunsby John annyira azonban mégis bizott a „Tankadère“-ben, mely vitorlaszárnyaival oly könnyedén suhint tova, mint valami nagy sirály a habokon. S bizalma talán nem is volt alaptalan.

Az első nap délutáni óráiban a Tankadère a hong-kongi tengerszoros szeszélyes vizein törtetett át s a legerősebb szélrohamokat is könnyedén kibírta.

— Magától értetődik, hogy a lehető legnagyobb igyekezetet várom el öntől, — mondta Fogg Phileas, midőn a hajócska a sík tengerre ért.

— Uraságod egészen nyugodtan bízhatja rám magát. Annyi vitorlát rakunk fel, a mennyit a szél megenged. Ha többet tennénk, ártana hajónknak, rontaná járását, — felelt Bunsby John.

— Ez az ön dolga, tengerész, s nem az enyém, önre bízom magamat.

Fogg Phileas rendületlenül állt, egyenesen, lábát szétvetve, mint egy tengerész s úgy nézett a messzeségbe, a zúgó tenger hullámtorlataira. Auda asszonyt kissé nyugtalanította a dolog, a mint az alkonyatkor elsötétedő tengerre nézett s elgondolta, mily könnyű hajócskán suhan, Isten tudja, mekkora veszedelmek felé. Feje fölött pattogtak, duzzadoztak a fehér vitorlák, melyek a kis hajót, mint hatalmas szárnyak röpítették a végeláthatatlan vizeken tova. A goélette, a mint a szél föl-fölkapta, mintha csak a levegőben szárnyalt volna olykor.

S leszállt az éj. A hold aznap épp első negyedébe lépett s halvány világa csakhamar eltűnt a látóhatár ködeiben. Kelet felől felhők tornyosultak s az égbolt egy részét már elborították.

Bunsby John meggyújtatta a biztonsági lámpákat, a mely elővigyázat okvetlen szükséges e vizeken, hol a parthoz közel igen sűrűen hajóz-

nak. A hajóösszeütközések nem ritkák és ily sebességgel haladva, a goëlette-t a legkisebb lökés szétzúzná.

Fix a hajó elő részén bóbiskolt. Nem akart alkalmatlankodni, tudván, hogy Fogg Phileas mennyire zárkózott férfiú. Aztán meg restelt is beszélgetésbe elegyedni azzal, a kitől ily körülmények között kért és fogadott el ekkora szíveséget. A jövőn járt az esze. Bizonyosra vette, hogy Fogg Phileas Yokohamában sem fog hosszasan időzni, úgy siet Amerikába, melynek óriási területén teljes biztonságban érezheti magát s büntetéstől egyáltalán nem kell félnie. Fogg Phileas tervét végtelenül egyszerűnek látta ez a titkos rendőr: Fogg úr a helyett, hogy a közönséges gazemberek példájára Angliából a legrövidebb úton menekült volna az Egyesült Államokba, ravasz fogással élt s óriásit került három világrészen át, csak hogy annál biztosabban juthasson el Amerikába, hol, ha egyszer nyomát vesztette a rendőrség, pompás életet élhet a lopott összegből.

De mit kezdjen ő, Fix, az Egyesült Államok területén? Talán mégis csak legjobb volna útjára engedni ezt a gazembert? Nem, a világért sem! Fix tehát elhatározta véglegesen, hogy a mig csak meg nem kapja az elfogatási parancsot, szakadatlanul követni fogja Fogg Phileast. Ez elvégre is kötelessége volt s ő híven szokta teljesíteni kötelességeit. S némi eredményt már el is ért. Passepartout-t sikerült elszakítania gazdájától, már pedig ama vallomások után, a mikkel Fix poharazás közben elárulta magát az inas előtt, nagyon is fontos dolog volt, hogy gazda és inas egymással többé ne találkozassanak.

Fogg Phileas is gyakran gondolt Passepartout-ra, nem bírta elképzelni, hova tűnhetett a derék fiú. Sok mindenféle gondolat után, annak a

lehetőségében állapodott meg, hogy Passepartout valami félreértés következtében most egymagában utazik a Carnatic-on. Auda asszony is úgy vélekedett, nagy részvétet érezve a derék fiú iránt, a kinek élete megmentését köszönhetette. Könnyen lehet tehát, hogy Yokohamában majd viszontlátják, mert ha csakugyan fölszállt volt a Carnaticra nagyon egyszerűen fogják megtudhatni, merre van.

Tíz óra tájban még erősebb szél kerekedett. Talán tanácsos lett volna bevonni a vitorlákat, de Bunsby John figyelmesen vizsgálván az égboltozatot, egyelőre nem intézkedett ez iránt. A Tankadère különben kitűnő vitorlásnak bizonyult, ezt az erős szelet is hasznára tudta fordítani, bár minden készen volt, hogy a szükség bármely pillanatában bevonhassák a hatalmas vásznakat.

Éjfél tájban Fogg úr, valamint Auda asszony is fülkéikbe vonultak. Fix már jóval előbb tért nyugalomra és elnyujtózott egyik ágypolczon. Bunsby John s emberei egész éjjel a födélzeten maradtak.

Másnap, november nyolczadikán reggel kintűnt, hogy a goëlette száz mértföldnél is többet haladt, a gyakran kivetett gyorsaságmérő óránként 8—9 mértföld sebességet mutatott. A Tankadère vitorlázata meg volt eresztve és így sebessége legnagyobb fokát érte el. Kedvező szél esetén bizonyosra volt vehető, hogy a Tankadère a kellő időben fog célhoz érni. E napon a hajó nem igen távolodott el a partoktól, mert arrafelé kedvező áramlat ragadta előre. Talán öt mértföldre volt tőle, s a szabálytalanul szakadozott part néha-néha föl is tűnt. Déltájban gyöngült a szél s délkelet felől fújt. A kapitány kettős vitorlákat feszített ki, de csakhamar be is vonatta, mert a szél ismét erősbödött.

Fogg úr és a fiatal hölgy, a kit a tengeri

betegség szerencsésen megkimélt, jóízűen falatoztak mindabból, a mit Bunsby John konyhája az utasainak szolgáltatathatott.

Fix meghívást kapott, étkeznék velök, s ő kelme kénytelen volt elfogadni a szives ajánlatot, mert hiszen jól tudta, hogy a gyomrot épp úgy kell fűteni, mint a hajót; de szörnyen bosszantotta, hogy áldozatának költségén kell utaznia s még asztala vendégének is lennie. Nagyfokú szemtelenségnek érezte ezt. Az ételekből úgyszólván csak éppen hogy kóstolgatott.

Ébéd után azonban azt hitte, hogy kötelessége Fogg Phileas félreszólítani s így szólni hozzá:
— Uram...

Ezt a szót csak nagy megerőltetéssel bírta kimondani s alig tudta megállni, hogy ezt az „urat“ rögtön nyakon ne csipje.

— Uram, nagyon lekötelezett, midőn helyet engedett nekem hajóján; de, bár jövedelmemből nem futja, hogy úgy költskezzem, mint ön, részemet azért mégis legyen szabad megfizetnem.

— Ilyesmiről ne is beszéljünk, — válaszolt Fogg Phileas.

— De kérem, óhajtom....

— Nem, uram, — felelt Fogg Phileas ellentmondást nem tűrő hangon, — ez már együtt jár egyéb kiadásaimmal.

Fix udvariasan meghajolt, de dühében csak úgy környékezte a guta. E jelenet után a hajó előrészére ment s egész nap egy árva szava sem volt hallható.

A Tankadère e közben gyorsan iramlott előre. Bunsby John biztosra vette a jutalmat. Több ízben is erősítgette Fogg Phileas előtt, hogy kellő időre érkeznek Shangaiba.

Fogg úr csak annyit felelt erre, hogy számít is rá.

Egyébként a Tankadère legénysége erősen dolgozott. A külön jutalom őket is nagyban kecségtette. Nem volt egy kötél se, mely lelkiismeretesen meghúzva ne lett volna! Egy vitorla se, melyet erősen meg ne feszítettek volna! Egy kitérés sem, melyet a kormányos szemére vethettek volna! A Királyi Jacht klub hajóján se működhetek volna pontosabban.

Estefelé kiszámította Bunsby, hogy már százhusz mértföldnyire vannak Hong-Kongtól. Fogg Phileas tehát jogosan remélhette, hogy Yokohamában nem kell majd késedelmet írnia jegyzőkönyvébe. Az első komolyabb fajta akadályt, a mely útjába a Carnatic váratlan elindulása révén gördült, úgy látszott, minden kellemetlen következmény nélkül sikerült elhárítania.

Az éj folyamán a Tankadère szerencsésen átvitorlázott a Fo-Kien szoroson, a mely Formosa szigetét választja el a szárazföldtől és átment a Ráktérítőn. E tengerszoros meglehetősen gonosz, csupa örvény, a mi az egymással tusakodó áramoknak tulajdonítható. A kis hajó csak nagy erőlködéssel bírt előre jutni. Az erős hullámverés nagyban csökkentette gyorsaságát. A fődélzetén alig állhatott meg az ember a lábán. Virradat felé pedig ismét erősebb szél kerekedett.

Az ég zivataros színt kezdett ölteni. A lég-súlymérő is jelezte, hogy nemsokára nagyot változik az idő. A kéneső nagyon nyugtalankodott. Délkelet felől hatalmas hullámok törtettek elő s ez biztos előjele annak, hogy vihar közeledik. Előtte való este a nap vörös ködben ment le az Óceán foszforeszkáló csillogása közt. A kapitány hosszan fontolgatta e tüneteket s fogai között érthetetlen szavakat mormogott.

Majd Fogg Phileashoz fordult s halkan kérdezte :

- Szabad őszintén megmondanom mindent?
- Szabad, — válaszolt Fogg Phileas.
- Vihart kapunk.
- Délről vagy északról?
- Délfelől forgószél közeledik.
- Ha délről jön, csak kedvező lehet.
- Ha így veszi a dolgot, — felelt Bunsby

John, — nincs több mondani valóm. Az évnek nem ily előrehaladott szakában a typhon, mint egy híres meteorologus mondja, mint egy villamos lángokkal fénylő zuhatag, vonult volna el, de téli éj-nap-egyenlőségkor félős volt, hogy teljes dühvel tör ki.

És Bunsby John nem csalatkozott. A veszély megérkezte előtt azonban minden elővigyázati rendszabályt a legpontosabban tétette meg: a vitorlákat bevonatta, a vitorlarudakat a födélzetre rakatta le, gyékényeket terítettett mindenfelé s minden nyilást gondosan elzáratott s begyömöszöltetett, hogy a hajó belsejébe egy csöpp víz se hatolhasson. A főárboczra egyetlen, igen erős vászonból készült háromszögű vitorlát feszítettett, hogy a hajót a szél irányában tarthassa.

Megtéven az előkészületeket, várták a vihart. Bunsby John fölkérte az utasokat, vonulnának fülkéikbe, de persze azoknak ily szűk helyen, a hol a hajó ingadozása még inkább lökdöste őket, nem lehetett valami kellemes dolguk. Fogg úr is, Auda asszony is vonakodtak távozni a födélzetről.

Nyolcz óra tájban heves zápor támadt, a szél vadúl csapkodta arcukba a szakadó vizet.

A Tankadère-t, mint valami pelyhet, úgy kapta föl a szél s a hajó futásának gyorsasága ekkor a leggyorsabb vonat sebességét is legalább négyszeresen haladta meg.

Igy iramlott a kis hajó egész nap észak felé

a tomboló hullámokon, a melyekkel czélja szerencsére egy irányba esett. Talán huszszor is fenyegette az a veszély, hogy a nyomában föltörő vízhegy rázuhanva szilánkokra zúzza, de a kormányosnak egy-egy ügyes mozdulata mindannyiszor megmentette. Az utasokat gyakran egészen elborította a fölcsapó víz, de ők egy bölcs kedélyének teljes nyugalmával túrték el a hideg zuhanyt. Fix titokban nagyokat káromkodott ugyan olykor, míg ellenben Auda asszony mindvégig méltónak mutatkozott megmentőjéhez, a kiről le sem vette tekintetét és a ki őszinte csodálattal volt kénytelen adózni a bájos fiatal nő rettenthetlenségének. A mi Fogg Phileas-t illette, úgy látszott, mintha e vihar nyugodt eltűrése is úti tervének előre megállapított pontja lett volna.

A Tankadère eddig folyton északnak tartott. Estefelé azonban északkeleti szél támadt s a hajócska, a melyet most már a szélrohamok oldalba értek, iszonyuan bukdácsolt a hullámokon. A tenger oly hevesen támadta, hogy féltették volna, ha nem tudják, mily szilárdan vannak összeróva a hajó részei.

Az éj beálltával a vihar csak erősbödött. Bunsby John látván, hogy a vihar ereje még egyre fokozódik, aggódni kezdett. Fölmerült lelkében a kérdés, nem volna-e tanácsos a legközelebbi kikötőhelyre menekülni s aztán matrózaival is meghányta-vetette a dolgot. Tanácskozásuk után fölkereste Fogg Phileas-t s így szólt:

— Azt hiszem, uram, legjobb volna valahol kikötőnk, a parton.

— Én is azt hiszem, — felelt Fogg Phileas.

— Ah! — kiáltott föl ez engedékenységen elámulva a hajótulajdonos, — de hol?

— Én csak egy kikötőt tudok, felelt nyugodtan Fogg úr.

— És az ?

— Shangai.

A hajótulajdonos egy pillanatig mintha nem értette volna meg e feleletet, de csakhamar magához tért ámulásából s szinte lelkendezve mondta :

— Igaza van uraságodnak. Előre tehát, Shangai felé !

És a Tankadère-nek észak felé kellett törekednie.

Rémséges éjszaka volt az. Valóságos csoda, hogy a dióhéjként ide-oda libbenő hajócska százszor is össze nem zuzódott. Kétizben is emelkedett föl oly módon a levegőbe, hogy az utasok, ha ösztönszerűen bele nem kapaszkodnak a korlátba, okvetlenül a hullámok közt lelik sirjukat.

Auda asszony már teljesen kimerült, de azért mégsem panaszkodott.

Fogg Phileasnak kellett őt, nem is egyszer, vissza ragadnia a fölcsapó hullámok hatalmából.

Végre pitymallani kezdett. De a vihar még szilajabbul dühöngött, mint eddig. A szél azonban ismét irányt változtatott s újra délkelet felől fújt.

Ez kedvező változás volt, s a Tankadère fokozott sebességgel sietett ismét célja felé a háborgó tengeren, melynek hullámai az új szél-től fölvertekkel össze-összezsapódtak. Ily összeütközés kevésbé szilárdan épített járművet összetört volna. A szétrongyolódó hullámok résein keresztül olykor partot is láttak, de hajót semerre sem sikerült fölfedezniök.

Ugy látszott, hogy a Tankadère egészen egyedül vívódik a tengeren ezzel a hatalmas viharral.

Déltájban valamennyire lecsillapult a tenger. A nap is előragyogott. Az elcsigázott utasok végre

némi nyugalmat élvezhettek, sőt éhségük csillapítására is gondolhattak.

A következő éjszaka az előbbihez képest valóságos megváltás volt.

A kapitány félvitorlákat vonatott föl. A Tankadère ismét nagyobb sebességgel futhatott előre.

Másnap, november 11-én megpillantották a partot és Bunsby John értesítette utasait, hogy legfőljebb száz mértföldnyire vannak Shangaitól. Száz mértföld! S ezt még aznap kell megfutniok!

Estére Fogg Phileasnak Shangaiban kellett lennie, máskülönben lekésik a San-Franciscóba menő hajóról.

Ha e vihar, mely a hajót több órányira visszavetette, megkiméli őket, most már legfőljebb csak harmincz mértföldnyire volnának a kikötőből.

A szél lassankint veszteni kezdett erejéből s így természetesen a Tankadère gyorsasága is csökkent.

Szerencsére, a mily mértékben gyöngült a szél, annyira csöndesült a tenger és így a hajócska még is eléggé gyorsan iramlott tova a megszelidült vizeken.

Déltájban már csak negyvenöt mértföldnyire volt Shangaitól.

A San Franciskóba készülő hajó indulásáig még hat órája volt. A földélzetén általánossá vált az aggodás.

Mindkét félnek egyaránt érdekében állt kellő időre Shangaiba érkezni. Minden szív, — persze a Fogg Phileasénak kivételével, — csak úgy dörömbölt a nagy izgalomtól.

A hajócskának legalább is kilencz mértföldnyi állandó gyorsasággal kellett volna haladnia, hogy a gőzös indulása előtt bejusson a

a kikötőbe. Csakhogy a szél egyre gyöngült. Végre már csak amolyan föl-fölszisszenő szeszélyes szel-lőcske fujdogált. A szélrohamok elálltával a ten-ger is egészen kisimult. A Tankadère azonban oly könnyed járású és vitorlarendszere oly kitűnő volt, hogy a leheletnyi szellőt is megérezte s hasz-nára fordíthatta.

Hat órakor Bunsby John már csak tíz mért-földnyire becsülte a távolságot. Félóra multán megpillantották Shangait, tisztán láthatták épüle-teit, kertjeit. Hét órakor azonban még három mért-földnyire voltak a kikötőtől.

Bunsby John hatalmasat káromkodott, a kétszázfontos jutalom komoly veszélyben forgott.

Rápillantott Fogg Phileasra, de annak arcza, bár e perczekben egész vagyona koczkára volt téve, mozdulatlan, hideg maradt.

Ekkor hosszú füstszáv tűnt föl a kikötő tá-ján. Az amerikai postahajó indult onnan kifelé. Pontosan, a kitűzött időben.

— Átkozott dolog! — ordított föl Bunsby John s kétségbeesetten lökte meg a kormány ke-reket.

— Jeleket! — kiáltott rá Fogg Phileas. A Tankadère födélzetén kis ágyu állt, a mit kö-dös időben jeladásra használtak.

Jól megtöltötték, de a mint már elsütni akarták, Fogg Phileas még egyet kiáltott:

— Vészlobogót!

A lobogót félárboczra vonták! Ez annyit jelent, hogy a hajó veszélyben forog, s remélhető volt, hogy az amerikai gőzös, ha észreveszi e jel-zést, feléjük fordul.

— Tüzet! — vezényelt Fogg Phileas.

És a kis ágyú hatalmas dördüléssel ráz-kódtatta meg a levegőt.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

Passepartout meggyőződik, hogy még az ellenlábasok közt is jó, ha az embernek pénz van a zsebében.

A Carnatic november hetedikén este nyolcz órakor elindulván a hong-kongi kikötőből, mindenféle áruval s utasokkal megrakodva teljes gőzerővel haladt Japán felé.

A hajó hátsó részének fülkéi közül azonban kettő üresen maradt: a Fogg Phileas és Auda asszony számára bérelt fülkék voltak azok.

A második osztály utasainak figyelmét november 8-án reggel, nem csekély mértékben vonta magára egy fiatal ember, a ki aláhorgasztott fejjel, remegő lábbal, teljesen elcsigázottan jött föl fülkéjéből a földélzetre s ott nagy bágyadtan egy padra telepedett.

Ez a fiatal ember Passepartout volt. Vajjon hogyan került ide?

Néhány percczel Fix távozása után a csapszék pinczérei fölemelték Passepartout-t s őt oda fektették az ópium szivástól mély kábulásban alvók szobájába. Három óra multán azonban a szegény fiú fölocsudott mámorából, miután kábultságában is folyton az a gondolat gyötörte, hogy ő most kötelességet mulaszt, s ez a gondolat erősen küzdött benne a bódító szer rettenetes hatása ellen. Ennek a lelki tusakodásnak tulajdonítható, hogy csakhamar föltápászkodott ágyáról s támo-lyogva, neki-neki dőlve a falnak, el-elbukva s újra talpra állva mégis távozott a csapszék-
ből. Csaknem félig alvó állapotban igyekezett a kikötő felé s folyton a hajó nevét kiabálta:

— Carnatic! Carnatic!

A gőzös már indulásra készen állt. Passepartoutnak már csak néhány lépést kellett tennie

a hajóhídig. Nagynehezen följutott a födélzetre s ott ismét összerogyott.

A Carnatic fölszedte horgonyait s elindult.

A matrózok, akik előtt efféle jelenetek csöppet sem voltak szokatlanok, fölemelték, s egy fölkébe vitték a szegény fiút. Passepartout csak másnap reggel ébredt föl, mikor a Carnatic már százötven mértföldnyire volt a khinai partoktól.

Fölcsudván fölvánszorgott a födélzetre s teli tüdővel szívta az üde tengeri levegőt. Nagyon jól esett neki.

Igyekezett valahogy rendbe szedni kusza gondolatait, ami azonban óriási feladatnak bizonyult. Végre vissza birt emlékezni az előző nap délutánjának eseményeire, Fix közléseire, a csap-
székre, stb.

— Annyi szent, — mondta magában, — hogy iszonyúan lerészegedtem. Mit szól majd Fogg úr, ha megtudja a dolgot. Még szerencse, hogy nem maradtam le a hajóról, s ez a fő!

Azán Fixre gondolt s bosszúsan dörmögte el róla véleményét.

— Ami azt a ficzkót illeti, remélem, végkép megszabadultunk tőle. Ama vallomások után, amikkel előttem leleplezte magát, csak nem merhetett utánunk jönni a Carnaticra! Tehát titkos rendőr! És az én gazdám nyomában, akit gyanuba mernek fogni, hogy holmi angol bank pénzét lopta volna el. Oh a buták! No mondhatom, hogy Fogg ur épp annyira tolvaj, a mennyire én gyilkos vagyok.

Azon töprengett, vajjon elmondja-e mindezt gazdájának. Közölje-e vele, miféle szerepet játszik e történetben Fix. Eh, jobb lesz bevárni szépen mig visszaérkeznek Londonba és akkor beszélni el e furcsaságokat urának, s nagyot nevetni vele együtt azon az együgyűsége, amelylyel egy titkos

rendőr oly buzgón követte őket utjukon a föld körül. Bizonyos, hogy ez a mód a legjobb. Sőt még ez is megfontolandó; hátha legtanácsosabb mégis mindenről a legmélységesebben hallgatnia.

Most azonban mindenekelőtt jelentkeznie kell gazdájánál és bocsánatot kérni, azért a menthetetlenül csúf magaviseletért.

Fölemelkedett helyéről. A tenger erősen hullámozott, s a szegény ficzkó alig birt megállani roskatag lábán. Körülnézett a földélezen, de ott senkit sem látott, aki gazdájához, vagy Auda asszonyhoz csak legkevésbé is hasonlított volna.

— Sebaj, — gondolta, — Auda asszony bizonyára még alszik; Fogg úr pedig valószínűleg whist-kedvelőkre akadt s most azokkal öli az időt, szokása szerint.

Ekképen gondolkodva leballagott a hajó társas termébe.

Fogg ur nem volt ott.

Passepartout tehát, — mit tehetett volna mást? — a kapitányhoz fordult s megkérdezte milyen számú fülkébe szállásolták Fogg Phileas urat.

A kapitány persze azt felelte, hogy ilyen nevű utas nincs a Carnationon.

— Bocsánat — folytatta Passepartout, — az az ur, akit keresek, afféle rideg, zárkózott angol, meglehetősen nagy szál ember és egy fiatal hölgy társaságában utazik.

— Fiatal hölgy egyetlenegy sincs a hajón, — felelt a kapitány. — Egyébiránt itt az utasok névsora, nézze meg s beláthatja majd, hogy úgy van a dolog.

Passepartout a legfeszültebb figyelemmel nézte végig a jegyzéket, de Fogg Phileas nevét nem találta ott. A szegény fiú magánkívül volt. Egyszerre csak megragadta egy gondolat:

- Csakugyan a Carnatic földéjzetén vagyok?
— kérdezte.
— Ugy van, — felelt a kapitány.
— Utban Yokohama felé?
— Természetesen.

Passepartout ugyanis egy pillanatig arra az eshetőségre gondolt, hogy Hong-Kongban valami más hajóra szállt volt. De ha mégis a Carnatic földéjzetén van, kétségtelen, hogy ura nincs itt.

Kétségbeesetten roskadt egy táboriszékre. Mintha mennykő csapott volna bele. Egyszerre minden világossá vált előtte. Emlékezése most már visszanyúlt odáig, hogy hiszen elmulasztotta gazdáját a Carnatic indulásának időpontjáról értesíteni. Egyenesen az ő hibája volt tehát, hogy Fogg úr és Auda asszony lemaradtak a Carnaticról. Az ő hibája igen, de még inkább azé a gazé, aki, hogy elválaszsa gazdájától, hogy azt Hong Kongban maraszsa, leitatta őt! Es most Fogg ur bizonynyal tönkre van téve, fogadása elveszett, talán letartóztatták, talán börtönbe vetették!... Passepartout e gondolatra haját tépte. Ah! ha Fix egyszer kezébe kerül, hogy leszámol vele!

Néhány pillanatnyi zavar után végre visszanyerte nyugalját s gondolkozni kezdett helyzete felől. Belátta, hogy bizony nagyon kellemetlen helyzetbe került. Ő tehát most gazdája nélkül utazik Japán felé!

Vajjon mihez fogjon majd, ha Yokohamába érkezik. Zsebe üres volt, hasztalan kutatta ki, egy shillinget sem talált benne. Az utazás és élelmezés a hajón egészen Yokohamáig meg volt fizetve, öt-hat napig tehát ráért nélkülözés nélkül töprengni a jövőn.

Föl is használta az alkalmat s lehetetlen leírni, mennyit evett ez utazás alatt. Gazdája, Auda asszony és a maga részét, tehát három személy

adagjait fogyasztotta a kitünő ételekből. Oly buzgón evett, mintha Japán, a hova utazik, teljesen pusztá ország volna, melynek területén majd nem találhat semmi ennivalót.

November 13-án hajnalban a Carnatic Yokohama kikötőjébe ért. E kikötő a Csendes-Tenger partvidékének egyik legjelentősebb pihenő pontja. Az Észak-Amerikába, Khinába és a maláji-szigetek felé közlekedő személy- és gyorshajók mind pihenőt szoktak ott tartani.

Yokohama a jeddói-öböl partján fekszik, nem messzire attól az óriási várostól, mely egykor Japán fővárosa volt, a hol a Taikun, amolyan polgári császárféle, székel. Jeddo egy időben Meakóval versengett az elsőbségért, a mely szintén hatalmas nagy város volt, a hol a Mikádó, vagyis egyházfejedelem, a kit az istenség egyenes leszármazottjának tekintenek a japánok, óriási hatalomnak örvendő, ült trónusán.

A Carnatic Yokohama kikötőjében különböző nemzetiségű hajók sokaságában, közvetlenül a kikötő gátja mellett, a vámhivatalok közelében, vetett horgonyt.

Passepartout nagyon csüggedten lépett a Nap Fiának birodalmába. Okosabbat nem kezdhethén, teljesen czéltalanul, csak a vak véletlenben bizakodva, nekiindult a városnak s ide-oda lézengett utczáin, terein. Először is a legeurópaiasabb városrészbe ért. A házak alacsony homlokzatuak voltak, verandákkal, melyek alatt elegáns oszlopsorok bontakoztak ki. Meglehetősen nagy városrész, utczaival, tereivel, dockjaival és raktáraival a Traité hegyfoktól kezdve, egészen a folyamig terült. Akárcsak Hong-Kongban és Calcuttában, itt is mindenféle világgrészek emberei sűrögtek-forogtak az utcák során: angolok, amerikaiak, francziák, hollandusok, chinaiak tarka-

barka csoportjai mind adás-vevés ügyleteit bonyolítva le. Passepartout persze oly idegennek érezte magát e tolongásban, mintha csak valami hotten-totta országba sodorta volna végzete.

Pedig kereshetett és találhatott volna is me-nedéket akár két helyen is. Elmehetett volna a francia, vagy angol konzulátusra, de fázott a gondolattól, hogy ott elmondja történetét, a mely annyira összefügg a gazdája történetével. Elhatá-rozta, hogy ezt a lépést csak a legvégső eset-ben teszi meg s előbb minden egyebet meg-próbál.

Az európai városrészt keresztül-kasul be-járván, még pedig a nélkül, hogy a vak véletlen valamiben is segítette volna, már a tulajdonképeni japán városrészbe ért s a legkomolyabban készült arra is, hogy szükség esetén Jeddóig is elgyalogol.

Yokohama e részének, a hol nagyobbára csak bennszülöttek laknak, neve Benten, a mely név tulajdonképen egy a szomszéd szigeten nagy tiszteletnek örvendő tengeri istennő neve. Bükk és czédruerdők sötétlettek már erre, különös for-májú szent kapukat láthatott, apró hídakat, a miket bambusz és sás takart el, százados czédrusok bánatos árnyában egy-egy templomot, imaházat, melyekben buddhista papok és Confucius tanai-nak követői éltek egyhangú életüket; végelátha-tatlan utcákat, tele piros arcú rózsaszín bő-rű gyerkőczökkel, a kik mintha nem is embercseme-ték, hanem holmi finom festésű játék bábúk lettek volna; egyébként kurta lábú kutyákkal és csonka farkú sárga macskákkal játszadoztak. Az utcákon mindenfelé rendkívül élénk forgalom, tolongás. Bonczok vonultak el hosszú menetben, buzgón verve egyhangú tamburinjaikat, yakuninok, vám-és rendőrtisztviselők, fejükön csúcsos, fényes süveg; övükben két kard, katonák kék ruhában,

fehér sarkantyúval, csappantyús puskákkal, a Mikádó fegyveresei selyem ujjasokban, mellvértel, pánczél nadrágban és sok más mindenféle katoná. Megjegyzendő, hogy Japánban köztiszteletnek örvendő a hadsereg, holott Khinában csaknem megvetik.

Aztán kolduló barátok, hosszú ruhájú zarándokok, egyszerű polgárok, sima ében fekete hajzattal, nagy fejjel, hosszú felső testtel, vékony lábszárakkal, nem magas termettel, a réz sötét árnyalatától a fehérig váltakozó arcszínrel, mely sohasem sárga, mint a khinaiaké, kiktől a japánok lényegesen különböznek. Végre a kocsik, palánkínok, lovak, hordszékvivők, födeles taligák, lakkfalu „norimon“-ok, lágy „cangos“-k, a valódi bambusz gyaloghintók között lépdelt néhány kicsiny léptű, fátyolsarus, szalmaszandálos, faczipós, nem igen csinos nő, szemlesütve, lenyomott mellel, divatszerint feketített fogakkal, az elegánsul viselt nemzeti öltönyben, a „kirimon“-ban, mely valami házi ruha, selyem szalaggal övezve; ez a szalag hátul sajtáságos csokrot képez — melyet a modern párizsi nők úgy látszik tőlük vettek kölcsön.

Passepartout jó néhány óra hosszat ügyelgett a zsibongó tömegben. Nagy érdeklődéssel nézegette a dúsan megrakott különös boltokat, árucsernokokat, főként azokat, a melyekben a japán ékszművészet csillogó alkotásai voltak láthatók. Szintoly mértékben érdeklődött a föllobogózott korcsmák, vendéglők iránt is, a melyekbe, sajnos, be nem léphetett. Sorra bámulta a teaházakat, — a hol finom porcellán csészékből itták a sakival, erjedt rizsből készült szeszszel-vegyített, illatos, párolgó nedűt és a dohányzókat, hol nagyon finom dohányt szívnak és nem ópiumot, melynek használata majdnem ismeretlen Japánban.

Úgy ért ki lassan a mezőkre, messzeterülő

rizsföldek közé. Bódítón illatozó gyönyörű virágok, nyíltak útja mentén s legjobban tetszettek neki a virágzásuk teljében pompázó kamélia-fák. Nagy kertek mentén haladt el, a melyekben olaj- és datolyafák társaságában európai szilva-, cseresznye és almafák is akadtak, melyeket a bennszülöttek inkább virágjukért, mint gyümölcsükért termelnek, s melyeket furcsa ijesztők, bűgő kereplők óvnak meg a verebek, galambok, hollók és más falánk madaraktól. Nincs méltóságos czédrus, melyen hatalmas sas ne volna, nincs árva fűz, mely alatt búsan, egy lábbon gém ne állana; azonfelül mindenütt varjak, vadkacsák, ölyvek, vadmadarak és darvak, kiket a japánok tisztelnek, mert a boldogságot és a hosszú életet jelképezik szemükben.

Vándorlása közben Passepartout néhány ibolyát talált az úton s bánatosan mondogatta magában:

— Ez lesz a vacsorám!

Letépte őket, megszagolta, de semmi illatuk nem volt.

Előre látván sorsát, hatalmasan reggelizett ugyan a Carnaticon, de ez még hajnalban történt s most a nagy séta után nagyon-nagyon üresnek érezte gyomrát.

Még a városban feltűnt neki, hogy ürü-, kecske-, sertéshúst sehol sem lát a mézszárosok és hentesek kirakataiban s visszaemlékezett, hogy hallotta valamikor, mekkora bűnnek tartják Japánban megölni azokat az állatokat, melyek a mezei gazdálkodás körében használhatók s úgy gondolta, hogy errefelé az e fajta pecsenye nagy ritkaság lehet. Csakugyan így is állt a dolog; de hiszen meglegedett volna ő hallal, vagy baromfi-pecsenyével is, a mivel a japániak élnek. Csakhogy

egészen üres lévén a zsebe, nem tehetett mást, minthogy a holnappal biztassa magát.

Lassankint rásötétedett az éjszaka. Visszament tehát a városba s még sokáig bolyongott a színes lámpákkal világított utczákon ide s tova. Elnézte a bohócokat, a mint csodálatos mutatványaikat végzik és a csillagvizsgálókat, kiknek látcsövei köré nagy tömegek csoportosultak. Aztán újra látta a halászlámpákkal zománczozott öblöt, hol fáklyafénynyel csalják-csábítják a halat.

Az utcák mind néptelenebbekké váltak. Yakuninok őrcsapatai járták be a várost. A tisztek, pompás egyenruháikban, kíséretük közepette, követekhez hasonlítottak. És Passepartout tréfálkozva ismételte valahányszor ilyen fényes őrséggel találkozott:

— Bizonyára valami japán küldöttség, mely Európába készül.

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM.

	Oldal
<i>I. fejezet:</i> Fogg Phileas és Passepartout, az mint úr, ez mint inas, kölcsönös szerződésre lépnek. --- --- ---	3
<i>II. fejezet:</i> Passepartout meggyőződik, hogy eszményképére akadt. --- --- ---	9
<i>III. fejezet:</i> Fogg Phileas oly beszélgetésbe keveredik, a melynek esetleg nagyon drágán adhatja meg az árát --- ---	13
<i>IV. fejezet:</i> Fogg Phileas megdöbbeneti inasát, Passepartout-t. --- --- ---	22
<i>V. fejezet:</i> A londoni pénzpiaczon új érték-papir jelenik meg. --- --- ---	27
<i>VI. fejezet:</i> Fix titkos-rendőrt nagy türelmetlenség gyötri, a mely csöppet sem alaptalan. --- --- ---	31
<i>VII. fejezet:</i> Ujabb bizonyítéka annak, hogy mily keveset ér az útlevel rendőrségi ügyekben. --- --- ---	36
<i>VIII. fejezet:</i> Passepartout kissé többet beszél, mintsem kellene. --- --- ---	40
<i>IX. fejezet:</i> A Vörös- és az Indiai-tenger, úgy látszik, kedvez Fogg Phileas céljainak. --- --- ---	45
<i>X. fejezet:</i> Passepartout-nak örülnie kell, hogy csak czipője elvesztésének árán sikerül megmenekülnie. --- --- ---	52
<i>XI. fejezet:</i> Fogg Phileas mesés áron vesz meg bizonyos alkalmatosságot. --- ---	58

<i>XII. fejezet:</i> Fogg Phileas és társainak kalandos utja az indiai erdőségen át s annak következményei.	60
<i>XIII. fejezet:</i> Ujabb bizonysga annak, hogy a bátraké a győzelem.	72
<i>XIV. fejezet:</i> Fogg Phileas végig utazik a Gangesz völgyén a nélkül, hogy csak pillantásra is méltatná annak csodás szépségét.	85
<i>XV. fejezet:</i> Az úti-táska megint néhány ezer font sterlinggel könnyebbül meg.	93
<i>XVI. fejezet:</i> Fix úgy tesz, mintha mit sem tudna arról, a mit elbeszélnek neki.	101
<i>XVII. fejezet:</i> Singaporetól Hong-Kongig.	107
<i>XVIII. fejezet:</i> Fogg Phileas, Passepartout, Fix: munkában, mindenik a maga módja szerint.	115
<i>XIX. fejezet:</i> Passepartout rendkívüli érdeklődést tanusít ura iránt.	122
<i>XX. fejezet:</i> Fix, Fogg Phileasszal közvetlen érintkezésbe lép.	130
<i>XXI. fejezet:</i> A „Tankadère“ tulajdonosa kétszázfontnyi jutalomdíj elvesztésének veszélyében forog.	137
<i>XXII. fejezet:</i> Passepartout meggyőződik, hogy még az ellenlábasok közt is jó, ha az embernek pénz van a zsebében.	148

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

- 69—70. **Arany János**. Toldi. (Isk. kiadás.)
- *71. **Molière**. A fősvény. *Hevesi S.*
- *72. **Jókai**. Fekete vér.
73. **Plutarchos**. Perikles. *Kacs-kovics Kálmán*.
- 74—75. **Arany** kisebb költeményeiből. *Moravcsik G.* (Isk. kiad.)
76. **Spanyol elbeszélők**. *Szalai*.
77. **Nansen Fr.** Éjen és jégen át. I. A Fram utja. *Brózik K.*
78. **Nansen Fr.** Éjen és jégen át. II. A szánut. *Brózik K.*
79. **Gvadányi**. A feleskei nótárius. *Kardos Albert*.
- *80. **Bracco**, Pietro Caruso. *Verga*. Parasztbecsület. *Radó Antal*.
81. **Mikszáth Kálmán**. Két elbeszélés.
82. **Coppée F.** Henriette. *Botlikné Tölgyessy M.*
83. **Matilde Serao**. Leányok. *Tóth B.*
- *84. **Sophokles**. Antigone. *Kemenes (Kempf) József*.
85. **Abrányi E.** Márcziusi dalok.
86. **Tolnai L.** A nagygyárosék.
- 87—88. **Arany**. Toldi estéje *Bánóczi J.* (Isk. kiad.)
- *89. **Glacosa**. Borus szerelem.
90. **Heltai Gáspár** válogatott meséi. *Imre L.*
91. **Musset**. Tizian fia. *Marquis G.*
92. **Kielland Sándor**. Elbeszélések. *Ritók E.*
93. **Wells**. Világok harca. I. rész. *Mikes Lajos*.
94. **Ugyanaz**. II. rész.
95. **Kölcsey** válogatott versei. *Négyesy László*.
96. **Boccaccio** válogatott elbeszélései. *Radó A.*
97. **Keleti Gusztáv**. Idősb Markó Károly.
98. **Francozia elbeszélők**. II. *Ambrus Z. és Tölgyessy M.*
99. **Olasz elbeszélők**. *Tóth B.*
100. **Jókai Mór**. Szép Angyalka
101. **Arany J.** Az első lopás. *Jóka ördöge. Komáromy L.* (Isk. kiad.)
- 102—105. **Arany**. Szemelvények Toldi szerelméből. *Moravcsik*.
- 106—108. **Shakspeare**. János király. *Arany*. (Isk. kiad.)
- *109—112. **Shakspeare**. Hamlet. *Arany*. (Isk. kiad.)
113. **Papp D.** Utolsó szerelem.
114. **Molière**. Botosinálta doktor. *Gabányi*.
115. **Virág Benedek** válogatott költeményei. *Zlinszky Aladár*.
166. **Murai Károly**. Mese-mese
117. **Kerékpáros-katé**. *Korch-máros Kálmán*.
118. **Orosz elbeszélők** tára. *Ambrozovics Dezső*.
119. **Salvatore Farina**. Erősebb a szerelemnél. *Tóth Béla*.
120. **Cserai Mihály** Históriaja. *Angyal D.*
- 121—22. **Arany**. Katalin. Keveháza. Szent László füve. *Radnay Rezső*. (Isk. kiad.)
123. **Ibsen**. A társadalom támaszai. *Lázár Béla*.
124. **Coppée**. Adós fizess. *Regény*.
125. **Kisfaludy** válogatott regéi. — *Osobáncz*. — *Tátika*. — *Dobozy Mihály és hitvese*. — *Szigetvári*.
126. **Tolstoj**. Népies elbeszélések. *Szabó Endre*.
127. **Beosky**. Amerikába és vissza.
- *128. **Byron**. Kain. *Mikes Lajos*
29. **Kóbor Tamás**. Elbeszélések.
180. **Kazinczy Ferencz** levelei. Szemelvények. *Dr. Váczy J.*
- 181—182. **Moeller**. Az aranycsináló. *Szerdahelyi Sándor*.
183. **Angyal D.** Bethlen Gábor életrajza. Számos képpel.
184. **Sipulusz**. (Rákosi Viktor.) Ujabb humoreszek.
185. **Kazinczy**. Pályám emlékezte. (Szemelvények.) *Balassa*.
186. **Zöldi**. Színész-históriák.
- 187—189. **Arany**. Buda halála. *Moravcsik Géza*. Isk. kiad.
140. **Anatole France**. Régi dolgok. Elbeszélések. *Ambrus Z.*
141. **Poe E.** Rejtelmes történetek. Második sorozat. *Tolnai Vilmos*.
- *142. **Molière**. A kényeskedők. *Hevesi Sándor*.
143. **Thury Zoltán**. Urak és parasztok. (Elbeszélések).
144. **Arany**. Vojtna Ars poetikája. *Kelemen Béla*. (Isk. kiad.)
145. **Tinódi Sebestyén** válogatott históriás énekei. *Perényi A.*
- *146. **Tóth Ede**. A Toloncz.
147. **Szabóné Nogáll Janka** Mara és egyéb történetek.
148. **Kisfaludy Károly** víg elbeszélései. *Bánóczi J.*
149. **Kipling**. A Dsungelkönyve. I. *Mikes L.*
150. **Magyar népdalok**. *Kovács A.* (Isk. kiadás.)

- 151—153. **Kempis.** Krisztus követéséről. *Pázmány.*
 154. **Jókai M.** Ne nyulj hozzám.
 155—156. Esküdtök és esküdtbírák törvénykönyve. *K. Nagy S.*
 157. **Wells.** Az időgép. *Mikes L.*
 158. **Petőfi.** Családi versei. *Szinyeyi F.* Képekkel.
 159. **Tábori R.** Különöstörténetek.
 160. **Ouida.** Tonia. *Törökne Fenyvess Szeréna.*
 161. **Francozia** elbeszélők tára. III. *Ambrus és Hevesi.*
 *162. **Aischylos.** Agamemnon. *Váradi Antal.*
 163. **Petőfi.** A helység kalapácsa. János vitéz. *Bánóczi.* Képekkel.
 164. **Kipling.** Indiai történetek. II. *Marquis Géza.*
 165. **Majthényi Flóra.** Spanyolországi képek.
 166. **Verseyhy Ferencz** vál. költeményei. *Madarász F.*
 167. **Plutarchos.** Coriolanus Dr. *Kacskovics Kálmán.*
 168. **Mindszenti G.** naplója. **Apor** Metamorphosis Transylvaniae. *Dr. Balló I.*
 169—170. **Donztojevskij.** Aják tékos naplója. *Szabó Endre.*
 171. **Petőfi Sándor** költeményei. *Táj- és életképek.* *Vajda Gy.*
 172. **Barnum milliói.** *Domokos E.*
 173. **Radó A.** Két olasz költőné.
 174. **Kenedi Géza.** Három elb.
 175. **Jókai M.** Kisebb alkalmi beszédei. *Szinnyei Ferencz.*
 176. **Id. Abrányi Kornél.** Jellemképek a magyar zenevilágból.
 177—178. **Szemere-Maróczy A.** sakkjáték kézikönyve. *Abrákkal.*
 *179—180. **Shakspeare.** Coriolanus. *Petőfi—Radó.*
 181. **Petőfi S.** vegyes költeményei. *I. r. Balassa J.* Képekkel.
 182. **Heine** költeményeiből. *Endrődi Sándor.*
 183. **Vanderheym I. G.** Húsz hónap Abessziniában. *Brózik K.* Képekkel.
 184. **Tarozai György.** Dönk vitéz Rómában.

A teljes jegyzéket kívánatra ingyen küldi meg a kiadóhivatal.
LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedése
 Budapest, VI. ker., **Andrássy-út 21. szám.**

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium az 1., 3., 5., 8., 11 12., 19., 20. 21., 22., 26., 27. sz. füzeteket az 1286—1898e. a. középiskolák, tanító-, tanítónő-, óvónőképző-intézetek, polg. fiu és leány-, felső keresk. és felsőbb leányisk. könyvtáraknak, a 30., 31., 32., 34., 36., 37., 38., 42., 43., 44., 46., 49., 50. sz. füzeteket a 3644—1898e. sz. a. középisk. ifjúsági könyvtáraknak és ugyanezen füzeteket a 3935—1898e. sz. a. polg. fiu., polg. leány-, az óvónő-, tanító- és tanítónőképző-intézetek, felső kereskedelmi és felsőbb leányiskolai könyvtáraknak, az 52., 54., 61., 63., 64., 65., 68., 69., 70., 71., 73., 74., 75. sz. füzeteket a 734—1899e. sz. a. középiskolai, polgári fiu- és leány-, felsőbb leány-, felső kereskedelmi iskolák, tanító- és tanítónőképző-intézeti könyvtáraknak, a 77., 78., 79., 84., 87—88., 90., 93., 94., 95., 96., 97., 101., 102—105., 106—108., 109—112., 114., 115. sz. a. 3656—1899e. sz. a. középiskolák polgári fiu- és leány-, felsőbb leány- és felső kereskedelmi-, valamint tanító- és tanítónőképző-intézeti könyvtáraknak, a 120. 121—122., 125., 130., 133., 135., 137—139., 144., 145., 150. sz. füzeteket, a 4986/1899e. sz. alatt a középiskolák polgári fiu- és leány-, óvónő- és tanítónőképző-intézetek, valamint a felsőbb leány- és felső kereskedelmi iskolai ifjúsági könyvtáraknak, a 146., 148., 151—153., 254., 260—261. sz. füzeteket a 2099/1900. sz. a. középiskolák, polgári fiu- és leányiskolák, óvónő-, tanító- és tanítónőképző-intézetek, valamint felső leányiskolák és felső kereskedelmi iskolák ifjúsági könyvtárainak beszerzésre ajánlotta. — Ugyiszintén Budapest székesfőváros Tanácsa a 27563—98. sz. végzésével a Magyar Könyvtár iskolai céloknak megfelelő füzeit a fő- és székvárosi polgári felső kereskedelmi-, felsőbb leány- és főreáliskolai ifjúsági könyvtárak számára való beszerzésre ajánlotta.

MAGYAR KÖNYVTÁR.

MEGKÉRZTI RADÓ ANTAL.

— 313 — 314 —

VERNE GYULA

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL

NYOLCZVAN NAP ALATT.

FORDÍTotta

Telekes Béla.

H. RÉSZ.

MINDEN FÜZET EGYENKÉNT KAPHATÓ.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS BUDAPESTEN, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZÁM ALATT.

Minden hó 1-én és 15-én új füzet jelenik meg.

„MAGYAR KÖNYVTÁR.”

Szerkeszti: RADÓ ANTAL.

A dőlt betűkkel nyomtatott nevek a fordítót, illetve közrebocsátót jelzik. A csillaggal jelzett művek szindarabok.

Egy-egy szám ára 30 fillér. Minden füzet külön is kapható.

A 140-ik szám után következő számok a következők:

140. **Anatole France.** Régi dolgok. Elbeszélések. *Ambrus Z.*
141. **Poe E.** Rejtelmes történetek. Második sorozat. *Tolnai Vilmos.*
- *142. **Molière.** A kényeskedők. *Hevesi Sándor.*
143. **Thury Zoltán.** Urak és parasztok. (Elbeszélések).
144. **Arany.** Vojtina Ars poetikája. *Kelemen Béla.* (isk. kiad.)
145. **Tinódi Sebestyén** válogatott históriás énekei. *Perényi A.*
- *146. **Tóth Ede.** A Toloncz.
147. **Szabóné Nogáll Janka** Mara és egyéb történetek.
148. **Kisfaludy Károly** víg elbeszélései. *Bánóczy J.*
149. **Kipling.** A Dsungelkönyve. I. *Mikes L.*
150. **Magyar népdalok.** *Kovács A.* (isk. kiadás.)
- 151—153. **Kempis.** Krisztus követségéről. *Pázmány.*
154. **Jókai M.** Ne nyulj hozzám.
- 155—156. Esküdtek és esküdttbírák törvénykönyve. *K. Nagy S.*
157. **Wells.** Az időgép. *Mikes L.*
158. **Petőfi.** Családi versei. *Szinyei F.* Képekkel.
159. **Tábori R.** Különöstörténetek.
160. **Ouida.** Tonia. *Törökné Fenyvessy Szeréna.*
161. **Francozia** elbeszélők tára. III. *Ambrus és Hevesi.*
- *162. **Aischylos.** Agamemnon. *Váradi Antal.*
163. **Petőfi.** A helység kalapácsa. János vitéz. *Bánóczy.* Képekkel.
164. **Kipling.** Indiai történetek. II. *Marquis Géza.*
165. **Majthényi Flóra.** Spanyolországi képek.
166. **Versesghy Ferencz** vál. költeményei. *Madarász F.*
167. **Plutarchos.** Coriolanus Dr. *Kacsovics Kálmán.*
168. **Mindszenti G.** naplója. *Apor* Metamorphosis Transylvaniae. *Dr. Balló I.*
- 169—170. **Dosztojevszkij.** A játékos naplója. *Szabó Endre.*
171. **Petőfi Sándor** költeményei. Táj- és életképek. *Vajda Gy.*
172. **Barnum** milliói. *Domokos E.*
173. **Radó A.** Két olasz költőnő.
174. **Kenedi Géza.** Három elb.
175. **Jókai M.** Kisebb alkalmi beszédek. *Szinyei Ferencz.*
176. **Id. Ábrányi Kornél.** Jellemképek a magyar zenevilágból.
- 177—178. **Szemere-Marcozi.** A sakkjáték kézikönyve. Ábrákkal.
- *179—180. **Shakspeare.** Coriolanus. *Petőfi—Radó.*
181. **Petőfi S.** vegyes költeményei. I. r. *Balassa J.* Képekkel.
182. **Heine** költeményeiből. *Endrődi Sándor.*
183. **Vanderheym I. G.** Húsz hónap Abessziniában. *Brózik K.* Képekkel.
184. **Tarcsai György.** Dönt vitéz Rómában.
- *185. **Jean Racine.** Phédra. *Ábrányi Emil.*
186. **Balassa Bálint** válogatott költeményei. *Erdélyi Pál.*
187. **Patapenko.** Egy vén diák elbeszélései. *Ambrozovics D.*
188. **A bécsi képes krónika** *Madzsar I.* (Szemelvények.)
189. **Conan Doyle.** Doktor Holmes kalandjai. I. *Lándor T.*
190. **Cyprian.** (Andor J.) Margitka szökése és egyéb történetek.
191. **Kipling.** A Dsungel könyve. II. *Mikes Lajos.* Képekkel.
192. **Ovidius** verseiből. *Paulovits Károly.*
193. **Jókai Mór.** Tallérossy Zebulon levelei Mindenváró Adámhoz. *Dr. Váradi Béla.*
194. **Verga.** A farkas. *Radó A.*
195. **Német** elbeszélők tára. I. *Heyse. Hoffmann. Mackay. Alexander E.*
196. **Mikes Kelemen** válogatott. törökországi levelei. *Bánóczy J.*

VERNE GYULA

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL

NYOLCZVAN NAP ALATT.

FORDITOTTA

TELEKESBÉLA.

MÁSODIK RÉSZ.

BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

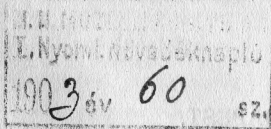

~~348-2~~
~~348-2~~

Minden jog fentartva.

12.097/313-314
~~12.097/313-314~~
012811

HUSZÓNHARMADIK FEJEZET.

Passepartout orra csodálatos hosszúra nyúlik.

Reggelre Passepartout annyira megéhezett s annyira elgyöngült, hogy okvetlenül valami enni-valóról kellett gondoskodnia. Eladhatta volna óráját, de kész volt inkább éhenhalni, semhogy megválják e családi ereklyéjétől. Arra gondolt, hogy hiszen eléggé érczes, erős hanggal áldotta meg a természet, tud néhány angol és francia dalt, majd csak hasznát veheti ennek a tudásának. Most vagy soha!

Kétségtelen, hogy a japániak nagyon kedvelik a zenét s az éneket; Passepartout észrevette, hogy mindenfelé czimbalom, tamtam s dobszó kíséretében mulatnak, s úgy vélte, hogy az ő európai művészetét is méltányolni tudnák.

Egyelőre azonban még nagyon is korán lett volna dalba kezdenie; az álmukból felriasztott japánok, esetleg oly pénzzel fizethetnének, a melyen nincs kiverve a Mikádó képe. Szóval várnia kellett még néhány óráig.

Kóborlása közben eszébe jutott, hogy utczai énekesnek nagyon is tisztességes ruházatú, s rászánta magát, hogy öltözetét olyanra cseréli, a mely ehhez az új szerepéhez jobban fog illeni.

E csere révén bizonyára egy kis pénzmagra is szert tesz s így háborgó gyomrát is megbékítheti majd. Elhatározását tehát a legsürgősebben igyekezett megvalósítani.

Hosszas kutatás után végre talált egy zsebárust, a kinek nagynehezen megmagyarázta szándékát. Az európai ruha megtetszett a zsebárusnak, s Passepartout csakhamar japán öltözetben, fején meglehetősen elnyűtt turbánnal távozhatott a boltból. Kárpótlásul azonban jó csomó pénz csörgött a zsebében; csak hogy neki fogalma sem volt róla, hogy e pénznek mi lehet az értéke.

— Mindegy! — gondolta, — annyi bizonyos, hogy farsangi bohócnak érzem magamat.

Első dolga volt egy szerényebb berendezésű theaházba betérni. Itt jókora darab tyúkhúst evett, főtt rizsszel, s tette ezt oly ember szórakozott zavarával, mint a ki még nem is sejti, elegendő lesz-e a pénze, hogy ebédjét megfizethesse.

— Fődolog, — gondolta, — hogy el ne veszítsük a fejünket. Az bizony csöppet sem valószínű, hogy ezt a japáni öltönyt még japániabbért becserélhessük. Szent Isten, hogyan sikerülhetne a Nap birodalmából, ebből a szomorúan emlékezetesnek ígérkező birodalomból, mielőbb kereket oldani?!

Passepartout elsősorban arra gondolt, hogy valamely Amerikába készülő hajóra kérezkedik föl. Úgy vélte, hogy például a szakács mellett kaphatna szolgálatot s fizetségül beérné az élelmezéssel s az átszállítással is. Oh csak San Franciscoba juthasson el, ott majd jobb dolga lesz!

A fődolog, hogy ezen a négyezer mérföldnyi úton, a mely Japán és Amerika között van, szerencsésen túl legyen.

Szívós reménykedéssel ment tehát a kikötő felé. Mennél közelebb ért azonban a dockokhoz,

annál kivihetetlenebbnek rémlett ötlete, a melynek megvalósítása az első pillanatban oly természetesnek tetszett neki.

Ugyan mi szüksége lehetne egy Amerikába készülő hajónak holmi szakács-segédre s különben is ebben a ruházatában ugyan mi bizalmat ébreszthetne maga iránt? Aztán meg semmiféle ajánló okmánya, bizonyítványa sincs, a mit felmutathatna.

Egészen elcsüggedt e gondolatokon, midőn egyszerre a szeme óriási hirdetésen akadt meg, a mint egy bohócznak öltözött alak viselt a hátán. A hatalmas papírlapon ökölnyi betűk hirdették világgá a következő szöveget:

A tiszteletreméltó Batulcar William

Nagy Japán Akrobata Társulata

A gólyaorruak

búcsuelőadása

az Egyesült Államokba való elutazásuk előtt.

TINGU ISTEN

közvetlen védnöksége alatt.

!!! Roppant érdekes !!!

— Az Egyesült Államokba! — kiáltott föl Passepartout, — hiszen épp ez kell nekem!

S nyomába ment a bohócznak s a japán városrészbe ért. Nemsokára hatalmas bódé előtt

állt, mely lobogó diszben pompázott, s falain rikitó színekkel festett jelenetek mutatták, hogy ez Batulcar William ur japán akrobata társulatának művésztelepe.

Batulcar úr valóban Barnumszerűen csinálta dolgát. Volt mindenféle művésze; egész csapat kötél tánczos, ezermester, bohóc, erőművész, „műlovas“, tornász stb. állt igazgatása alatt.

Passepartout az épület előcsarnokába lépve, egyenest Batulcar igazgató úr után tudakozódott. Az igazgató azonnal megjelent.

— Mit akar? — kérdezte Passepartout-tól, a kit első pillantásra bennszülöttnek nézett.

— Nem volna szüksége inasra? — kérdezte Passepartout.

— Inasra? — szólt amaz, sűrű ősz szakálát simogatva. — Inasom kettő is van, engedelmes hű ficzkó mind a kettő, sohsem volt még panaszom ellenök, s azonkívül fizetés nélkül, csak az ételmezésért szolgálnak. Nézze csak, ezek azok! — szólt s kifeszítette mindkét karját, a miknek izmai olyanok voltak, mint a hajókötelek.

— Nem veheti tehát hasznomat? — kérdezte Passepartout.

— Ugyan mire?

— Teringettét! Pedig úgy szerettem volna önnel utazni Amerikába.

— Vagy úgy! — kiáltott föl Batulcar William. — Most látom csak, hogy maga épp oly kevéssé japáni, akárcsak jómagam! De hát hogyan került bele ebbe a ruhába?

— Az ember úgy öltözik, a hogy lehet.

— Igaz. Francia?

— Testestül-lelkestül, született párisi!

— Akkor hát furcsa pofakat is tud vágni?

— Mért ne? — felelt Passepartout, a kit különben meglehetősen boszantott, hogy földieinek

erre a tehetségére czélzott az igazgató, — ehhez mi francziák mindenestre értünk valamelyest, ha nem is annyira, mint például az amerikaiak.

— Ugy van! Nos, ha inasnak nem is használhatom, de bohócnak felfogadom. Tudja meg, ifju barátom, hogy Franciaországban az idegen komédiásokat, idegen országokban a franczia bohócokat kedvelik.

— Ah!

— Erős?

— Az volnék, különösen ha jóllakhatom.

— Tud énekelni?

— Tudok, — felelt Passepartout, a ki valamikor már volt is utczai énekes.

— De akkor is tudna-e énekelni, ha a feje tetejére áll, s ugyanakkor tudna-e a jobb lábával sipládát hajtani, a bal talpán pedig egy kardot tartani egvensúlyban?

— Teringettét! — kiáltott föl Passepartout, — még annyit se tudnék?!

— Nos, — szolt a tiszteletreméltó Batulcar William, — mindössze ennyit követelek.

A szerződést nyomban megkötötték. Passepartout tehát mégis csak kapott alkalmazást. Tagja lett a híres japán akrobata társaságnak. Ez a foglalkozás ugyan nem volt valami ínyére való dolog, de legalább alkalma nyílt e révén arra, hogy nyolcz nap multán San Franciscóba utazhatik.

Az előadás, a melyet a tiszteletreméltó Batulcar William oly nagy hűhóval hirdetett, három órakor vette kezdetét. A japáni zenekar csakhamar óriási lármát csapott az előcsarnokban. Magától értetődik, hogy Passepartout nem kezdhette mindjárt azokon a mutatványokon, a miket szerződttetése alkalmával az igazgató fölemlített, mert hiszen azok begyakorlására már nem jutott idő; hanem azért jó hasznát vették az ugyneve-

zett embergúla alakításánál, a melyet Tingu isten gólyaorrú védenczei mutattak be s a mely embergúla alapjáúl pompásan vált be a Passepartout hatalmas pár válla.

E mutatvány az előadás utolsó pontjáúl volt kitűzve.

A közönség már jóval három óra előtt tödult a tiszteletreméltó Batulcar William bódéjába. Európaiak és bennszülöttek, chinaiak és japánok, férfiak, nők, gyermekek vegyest sűrű sorokban telepedtek le a keskeny padokon, és zsufolásig megteltek a színpaddal szemben kinálkozó páholyok is.

A zenekar is bevonult és fülsiketítő zajt csapott.

Az előadás egyébként mivel sem különbözött a szokásos bűvészi erőművészeti komédiáktól. Annyi azonban bizonyos, hogy a japánok a világ legkitűnőbb bohóczaik s bűvészei. Az egyik két legyező segítségével papírból készült pillangókat röpködtetett idestova s úgy látszott, mintha csakugyan élő pillangók röpködnének vezényszóra ott a virágok körül. A másik a pipája füstjét egészen kifogástalan betűkké fujta a levegőbe s e betűk sorozata valami bokot jelentett a közönség számára. A harmadik égő gyertyákat dobált a levegőbe s a mint szája előtt a kezébe visszatestek volna, elfujta lángjukat, de egyszersmind újra meg is gyújtotta, így folytatván e mutatványt megszakítás nélkül percekig. Másik művész meg karikafákat hajtott, csodás vonalakat iratva le velük; kezének kormányzása alatt a sok karika mint valami összefüggő gépezet zúgó kerék-rendszere oly szabályosan mozgott, sőt mintha élőlény lett volna mindegyik, oly ügyesen győzte le vagy kerülte ki mind az akadályokat; pipaszárazon, kardpengéken, dróthálózaton át, finom kristály

edények között, bambuszlétrákra, hajtotta őket; majd szerteszóródtak, s a zaj, a mit futásuk okozott, határozott dallammá tagolódott.

Fölösleges volna azonban e mutatványokat sorra ismertetni, hisz Európában is gyakoriak. Annyi azonban bizonyos, hogy Batulcar ur utóléheilen biztonsággal s a lehető legfinomabb módon hajtotta végre őket.

A főmutatvány a gólyaorruak gúlája volt, a gólyaorruaké, a kik egyenest Tingu isten védnöksége alatt állanak. Ezek olyanféle ruházatban jelentek meg, a milyen a középkori heroldoké volt, csakhogy vállukon még egy-egy pár szárnyat is viseltek: legfeltűnőbb volt azonban rendkívüli hosszúságú orruk, a mely hosszú orrnak különös rendeltetése volt. Ezek az orrok öt-hat-tíz láb hosszúságú bambuszbotok voltak. S e botokkal, a mik orruk helyén az arcukhoz, fejükhöz voltak erősítve, neki támaszkodván a földnek, különféle mutatványokat végeztek. Az embergúlát ötven ily hosszú orrú alak mutatta be. Passepartoutnak a gúla alapját szolgáltató művészek közt jelölték ki helyét. Ezeknek egymásra támasztott orrain más gólyaorruak állottak s ezekén ismét mások, mindaddig míg az eleven piramis betetőződött.

A közönség zúgó tapssal jutalmazta a gólyaorruakat. A zenekar oly harsogó zenebonát kezdett, mintha valami tengeri vihart akarna túlharogni. Egyszerre csak megingott a gúla s egy pillanat alatt mint valami kártyavár, hirtelen összeomlott.

Mi történt?

Nos, Passepartout, mivel sem törődve, nagy hirtelen odahagyta helyét s keresztülszökve a korlátokon, mintha repült volna, noha tarka szárnyainak egyáltalán nem vette hasznát, egyszerre csak

odaborult az egyik néző lába elé s egyre csak azt hajtogatta :

— Óh uram! Drága jó uram!

A szegény fiú ugyanis, a mint ott állt az emberi gulát támogatva, egyszerre csak megpillantotta a nézők sorában Fogg Phileast és Auda asszonyt.

— Maga az ?

— Én vagyok!

— Előre hát gyorsan, a hajóra!

Fogg úr, Auda asszony és Passepartout nyomban kisiettek a bódéból.

De a kijáratnál ott várta már őket a tiszteletreméltó Batulcar William s bosszusan követelt elégtételt, a miért hogy Passepartout tönkresílyította mutatványainak legremekebbikét.

Fogg ur tüstént megszelídítette a dühös igazgatót, egy csomó bankjegyet nyomván a markába s Auda asszonynyal és Passepartout-val most már egyenest a hajóra sietett.

Éppen idejekorán, fél hétkor érkeztek a hajó födélzetére, hol nagy feltűnést keltett Passepartout, a ki mindaddig nem juthatott hozzá, hogy szárnyait s hat láb hosszú gólyaorrát levegye.

HUSZONNEGYPEDIK FEJEZET.

A Csöndes Óceánon.

Az olvasó bizonyára emlékszik még a körülményekre, a melyek között a Tankadère hajócska a shangai-i kikötő elé érkezett.

A yokohamai gőzös észrevette a Tankadère

vészjelzéseit s a kapitány megparancsolta, hogy a kormányos a kis hajó felé irányítsa a gőzöst.

Fogg Phileas ötszázötven fontot fizetett még Bunsby Johnnak s néhány percz múlva Auda asszony és Fix társaságában átszállt a kényelmes és szép gőzös földézetére.

November 14-én reggel a kitűzött órában Yokohamába érkeztek.

Fogg úr, a rendőrügynököt szárnyára eresztve, Auda asszony társaságában rögtön a Carnatic keresésére indult s annak földézetére érve, Auda asszony végtelen öröme, — de talán ő maga is nagyon örült, bár arcának egyetlen vonása sem árult el ilyesmit, — megtudta, hogy a hajón csakugyan utazott egy Passepartout nevű egyén s előző napon szerencsésen Yokohamába is érkezett.

Fogg Phileas, mivel még az nap este föl kellett szállnia a San-Franciscóba induló hajóra, azonnal inasának keresésére adta magát. Elment az angol és a francia konzulátusokra, de ott mit sem tudtak a fiúról. Az utczákon is hiába kereste, sehol sem sikerült megpillantania. Már-már lemondott minden reményéről, midőn a véletlen és talán valami homályos előérzet is Batulcar William bódéjába vezette.

Természetes, hogy furcsa öltözetű inasára ott nem ismerhetett rá, de szerencsére fölismerte az őt és Auda asszonyt, a mint az egyik páholyból nézték az előadást.

Passepartout orra persze azonnal kimozdult helyéből, az embergúla ennek következtében meg-ingott s össze is roskadt, a mint már az előbbiekből ismeretes.

Auda asszonytól aztán megtudta Passepartout, hogyan utaztak Hong-Kongtól Yokohamáig bizonyos Fix úr társaságában. Fix nevének hallatára még csak szempillája se rezzenett Passe-

partoutnak. Ugy vélte, nem érkezett még el az ideje annak, hogy urát fölvilágosítsa e dologról s elmondja neki mindazt, a mi közte s a titkosrendőr közt lejatszódott. A saját kalandjának elbeszélése közben tehát egyedül csak magát hibáztatta, azt mondván, hogy egy pipázóban ópiumot szítt s attól elalélt.

Fogg úr egykedvűen hallgatta végig mondokáját, aztán pénzt adott neki s elküldte, hogy rendes ruhával lassa el magát. S alig telt bele egy óra, Passepartout-ról senki se mondta volna, hogy imént Tingu isten furcsa ruhájú, szárnyas és gólyaorros híve volt.

A Yokohamából San-Franciscóba közlekedő gőzös a „Pacific Mail-steam Company” tulajdona volt; neve: „General Grant”. Óriási, hatalmas kerék-gőzös, 2500 tonnás, és rendkívül gyors járású alkotmány. Óránkint tizenkét mérifoldnyi lévén a gyorsasága, csak huszonegy napra volt szüksége, hogy Yokohamából San-Franciscoba érjen.

Fogg Phileas most már egészen bizonyosra vette utitervének bevalását: december 2-án tehát San-Franciscóban lesz, 11-én New-Yorkban s 20-án Londonban; így a kikötött időpont, december 21-ének esti 10 órája s 30 percz előtt még néhány órával korábban is sikerül majd megérkeznie.

A hajón jó sok utas volt. Angolok, amerikaiak és az indiai hadsereg tisztjei nagyon számosan. E tisztek szabadságot élveztek s szabadságuk idejét szintén a föld körülutazására használták.

Az egész utazás minden baj nélkül esett meg. A Csöndes óceán teljesen igazolta nevét.

Fogg úr épp oly nyugodtan, épp oly hallgatagon élte le napjait, mint rendesen. Fiatal utiársnője napról-napra rokonszenvesebbnek találta,

mindjobban vonzódott hozzá, habár hálaérzetén kívül mással nem is tudta megokolni ezt. E csendes, nagylelkű, nemes jellemű férfi sokkal nagyobb mértékben kezdte érdekelni, mintsem eleinte gondolhatta volna, s szívében már-már olyasféle érzelmek is ébredtek talán, a melyenkről Fogg Phileas, úgy látszott, hogy mit se tud. Auda asszony azonfelül Fogg Phileas vállalkozásán is a lehető legnagyobb érdeklődéssel csüggött; kétségbe ejtette őt minden legcsekélyebb baleset is, a melyből késedelem származott s a mely ilyenformán veszélyeztette a vállalkozás sikerét. Gyakran állt szóba Passepartoutval, a kiről tudta, hogy gazdájához mennyire ragaszkodik.

A derék ficzko úgy hitt gazdájában, akár csak az Istenben. Alig győzte Fogg Phileas nemes szívét s nagylelkűségét dicsőíteni.

Az utazás sikere felől is megnyugtatta Auda asszonyt, ismételten biztosítván őt, hogy a legveszélyesebb utakon már túl vannak, miután Chinán és Japánon áthatoltak és most már polgárosult országokon fognak átutazni; aztán meg San Franciscóból New-Yorkba az egész ut csak amolyan kis vasuti séta, onnan pedig gőzösön Londonba egy-kettőre csak megérkeznek s így bizonyosra vehető, hogy ez a kivihetetlennek mondott utazás mégis Fogg úr javára fogja eldőteni a fogadást.

Yokohamából való elutazásuk után kilenczednapon Fogg Phileas földkörüli útjának éppen fele határára érkezett. A „General Grant“ november 2-án a 18-ik meridiánon haladt át, a melynek hosszában az ember a londoniak ellenlábasa.

A kikötött nyolczvan nappól ötvenkettő már letelt; a még hátra lévő utat Fogg Phileasnak huszonnyolcz nap alatt kellett megfutnia.

Megjegyzendő azonban, hogyha meridiánok

szerint számítva még csak fele fogyott is el eddig az utnak, de tekintve az eddigi kerülőket s az ezután következő utazás egyenes voltát, valósággal az egésznek csak egy harmada volt hátra még. Mily vargabetűt kellett leírni például Londontól Adenig, Adentől Bombay-ig, Calkuttától Singaporeig és Hong-Kongtól Yokohamáig! Londontól mérve az egyenlítői kört, annak hossza csak 1200 mértföld, míg Fogg Phileasnak a közlekedési eszközök irányváltozásai révén 26.000 mértföldet kellett végigutaznia s ebből november 23-áig már 17000 mértföldet meghaladott.

Most már csaknem teljesen egyenes irányt követhettek s Fix sem okozhatott már kellemetlenségeket.

November 23-án történt az is, hogy Passepartout nagy örömmel nézegette óráját. Az olvasó bizonyára emlékszik még, hogy a jeles ficzko makacsul vonakodott óráját a különböző égaljak időjelzéséhez igazítani, s hogy ennek következtében ez az ő családi ereklyéje folytonosan londoni időt mutatott. Azt is tudjuk, hogy Passepartout a beutazott országok óráit, mert az övével nem egyeztek, egyszerűen és határozottan rossznak minősítette. Ezen a napon azonban órája, a nélkül, hogy legkevesbbé is igazított volna rajta, pontosan egyezett a hajó óráival. Magától értetődik, hogy Passepartout ebben a saját meggyőződésének diadalát látta. Hejh, ha most Fixet előráncigálhatná, vajjon mit mondana az!

— A gazember, — gondolta Passepartout, — mi mindent nem beszélt nekem napról, délkörökről, holdról! Ilyenek ezek az emberek! No csak akadjon bolond, a ki hallgat rájuk! Tudtam, hogy a nap végre is rászánja magát s dédapám órája szerint fog igazodni az égen.

Passapartout-nak persze sejtelve sem volt

arról, hogy abban az esetben, ha órája, mint az olasz órák, tizenkét rész helyett huszonnégyre volna osztva, semmiképen sem büszkélkedhetnék most családi erekljével, mert annak mutatója, reggel 9 órakor az esti kilencz órát vagyis a nap 21-ik óráját mutatná. London és a 180-ik délkör között ugyanis éppen 12 óra a különbség. De ha Fix esetleg meg is magyarázta volna neki ezt a dolgot, Passepartout valószínűleg nem értette, vagy legalább is nem akarta volna megérteni. Ámbátor, ha a titkos rendőr ez időtájt a földélzeten lett volna, Passepartout bizonyára egészen más tárgyról beszélt volna vele.

De hát hol volt ez időtájt Fix úr?

Nos, a „General Grant“-on. Yokohamába érkezvén legelőször is az angol konzulátusra sietett. És ott végre megkapta az elfogatási parancsot, mely Bombaytól kezdve folytonosan néhány napi különbséggel követte őket utjukon. Képzeltető, hogy a titkos rendőr mennyire boszankodott. Az annyira és oly nagy ideje várt elfogatási parancsnak mi hasznát sem vehette. Fogg Phileas immár nem volt angol területen. Most már ahhoz, hogy Fix letartóztathassa, kiszolgáltatási egyezmény is kellett.

— Se baj! — gondolta Fix, miután boszúságát sikerült valamennyire legyűrníe, az elfogatási parancs itt érvénytelen, hanem majd Angliában azonnal hasznát veszem. A gazember, úgy látszik, csakugyan vissza igyekszik hazájába s abban a hiedelemben él, hogy sikerült a rendőrség figyelmét magáról elterelnie. Csak hadd higye! Nyomában vagyok én mindenütt. A mi a pénzt illeti — hát bizony nagyon valószínű, hogy annak csak hűlt helye marad meg, de se baj, a bank eléggé gazdag.

Fix mindezt végig gondolva szintén a

„General Grant“-ra sietett. Látta, mint szállnak be Fogg Phileas és Auda asszony. De nagy meglepetésére Passepartout-t is megpillantotta, a kit a furcsa öltözetben is azonnal föismert éles szeme.

Fix úr azonnal fülkéjébe vonult s úgy gondolta, hogy egészen észrevétlenül teheti majd meg ezt az utat. November 23-án történt azonban, hogy megjelenvén az előfödélzetén, egyszerre csak Passepartout-t látta maga előtt. Passepartout szó nélkül oda ugrott hozzá s néhány amerikai őszinte öröme, a kik rögtön jelentékeny összegekbe fogadtak rá, torkon markolta a titkos rendőrt s öklével akkorát csapott fejére, hogy a francia öklözés az angolnál kétségbevonhatatlanul s nagyon is érzékelhetőleg kiválóbb módszerűnek bizonyult.

Passepartout kitombolván magát, úgy érezte, mintha valami óriási tehertől szabadult volna meg. Fix egészen tönkresilányítva tápáskodott föl, végig nézte ellenfelét s hidegvérűen kérdezte:

— Végzett?

— Egyelőre! — válaszolt Passepartout.

— Ugy hát jöjjön, beszélnem kell önnel.

— Hogy az ördög...

— A gazdája érdekében.

Passepartout-t egészen lefegyverezte e hidegvérűség; követte a titkos rendőrt, mindketten leültek.

— Maga megöklözött engem; sebj! El voltam készülve rá. De most ide hallgasson! Eddig ellenfele voltam a gazdájának — most az én érdekem is ugyanaz, a mi az övé.

— No végre valahára! — kiáltott föl Passepartout. — Ugy-e hogy becsületes embernek tartja már?

— Nem! válaszolt Fix ridegen. Most is gazembernek tartom... Ejnye, hát ne izegjen-mozogjon,

hanem engedje meg, hogy kibeszélhessem magamat. Mindaddig, a míg Fogg Phileas angol területen utazott, az volt az érdekem, hogy akadályokat gördítve útjába föltartóztassam, a míg az elfogatási parancsot kezembe kapom, mert annak csak angol területen vehetem hasznát. Nem mondhatnám, hogy bármit is elmulasztottam volna e czélom elérésére. Én uszítottam nyomukba a hindu papokat, miután maga Bombayban azt a vigyázatlanságot elkövette; a calcuttai törvényszéki tárgyalást nekem köszönheti; aztán meg sikerült magát elszakítanom a gazdájától, a mi által elértem legalább annyit, hogy a Yokohamába induló hajóról lemaradt . . .

Passepartout-nak ismét ökölbe szorult a keze.

— Most, — folytatta Fix, — úgy veszem észre, hogy Fogg úr csakugyan Angliába szándékozik visszatérni. És ez nagyon helyes volna. Én nyomon kísérem mindenfelé, mintha csak az árnyéka volnék. Csakhogy most már a világért sem gördítenék akadályokat az útjába, ellenkezőleg magam is mindent elkövetek majd, hogy az esetleg fölbukkanó akadályokat minél gyorsabban elháríthassuk. Meglátja majd, hogy komolyan fogom föl a dolgot. Meg kellett változtatnom játéktervet, mert hát most úgy kívánja érdekem. Megjegyzem, hogy azzal az én érdekemmel nagyon is összefügg a maga érdeke is, mert csak Angliában lesz módja meggyőződni arról, hogy miféle embernek áll a szolgálatában, s hogy ez az ember bár tagadhatatlanul eléggé ügyesen intézte a dolgát, azért mégis csak kiderült róla, hogy gazember s az angol rendőrséget még sem sikerült meg tévesztenie.

Passepartout figyelmesen hallgatta a titkos

rendőr okoskodását és csakhamar meggyőződött, hogy ez csakugyan legjobb hite szerint beszél.

— Jó barátok leszünk-e már most? — kérdezte Fix.

— Jó barátok?... Nem — felelt Passepartout hidegen. — Szövetségesek, azok lehetünk. De csak annyit mondok ám, ne jusson eszébe valami galádságot elkövetni ellenünk; vigyázni fogok a szándékaira, s ha valami rosszban törí a fejét, hát kitekerem ám a nyakát!

— Jó, jó! — válaszolt a titkos rendőr.

— S a naptól kezdve látszólag a legjobb egyetértésben állottak egymással.

A „General Grant“ folytonosan kedvező időjárás mellett közeledett Amerika felé.

Tizenegy nap multán: deczember 3-án befutott a gőzös az „Aranykapu“ öbölbe és nemsokára San Francisco kikötőjében horgonyozott.

Fogg Phileas mindeddig egyetlen napot sem nyert, de nem is veszített.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

San-Francisco és egy san-franciscoi népgyűlés.

Reggel hét óra volt, midőn Fogg Phileas meg bájos utitársnője s hű szolgálja amerikai földre léptek, ha ugyan az az úszó kikötő, a melyre kiszálltak, annak nevezhető.

E kikötő-alkotmányok, a melyek apálykor alászállnak, dagálykor pedig emelkednek, nagyon czélszerűek s fölötte megkönnyítik a hajók ki és berakodását. A világ minden részéből érkező hajók sűrű tömegekben lepik el errefelé a tengert s itt kötnek ki azok a több emeletnyi gőzösök is,

a melyek a Sacramento vizén s annak mellékfolyóin közlekednek.

A világkereskedelem minden elképzelhető árucikke megfordul itt. San-Francisco kereskedelme Mexicot, Perut, Chilit, Brasilát, Európát, Ázsiát és a Csöndes óceán egész sziget-világát magához csatolja.

Passepartout, a ki alig birt magával örömben, hogy végre az északamerikai Egyesült-Államok területére jutnak, úgy gondolta, hogy ez ünnepélyes pillanatot egy merészen szép, de meglehetősen kockázatos ugrással kell párosítani.

Ki is ugrott a csónakból a kikötő deszkázatára, csak hogy éppen oly helyre, a hol már korhadóban volt a palló s a mint a derék ficzko ráesett, be is szakadt terhe alatt. Baja ugyan nem történt, de ugrása nagyon sokat veszített hatásából, mert könnyed kecsessége így teljesen tönkre silányult.

Fogg Phileas szárazföldre lépén, legelőször is affelől tudakozódott, hogy mikor indul a világ leghosszabb vaspályájának, a Pacific vasutnak, legközelebbi vonala New-York felé. Megtudta, hogy este hat óráig ráér megtekinteni San-Francisco nevezetességeit. Fogg ur tehát a nappal legnagyobb részét San-Franciscoban töltötte s így rögtön kocsit hozatott s Auda asszonynyal — Passepartout a bakon ült — behajtatott a városba a „Hôtel International“ elé.

Magas üléséből Passepartout nagy érdeklődéssel nézegette ennek a jellegzetesen amerikai városnak a különösségeit, széles utczáit, egyszerű, de izlésesen épült házait, szép templomait, hatalmas dockjait s raktárépületeit. Az utczákon temérdek kocsik robogott ide s tova, a gyalogjárókon sűrű embertömegek tolongtak, nem csak amerikaiak s európaiak, hanem chinaiak és hinduk is,

a kik e város 200000 főnyi lakosságának nagyon jelentékeny részét teszik.

Passepartout nagyot bámult. Olyannak képzelte mindedig San Franciscot, a milyennek valahol valami még 1849-ből való leírásában olvastarablók, gyilkosok, gyujtogatók s más mindenféle gazemberek fészkének, mert hiszen akkoriban a világ minden részéből menekültek ide efféle szerzetek. Képzelve kiszabadult fegyenczeket festett eléje, a mint egyik kezükben csákánnyal, a másikon pisztolylyal járnak az utczákon ide-oda.

Ez a dicső korszak azonban örökre letűnt. San Francisco azóta nagy, kereskedelmi központ, minden tekintetben rendezett hatalmas világ-város.

Messzire kimagaslik s mindenfelől látható a városház óriási tornya, a melyen a tűzoltóság fő megfigyelő állomása van. Az utcák itt-ott árnyékos parkokba, sétahelyekbe torkollanak.

A tulajdonképeni amerikaias jellegű városon túl van a kínai városrész, a melynek minden legkisebb házikóját is mintha csak egyenesen a mennyei birodalomból helyezték volna át ide.

De sombreroknak, vörös ingűeknek, tollakkal fölcziczomázott rézbőrűeknek nyoma sem volt; csupa selyemkalap, fekete ruha, merő uriasság, csakhogy munkán élő uriasság látszott mindenfelé.

Egy-egy utca, mint például a „Montgomery-Street“, mindkét oldalán végesvéig káprázatos kirakatú boltokkal ékeskedett. Nincs az a fényüzési cikk, a mit ebben az utcában meg ne kaphatna az ember.

Midőn a „Hôtel International“-ba érkeztek, Passepartout-nak úgy tetszett, mintha nem is távozott volna Angliából. A vendégfogadó földszintjén óriási buffet volt, a hol az utasok minden

fizetési kötelezettség nélkül ehetek. Osztrigát, füstölt husokat, kétszersültet, chester-sajtot élvezhettek ott teljesen ingyen. Csak az italokat kellett megfizetni. Ezt az intézményt már túlságosan amerikaiainak találta Passepartout.

Az étkező nagy kényelemmel csábította az embert.

Fogg ur s Auda asszony leültek az egyik asztalhoz s csakhamar kis néger ficzkók parányi tálakon hordták föl nekik az ételeket. Reggeli után Fogg Phileas Auda asszony társaságában azzal a szándékkal távozott a fogadóból, hogy az angol konzulátuson láttamoztatni fogja utlevelét.

Passepartout már künn őgyelgett az utcán s gazdájához szegődve megkérdezte, nem lenne-e tanácsos, hogy mielőtt a Pacific vonatra ülnének, néhány tucsat Enfield karabélylyal, vagy Colt revolverrel látnák el magukat. Passepartout ugyanis olvasott egykor valamit arról, hogy ezt a vasutat hányszor támadják meg holmi vad sioux és pawni indián csapatok, akárcsak egyes vándort a spanyol haramiák. Fogg ur tulzottnak találta Passepartout aggodalmait, de egyben föl is hatalmazta, hogy cselekedjék tetszése szerint. Aztán a konzulátus palotáját kereste föl.

Alig haladt kétszáz lépésnyire, egyszerre csak a „legcsodálatosabb véletlen“ Fix urat hozza az útjába. A titkos rendőr nagy álmélkodást tettett.

— Hogyan eshetett az meg, — ámuldozott Fix, — hogy Fogg ur és ő ugyanegy hajón utaztak át a Csöndes Oczeánon s csak egyetlen egyszer sem találkoztak a földélzeten! Majd azzal folytatta, mekkora szerencsének tartja, hogy újra találkozhatnak azzal az uriemberrel, a kinek oly nagy mértékben lekötelezettje, s mivel ő is Ameri-

kán át Európába utazik, mennyire boldognak érezné magát, ha ily becses társaságban tehetné meg az utat.

Fogg ur udvariasan, de egyszersmind nagyon hidegen jelentette ki, hogy ő tartja ezt szerencséjének.

Fix nem akarván Fogg urat szem elől tévesztetni, megkérte, engedné meg, hogy az érdekes város nevezetességeinek megtekintésénél kísérőjük lehessen. Készségesen megengedték neki. Auda asszony, Fogg Phileas s Fix ur tehát együtt járták be San-Francisco utcáit, tereit.

Nemsokára a Montgomery-Streeten voltak, a hol óriási tömeg, ember ember hátán szorongott, tülekedett. A gyalogjárón, a kocsúton, a lóvonat pályáján, boltok küszöbén, a házak ablakaiban, sőt még a háztetőkön is csak úgy hemzsegték az emberek.

Zászlókat tűztek, hordoztak mindenfelé. Mindenki kiabált, zúgva harsogott a sok hurrá!

— Hurrá Kammerfield!

— Hurrá Mandiboy!

Ez a két jelszó tusakodott egymással. Népgyűlés volt.

Fix legalább azt gondolta s e nézetét mindjárt közölte is Fogg Phileasszal, egyszersmind figyelmeztetvén is őt:

— Legjobb volna talán kikerülnünk ezt a csődületet, különben hatalmas oldalbalökéseket kell majd elszívelnünk.

— Bizony, — felelt Fogg Phileas, — s ha oldalba döfnek, nem szépítheti a dolgot még az sem, hogy az ilyen oldalbadöfésnek itt most pusztán politikai jellege van.

Fix úgy vélte, hogy e megjegyzésre mosolyognia illik.

Hogy mégis végignézhessék az érdekes nép-

gyűlést s a tolongás veszélyeitől mégis védve legyenek, Auda asszony, Fogg Phileas és Fix egy lépcsőzet magaslatán helyezkedtek el. Közvetlenül előttük, egy szénkereskedés és egy petróleumos bolt között állt az az emelvény, a mely körül leglármásabban tolongott a tömeg.

Vajjon mi célja volt e népgyűlésnek? Micsoda alkalomra tartották? Fogg Phileasnak sejtelve sem volt róla. Talán valami magasabbrangú tisztviselőt, kormányzót, vagy képviselőt választ a nép? Ilyesmire gondolhatott, látván azt a nöttön-növő izgalmat, a mely a választó tömegben uralkodott.

Hirtelen sajátságos mozgolódás volt észlelhető. Minden kéz a magasba emelkedett. A legtöbb marok ökölbe szorult, mindenki ordított. Errefelé valószínűleg ekképen indul meg a szavazás.

Egyszerre csak hatalmas vizsugarak fröcscentek a tömegre, a mely meglepetésében hanyat-homlok hátrálni kezdett. Innen is onnan, is le-le-tépték meg újra visszatűzték a zászlókat. Óriási zürzavar támadt, melyben a legtöbb kürtőkalap szemlátomást igen alacsonynya lapult.

— Izgalmas egy népgyűlés! — jegyezte meg Fix, — s bizonyára nagyon fontos okának kell lennie. Ha az „Alabáma“-kérdés nem volna még elintézve, azt kellene hinnem, hogy a miatt van ez a kavarodás.

— Talán, — mondta Fogg Phileas egykedvűen.

— Bizonyára két ellenfél áll egymással szemben: a tiszteletreméltó Kammerfield s a nem kevésbé tiszteletreméltó Madinboy.

— Jó lesz visszavonulni — szólt Fix, a ki tartott attól, hogy „embere“ egy-két ütést kap, vagy valami kellemetlenségbe keveredik. — Ha Angliá-

ról van itt szó és bennünket fölismernek, igen rosszul állana a dolgunk.

— Egy angol polgár... felelt Fogg Phileas. De a derék úr nem fejezhette be mondatát. Mögötte, a terraszon melyre a lépcső vezetett, szörnyű ordítás támadt. „Hurrá Mandiboy!“ kiáltották. A választók egy csoportja volt az, mely most érkezett és oldalba fogta a Kamerfield-pártiakat.

Fogg ur, Auda asszony és Fix két tűz közé szorultak. Menekülni már nem lehetett. Ez az emberáradat, mely ólmos botokkal és egyéb fejbezőzó szerszámmal volt felfegyverezve, magával ragadta őket. Fogg Phileast és Fixet, kik a fiatal asszonyt óvták, hatalmasan összetaszgálták. Fogg ur ép oly nyugodt volt, mint máskor és már természetes fegyvereivel akarta védelmezni magát, melyeket a természet minden angol karja végére illesztett; de hiába.

Egy óriás termetű, hatalmas rőt szakálu, barna képű ember emelte most föl rettenetes öklét Fogg Phileasra, s bizonyára nagyon érzékenyen sujtotta volna a tiszteletreméltó uriembert, ha az önfeláldozóan gondos Fix a saját fejével nem fogja fel a csapást.

Összezuzott kalapja alatt tüstént hatalmas daganat keletkezett.

— Yankee! — kiáltott föl Fogg Phileas és megvető pillantással mérte végig a rótszakálu ficzkót.

— Englishman! — ordított az vissza. — Majd találkozunk még!

— Ha ugy tetszik.

— Neve?

— Fogg Phileas. S az öné?

— Stamp Proktor ezredes.

Ezenközben meggyérült a tömeg, a mely

különben Fixet a szó szoros értelmében leverte lábáról, úgy hogy teljesen összevissza tépett ruhában tápászkodott föl a földről, ámbár szerencséjére komolyabb baja nem esett.

Felöltője két egyenlőtlen dárabra volt hasítva, s nadrág helyett csupán keskeny posztószalag fityegett alá lábszárain.

A fődolog azonban, hogy Auda asszony illetetlen maradjon, mégis sikerült s éppen csak Fix járt pórul hármuk közül.

— Köszönöm! — szólt Fogg Phileas a titkos rendőrhöz, midőn kiszabadultak a tolongásból.

— Szót sem érdemel, — válaszolt ez, — de most már siessünk! ...

— Hova?

— Valami ruhakereskedésbe.

S ez okvetlenül szükséges is volt; Fogg Phileas öltözete is olyan volt, mintha gazdája a legelszántabbban vitte volna harczba Kammerfieldt vagy Mandiboyért.

Egy óra multán mindkét uriember pompás új ruhában tért vissza Auda asszony társaságában a Hôtel International-ba.

Passepartout már ott várta őket hat darab hat lövetű, közepén gyújtó törös revolverrel fölfegyverkezve. Midőn Fixet gazdája társaságában látta, a derék fiú önkéntelenül is ránczba szedte homlokát. Amint azonban Auda asszonytól megtudta a történeteket, azonnal nyájas képet mutatott. Bizonyosra vette most már, hogy Fix nem ellenségük többé, hanem szövetségesük. Szavát megtartotta tehát.

Ebéd után kocsit hozattak, a mely őket podgyászostul a pályaudvarra vitte. A mint felültek a kocsira, Fogg ur még megkérdezte Fixet:

— Nem látta azóta azt a Proktor ezredest?

— Nem láttam.

— Visszatérek majd Amerikába s fölkeresem,
— mondta Fogg Phileas nyugodt hangon, —
egy angol polgár nem vághat zsebre ily szem-
telenkedést.

A titkos rendőr elmosolyodott, de egy árva
szóval sem válaszolt.

Látnivaló, hogy Fogg ur is amaz angolok
fajtájához tartozott, a kik otthon „Old-England”-
ban heves ellenzői ugyan a párbaj intézményének,
de még Amerikába is készek visszautazni, hogy
holmi Proctor ezredeseknek bebizonyítsák, meny-
nyire nem illik s nem is tanácsos egy angol polgár
kalapját ököllel érinteni.

A társaság háromnegyed hatkor érkezett a
pályaudvarra. A vonat már indulásra készen állt.
Mielőtt beszálltak volna, Fogg Phileas egy vasuti
tisztviselőtől, a ki éppen arra ment, megkérdezte:

— Ugyebár uram, ma San-Franciscóban
valami forradalom-féle volt?

— Dehogy is uram, — válaszolt a tiszt-
viselő, — csak választási mozgalom, még pedig
a legcsöndesebb lefolyásuak egyike.

— De bizonyára valami főfő tisztet vá-
lasztottak?

— Nem, uram, csak békebirót.

Fogg ur erre fölszállt a vonatra s az csak-
hamar tovarobogott.

HUSZONHATODIK FEJEZET.

A Pacific gyorsvonatán.

Oczeántól-Oczeánig, mondják az amerikaiak,
s e mondással jellemzik azt az óriási vasutvonalat,
a mely az Egyesült Államok területét annak leg-
nagyobb szélességében szeli át.

A „Pacific railroad“ vonala azonban tulajdonképen két részből áll: egyik része az úgynevezett „Central pacific“, a mely San-Franciscótól Ogdenig terjed; a másik az „Union pacific“, amely Ogdent Omahával köti össze. Omahából aztán öt vonallá szakad New-York felé, s ezen a részen óriási forgalmat kell lebonyolítani.

San Francisco és New-York tehát e vasutvonal révén közvetlen összeköttetésben áll. A vonal hossza 3786 mértföld. A Csöndes-tenger és Omaha között a Pacific vasut rézbőrűek és vadállatok hazáján fut keresztül. Óriási terület az, melyet a mormonok kezdtek betelepíteni 1845 óta, a mikor őket Illinois-államból elkergették.

Azelőtt, a ki New-Yorkból San Franciscóba akart utazni, a legkedvezőbb esetben is csak hat hónap alatt tehetette meg ezt az utat. Ma hét nap alatt megteheti.

E világra szóló vaspályát 1862-ben kezdték kiépíteni a 40 és 41. szélességi vonalak között, bár a déli államok hevesen elleneztek is, mert délibb vonalat akartak. Lincoln elnök Nebraska állam Omaha városát jelölte ki az új vasut kiindulási pontjául. Rögtön munkához is láttak s azzal a híres amerikai tevékenységgel dolgoztak, a mit semmiféle szűkkeblűség és hivatalos huzavona nem bénít. A kivitel gyorsasága azonban legkevésbé sem vált hátrányára az építkezésnek. A nagy sikszagon naponként másfél mértföldnyi pályával készültek el. Az a tehervonat, a mely az előző napon lerakott sineken haladva hozta a következő nap munkájához szükséges anyagot és eszközöket, így tett meg egyre nagyobb és nagyobb utat, amint a pálya napról-napra hosszabbra nyúlt.

A „Pacific railroad“-nak mellékágai is épültek Jowa, Kansas, Colorado és Oregon államok felé.

Omahából kiindulva a Plata-river folyam balpartján halad egészen az északi ág torkolatáig; a déli ág pedig átmetszi a Laram-területet és a Wahsatch-hegységet, megkerüli a Sós-tavat, s elfut a mormonok fővárosáig Lake-Salt-City-ig, aztán a Tuilla völgybe fordul, az északamerikai nagy sivatag hosszában halad a Cedar- és Humboldt hegység mentén, a Humboldt-folyó partján a Sierra Nevada mellett s aztán megint lefelé a Sacramentón át, a Csöndes tengerig, a nélkül, hogy lejtője még a hegyvidéken is meghaladná mértföldenkint a százhusz lábat.

S e hosszú pályatesten a vonatok hét nap alatt futnak végig. Fogg Phileas tehát jogosan remélhette, hogy december 11-én fölszállhat a Liverpoolba induló hajóra.

A vonatnak ama kocsija, melyben Fogg Phileas utazott, amolyan hosszú omnibuszszerű kocsi volt; kettős tengelyen járt s mindegyik tengelypárnak négy-négy kereke volt, úgy hogy hirtelen kanyarodásokon is a legkönnyedebben síklott tova. Belseje nem volt fülkékre osztva, hanem kétoldalt kettős ülőhelyek kínálóztak úgy, hogy a kocsi középső részén szabad ut maradt, a melyen az öltöző fülkébe lehetett jutni, a milyen minden egyes kocsiban volt. Az egyes kocsikat kis áthidalások kötötték össze s az utasok, ha kedvük tartotta, akár az egész vonaton végigsétálhattak, kiki bármikor fölkereshette a szalonkocsit, a dohányzó-, kávé-, vagy étkezőkocsit. Éppen csak a színház-kocsi kellett volna még, hogy a multság teljes legyen; de valószínű, hogy az amerikai leleményesség nemsokára majd ilyesmiről is gondoskodik. Egész uton könyv- és hirlapárusok, likőr-, csemege- és szivarkereskedők jönnek-mennek s kínálják hallatlan dicsérgetéssel porté-

kájukat. S bizony nem panaszkodhatnak rossz üzletekről.

A vonat este hat órakor Oakland állomását is elhagyta. Csakhamar sötétedni kezdett. Hideg, sötét éjszaka borult le, komor felhők lepték el az eget. Úgy rémlett, hogy bármely pillanatban havazni kezdhet.

A vonat nem haladt tulságos sebesen. A megállásokat számítva óránként husz mérföldnyi gyorsasággal robogott előre, de ennyi éppen elegendő is, hogy az Egyesült Államok területén, annak egész szélességében, a meghatározott idő alatt végigfusson.

A kocsikban nagyon lanyhán folyt a társalgás. Az utasok legnagyobb része aludni készült. Passepartout a titkos rendőr mellé került, de egy árva szót sem váltott vele. Az utóbbi események révén mégis csak nagyon elidegenedtek egymástól. A derék francia sem rokonszenvet, sem bizalmat nem birt többé érezni a titkos rendőr iránt.

Fix változatlanul egyformán viselkedett. Passepartout ellenben fölötte tartózkodó volt, résen állt, s bármely pillanatban kész lett volna egykori jóbarátját egyetlen gyanus mozdulata miatt is megfojtani.

A vonat indulása után alig egy óra múlva havazni kezdett. Szerencsére nem kerekedett hóvihar, a mely a gyorsvonalat esetleg akadályozhatta volna futásában. Az ablakokon keresztül mindenfelé csak mérhetetlen területű fehérség látszott, a min szürke árnyékként foszladoztak a gőzös füstfellegei.

Nyolcz órakor egy „stewart“ végig járta az összes kocsikat. Figyelmeztette az utasokat, hogy itt a lefekvés ideje. Fogg urék kocsija „sleeping car“ volt. Belseje néhány percz alatt hálóteremmé alakult. Nagyon czélszerű gépezet segélyével két-két

ülés egy-egy hálófülkévé csukódott. A kocsi padlózata alatt lévő tartókból, matrácok s vánkások kerültek elő. Az egyes fülkéket sűrű, fehér függönyök takarták el kíváncsi szemek elől. A lepedők fehérek, a vánkások lágyak voltak. Az embernek aztán egyszerűen csak le kellett feküdnie, s szépen elalhatott.

A legtöbb utas, akárcsak egy gőzhajó kabinjában volna, úgy is cselekedett.

A vonat pedig egyre változatlan gyorsasággal haladt át Kalifornia érdekes területein. Kaliforniának ez a része, amely San Francisco és a Sacramento között terül el, csaknem végig síkföld. A vasutnak ezt a részét „Central Pacific”-nak hívják, s ennek a vonalrésznek a kiindulási pontja egykor Sacramento városa volt. Csak onnan halad kelet felé, míg azzal a vonallal találkozik, a mely Omahából vele szembe jő. San Franciscótól Kalifornia fővárosáig északkeleti irányban az Amerikan-River mentén fut a pálya. Ez az Amerikan-River a sanpabló-i öbölbe szakad. A két meglehetősen nagy város között százhusz mértföldnyi az út.

A vonat hat óra alatt futotta meg ezt az utat, s éjjélkor már túl volt Sacramento városán. Az utasok legnagyobb része aludt akkor s mit sem láthatott e szép és nagy városból, hol Kalifornia kormányzósága s törvényhozó testülete székel. Gyönyörű kikötőit, széles utczáit, fényes palotáit, nyilvános tereit s nagyszerű templomait meg nem csodálhatták.

Reggel hét órakor a legfáradságosabb hegyi kapaszkodón áthaladván Junction, Roclin, Auburn és Colfax után Cisco állomására ért a vonat.

Egy óra multán a hálófülkék ismét rendes nappali ülőhelyekké alakultak át. Az utasok

ki-kinézhetek az ablakokon s gyönyörködhetnek a tájék festői szépségeiben.

A vonal most engedett a Sierra szeszélyeinek, itt a hegyoldalra tapadva, ott mélységek fölé függesztve, a hirtelen szögeket merész kanyarodásokkal kerülve ki, keskeny sziklatorkokba rohanva, melyekről azt hihette volna az ember, hogy kijárásuk nincsen. A mozdony mint valami fényes szekrény úgy csillogott, nagy lámpája vörhenyes világot vetett, ezüstös csengőjével, sarkantyú forma gőzhengerével, füttyét és zúgását a hegyi patakok és a vizesések zajába vegyítette, s füstjét a fenyők fekete ágai közé keverte.

Réggel kilencz óra tájban a Carson-völgyön keresztül, folyton északkeletnek tartva, Nevada-állam területére értek. Délben Reno állomáson voltak, hol az utasok husz percznyit sétálhattak s étkezhetek is.

Alagút kevés, vagy egy se, hidak sincsenek. A vasut megkerüli a hegyek oldalát, nem keresi az egyenes vonalú legrövidebb utat, nem sérti meg a természetet.

Ezután a vasut a Humboldt River mentén halad néhány mértföldet északnak. Aztán keletnek fordul és e víz mellékét nem hagyja el, míg csak el nem éri a Humboldt Rangest, a honnan ez a folyó ered, Nevada államnak majdnem keleti végén.

Étkezés után Fogg Phileas, Auda asszony s Passepartout azonnal visszaültek kocsijukba. Kényelmes ülőhelyeikről nagy élvezettel nézegették a folytonosan változó szépségű vidéket. A széles prairieket, a látóhatáron elhuzódó hegyeket, habos vizüket görgető „creek“-eket. Olykor egy-egy bölény-csorda tünt föl a távolban; az ember első pillantásra azt hihette volna, hogy a vidék halmái mozdulnak ki helyükből s közelednek hullámnál a vonat felé. E hatalmas szarvu állatok tömege

gyakran gördül akadályul a robogó vonat elé. Megesik, hogy százezrenként, szorosán zárt sorokban törtetnek a vasuti töltésen át. A vonatnak ilyenkor meg kell állania s bevárnia, míg a csorda tovavonul s a pálya ismét szabad.

Ezuttal is úgy esett. Délután három óra tájt tiz-tizenkétezer főnyi bölényhad nyomult át a vonalon.

A gőzös, kissé lassítván gyorsaságát megkísérlette a keresztültörtetést, de a gépvezető csakhamar belátta, hogy ezen az óriási hustömegben lehetetlen keresztül vágnia.

A buffalók — így nevezik az amerikaiak, még pedig kissé tévesen ezeket az állatokat, — lomhán ügetve és rémesen bögve haladtak át a vonalon. Sokkal szebb termetük van ezeknek, mint az európai bikáknak. Lábuk, farkuk rövid. Nyakszirtjükön erős púp van, szarvuk lefelé hajlik, nyakuk, fejük és válluk hosszú szálú sörénynyel van borítva.

Hiába való igyekezet lett volna föltartóztatásukra törekedni. Ha e makacs barmok egyszer valamely irányban megindultak, nincs az a hatalom, az az akadály, mely őket ettől az iránytól eltérítené. Eleven húsfolyam ez, melyet semmiféle gát nem bír föltartóztatni.

Az utasok kíváncsian, nagy érdeklődéssel nézték ezt a jelenetet. De az, akit ez az akadály s az ennek révén támadó késedelem leginkább érdekelhetett volna, Fogg Phileas el sem mozdult helyéről, nyugodtan, egykedvűen várta, míg a bölényeknek a pályatestről eltakarodniok méltóztatik.

Passepartout-t éktelen haragra ingerelte a késedelem, melyet ezek az ostoba állatok okoztak s egész töltény-készletét rájuk szerette volna sütogetni.

— Micsoda világ! — kiáltott föl dühösen, — micsoda barmok tartóztatják föl az embert utazásában! S még csak nem is sietnek elkoródni, pedig tudhatnák, hogy miattuk szünetel a forgalom. Biz' Isten, nem vagyok tisztában afelől, hogy vajjon ilyesmire is számított-e utitervében Fogg Phileas ur. No de ez a vonatvezető is micsoda haszontalan egy ember, hogy nem mer végiggázolni ezeken a barmokon!

A vonatvezető azonban nagyon okosan tette, hogy ilyesmire nem vállalkozott. Néhány bölényt elgázolt volna ugyan, de a gép bármily roppant erejű volt is, mégsem birt volna keresztültörni a szüntelen megújuló eleven akadályon. A vonat mindenesetre kisiklott volna. A késedelem az esetben tehát sokkal nagyobb lett volna, mint emigy. Legokosabb volt tehát, türelmesen várakoznia, hiszen utóbb aztán gyorsabban haladva még eléggé ráért kipótolni a mulasztott időt.

A bölények átvonulása teljes három óra hosszat tartott, s a pálya csak estefelé lett ismét szabad.

Nyolcz óra volt, mikor a vonat a Humboldt síkságon robogott át s féltiz, midőn a nagy Sós-tó vidékére érkezett, Utah területére, hol a mormonok furcsa világa kezdődik.

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

Passepartoutnak óránként husz mértföldnyi gyorsasággal kell a mormonok történetével megismerkednie.

A december hatodikára virradó éjszakán a vonat mintegy ötven mértföldnyire haladt dél-nyugatnak. Aztán ismét északnyugati irányba kanyarodott s közben mindegyre közeledett a nagy Sós-tó felé.

Passepartout reggel kilencz óra tájban friss levegőt óhajtván szívni, a kocsi tetejére ment. A levegő hűvös volt, az ég borult, de nem havazott. A nap óriási aranypénznek látszott a ködön keresztül, s Passepartout épp azon törte a fejét, hogy ugyan mekkora értéke is lehet ily aranytallérnak angol sterlingekben, midőn számítását egy különös egyéniség érkezése zavarta meg.

Elko állomásán ugyanis egy magas termetű barna arcú, fekete bajszu férfi szállt be, a ki fekete harisnyát, fekete selyem kalapot, fekete mellényt, fekete nadrágot, fehér nyakkendőt s kutyabőr keztyűt viselt.

Az érkezőt mindenki papnak nézte eleinte. Ez az ur végigjárta a vonat összes kocsi-osztályait s az ajtókra mindenütt egy-egy hirdetést ragasztott.

Passepartout elolvasta a hirdetést, a mely tudatta, hogy az igen tiszteletreméltó W. Hitch William, mormon hittérítő a 48. számú vonaton való utazását egyszersmind arra is föl óhajtja használni, hogy előadást tartson ott a mormonizmus felől. Az előadás a 117. számú kocsiban lesz és 11 órakor kezdődik. Tiszteletteljesen meghívja tehát mind amaz uraságokat, a kik „az utolsó napok szentjei”-nek vallása felől némi tájékozódást szerezni óhajtanak.

— Mindenestre ott leszek! — gondolta Passepartout, a ki a mormonizmusról s annak a többnejűséget megengedő intézményéről már hallott egyet-mást, a mi érdeklődését meglehetősen nagy mértékben költötte fel.

Az előadás híre csakhamar elterjedt az egész vonaton. Körülbelül száz utas lehetett a kocsikban s ezek közül harmincz meg is jelent 11 órakor a 117. számú kocsiban.

Passepartout mindjárt az első sorban fog-

lalt helyet. Fogg Phileas és Fix nem tartották érdemesnek odafáradni.

A kitűzött időpontban fölemelkedett helyéről az igen tiszteletreméltó id. Hitch William s ingerült hangon, mintha feleselne valakivel, így kiáltott föl:

— Bizony, bizony mondom néktek, hogy Smith Joel vértanu, hogy testvére Hiram szintén vértanu s hogy az üldözés, a melylyel az Egyesült Államok kormánya prófétáinkat tönkre akarja tenni, Young Brighamból is vértanut csinál! Vajjon ki az, a ki ennek ellenkezőjét merné állítani?!

Senki sem mert ellentmondani a hittérítőnek, a kinek lelkesültsége annyira ellentétben volt arcának nyugodt vonásaival. Bizonyos azonban, hogy ez az izgalmas lelkesültség nagyon is összefüggött ama körülménnyel, hogy a mormonoknak épp akkortájt igen nagy megpróbáltatásokat kellett elszenvedniök. Az Északamerikai Egyesült Államok kormánya éppen akkoriban verte le, még pedig nem is oly könnyen, e független vakbuzgókat. Elfoglalta Utah területet, alávetette az Unió fennhatóságának, a vezért Young Brighamot pedig lázadásért és többnejűség miatt vád alá helyezték s fogságra vetették. Ettől a fordulattól fogva az apostol tanítványai kettőzött buzgalommal ugyan, de csak az élőszó erejével, elkövetek mindent, hogy hiveik ellentálljanak a kongresszus határozatainak.

A tiszteletreméltó id. Hitch William például, még a vasuti kocsikon is védeni igyekezett a mormonizmus ügyét.

Beszélt, élénk taglejtéssel kisérven szavait, a mormonizmus történelmi fejlődéséről, kezdve a bibliai időkön egészen napjainkig. Elmondta, hogyan alkotta meg Izraelben az első mormon

próféta, a ki a József törzséből származott, a mormon vallás alaptörvényeit s mint hagyta azok népszerűsítését fiára, Moromra. Századok multán egy bizonyos Smith József, vermouti telepítvényes, birtokába jutván e nagybecsű törvénykönyv egyik példányának, a mely egyiptomi hieroglyph-betűkkel volt írva, lefordította azt. Smith József 1825-ben lépett föl nyilvánosan mint proféta. Az ég küldöttje ugyanis egyszer mennyei fénynyel övezetten megjelent előtte valami erdőben s átadta neki az Uristen szentkönyveit.

E pillanatban néhány utas, a kiket a mormon előadása már nagyon untatott, elhagyta a kocsit.

E körülmény azonban legkevésbé sem zavarta meg Hitch Williamot előadásában. Rendületlen kitartással beszélt el, miként térítette meg Smith József az atyját, a fivéreit, miként szerzett néhány tanítványt, megalapítván velök „az utolsó napok szentjei”-nek szövetségét, azt a vallást, a melynek ma már nemcsak Amerikában, hanem Angliában, Svédországban s Németországban is nagyon sok a hive, s ezek sorában nem egy kiváló művész, tudós, vagy hasonló magasabb foglalkozású egyén.

Elmondta, mint alapították az első gyarmatot Ohióban, kétszázezer dolláron építván meg templomukat, majd meg egy egész várost Kirklandban.

Elbeszélte továbbá, hogy Smith egy múmia-kereskedőtől valami papyrus-tekerceset vásárolt meg, a mely magának Ábrahámnak legsajátabb kézírata volt, s nagyon érdekes közléseket tartalmazott.

Mínthogy ez az elbeszélés kissé hosszadalmas volt, a hallgatók sorai lassankint mindjobban

meggyérültek ; már csak alig húsz ember ült a kocsiban.

A tiszteletreméltó Hitch William nem sokat törődve e türelmetlenséggel, rátért most a részletekre s elmondta, hogy Smith Joel 1837-ben csődbe került s hogy tönkrement részvényesei őt kátrányba mártván, helyben hömpölygették meg. Néhány év múlva azonban újra föltűnt, még pedig mint nagy tiszteletnek örvendő személyiség Missouriban, a hol akkoriban már körülbelül háromezer hiva volt, csak hogy a hitetlenek üldözése elől onnan is menekülnie kellett, s az amerikai Farwestbe — a távol nyugatra — bujdosott.

Az elbeszélést most már csak tizen hallgatták, s ezek közt legfigyelmesebben fülelt Passepartout.

Hitch ur elmondta azután, mint tért meg Smith hosszas bolyongás után ismét Illinois államba, mint alapította meg 1839-ben a Mississippi partján „Nauvoo la Belle“-t, mely városnak lakossága csakhamar 26000 főnyire szökött. Nauvoo la Belle-ben természetesen Smith volt a polgármester, bíró és fővezér egy személyben. 1843-ban mint elnökjelölt lépett föl az Egyesült Államokban, végre pedig Karthagóban ellenségei lesbe csalták s álarczos gyilkosokkal megölették.

E pillanatban a hittérítőkön kívül már csak Passepartout volt a kocsiban. Az igen tiszteletreméltó Hitch William tehát, a kinek szavai, úgy látszik, megbabonázták s székehez odabüvölték a derék franciát, most már csak egyedül neki magyarázta tovább, mint támadt két évvel Smith meggyilkoltatása után a mormonizmusnak új hivatott prófétája Young Brigham-ben, a ki Nauvoo-t elhagyván híveivel, a nagy Sós-tó partján telepedett le, ezen a rendkívül termékeny területen, a mely a Californiába vándorlóknak is útjába esik

s a hol a mormonizmus, hála a többnejűség intézményének, szaporán erősödik.

— S ez az, kérem, — szónokolt Hitch William, — ez az, a mi miatt a kongresszus féltékenysége oly zsarnokian támadt ellenünk! Az Egyesült Államok katonasága ezért tört be Utah területére, ezért fogták el prófétánkat s vetették minden jog és törvény ellenére börtönbe! S mi engedjünk ez erőszaknak? Soha! Kiűztek minket Vermouthból, ki Illinoisból, ki Ohióból és most Utahból is, de mi találunk azért még szabad területet, a hol sátort üthetünk! És ön, áhítatos hallgatóm, mondja csak, nem óhajtaná-e szintén a mi lobogónk árnyékában felütni sátorát?

— Nem! — válaszolt Passepartout röviden, s gyorsan magára hagyta a szónokot.

Az előadás lezajlása alatt gyorsan iramlott előre a vonat s délután egy óra tájban már a nagy Sós-tó északi partján rohant.

E pontról messze el lehetett látni az óriási tó tükrén, mely annyira csendes, hogy e tavat „holt-tenger“-nek is nevezik, a melybe az amerikai Jordan szakad. Csodásan szép fekvésű tó ez; köröskörül magas bérczfalak szegélyezik, széles sziklafokok, a melyeken fehér rétegekbe ülepszik a só. S alant az óriási mozdulatlan víztükör, a melynek kiterjedése valamikor még nagyobb lehetett. Idők folyamán ugyanis a partokra ülepedő sótömegek mind beljebb és beljebb nyomultak s így magának a víznek felszíne kisebb térre szorult, mélysége pedig nagyobbodott.

A Sós-tó hossza 70, szélessége 35 mértföld s 3800 lábnyira fekszik a tenger színe fölött. Az aszfalt-tótól vízének jelentékeny sótartalma révén nagyban különbözik. Vízében, e víz súlyának körülbelül negyedrészt kitevő oldott sóanyag van. E víz fajsúlya 1170, míg a tiszta vize.

csak 1000. Halak nem élhetnek benne. Azok, a melyek a Jordánból usznak bele, csakhamar elpusztulnak; de csak mesebeszéd, hogy vize oly sűrű volna, hogy az ember nem merül el benne.

A tó környékén gyönyörűen művelt szántóföldek tüntek föl. A földműveléshez a mormonok csakugyan kitűnően értenek. Majorok, istállók, telve mindenféle háziállattal, buzaföldek, tengeri-, köles vetések, buján dús legelők mindenfelé, vad-rózsabokrokkal, akáczkerítéssel, euphorbia sövényekkel övezve: ilyen lett volna ez a vidék hat hónappal később; — most könnyű fehér hólepel födte már.

Két órakor Ogden állomásán szálltak ki az utasok. A vonat onnan csak hat órakor indul odább, Fogg ur és Auda asszony, valamint kisérőik is ráérték a „szentek városát“ megtekinteni. Két óra untig elegendő volt e célra, hiszen ez a város is csak az Unio többi városainak mintájára épült. Hosszú utvonalak foglalták négyzetekbe a háztömböket, valóságos sakktábla volt az egész város: „gyászosan egyforma sarkok sokasága“ mint Hugo Victor mondaná.

A szentek városának építői sem bírtak felszabadulni a szimmetria-szeretet izlése alól, a mely oly jellemző sajátsága az angolszász fajnak. E különös országban, hol az emberek távolról sem oly jóra valóak mint intézményeik, minden csupa szöglet: házak, városok, szokások egyaránt.

Három órakor már javában járták a város utcáit utasaink. A város a Jordán folyam s a Wahsatch hegység elődombjai között elterülő síkságon fekszik. Templomot keveset láttak, de látták a próféta házat, a törvényszék és fegyvertár épületeit. A házak többnyire kék téglából épültek, erkélyesek és kerttel övezettek. 1853 óta fallal van bekerítve a város. A főtéren, hol a vásárok

szoktak lezajlani, néhány pavillonos vendéglő van s ezek közt leghíresebb s legjobb a „Salt-Lake-House.”

Fogg ur és társai úgy vették észre, hogy a város nem túlságosan népes. Az utcákon alig járt ember; csak abban a városrészben, hol a székesegyház áll s a hova csak több, pallisadokkal elzárt városrészen áthatolva lehet eljutni, volt nagyobb mozgalom.

Nőt nagyon sokat láttak ott, s ez a mormon házaselet sajátossága révén könnyen érthető. Nem szabad azonban azt hinni, hogy minden mormon többnejűségben él. E tekintetben a férfiak szabad elhatározásuk szerint cselekszenek. Érdekes különben, hogy első sorban a nők kardoskodnak a többnejűség intézményének üdvös volta mellett; a mormonok vallása szerint ugyanis a férjetlen nő nem juthat a menyországba, nem remélhet boldogságot a halál után. Ezek a szerencsétlen teremtések különben földi életüket sem tölthetik valami túlboldogan. Legalább ilyesmi látszott meg rajtuk. Külsejük sem volt nagyon ígézetes. Néha-nyan, valószínűleg a tehetősebb osztályhoz tartozók, rövid selyemdolmányukat viseltek. A többi — s ilyen volt a legtöbb — nagyon szegényesen járt.

Passepartout, ki elvből volt hive a nőtlen-ségnek, a borzalomnak egy bizonyos nemével nézte ezeket a mormon urhölgyeket, kiknek szent kötelességük, hogy többedmagukkal igyekezzenek férjüket boldogítani. Tiszteletreméltó jóhiszemű-ségében elsősorban a férjeket találta szánandóknak. Borzasztó föladatnak rémlett előtte, hogy egyetlen férfiú egész csomó nőt legyen kénytelen boldogságra vezetni az élet rögös útján s aztán ott jelentkezni velök a mormon paradicsom kapujánál, abban a reménységben, hogy odabenn, a

dicső Smith pártfogása révén egy egész örökkévalóságon át élvezheti majd kedvességeket.

Önmagában a legcsekélyebb hivatottságot sem bírta fölfödözni ilyesmire, s ama nagyfoku érdeklődésről tanuskodó pillantások, a mikkel a „Salt-Lake-City“ polgárnői nézegették erőteljes testalkatát, valóban zavarba ejtették a derék fiút.

Ezer szerencséje, hogy mindössze csak néhány óráig kellett a szentek városában tartózkodnia.

Négy óra után néhány perccel utasaink megint benn ültek helyeiken, a vasuti kocsiban. A gép füttyentett, s a vezető épp rendessé akarta fokozni a lassan induló vonat gyorsaságát, midőn hirtelen „megállj!“ kiáltás hallatszott. Csakhogy a már megindult vonat nem szokott ily kiáltásokra megállni. Bizonyára valami lemaradt mormon, — gondolta Passepartout s látta is, hogy egy sötét alak lihegve fut a vonat felé!

A pályaudvar errefelé nem volt korláttal elzárva. A mormonnak tehát sikerült a kocsi lépcsőjére ugrani. Lélekzet nélkül rontott be s nyomban leroskadtt az egyik ülésre.

Passepartout, a ki e versenyfutást és ugró gyakorlatot élénk érdeklődéssel nézte volt, részvétet kezdett érezni a még mindig levegő után kapkodó mormon iránt, különösen mikor arról értesült, hogy ez a szegény ember valami házi perpatvar miatt menekült hazulról ily feltűnő sietéssel.

Passepartout alig várta, hogy a mormon valamennyire magához térjen; akkor azután a legnagyobb udvariassággal a következő kérdést bátorkodott hozzá intézni:

— Ha szabad kérdezni, hány neje van uraságodnak?

Passepartout ugyanis amaz izgalom és siet-

ség után ítélve, a melylyel a mormon hazulról menekült, azt gondolta, hogy ennek legalább is husz neje lehet.

A mormon összekulcsolta kezét s ég felé emelve azt, elkeseredetten felelt:

— Csak egy, uram, egyetlen egy; de mikor még ez az egy is sok!

HUSZONNYOLCZADIK FEJEZET.

Passepartout hiába kardoskodik a mellett, a mit a józan ész tanácsol.

A vonat elhagyta a nagy Sóstó vidékét is, egy óra múltán már északnak kanyarodott, föl egészen a Veber-Riverig s körülbelül 900 mértföldnyire volt már San-Franciscótól. Nemsokára aztán ismét keletnek fordult s a Wahsatch-hegységen robogott keresztül. Az ország eme részén s a Rocky-Mountains sziklarenetegében küzdöttek meg az angol mérnökök a vasutépítés legnagyobb nehézségeivel.

E vonalrészre az Egyesült Államok kormánya 48,000 dollár szubvenciót költött mértföldenként, míg a síkföldre csak tizenhatezret. Egy ízben már említettük, hogy a mérnökök nem erőszakoskodtak a természetten, hanem egyszerűen kifogtak rajta; az akadályokat mindenütt a leg-rövidebb úton s módon megkerülték, úgy, hogy ezen a hosszú vaspályavonalon csupán egy jelentékenyebb alagút van, — 14,000 láb hosszú, — s azt is csak azért fúrták, mert lehetetlen lett volna másként vezetni a pályát a völgyvidék felé.

A pálya a Sós-tó mellékén éri el a legnagyobb magasságát. Onnan aztán hatalmas ívben lassankint alább s alább lejt a Bitter-Creek irányában, majd újra emelkedik, míg az Atlanti s Csöndes óceán vízválasztójának magaslatára ér.

E hegyes vidéket nagyon sok folyó erezi. A Muody, a Creen s még néhány folyó fölé fahidakat építettek volt, a mikén tompa dübörgéssel robogott végig a vonat.

Passepartout, mennél inkább közeledtek a célhoz, annál türelmetlenebb lett. Fix pedig már nagyon szeretett volna túl lenni a veszélyes helyeken. Félt a késésektől, rettegett a balesetektől, s még Fogg Phileasnál is jobban szeretett volna már angol földön lenni.

Este tíz órakor Fort-Bridger állomására ért a vonat. Csakhamar továbbrobogott s husz percz multán már Wyoming államba érkezett, a melynek azelőtt Dacota volt a neve. Ugy iramlott végig a Bitter-Creek völgyén, hol mindama vizek egyesülnek, a melyekből a Coloradó-vidék vízrajzi rendszere áll.

Másnap, december 7-én reggel, negyed-órai pihenés volt Green-River állomásán. Az éj folyamán nagy havazás indult meg, de aztán esőre vált s a hó csakhamar elolvadván, a vonat gyors haladása változatlan maradt. Passepartout nagyon félt a havazástól; tudta, hogy hótűvásokba már nem egy vonat rekedt napokig bele.

— De hogyan is szánhatta rá magát gazdám, — gondolta, — hogy télen tegye meg ezt az utat? Hiszen bevárhatta volna a kedvezőbb évszakokat, a mikor sokkal bizonyosabb is lett volna a siker.

Ugyanakkor, midőn a derék ficzkó egész lelkével a rossz idő esélyeinek a latolgatásán csüggött, Auda asszony is nagyon aggodalmasan kezdett nyugtalankodni; izgatottsága azonban egészen más okból származott.

Az utasok ugyanis kiszálltak volt a kocsikból s föl alá sétáltak az állomáson, várva míg a vonat tovaindulásának ideje elkövetkezik. S a

sétálók sorában egyszerre csak Proktor Stamp ezredest pillantotta meg a fiatal hölgy, ugyanazt, a ki a sanfranciscói népgyűlésen oly durván viselkedett Fix és Fogg Phileas irányában. Auda asszony, nem akarva, hogy az ezredes is meglássa őt, gyorsan visszahúzódott a kocsiba. A fölfedezés nagy mértékben nyugtalanította. Hiszen annyira ragaszkodott ahhoz a férfihoz, aki bármily ridegnek látszott is, napról-napról kétségbevonhatatlan tanubizonyságát adta föltétlen hódolatának utitársnője, védettje iránt. Bizonyos, hogy Auda asszony még nem volt magával tisztában amaz érzelem felől, a melyet megmentőjének egyénisége ébresztett benne; csak hálának vélte eddig, s mégis, anélkül, hogy tudta volna, sokkal több volt az puszta hálaérzelemnél. Szíve elszorult, midőn megpillantotta azt az embert, akitől — bizonyos, — hogy Fogg Phileas számon kéri majd a Fixen s rajta elkövetett sérelmeket.

Mindenesetre csak véletlenség volt, hogy Proktor ezredes is ezen a vonaton utazott, de hát végre is ott volt, s most csak azt kellett megakadályozni, hogy Fogg Phileas találkozzék vele.

Fogg úr időközben kissé elszundított s Auda asszony fölhasználva a kedvező alkalmat, közölte a dolgot Fix-szel és Passepartoutval.

— Proktor ezredes itt, a vonaton? — kiáltott föl Fix. — Sebaj asszonyom! É miatt ne nyugtalankodjék. Mielőtt Fogg úr találkozhatnék vele, majd rendre tanítom én. Elvégre is én vagyok az, a kit ez az ember a legsúlyosabban megsértett.

— No én is elbánok ám vele, még ha még annyira ezredes is, — mondta Passepartout.

— Fix úr, — válaszolt Auda asszony, — Fogg úr nem éri be ennyivel, ő maga akarja a sértést megtorolni. Hiszen kijelentette, hogy vissza

fog térni Amerikába csak azért, hogy ezt az ügyet elintézzé. Ha tehát megpillantja az ezredest, lehetetlen megakadályozni az összeütközést. S annak szomorú következménye lehetne. A fődolog tehát: megakadályoznunk, hogy az ezredest észrevegye.

— Igaza van, asszonyom, — mondta Fix, — találkozásuk mindenkép baj volna; akár győzne, akár nem, Fogg úr mindenesetre késni volna kénytelen és...

— És, — vette föl a szót Passepartout, — ennek nagyon örülnének bizonyos Reform Club-beli urak. Négy nap mulva New-Yorkban vagyunk. Ha tehát Fogg úr e négy nap alatt nem mozdulna a kocsiból, remélhető, hogy ezzel az átkozott yankeével nem is találkozik. De miként volna ez elérhető?

A beszélgetés itt elakadt. Fogg úr ugyanis fölébredt. Kinézett az ablakon s végigjártatta tekintetét a hóborította vidéken.

Passepartout néhány percz multán, a nélkül, hogy akár gazdája, akár Auda asszony hallhatták volna, így szólt a titkos rendőrhöz:

— Csakugyan megverekednék helyette?

— Legfőbb érdekem, hogy életben maradjon s visszajusson Angliába, — felelt Fix szilárd meggyőződés hangján.

Passepartout megborzongott, de azért urába vetett bizalma meg nem rendült egy pillanatra sem.

De hát mi módon lehetett volna Fogg Phileast a kocsiban tartóztatni s megakadályozni, hogy az ezredest észrevegye?

Túlnagy nehézséggel nem járhatott a dolog, mert Fogg úr nem volt kíváncsi természetű s nagyon is szeretett egy helyben maradni.

Fix gondolt egyet s bizonyosra vette, hogy terve sikerülni fog.

Némi tünődés után így szólt Fogg Phileashoz:

— Hosszadalmas és unalmas ez a vasutazás, uram; oly lassan mulik az idő.

— Igaz, — felelt Fogg úr, de majd csak elmúlik.

— A gyorshajón whistezéssel szórakozott?

— Azzal. Itt azonban lehetetlen, mert se kártya, se társaság hozzá.

— Kártyát vehetünk, — válaszolt Fix, — amerikai vonaton mindent árulnak. Ami pedig a társaságot illeti, — ha talán véletlenül nagysád ...

— Óh igen, felelt az ifjú hölgy, — tudok whistezni. Az már együtt jár az angol neveléssel.

— Én pedig, folytatta Fix, — talán nem éppen a legroszabbul játszom.

— Ha úgy tetszik, — szólt Fogg Phileas, örvendve, hogy kedvencz szórakozásának itt a vonaton is hódolhat, — játszhatunk.

Passepartout elment s néhány percz multán két játék kártyával s minden egyéb hozzávalóval tért vissza; semmi sem hiányzott.

A játék megkezdődött. Auda asszony elég jól játszott, olyannyira, hogy még Fogg úr is, ismételten nagyon hízeltgően nyilatkozott az ifjú hölgy tudásáról.

Fix elsőrangú whistezőnek bizonyult s Fogg úr e téren benne méltó ellenfélre talált.

— Így már, gondolta Passepartout, — így már valószínű, hogy nem fog kimozdulni a kocsiból.

Tizenegy órájában a vonat a vízvázlasztó vidékére ért. Passe-Bridger mellett 7524 lábnyi magasságban haladt a tenger színe fölött. Ez ama vidék legmagasabb pontja. Még körülbelül kétszáz méter volt hátra a hegyekből s aztán sík földre kellett érkezniök, ama lapályokra, a melyek

az Atlanti óceánig terjednek s oly kedvezőek vasútépítésre.

Az atlanti medencze felé futó folyamrendszernek eredő ágai már fel-feltünedeztek, a North-Platte River mellékfolyói e helyeken erednek. Az északi s keleti látóhatáron azonban óriási félkörben a Rocky Mountains sziklái meredeztek. E hegységöv és a vasút vonala közt sík föld terült el. A vonaltól jobb felé sötétlettek ama hegylánc körvonalai, a mely délfelé egészen az Arkansas folyam forrásáig húzódik.

Félegyor szembetűnt, de csak egy pillanatra Fort Halleck. Ez az erőd az egész vidék fölött uralkodik.

Még néhány óra s a sziklahegységen túl kellett jutniok. Bizonyosra volt vehető, hogy erre-felé már csakugyan semmiféle baleset nem érheti a vonatot.

A havazás is megszűnt.

Az idő száraz hidegre fordult.

A gőzös pöffögése s a vonat dübörgése innen, is onnan is nagy madarakat rebbentett föl; dúvad azonban, farkas, medve sehol sem mutatkozott; óriási kiterjedésű, kopár egy vidék volt ez, kietlen, élettelen.

Reggelijöket a kocsiban fogyasztván el, étkezés után ismét azonnal whistezni kezdtek.

Egyszerre csak gyors egymásutánban éles füttyentéseket hallatott a gőzös és a vonat hirtelen megállt. Passepartout kidugta a fejét és nem látta, miért álltak meg. Állomás nem volt látható.

Auda asszony és Fix egy pillanatig félhettek, hogy Fogg úr leszáll. De a derék úr megelégedett azzal, hogy inasának szólt oda:

— Nézze meg, mi az.

Passepartout kiment. Mintegy negyven utas már otthagya helyét, köztük Stamp Proktor.

A vonat egy vörösre állított jelző előtt állt meg.

A gépész és a vonatvezető valami pályaőr féle emberrel vitatkoztak, a kit a Medecine-Bow állomás főnöke küldött ki a vonat elé. Az utasok is beleavatkoztak a vitába. Közöttük a mélyhangú s nagyban tekintélyeskedő Proktor ezredes is. Passepartout a csoporthoz érvén, meghallotta, miről van szó; a pályaőr épp akkor mondta:

— Lehetetlen. A Medecine-Bow híd megrongálódott és semmi esetre sem bírná el a vonatot.

Ez a híd amolyan függő híd volt, egy hegyi patak fölött, körülbelül egy mértföldnyire onnan, a hol a vonat jelenleg állt. A pályaőr elmondta, hogy a hídon több láncz elszakadt s így csakugyan nem túlzott, mikor azt állította, hogy a vonatnak kész veszedelem s így teljes lehetetlenség a hídon áthaladnia.

Az amerikaiak egyébként meglehetősen gondatlan természetűek, s így képzelhető, hogy oly esetben, amikor már ők is szükségesnek tartják az elővigyázatot, legalább is oktalanság volna nem óvakodni. Passepartout csak összeszorította fogait s úgy állt ott szótlanul.

— Tehát itt fogunk álldogálni! — kiáltott föl Proktor ezredes, — megvárjuk szépen, hogy a hó eltemessen bennünket!

— Ezredes úr, — válaszolt a vonatvezető, táviratoztak már Omahába segítő vonatért. De persze az hat óránál előbb nem lesz itt.

— Hat óránál? kiáltott föl Passepartout.

— Ugy van, erősítette a vonatvezető, — ez idő alatt különben el lehet sétálni a következő állomásig. Egy mértföldnyire van ide.

— Igaz, de a folyó tulsó partján.

— S ladikkal nem kelhetnénk át a folyón?

— Nem. A sok esőzés miatt megáradt a folyó, nagy vízesés is van erre felé s legalább tíz mértföldnyit kellene kerülnünk, hogy átkelő helyet találjunk.

Az ezredes éktelen káromkodásba tört ki, amelynek vonatkozásai részben a vasúti társulatot, részben a vonatvezetőt érdekelhették.

Passepartout is annyira felbőszült, hogy segített neki a káromkodásban. Hiszen elvégre is most oly akadályra bukkantak, a mely ellen Fogg úr összes bankjegyei sem értek semmit.

Az utasokon általános elkedvetlenedés vett erőt.

A késedelmet nem is említve, a havas vidéken óriási utat kellett gyalog megtenniök. Nagy zürzavar támadt, kiabálás, káromkodás mindenfelé s valószínű volt, hogy ez Fogg Phileas figyelmét sem fogja kikerülni; de hát őt egészen lebilincselte a whist.

Közben Passepartout rászánta magát, hogy értesítse gazdáját s lehorgasztott fejjel indult meg a kocsi felé, midőn a vonat gépésze, egy tősgyökeres yankee, a kinek Forster volt a neve, fölkiáltott:

— Uraim, egy módon átkelhetnénk.

— A hídon? — kérdezte valaki.

— A hídon, — felelt a gépész.

— A vonattal? kérdezte Proktor ezredes.

— A vonattal.

Passepartout megállott és figyelt.

— De a híd leszakadással fenyeget! — mondta a vonatvezető.

— Sebaj! válaszolt Forster. — Azt hiszem, hogy a legnagyobb gyorsasággal iramodva neki a hídnak, valószínű, hogy szerencsésen átsuhanunk rajta.

— Teringette! — szította a fogát Passepartout.

Néhány utas tüstént lelkesült a tervért. Különösen Proktor ezredesnek tetszett a dolog. Ez az égő agyvelejű úr nagyon természetesnek találta az indítványt és kivihetőségét.

Rögtön elmondta, hogy akadt már nem egy mérnök, a ki komolyan foglalkozott azzal az eszmével, hogy a folyók fölött ne is hidakon, hanem csak úgy a levegőben, tisztára a legnagyobb fokozott sebesség segélyével haladjanak át a vonatok.

— Nyolczvan százalék valószínűség! — felelt az utas és hátat fordított neki.

— Elhiszem, — folytatta Passepartout egy másik utashoz fordulva, — de oly egyszerű volna a dolog, csak meg kell gondolni...

— Meggondolni? mit gondoljon itt meg az ember? — válaszolt az amerikai vállat vonva, — hiszen a gépész megmondta már, hogy átkelhetünk.

— Igen, igen, de talán okosabb dolog volna...

— Mit? Okosabb dolog! — kiáltott rá Proktor ezredes, — a legnagyobb sebességgel megyünk át, érte? a legnagyobb sebességgel!

— Értem, értem, — szólt Passepartout, ki sehogy sem fejezhette be eddig mondanivalóját, — mégis azt hiszem, ha nem is természetesebb, ha bántja önöket e szó, de mindenesetre tanácsosabb volna...

— Mi az? Mit akar ez? — kiabáltak rá mindenfelől.

A szegény fiu nem juthatott szóhoz.

— Maga talán fél? — kérdezte Proktor ezredes.

— Én? Hogy én félnék? — méltatlanko-

dott Passepartout. — No hát jó, megmutatom, hogy egy francia is tud annyira amerikai lenni, mint az urak!

— Tessék beülni, uraim, — kiáltott a vonatvezető.

— Helyes, üljünk be! — mondta Passepartout, — de azért mégis csak a'mondó vagyok, hogy okosabb lett volna, ha átgyalogoltunk volna és a vonat üresen jött volna utánunk...

Senki sem hallotta már ezt az okoskodást, vagy ha meg is hallották volna, bizonyos, hogy senki sem fogadta volna meg.

Az utasok tehát helyeikre ültek. Passepartout mélységesen hallgatott. A whistezők teljesen belemerültek a játékba.

A gőzös hosszút füttyentett. A gépész körülbelül egy mértföldnyire visszafelé hajtotta a vonatot, hogy aztán annál jobban nekiiramodhassék a hidnak, mint az ugró, ha át akar ugrani valamin.

Ujból éles fütty hangzott s a vonat egyre fokozódó sebességgel kezdett előreszágulni. Gyorsasága csakhamar iszonyúvá nőtt. Már csak a mozdony zihálása volt hallható, a pistonok huzat is rezzentek másodpercenként, az olajos géprészek füstölögni kezdtek; úgy rémlett, hogy a vonat, mely most órai száz mértföld gyorsasággal haladt, nem is érinti a sineket. A gyorsaság megsemmisítette súlyát. És a vonat átsurrant a hidon. Villámszerű jelenség volt ez. A híd ből mit sem láttak az utasok. A vonat mintha csak átrepült volna egyik partról a másikra.

Öt mértföldig tartott, míg a gépész a rendes gyorsaságra birta szabályozni.

De alighogy a vonat végigsurrant a hídon, a megrongált alkotmány recsegve-ropogva zuhant alá a Medecine-Bow habjaiba.

HUSZONKILENCZEDIK FEJEZET.

Különféle események, a melyeknek csak az Egyesült Államok vasútjain lehetségesek.

Az nap délután a vonat akadálytalanul haladt tovább; estefelé Sanders-erőd mellett elrobogva a Chayenne-szoroson át az Evans-hágóra ért. Ez a pálya legmagasabb pontja: 8091 láb a tenger színe fölött.

E ponttól kezdve az Atlanti oceanig csak természetalkotta lejtőn kellett az óriási lapályok felé haladnia.

Ezen a tájon ágazott ki egy vonal Denvercity, Colorado fővárosa felé.

Gazdag arany- és ezüstbányák vannak erre felé s már legalább is ötvenezer lélek a népesség száma.

A vonat itt 1382 mértföldnyire volt San Franciscótól s hátralevő útját négy nap és négy éj alatt kellett megtennie.

Igy bizonyosnak látszott, hogy Fogg Phileas idejekorán érkezik New-Yorkba. Idővesztéség felől tehát mindeddig nem panaszkodhatott.

Az éj folyamán balra hagyták Walbach-ot; a Lodge-pole-creek egyközű irányban hömpölygött a vonallal, éppen Wyoming és Colorado államok határán.

Tizenegy órakor Nebraskába érkeztek, elrobogtak Sedgwick mellett, érintették Julesburgh-ot, mely a Platte-River déli elágazásánál fekszik.

E ponton folyt le 1865-ben a Pacific-vasút fölavatásának ünnepe. Hadd jegyezzük itt meg, hogy e remek pálya főmérnöke Dodge tábornok volt. Itt állott meg az a két hatalmas mozdony és kilencz vasuti kocsi, mely a meghívott vendégeket hozta, a kik között az Egyesült-Államok al-

elnöke Durant ur is megjelent. Itt történt, hogy az ünnepség folyamán a sioux- és a pawnie indiánok egy kis viadalt rögtönöztek a vendégek mulattatására; itt jelent meg a „Railway-Pioneer“ első száma, melyet hordozható gyorsajtón nyomtattak; hangzott itt taps bőven ez ünnepén a világhírű vasútnak, melynek oly hatalmas hivatása volt: polgárosodást vinni ki a sivatagba s összeköttetésbe hozni oly városokat, a melyeknek akkor még csak helye volt meg. Azonban a gőzös füttye és zakatolása Amphion lantjának zengésénél is üdvösebb hatalom s a pusztta földből csakhamar elővarázsolta e városokat.

Reggel nyolcz órakor Mac-Pharson mellett robogott el a vonat. E hely 857 mértföldnyire van Omahától.

A vasut a Platte-River szeszélyes kanyarulatait követve ennek balpartja mentén haladt. Kilencz órakkor már North-Platte városához értek, a mely a hatalmas folyam két partja között épült. E két ág a várostól nem messzire ismét egyesül s Omaha mellett a Missouriba szakad.

Éppen a százegyedik délkörön futottak át.

Fogg ur és társasága lankadatlanul whisiteztek tovább. Egyikük sem panaszkodhatott most már unalomról. Fix eleinte nyert is néhány guineát, de jelenleg épp úgy állt a dolga, hogy el is veszti a nyereségét; annyi bizonyos, hogy épp oly szenvedélyes játékosnak bizonyult, a milyen Fogg ur volt, a kinek e napon a szerencse különösen kedvezett. Atout atout után jutott a kezébe; egyszerre csak, a midőn éppen valami merész fogást eszelt volt ki, föltévéen magában, hogy pique-t fog kijátszani, széke mögött megszólalt valaki, meg pedig meglehetősen nyers türelmetlenséggel:

— En carreau-t játszánám!

Fogg ur, Auda asszony s Fix fölpillantottak. Proktor Stamp ezredes állt a szék mögött.

Rögtön egymásra ismertek.

— Ah ön az, tisztelt angol ur? — szólt az ezredes, — ön akar pique-t játszani?

— Ki is játszom, — válaszolt Fogg Phileas ridegen s kiadta a pique tizest.

— De ha mondom, hogy carreau-t kell ki játszania! — kiáltott föl ingerülten az ezredes s már nyúlva a kártya után, így szólt — ön nem ért ehhez a játékhoz!

— Talán egy másikhoz jobban fogok érteni, — szólt Fogg Phileas és fölemelkedett.

— Próbáljuk meg, ha tetszik, óh John Bull fia! — felelt a durva yankee.

Auda asszony elsápadt. Minden vére a szívébe tódult. Karon ragadta Fogg Phileast, a ki azonban gyöngéden kiszabadkozott.

Passepartout alig birta türtőztetni magát, hogy rá ne rohanjon az amerikaira, a ki a leg-sértőbb módon méregette végig ellenfelét.

Fix is fölállt s az ezredeshez fordulva így szólt:

— Ugy látszik, ön elfeledte, hogy tulajdonképen velem lenne dolga, velem, a kit nem csak szóval sértett meg, de tetteleg is.

— Bocsánat, Fix ur, — szólt közbe Fogg Phileas — de ez kizárólag az én ügyem. Az ezredes most másodizben sértett meg engem, midőn azt állította, hogy rosszul játszom, s ezért elégtétellel tartozik nekem.

— A hol, a mikor és a mily fegyverrel önnek tetszik, — felelt az amerikai henczegőn.

Auda asszony igyekezete, hogy szabadító-ját visszatartsa, hiábavalónak bizonyult.

A titkos rendőr is hasztalan kísérlette meg újra s újra, hogy magáévá tegye az ügyet.

Passepartout az ablakon akarta kidobni az ezredest, de gazdájának egyetlen intésére nyugton kellett maradni.

Fogg Phileas az amerikaival kiment a kocsiból.

— Uram, szolt Fogg Phileas a yankee-hez, — sietős az utam Angliába s a legcsekélyebb késedelem is veszélyeztetné érdekeimet.

— Bánom is én! — felelt az amerikai.

— Uram, san-franciscoi találkozásunkkor megmondtam már, hogy mihelyt sürgős ügyeimet Európában elintéztam, visszatérek Californiába s fölkeresem önt.

— Csakugyan?

— Találkozhatnánk hat hónap multán?

— Mért nem inkább hat év multán?

— Hat hónapot mondtam, — ismételte Fogg Phileas ridegen — pontos leszek.

— Lári-fári, kibuvót keres! — röhögött a yankee. — Most, vagy soha!

— Jó! New-Yorkba utazik?

— Nem.

— Chicagóba?

— Nem.

— Omahába?

— Mi köze hozzá, hogy én hová utazom! Tudja, hol van Plum-Creek?

— Nem tudom.

— No hát ez a legközelebbi állomás. Egy óra multán ott vagyunk. A vonat tíz perczig áll ott s tíz percz, remélem, elég idő, hogy néhány golyót süssünk egymásra revolvereinkből.

— Jó, — felelt Fogg Phileas. — Tehát Plum-Creekben találkozunk.

— Remélem, ott is marad! — jegyezte meg hetvenkedőn a yankee.

— Ki tudja, uram? — válaszolt Fogg Phi-

leas rendes nyugodtságával — aligha érek rá, nagyon sietek haza.

Visszatért a kocsiba s igyekezett megnyugtani Auda asszonyt, azt mondván, hogy a hencze-gőktől sohasem kell megijedni, azok csöppet sem veszélyesek.

Majd pedig fölkérte Fixet, hogy legyen segédje. Fix természetesen engedett a fölszólításnak. Fogg Phileas aztán újra kezébe vette a kártyát s a legnagyobb hidegvérűséggel folytatta s játszottá végig a félbenmaradt játszmát.

Tizenegy órakor a gőzös füttye jelezte, hogy Plum-Creek állomásához érnek.

Fogg ur fölkelt és Fix társaságában távozott. Passepartout pár revolverrel követte őket.

Auda asszony halotthalványan a kocsiban maradt.

Ugyanakkor a másik kocsi ajtaja is megnyílt s Proktor ezredes meg egy hozzá hasonló yankee léptek be rajta.

A vonatvezető azonban épp e pillanatban kiáltotta el magát:

— Nem szabad leszállni, urak!

— Mért nem?

— Husz percz késésünk van s ezt pótolni kell.

— Nekem pedig meg kell verekednem ezzel az urral itt.

— Sajnálom, — felelt a vonatvezető — de már indulunk.

Csakugyan csöngettek s a vonat megindult.

— Igazán bánom, uraim, — ismételte a vonatvezető — hogy nem tehettem szivességet önöknek; de ha az állomáson nem verekedhettek meg, semmi sem akadályozza meg önöket, hogy most utközben a vonaton megverekedjenek.

— Az talán nem lesz így nékem az urnak, — jegyezte meg az őrnagy gúnyosan.

— De így nékem van! — felelt Fogg Phileas nyugodtan.

— Csakugyan Amerikában vagyunk, — gondolta Pessepartout — ez a vonatvezető pompás fickó!

A két ellenfél a vonatvezető az utolsó kocsiba vezette. Ott mindössze csak tíz utas ült.

A vonatvezető kérdést intézett hozzájuk, nem sziveskednének-e néhány perczre más kocsi-ban helyet foglalni, míg e két uriember bizonyos becsületbeli ügyet intézne el.

Az utasok nagy örömmel tették meg ezt a szivességet a két uriembernek s azonnal kivonultak a kocsiból.

Az ötven láb hosszúságu kocsi nagyon megfelelt a cél-nak. A két ellenfél a széksor között egészen kényelmesen lövöldözhetett egymásra. Fogg ur és Proktor ezredes, mindegyik egy hatlövétű revolverrel kezében, beléptek tehát a kocsiba. A kívül maradt segédek rájuk zárták az ajtót. A megállapodás az volt, hogy a vonat legelső füttyentésekor egymásra lőnek. A segédek e pillanattól számított két percz multán nyitnak majd be a kocsiba. Valóban egyszerű dolog! Annyira egyszerű, hogy Fix és Passepartout szíve majd kiugrott a mellökből.

Izgatottan várták a füttyentést, midőn hirtelen vad ordítás, üvöltözés hallatszott. Lövések is dördültek el, de nem a kocsiban, hanem a vasut töltése mellől.

A kocsikban az utasok rémülten kiáltoztak össze-vissza.

Proktor őrnagy és Fogg Phileas fölemelt revolverrel rohantak elő a kocsikból s arra felé

igyekeztek, a honnan az ordítás és lövöldözés legerősebben hangzott.

Azonnal megértették, hogy sioux-indiánok támadták meg a vonatot.

A vakmerő indiánoknak nem ez volt a legelső kísérletük és már egynél többször meg is állították a vonatot. Szokásuk szerint, a vonat megállását be nem várva, a vonat fölhágóira ugráltak vagy százan. Úgy kerültek föl a kocsikra, mint a clown a vágató lóra.

A sioux-k puskával voltak fegyverezve. Ok lövöldöztek és az utasok, kik majdnem mind el voltak látva fegyverekkel, revolverlövésekkel feleltek.

Első sorban a gépet ostromolták meg; a gépészt s a fűtőt hamar leteperték. Egyik vezérük meg akarta állítani a vonatot, de a szabályozó készülék kezeléséhez nem érívén a helyett, hogy elzárta volna a gőzt, teljesen nekiszabadította, úgy hogy a vonat iszonyu sebességgel száguldott előre.

E közben a sioux-k megrohanták a kocsikat; megvadult majmokként rohantak végig a kocsitetőkön, betörték az ajtókat és ember-ember ellen küzdöttek az utasokkal. A podgyászkocsikat kifosztották, a csomagokat a töltésre hányták. Az ordítás és lövöldözés sehogy sem akart szünni. Néhány kocsi ajtajában oly heves tusa folyt, hogy a kocsi inkább ostromolt erődnek látszott, amolyan mozgó erődnek, a mely óránként száz mértföldnyi sebességgel rohan.

Auda asszony mindjárt kezdet óta hősieen viselkedett. Revolver volt a kezében s ő rögtön lőtt, mihelyt egy-egy rézbőrű indiánfej az ablakban eléje bukkant.

Legalább is husz sioux fizette már meg

életével a támadást. A melyik lebukott a kocsiról, az a vonat kerekei alá került.

De az utasok közül is sokan sebesültek meg. Véget kellett vetni valahogyan a garázdálkodásnak. A küzdelem már legalább is tíz perczen át folyt. S ha nem sikerül a gőzöst megfékezni, minden bizonynyal az indiánoké a győzelem.

A Kearney-erőd ugyanis már csak két mértföldnyire volt; ha ez állomás mellett tovarohan a vonat, a legközelebbi állomásig aztán pompásan ráérték volna az egész vonatot kizsákmányolni az indiánok.

A vonatvezető Fogg Phileas oldalán viaskodott, midőn egy golyó leterítette. Már felig eszméletlenül, így kiáltott még:

— Minden veszve, ha a vonat öt percz alatt meg nem állítható.

— Megállítjuk! — kiáltott Fogg Phileas és előre törtetett.

— Maradjon, uram, ez az én dolgom! — kiáltott Passepartout, föltartóztatván urát.

Fogg Phileasnak ideje se volt visszatartan a bátor fiút, a ki egy ajtót kinyitva, a nélkül, hogy az indiánok látták volna, a kocsi alá csúszott. És ott, míg a küzdelem tartott, míg a golyók feje fölött egymást keresztezték, régi műtornázói ügyességével és hajlékonyságával, a lánczokba kapaszkodva a fékek emelőjén, és a kocsi alsó gerendázatán fogózkodva, a vonat elejéig kúszott. Nem látták, nem is láthatták.

Ott félkezével a podgyász és a szeneskocsi közé kapaszkodva, a másikkal a biztonsági lánczokat kapcsolta ki, de a nagymérvű feszülés következtében aligha tudta volna a kapcsolórudakat szétakasztani, ha a mozdony lökést nem kap és szét nem szakasztja azokat. Így az elvált vonat lassan-

kint elmaradt, míg a mozdony még nagyobb sebességgel rohant előre.

A vonat lassan elmaradt mögötte s bár eleinte még követte, végül azonban alig száz lépésnyire a Kearney-erődtől megállapodott.

Az erőd őrsége hallván a lövöldözést, azonnal az utasok segítségére sietett. A sioux-k persze nem gondoltak erre az eshetőségre, s még mielőtt a vonat teljesen megállt volna, elmenekültek.

Midőn az utasok az állomáson összesereglettek, kitűnt, hogy három társuk hiányzik. A hiányzók közt volt Passepartout is, a ki épp az imént oly hősiezen mentette meg az egész utazó közönség életét.

Lehet, hogy foglyul ejtették s magukkal hurczolták a rézbőrűek; lehet, hogy holtan bukott le a vonatról és így saját élete árán mentette meg az utasokét.

HARMINCZADIK FEJEZET.

Fogg Phileas egyszerűen csak kötelességét teljesíti.

Három utas, közöttük Passepartout is, hiányzott. Harcz közben estek volna el? A sioux-k fogságába kerültek? Senki sem tudott e kérdésekre megfelelni.

Sokan sebesültek meg, de halálosan senki. A súlyosabban megsebesültek közé tartozott Proktor ezredes, a ki bizony vitézül verekedett, míg egy golyó földre nem terítette. A többi sebesültevel együtt a pályaudvarba vitték s ott valamennyien gyors segélyben részesültek.

Auda asszonynak mi baja sem esett. Fogg Phileas is, bár csöppet sem kímélte volt magát, sértetlen maradt. Fix jelentéktelen sérülést szen-

vedett a karján. Passepartout azonban eltűnt s a fiatal hölgy már meg is siratta.

Közben a többi utas is mind leszállt a vonatról. A kocsik kerekein vérnyomok piroslottak s a tengely és rugószerkezetek egyes részein húscsafatok lógtak. Jó hosszú uton piros sáv húzódott a sínpár mentén a havon. Az indiánok a Republican-river déli tájai felé menekültek el.

Fogg ur keresztbe fonván karját, mozdulatlanul állt a pályaudvarban; úgy látszott, nagyon fontos dologra szánja rá magát. Auda asszony, mellette állva, szótlanul nézett rá. Fogg úr elérte ezt a tekintetet. Ha szolgája fogságba jutott, nem kell-e minden tőle telhetőt elkövetnie, hogy az indiánok kezéből kiszabadítsa?

— Mindenestre vissza kell őt kapnom, akár élve, akár halva! — mondta nyugodt hangon Auda asszonynak.

— Ah, uram, kedves Fogg ur! — kiáltott föl az ifju hölgy, s megragadta megmentője kezét, a melyre néhány könnye is alápergett.

— Élve! — folytatta Fogg ur, — ha nem késlekedünk.

S ez elhatározásával Fogg Phileas egész vállalkozását tönkre tette inasaért. Ez a lépés teljes romlását is idézheti elő. Egyetlen elvesztett nap és lekésik a newyorki hajóról s fogadását elveszti. De az a gondolat, hogy ez kötelessége, nem engedte meg neki a habozást.

A Fort Kearney parancsnoka is jelen volt. Katonái — száz ember körül-belül — védelemre készen álltak, arra az esetre, ha a sioux-k netalán a pályaudvart is megtámadnák.

— Kapitány ur, — szólította meg Fogg Phileas a parancsnokot, három utas eltűnt.

— Elestek? — kérdezte a kapitány.

— Vagy elestek, vagy fogságba kerültek, —

válaszolt Fogg ur, — szándékozik-e üldözőbe venni az indiánokat?

— Bajos, — felelt a kapitány, — az indiánok az Arkansas tulsó partján lehetnek már és én nem hagyhatom el a gondjaimra bízott erőd területét.

— Uram, — válaszolt Fogg Phileas, — három ember életéről van szó.

— Meghiszem, — mondta a kapitány, — de hát lehetséges-e ötven ember életét kockáztatnom háromé miatt?

— Hogy lehetséges-e, azt nem tudom, — felelt Fogg Phileas, — de annyi bizonyos, hogy önnek ez kötelessége, uram.

— Uram, — jegyezte meg a kapitány, — senkinek sincs itt joga, hogy engem kötelességem felől leczkértessen.

— Jó! — felelt Fogg Phileas, — ugy hát én magam megyek!

— Ön uram? — kiáltott föl Fix, a ki időközben a beszélgetőkhöz szegődött, — ön egymaga akarja üldözőbe venni az indiánokat?

— Hát azt gondolja, hogy veszni engedhetem a boldogtalant, a kinek ez az egész társaság az életét köszönheti? Nem! Én megyek!

— Nos uram, egyedül hát nem fog menni, — szólt most a kapitány nem minden megfeszítettség nélkül, — harmincz embert adok melléje; előre! a kinek kedve van hozzá!

Az egész század jelentkezett. A kapitánynak csak választania kellett. Harmincz embert kisértett s a csapat élére egy idősebb altisztet állított.

— Köszönöm, kapitány ur, — mondta Fogg Phileas.

— Megengedi, uram, hogy elkísérjem? — kérdezte Fix.

— Ha tetszik, tegye, Fix ur, — felelt Fogg, — de ha szívességet akar nekem tenni, itt marad

Auda urhölgy mellett, mert hátha szerencsétlenül járok...

A titkos rendőr elsápadt. Hogyan váljon meg most ettől az embertől, a kit lépésről-lépésre oly makacsul s annyi kellemetlenséget legyőzve üldözött? Hogyan engedje ily veszedelembe? Fix fürkésző tekintettel nézett a rettenthetetlen uriember szemébe, de bármit gondolt is felőle, bármint tusakodott is magával, kénytelen volt szemét lesütni Fogg ur nyugodt és nyílt tekintete előtt.

— Maradok! — mondotta.

Fogg ur kezét fogott Auda asszonynyal, átadta neki értékes kezításkáját s a kis csapattal nyomban utra kelt.

De indulás előtt még így szólt a katonákhoz:

— Barátaim, ezer fontot kapnak, ha sikerül a foglyokat kiszabadítanunk!

Ekkor mult néhány percczel tizenkét óra.

Auda asszony a pályaudvar egyik szobáskájába vonult vissza s úgy ült ott egymagában, folyton Fogg Phileasra gondolva s ennek egyszerű, nemes jellemére, hősies, nyugodt elszántságára. Fogg ur ime koczkára tette egész vagyonát, életével játszik, s mindezt egyszerűen csak kötelességének vallja s nem dobálodzik hangzatos szavakkal. A fiatal hölgy szemében Fogg Phileas határozottan hőssé növekedett.

Fix másként gondolkozott a dologról s izgatottságát csak nehezen birta leplezni. Lazas nyugtalansággal sétált föl s alá a pályaudvar folyosóján. Az imént elvesztette volt lába alól a talajt, de most már magához tért megint. Most már erősen érezte, mekkora baklövés volt engedékenysége. Ejnye! Futni engedni ezt az embert, a kit úgy követett eddig egész utján a föld körül! Fölébredt

benne igazi valója, vádolni kezdte magát, olyformán viselkedvén önmagával szemben, mint mikor a fővárosi rendőrség főnöke derekasan lehordja valamelyik alantasát, a kit hirtelenében valami együgyűségen sikerült rajta kapnia.

Beh ostoba is voltam, gondolta. Az a másik gazficzkó bizonyára megmondta neki, hogy ki vagyok. Most kereket oldottak s üthetem a nyomukat bottal. Ugyan miként is keríthetném még kézre emberemet! Hogyan is bódíttathattam el magamat becsületesnek, őszintének látszó tekintete által, én, Fix, a kinek itt van zsebemben az elfogatási parancs! Micsoda barom is voltam én!

Igy szidta magát a titkos rendőr; az idő múlása borzalmasan lassúnak rémlett neki, egyáltalán nem tudta, mihez kezdjen. Egyszer-egyszer kedve lett volna ahhoz, hogy mindent elmondjon Auda asszonynak. De előre elgondolta, hogyan fogadja majd a fiatal asszony. Mit tegyen? Már-már kedve támadt, hogy Fogg Phileast egymaga vegye üldözőbe. Nem vélte lehetetlenségnek, hogy rea akadjon.

A csapat nyoma ott látszott a hóban, bizonyára eligazodhatott volna azon. Csakhogy nemsokára újra havazni kezdett s a nyomokra friss hóréteg borult.

Fix egészen elcsüggedt; olyasféle érzés vett erőt a lelkén, hogy ime ezt a tervét semmiképen meg nem valósíthatja.

Délután két óra tájban, mikor még javában hullt a nagypelyhű hó, kelet felől hosszas füttyök voltak hallhatók. Lassankint azután vörhenyes fény mögött hatalmas árnyék bontakozott elő a sűrű ködben, mintha valami óriás szörnyeteg közeledett volna az állomás felé.

Kelet felől erre az időre nem vártak vonatot. A táviratilag kért segítség nem érkezhett ily korán s az Omahából San-Franciscoba vivő vonatnak csak másnap kell vala erre haladnia. Azonban csakhamar földerült a rejtély.

A lassan közeledő gőzgép ugyanaz volt, a mely a vonattól eloldatván, gépésztül, fűtöstül csodálatos gyorsasággal rohant volt tova. Jó néhány mértföldnyire szaladt így előre, de aztán kialudt a kazánja alatt a tűz, gőze elvesztette erejét s egy óra multán, husz mértföldnyire Kearneytól a gép megállt.

Se a gépész, se a fűtő nem haltak meg; hosszas ájulásukból szerencsésen felocsúdtak s akkor már a gép régóta állt. A gépész látván, hogy vonatja elmaradt, azonnal gondolta, mi történt s azt is bizonyosra vette, hogy az elakad-vonat nagy veszedelembé kerülhetett. Egy pilla natig sem tétozott azonban; teljesítette kötelességét. Legokosabb lett volna persze tovamenekülnie Omaha felé; visszatérni a vonathoz, a melyet talán még mindig megszállva tartanak az indiánok, veszélyesnek látszott. Mindegy! A gépész ez utób-bira szánta el magát. Néhány lapát szén, néhány tuskó ismét lángra lobbantották a zsarátnokot, a kazán megtelt gőzzel s délután két óra tájban a gép már javában robogott vissza Kearney állomása felé.

Az utasokat nagy öröm lepte meg, midőn a gépet ismét a vonat élén látták s bizonyossá vált, hogy most már folytathatják oly kellemetlenül félbeszakadt utazásukat.

Mikor a gép visszaérkezett az állomásra, Auda asszony előjövén szobájából, azonnal a vonatvezetőhöz fordult:

— Indulni szándékozik? — kérdezte.

— Azonnal asszonyom.

— De hát a foglyok? . . szerencsétlen társaink?..

— Lehetetlen a szolgálatot még tovább is megakasztanom, — felelt a vonatvezető, — már amugy is három órát késtünk.

— S mikor jön erre a legközelebbi vonat San Franciscó-ból?

— Holnap este, asszonyom.

— Holnap este! — Az késő, kell, hogy várakozzék!

— Lehetetlen, — mondta a vonatvezető, — ha tovább tetszik utazni, szálljon föl asszonyom.

— Én itt maradok — felelt a fiatal hölgy.

Fix végighallgatta e párbeszédet. Még pár pillanattal előbb, midőn semmi módja sem volt utja folytatására, csökönyesen tervezte, hogy bármi áron is távozik az állomásról, s most, mikor a vonat indulásra készen állt s neki csak be kell vala szállnia, leküzdhetetlen hatalom tartóztatta vissza. Az állomás földje égette talpát, s nem tudta magát elszakasztani tőle. Lelkében újra kezdődött a harcz. A sikertelenség dühe szinte fojtogatta. Végig akarta küzdeni a harczot.

E közben az utasok, a sebesültek is, többek közt Proktor ezredes, beültek a kocsiba. A gépből sisteregve tört elő a gőz, éles fütty hangzott, a vonat megindult s gyorsan tovaillant, a kavargó havazás azonnal leverte füstfellegeit.

Fix az állomáson maradt.

Óra órára mult: kellemetlen, hideg volt az idő. Fix egy padon ült, mozdulatlanul; az ember azt hihette volna, hogy alszik. Auda asszony, bármily zord volt is az idő, minduntalan ki-kiment szobájából az állomás elé, hogy körültekintsen, nem érkezik-e még vissza a mentők és megmentettek csapata. Jó messzire ment s fürkészve meredt bele a zimankóba, feszült figyelemmel hallga-

tózott. Hiába! Vissza-visszatért, egész testében átfázva, aztán újra kisietett s mindannyiszor eredménytelenül.

Beesteledett s a csapat még sem jött meg. Vajjon merre késhetik? Sikerült-e utólníe az indiánokat? Harczba elegyedtek-e a katonák, vagy pedig csak tétova kószáltak a ködben? A kapitány már nyugtalankodni kezdett, de izgalmát nem árulta el.

Beköszöntött az éj. A havazás gyöngült, de a hideg erősbödött. Homály és csönd terült a síkra, sehol még csak madár sem rebbent, egy árva vad sem zavarta a tájék végtelen nyugalma.

S Auda asszony, lelkében csupa balsejtelemmel, szívében csupa aggodalommal egész éjszaka úgy járt ki-be, föl s alá a pályaudvaron. Képzelete százféle veszedelmet látott, a végtelenbe nyúló órák kimondhatatlan gyötrelemmel töltötték el szívét.

Fix mozdulatlanul gubbasztva, még mindig ugyanazon a helyen, szintén virrasztott. Egy ízben hozzálépett valaki, megszólította, de ő elküldte az illetőt, szavaira csak egy tagadó kézmozdulattal válaszolva.

Igy mult el az éjszaka. Reggel a nap alig birt kibontakozni a szemhatár sűrű köd-rétegeiből. De azért már legalább is két mértföldnyire láthatott az ember. Délszak felé, a merre Fogg Phileas a kis csapattal távozott, siváran, pusztán terült a síkság. Reggel, hét óra lehetett.

A kapitány folyton fokozódó aggodása közepett nem tudta, mitévő legyen. Új csapatot küldjön az elsőnek nyomába? Vajjon szabad-e még többet veszélyeztetnie, a mikor a mentés lehetősége oly koczkázatos? Nem tétovázott azonban sokáig, előhívatta hadnagyát s parancsot osztott, hogy néhány ember kémszemlére induljon abban

az irányban, a merre a csapat távozott. Ekkor lövések dőreje hallatszott. Jeladás volt ez? a katonák elősiettek az erődből. Félmérföldnyi távolságban íme föltűnt a mentő csapat, a mely teljes rendben közeledett, élén Fogg Phileassal, a ki mellett Passepartout haladt s a másik két utas, a sioux-indiánok kiszabadult foglyai.

Kearney-től körülbelül tíz mérföldnyire heves csatájuk volt. A mentő csapat megérkezése előtt már javában küzdöttek Passepartout és társai az indián őrséggel, s az erős franczia már le is sujtott volt három indiánt, midőn ura és a katonák segítségére siettek.

Mentők s megmentettek elé most hatalmas üdvkiáltozás hangzott. Fogg Phileas nyomban kiosztotta a katonáknak a megígért jutalmat, miközben Passepartout nem éppen alaptalanul jegyezte meg:

— Valóban, jó sok költséget okozok uramnak.

Fix egy árva szót sem szólt, csak mereven nézett Fogg Phileas arcába. Bajos lett volna megtudni, mit érez, mit gondol.

Auda asszony megragadta Fogg ur kezét, megszorította s egy szót sem birt szólni.

Passepartout mindjárt megérkeztekor a vonatot kereste a tekintetével; azt gondolta, hogy itt találja, indulásra készen Omaha felé s bizonyosra vette, hogy a késedelmet sikerül majd helyreépítenie.

— Hol a vonat? A vonat! — kiáltott föl.

— Elment, — válaszolt Fix.

— S mikor jön erre a legközelebbi? — kérdezte Fogg Phileas.

— Ma este.

— Ah! — csak ennyi volt az indulattalan angol ur válasza.

HARMINCZEGYEDIK FEJEZET.

Fix mindent elkövet, hogy előmozdítsa Fogg Phileas érdekét.

Fogg Phileas husz órányit késett. Passepartout, e késedelem önkéntelen okozója, csaknem kétségbe esett e miatt. Bizonyosra vette, hogy tönkretette urát.

Ekkor Fix odalépett Fogg Phileashoz s erősen a szemébe nézve, kérdezte:

— Beszéljünk komolyan uram, csakugyan oly sietős az útja?

— A legkomolyabban, — válaszolt Fogg Phileas.

— Tetézem kérdésemet; — folytatta Fix, — nagy érdeke kívánja, hogy december 11-én este kilencz óra előtt a newyorki kikötőbe, a liverpooli gyorshajóra érkezzenek?

— Bizony, nagy érdekem!

— És ha ez az indián-csetepaté meg nem akasztja utjában, december 11-én reggel érkezett volna meg New-Yorkba?

— Ugy van, teljes tizenkét órával a gyors-hajó indulása előtt.

— Nos, husz órát vesztett, a különbség tehát nyolcz, akarja-e ezt a nyolcz órai késedelmet pótolni?

— Gyalog? — kérdezte Fogg úr.

— Nem. Szánon. Vitorlás szánon. Imént ajánlotta nekem valaki ezt az alkalmatosságot.

Fogg Phileas nem felelt. Midőn azonban Fix megmutatta neki azt az embert, a ki éjjel megszólította volt, s a ki most a pályaudvaron föl s alá járt, ő maga azonnal hozzá sietett. Amerikai ember volt ez, a neve Mudge, és Fogg Phileas csakhamar eltűnt vele egy kunyhóban, a mely az állomás közelében volt.

Fogg Phileas itt megtekintette a különös szerkezetű szánt. Egyszerű gerenda-páron, a melynek végei elől fölfelé görbülték, öt-hat személyre való ülőhely volt deszkából készítve. A fatákolmány közepe táján jókora árbocz emelkedett s azon hatalmas vitorla lógott. Még egy vasrúd is volt a jól megpántolt árboczon s erre is vitorlát lehetett vonni. A szán hátsó részén kormánylapát-féle készülék ágaskodott, a melylyel igen könnyen volt a szán irányítható.

Szóval amolyan yacht-szerűen készült szán volt ez; télen, a mikor gyakran megesik, hogy a vonatokat hófúvás tartóztatja föl, e szanokon igen gyorsan juthat az ember egyik állomásról a másikra. Hatalmas vitorlákkal vannak ellátva, többel mint a leggyorsabb kutter, a melyet különben még a felborulás veszélye is fenyeget, s a gyorsaság, a melylyel e látszólag oly kezdetleges alkalmatosságok a hósviatag felületén tovasiklanak, legalább is akkora mint a gyorsvonatoké, ha ugyan ennél is nem nagyobb.

Fogg úr és a szántulajdonos néhány percz alatt megalkudtak. A szél kedvező irányban fujt, nyugat felől, — a hó csaknem jégréteggé fagyott s Mudge biztosította Fogg Phileast, hogy néhány óra alatt Omahába szállítja. Ott sok vasutvonal fut össze s ezeknek legnagyobb része Chicago és New-York felé ágazik el. A késedelem helyrephátása tehát nem látszott lehetetlenségnek s Fogg Phileas egy perczig sem habozott, hogy megkísérleje e kalandos utazást.

Fogg ur, meg akarván kimélni Auda asszonyt ama kellemetlenségtől, a melylyel az ily utazás jár, különösen a mikor ekkora a hideg, amelyet a szán gyors futása még érezhetőbbé fokoz, azt ajánlotta neki, maradjon Passepartout védelme alatt az állomáson. A derék ficzko jobb utakon s kényelmesebb módon kísérheti majd Európába.

Auda asszony azonban semmikép sem volt hajlandó megválni Fogg Phileastól, s Passepartout nagyon örült ennek, hiszen hogyan is hagyhassa el gazdáját, a mikor az Fix-szel indul utra!

Nehéz volna megállapítani, mit gondolt a titkos rendőr e pillanatban. Megrendült-e állhatatos hiedelme, a melyet eddig Fogg Phileas felől vallott, vagy ezek után is erélyes gazembernek tartotta, a ki azt hiszi, hogy mire a földet szerencsésen körülutazza, biztonságban élhet angol földön is. Lehet különben, hogy Fix most már némileg másként gondolkozott Fogg Phileas felől. Csakhogy azért még sem mondott le eredeti tervéről, hogy kötelességét mindvégig híven teljesíti, s most már minden törekvésével azon volt, hogy mielőbb újra Angliába jussanak.

Reggel nyolcz órákor a szán készen állt az indulásra. Az utasok ráültek s uti takaróikba burkolózva szorosan egymáshoz simultak. A két hatalmas vitorla nekifeszült s óránként negyven mértföldnyi sebességgel hajtotta előre a szánt a sík hótakarón. Omaha egyenes vonalban — vagy mint az amerikaiak mondják: méhrőptében — kétszáz mértföldnyire van a Kearney-erődtől. Kedvező széllel tehát öt óra alatt futhatják meg ezt a távolságot. Bizonyosra vehették, hogy ha csak valami véletlen akadály nem merül föl, a szán délután egy órákor Omahába érkezik.

Mily utazás! Az utasok, a mint ott ültek szorosan egymáshoz simulva, még csak nem is beszélgethettek egymással; a szédítő gyorsaság által támadt maró-hideg légáram elfullasztotta ajkukon a szót. A szán a jeges hórétegen oly sebességgel siklott tova, hogy a leggyorsabb tengeri vitorlás hajó sem versenyezhetett volna vele. Valahányszor egy-egy erősebb szélroham támadt, úgy rémlett, mintha a szán a levegőbe emel-

kednék vászonszárnyain s úgy repülne velök. Mudge a legnagyobb biztonsággal kezelte a kormányt, egyetlen szorítással egyensúlyozta azokat a hibbanásokat, a mikkel a szán olykor-olykor félretért. A vitorlák pattogva dagadoztak. A rohanás gyorsasága ugyan pontosan nem volt kiszámítható, de kétségtelennek látszott, hogy az óránként legalább is negyven mértföldnyi lehet, sőt ennél is több talán.

— Ha valami nem törik vagy szakad, idejére fogunk megérkezni, — mondta Mudge. Neki pedig érdekében állt, hogy a megállapított órában elérjék Omahát. Fogg úr, szokása szerint igen csábos jutalommal kecsegtette erre az esetre.

A vidék, amerre a szán egyenes irányban haladt, oly sik volt mint a tenger. Mintha valami óriási befagyott tó lett volna. A vasutvonal délnyugatról északnyugatnak szelte át ezt a területet, Green-Island és Columbus irányában. Ez utóbbi helység igen jelentékeny városa a Nebraska-államnak. A vonat Columbuszt elhagyva Shuyler és Fromont városokon keresztül érkezik Omahába. Errefelé folyton a Platte-River jobb partján fut a vonal. A szán azonban rövidebbre fogta az utat, keresztül szelvéen azt az ivrészt, melyet itt a vasút kanyarít. Mudge nem tartott attól, hogy a Platte-River, Vermont táján, föltartóztatná szánját, jól tudta, hogy ily időben azt jégburkolat födi. Utjukba tehát semmiféle akadály nem gördült, s így Fogg Phileasnak legföljebb két körülménytől kellett félnie: attól, hogy a szán esetleg összeroncsolódik, meg attól, hogy a szél netalán elgyöngül, vagy teljesen megszűnik.

A szél azonban változatlan erővel röpítette a szánt Omaha felé. Oly erős volt, hogy a vaspántokkal megerősített árboczrudat is meghajlította. A drót- és egyéb kötelek úgy zengtek belé,

mintha valami láthatatlan vonó játszanék rajtok. A szán sajátságosan erős, panaszos harmóniát hallatva siklott tova.

— Kvintekben s oktávokban zengenek, — mondta Fogg Phileas.

Ez volt egyetlen nyilatkozata, a melyre ajkát nyitotta az egész szánutazás alatt. Auda asszony meleg takarókba burkolva, jól volt megvédve a hideg ellen.

Passepartout, a kinek arcza oly rótszinűre pirult, a milyen a nap korongja szokott lenni alkonyatkor, valóságos élvezettel szivta a hideg, de tiszta és frissítő levegőt. Rendületlen bizalma ismét a legrózsásabb reménykedéssel töltötte el. Minden jel arra vallott, hogy reggel helyett este fognak megérkezni New-Yorkba. Nem volt kizárva, hogy még a Liverpoolba készülő gyors hajó indulása előtt.

Passepartout-t erős kísértés gyötörte, hogy megszorítsa szövetségésének, Fix urnak a kezét. Nem feledte, hogy a titkos rendőr volt az, a ki a vitorlás szánt, tehát az egyetlen alkalmatosságot, a melyen idejekorán érkezhetnek az omahai állomásra, figyelmökbe ajánlotta. Valami előérzetféle azonban mégsem engedte, hogy tartózkodó viselkedését a titkos rendőrrel szemben legkevésbé is megváltoztassa.

Azonkívül még erősebben foglalkoztatta lelkét egy másik körülmény is, a melyről a derék ficzko egy perczre sem feledkezett meg, még pedig az, hogy gazdája őt, a fogságba került áldozatot, a sioux-indiánok kezéből egy perczig sem habozott kiszabadítani. Tudta, hogy Fogg úr e vállalkozással életét s vagyonát kockára tette volt. Nem! Erről a derék franczia soha sem feledkezhetik meg!

Az utasok így a legkülönbözőbb gondola-

tokkal foglalkoztak s ez alatt a szán szédítő sebességgel siklott tova a síma hószőnyegen. Nem is vették észre, hogy néhány kisebb folyón, többek közt a Little-Blue-River-en is áthaladtak. A mezőseget s a folyokat egészen egyformán fődte a csillogó fehérségű hótakaró. A nagy síkság vége végig néptelen, puszta volt. Lakatlan szigetként terült el az Union-Pacific-pálya és ennek amaz oldalága közt, mely a Kearney-erődöt Saint-Joseph városával köti össze. Egyetlen falu, egyetlen állomás, sőt még csak holmi magányos erőd sem tűnt föl az egész uton. Olykor-olykor egy-egy magasba ágaskodó kiszáradt fa mellett suhantak tova, melynek fehér váza meggörnyedt a szélben. Néha ragadozó madarak csapata suhogott el fölöttük. Egyszer-kétszer a prairie elsoványodott s éhségtől üzött farkasai próbáltak, a szörnyű nélkülözéstől hajtva, versenyt futni a szánnal. Ilyenkor Passepartout előkapta revolverét, hogy rásüsse a legközelebb szemtelenkedőkre. Ha a szán ilyenkor fölmondta volna a szolgálatot, az utasok valóban rémes veszedelemben kerülnének a fenevadok között. A szán azonban rendkívül erős szerkezetű volt, csakhamar biztonságos távolságba is került s a vérszomjas falka nemsokára elmaradt.

Déltájban Mudge észrevette, hogy szánja a Platte-Riveren siklik át. Nem szólt, bár jól tudta, hogy onnan Omaha állomása már legföljebb csak husz mértföldnyire van.

Csakugyan úgy is volt; alig fél óra múltán, a kormányrudat szabadjára hagyva, az ügyes kormányos bevonta a vitorlát. A szánt gyorsasága vitorlátlanul is még körülbelül fél mértföldnyire hajtotta; végre aztán megállt s Mudge néhány hófödte háztetőre mutatva, mondta:

— Megérkeztünk!

Megérkeztek! Csakugyan megérkeztek; ott

voltak az állomás közelében, a honnan az Egyesült Államok nyugati vidékeire oly számos vasutvonal ágazik szerteszét, s a közlekedés mindennapos.

Passepartout és Fix azonnal leugrottak a szánról, s buzgón rázogatták elgémberedett tagjaikat. Ők segítették le a szánról Auda asszonyt s Fogg urat is. Fogg Phileas bőkezűen jutalmazta meg Mudge-ot. Passepartout lelkesen, akár egy barátját, megrázta a derék ember kezét s aztán a társaság nyomban az omahai pályaudvarba sietett.

Nebraska állam eme városánál véget ér a tulajdonképeni Pacific-vasut, mely a Mississippi völgyét a Csendes oczeánnal összeköti. Omahából Chicagóig a „Chicago-Rock-Island“ vaspályán kellett hogy utazzanak.

A vonat éppen indulásra készen állt a pályaudvaron.

Fogg urnak s társainak csak éppen annyi idejük maradt, hogy az egyik kocsiba beleugorjanak.

Omaha városából ugyan mit sem láthattak, de még Passepartout is úgy vélekedett, hogy ilyesmi miatt panaszkodni most teljesen fölösleges.

Ez a vonat a legnagyobb gyorsasággal röpül tova Jowa államon át. Council-Bluffs, Moines és Jowa-city mellett. Éjjel Davenport mellett áthaladt a Mississippin és Rock-Islandnál Illinois-ba ért. Másnap délután négy órakor érkezett a romjaiból fölépült Chicagoba, mely néhány év előtt hamuvá égvén, a Michigan-tó partján most fönségesebben ékeskedik, mint valaha.

New-Yorktól Chicagó kilenczszáz mértföldnyire van. Vonat Chicagóból nagyon sok indul ebben az irányban. Fogg úr az omahai vonatról

nyomban egy New-York felé készülőre ült át. És a „Pittsburg-Fort-Vayne-Chicago“ vasút első vonata teljes sebességgel rohant vele tova, mintha csak tudta volna, hogy a tiszteletre méltó angol urnak egy percze sincs veszteni való. Villámgyorsan suhant keresztül Indiana-, Ohio-, Pennsylvánia- és New-Jersey-államokon, antik nevű városok mellett el, melyek közül némelyeknek még csak kijelölt utczáik voltak s persze már közuti vaspályával ellátva, de házaik még egyáltalán nem épültek föl. Végre föltűnt a Hudson és december 11-én este negyed tizenkettőkor New-Yorkba érkeztek s a Hudson folyam jobb partján a Cunard vonalon, a „British and North American royal mail steam packet Co“ kikötőhelyének közelében szálltak ki.

A „China“ hajó Liverpool felé éppen negyvenöt percczel előbb indult el.

HARMINCZKETTEDIK FEJEZET.

Fogg Phileas magával a balsorssal is szembeszáll.

A „China“ elindulása, úgy rémlett, Fogg Phileas utolsó reménységét is magával vitte.

A gyorshajók közül, a melyek Amerikából Európába szoktak járni, sem az „Atlanti-francia“, sem a „White-Star-line“, sem a „Compagnie Imman“ hajója, sem a hamburgi hajó, szóval egyetlen egy gőzös sem állt az angol úr szolgálatára.

A „Pereire“, a francia-atlanti-társaság egyik legkitünőbb s leggyorsabb hajója csak másodnap, december 14-én volt indulandó. Azonfelül ez is, csak úgy, mint a hamburgi vagy más, nem egyenesen Liverpoolba vagy Londonba, hanem Havre-ba közlekedett, s az átkelésen, onnan South-

amptonba, Fogg Phileasnak utolsó erőmegfeszítése is kárba veszett volna.

Az „Imman“ vállalat gyorshajóira, melyek közül az egyik, a „City of Paris“ másnap volt indulandó, számítani egyáltalán nem lehetett. E hajók első sorban kivándorlókat szoktak szállítani s gépezetük a lehető leggyöngébb. Vitorlát s gőzerőt egyaránt használnak, s gyorsaságuk alighogy közepszerű. E hajók bármelyikének is több időre volt szüksége, hogy New-Yorkból Liverpoolba jusson, mint a mennyivel Fogg Phileas rendelkezett arra az esetre, ha fogadását meg akarja nyerni.

A tiszteletreméltó úri ember számot vetett a körülményekkel s Bradshaw kézikönyvéhez folyamodott tanácsért, mely az atlanti hajóforgalom minden módozata felől tájékoztatta őt.

Passepartout megsemmisültnek érezte magát. Negyvenöt percznyi késedelemmel lemaradni: mégis csak sok! S ennek egyenest ő az oka, mert a helyett, hogy urának segítségére lett volna, mindig csak akadályokat gördített útjába. S ha végig gondolta ennek az utazásnak minden eseményét, ha összeszámította mindazt a kiadást, a mi teljesen kárbaveszett, még pedig legtöbbször ő miatta, ha fontolóra vette, hogy a fogadás óriás összege, a mit még ez a sok és nagyobbára haszontalanul elköltött útiköltség is növelt, Fogg urat teljesen tönkre juttathatja, — a legkeservebb méltatlankodás töltötte el.

Fogg úr azonban a legcsekélyebb szemrehányással sem illette. S az atlanti gyorshajóról távozván, csak ennyit mondott:

— Majd meglátjuk, holnap! Gyerünk!

Fogg úr, Auda asszony, Fix és Passepartout helyi gőzösön átkeltek a Hudson-on és bérkocsin a „St.-Nicolas“-fogadóhoz hajtottak. Ott

megszálltak, s Fogg Phileasnak egyáltalán nem volt rossz éjszakája, mert az egésztest nyugodtan aludta át. Auda asszony és Fix, meg Passepartout már nem jártak ily jól, izgatottságuk miatt egy percznyi nyugalalmuk sem volt.

Másnap december 12-e volt. December 12-én reggel 7 órától december 21-én este 8 óra 45 perczig kilencz nap, tizenhárom óra és negyvenöt percz volt hátra még. Ha tehát Fogg Phileas előző nap este a „Chiná“-ra fölszállhatott volna, bizonyos, hogy ha más akadály közbe nem jön, pontosan a kitűzött időre érkezik Liverpoolba, s onnan Londonba.

Fogg úr egyedül távozott a fogadóból, meg-hagyván Passepartoutnak, hogy várja be s Auda asszonyt kérje föl, lenne bármely perczben kész az indulásra.

A fogadóból a Hudsonhoz ment, hogy körül-tekintvén, a parton vagy a folyóban horgonyzó hajók közt, útrakész, alkalmas hajó felől tudako-zódjék. Több hajó is volt ott ugyan, árboczáan indulást jelző lobogóval, olyan, a melynek más-nap tengerre kellett szállnia, mert hiszen New-York csodálatra méltó, óriási kikötőjéből napon-kint több száz hajó is szokott útrakelni a világ minden tája felé, e hajók azonban nagyobbrészt vitorlásak voltak, a miknek Fogg Phileas nem vehette hasznát.

A tiszteletreméltó úriember már azt hitte, hogy utolsó erőfeszítése hiába való, midőn alig egy kábelhossznyira a parttól, csinos kis kereskedelmi hajót vett észre, amolyan csavargózós félét, a melynek kigomolygó füstjén látszott, hogy indu-lásra készül.

Fogg Phileas csónakba ült s átevezett a gőzshöz, a „Henrietta“-hoz, melynek alsó része vasból, a felső nagyobbára fából való volt.

A kapitány a földélzeten időzött. Fogg Phileas a hajóra érkezvén, azonnal tudakozódott utána, s a kapitány nyomban előtte termett.

E férfiú körülbelül ötven éves lehetett, amolyan morgó tengeri foka; csöppet sem látszott olyannak, mint a ki előzékeny, szives tudna lenni. Szeme szurós volt, bőre rézszínű, haja rőt, nyaka vastag, — szóval világfinak bajosan illett volna be.

— A kapitány? — kérdezte Fogg úr.

— Az vagyok.

— Én Fogg Phileas vagyok, Londonból.

— Én pedig Speedy Andrew, Cardifból.

— Indul?

— Egy óra múltán.

— Szállítmánya hova szól?

— Bordeaux-ba.

— S mit szállít?

— Követ. Nem is szállítmány az, csak teher.

— S vannak utasai?

— Nincsenek. Soha sincsenek. Az utas nagyon nyűgös teher, követelőző portéka, hely kell neki.

— Gyors a hajója?

— Tizenegy, tizenkét fonál a sebessége. Óh a „Henriettá“-t jól ismerik!

— Nem vinne engem három útitársammal Liverpoolba?

— Liverpoolba? Mért nem mindjárt Chinába?!

— Azt mondtam, hogy Liverpoolba.

— Nem!

— Nem?

— Nem. Nekem Bordeaux a célom s oda megyek.

— Semmi áron sem visz el?

— Semmi áron.

A kapitány ellentmondást nem tűrő hangon beszélt.

— De hát a „Henrietta” tulajdonosa?...
szólt Fogg Phileas.

— A „Henrietta” tulajdonosa én vagyok, a hajó kizárólag az enyém.

— Kibérlem.

— Nem lehet!

— Megveszem.

— Nem adom!

Fogg Phileasnak pillája se rezzent. A helyzet azonban válságos volt. New-Yorkban, úgy látszott, nem oldható meg a kérdés úgy, mint megoldódott Hongkongban. A Henrietta kapitánya nem oly férfiu, mint a milyen a Tankadére tulajdonosa volt. Fogg úr mindeddig jól boldogult bankjegyeivel. Ezuttal nem hatott a pénz.

Mégis okvetlenül ki kellett eszelni valami módot, hogy az óceánon átjussanak, — ha másként nem, hát léggömbbel, csak hogy ez tulságosan kalandos és bizonytalan utazás lett volna.

Fogg Phileasnak azonban, úgy látszott mentő-gondolata támadt. Így szólt a kapitányhoz:

— Nos hát vigyen Bordeauxba minket!

— Nem én. Ha kétszáz dollárt fizetne is az úr, még akkor se vinném.

— Fizetek kétezret.

— Személyenkint?

— Személyenkint.

— S négyen vannak?

— Négyen.

Speedy kapitány most már megdörzsölte a homlokát. Elvégre nyolcz ezer dollárról volt szó, s még csak az útját sem kellett megváltoztatnia. Ezt érdemes meggondolni kissé. Ily összeg kedvéért mégis csak ajánlatos leküzdenie a személyszállítás iránt való ellenszenvét. A két ezer dollárt

fizető utas különben nem is személy már, hanem fölötte becses árúczikk.

— Kilenczkor indulok, — mondta a kapitány egyszerűen, — ha társai itt vannak...

— Kilenczre itt lesznek, — válaszolt nyugodtan Fogg Phileas.

Ekkor fél kilencz volt. Visszacsóznakázni a partra, kocsiba ülni, a St-Nicolas-fogadóba hajtatni, Auda asszonyt, Passepartout-t és az elmaradhatatlan Fix urat, a kinek nagylelkűen fölajánlott egy helyet a hajón, — mozgósítani, — mindezt Fogg úr azzal a rendes nyugodtságával intézte el, a mely soha, semmiféle körülmények között sem hagyta el.

Mire a hajó fölszedte horgonyát, mind a négyen fönn voltak a födélzeten.

Passepartout megtudván, mennyibe kerül ez a hajókázás, oly hosszú és változatos „oh“ kiáltásba tört ki, mely a hanglétra minden fokozatán végigfutott.

Fix is meghökkent s fájdalmasan ismerte be, hogy az Angol Bankot ime eléggé súlyos veszteség éri megint. Valóban, föltéve, hogy Fogg úr néhány marék bankót a tengerbe nem dobott, legalább is már hétezer font hiányzott a bankjegytáskából.

HARMINCZHARMADIK FEJEZET.

Fogg Phileas a helyzet magaslátán.

Egy óra multán a „Henrietta“ elhaladván a világító hajó mellett, a mely a Hudson-kikötő bejárását jelzi, megkerülte a Sandy-Hook szigetét és a sík tengerre ért. E napon Long-Island irányában, s nem veszve szem elől Fire-Island irányító tűzét, gyorsan haladt kelet felé.

Másnap, december 13-án déltájban egy férfiú jelent meg a parancsnoki hídon s intézkedni kezdett. Mindenki azt hihetné, hogy Speedy kapitány. De nem, ez Esq. Fogg Phileas vala.

Speedy kapitány akkor már fülkájében volt elzárva, s egészen jogos haragjában, éktelenül üvöltött s orditozott.

Mindez igen egyszerűen történt. Fogg Phileasnak Liverpoolba kellett utaznia, a kapitány pedig nem volt hajlandó odavinni őt. A tiszteletreméltó angol úr tehát látszólag beérte a bordeauxi úttal is, de ama harmincz óra alatt, a mit eddig a hajón töltött, bankjegyeit oly kitünően használta föl, hogy a hajónak kissé elegyes legénysége, a matrózok s a fűtők, a kik különben is hadilábon álltak a kapitánynyal, igen szívesen hódoltak meg Fogg Phileasnak. Így történt, hogy Fogg Phileas volt most már a Henrietta parancsnoka, hogy a kapitány fogságban ült, s hogy a hajó Liverpool felé igyekezett. S a ki Fogg úr parancsnokolását hallotta, az bizonyosra vette, hogy ennek a tiszteletreméltó úri embernek valaha tengerésznek kellett lennie.

Hogy e kalandos vállalkozás hogyan fog végződni, egyelőre a jövő titka volt. Auda asszony persze szüntelen aggodásnak adta a fejét, bár aggodalmát egyetlen szóval sem árulta el. Fix eleinte megdöbbsent e merészségen. Passepartout pompásnak találta gazdája ötletét.

— Tizenegy-tizenkét fonál, — mondotta volt a kapitány s a „Henrietta” gyorsasága körülbelül csakugyan annyi volt.

Ha tehát a tenger nem nyugtalankodik, ha a szél meg nem fordul, ha a hajó meg nem sérül s ha, — óh mennyi ha! —, a gépnek baja nem esik, valószínűnek látszott, hogy a hajó december 12-ikétől december 21-éig megfutja majd ezt

a háromezer mértföldnyi utat New-Yorktól Liverpoolig. Bizonyos azonban az is, hogy megérkezése után Fogg urat ez a kaland, a mihez még a bankügy is járul, sokkal messzebbre is ragadhatja, mint a mennyire ő maga kívánczik.

Az első napokon igen kedvező körülmények közt folyt az utazás. A tenger eléggé csöndes volt; a szél északkeleti, a vitorlák dagadoztak, s a Henrietta pompásan vált be óceánjáró hajónak.

Passepartoutnak nagyon tetszett a dolog. Urának ez a csínye, melynek következményein legkevésbé sem töprengett, élénk lelkesedésre ragadta. A hajó legénysége soha sem látott jobb kedvű, virgonczabb ficzkót nála. Folyton kedvükben járt a matrózoknak s vakmerő testgyakorlataival, tornász-ügyességével ámulatba ejtette őket. A legékesebben beszélgetett velök s a legfinomabb italokkal kedveskedett nekik. Uri embereknek nézte a matrózokat s hősöknek a fűtőket. Jó kedve mindenkit fölvidámított. A multat összes veszedelmeivel, kellemetlenségeivel s ostobaságai-
val mintha már rég elfeledte volna. Csak a fogadáson járt az esze s néha úgy nekitüzesedett türelmetlenségében, mintha a hajó fűtői alája fűtöttek volna be. Olykor-olykor Fixet is megkörnyékezte, de csak sokat mondó pillantásaival.

Szóba nem állt vele; Fix vallomásai óta minden bizalmasság megszűnt az egykori jó barátok között.

Fix már sehogy sem értette a dolgokat. A „Henrietta“ elfoglalása, a legénység megvesztegetése, Fogg úr tökéletes tengerészkedése, minden egészen megzavarta fejét. De hát elvégre, a ki ötvenezer font sterlinget tudott lopni, miért ne tudna hajót is rabolni?! S e gondolathoz egészen természetesen társult az a gyanuja, hogy a „Henrietta“ Fogg úr vezénylete alatt nem is Liver-

poolba, hanem a világ valami más helyére megy, ahol a banktolvaj s kalóz úri ember teljes biztonságban érezheti majd magát. S ez eléggé valószínűnek is látszott, s Fix már bánni kezdte, hogy egyáltalán beleelegyedett ebbe a dologba.

Speedy kapitány szakadatlanul tombolt fülkéjében s Passepartout, kinek élelemmel kellett őt ellátnia, bármily erős volt is, csak a legnagyobb vigyázatossággal merte megközelíteni.

Fogg úr viselkedése pedig olyannak bizonyult, mintha e hajónak mindig ő lett volna a parancsnoka, soha más.

Deczember 13-án Ujfundland csücskének zátonyai mellett surrant el a hajó. Veszedelemes tájék ez, különösen télen, amikor vagy sűrű köd lepi meg, vagy iszonyú orkánok tombolnak rajta. Mult este óta nagyot esett a barometer, s bizonyosra volt vehető, hogy az idő megváltozik. S csakugyan, a hőmérséklet is alászállt, s a szél délkeletnek fordult.

Kellemetlen meglepetés volt ez. Hogy célja irányától el ne terelődjék, Fogg úrnak be kellett vonatnia a vitorlákat s nagyobb gőzerőt használnia. A hajó gyorsasága persze csökkent, mert a feltornyosuló hullámok is mindjobban akadályozták haladásában. A szél csakhamar orkánná erősödött, s előre látható volt, hogy a Henrietta nem bir sokáig a hullámtorlódások ellenében győzedelmeskedni.

Mint az égboltozat, épp úgy borult mind komorabbá Passepartout arcza is. Két nap óta iszonyú aggodalmak gyötörték a szegény fiut. Csakhogy Fogg Phileas rettenthetetlen tengerésznek bizonyult, szembeszállt a hullámok szeszélyével s mindeddig a kellő irányba kényszerítette a hajót. A Henrietta, ha nem haladhatott annak rendje s módja szerint a víz felületén, hát keresz-

tül furakodott a hullámokon s ilyenkor fedélzetét egészen elborította a víz. Egy-egy hatalmas hullám-roham olykor magasba lökte a hajó farát, hogy csavara úgy forgott a pusztá levegőben, de haladásában ilyesmi sem hátráltatta valami nagyon.

A szél azonban még sem hatalmasodott el annyira, mint várták. Nem volt az a fajta orkán, mely e tájon nem valami ritkaság, s melynek gyorsasága perczenként kilenczven mértföldre is szokott fokozódni. A legnagyobb baj az volt, hogy a szél tovább is délkeleti maradt, s így nem lehetett vitorlákat feszíteni. Pedig nagyon kíváncsi lett volna, hogy a gőzerő ily segítséget kapjon.

Deczember 16-ika volt, az utazás 75. napja. A Henrietta mindedig még nem szenvedett akkora késedelmet, a mely nyugtalanító lehetett volna. Túl volt immár a tengeri út felén s a tenger veszélyesebb vidékein is. Ha nyár van, bizonyosra vehető a siker. Télen azonban az időjárás szeszélyeitől függ minden. Passepartout nem beszélt a dologról. Lelke telve volt reménykedéssel, a széllal nem sokat törődött, inkább a gőzben bizakodott.

E nap reggelén a hajó gépésze feljött a földélzetre, fölkereste Fogg urat s élénk beszélgetésbe merült vele.

Passepartout ösztönszerűleg nyugtalankodni kezdett.

Szivesen odaadta volna egyik fülét érte, ha meghallhatja, miről folyik a szó. Néhány mondatot azonban mégis sikerült elértenie.

— S bizonyos ön abban, a mit jelent? — kérdezte Fogg Phileas.

— Mindenesetre, uram, — felelt a gépész, — ne tessék feledni, hogy elindulásunk óta folytonosan rendkívüli gőzerővel haladunk, s ha volt is annyi szénünk, hogy mérsékelt gőzerővel Bo-

deauxba érhessünk, az nem lehetett elegendő, hogy fokozott fűtéssel New-Yorkból Liverpoolba jussunk.

— Majd teszünk róla! — válaszolt Fogg Phileas; Passepartout mindent megértett; halálos aggodalom vett rajta erőt.

Fogytán volt tehát a szén!

— Ah, — gondolta Passepartout, — ha gazdám még erről a bajról is tud tenni, valóban csodás egy ember lehet.

Fixszel találkozáván, nem állhatta meg, hogy a titkos rendőrt föl ne világosítsa a helyzet felől.

— S mégis azt hiszi, — szólt Fix, — hogy Liverpoolba megyünk?

— Persze, hogy azt hiszem.

— Ostoba! — mondta a titkos rendőr — s vállatvonva tovament.

Passepartout már-már durván vissza akarta utasítani e mondást, a melynek czélzatát tulajdonképen nem is igen értette, azonban mégis meggondolta a dolgot, úgy magyarázván Fix ingerültségét, hogy bizony a titkos rendőrnek csöppet sem lehet jó kedve, mikor számításai így meghiúsulnak, s hiúságát mélyen sértheti a tudat, hogy oly ügyetlen volt s hamis nyomon indulva, teljesen hiábavalón utazza körül a földet. Hagyta tehát.

De vajjon mit szándékozik most Fogg Phileas kezdeni? E kérdésre nehéz volt megfelelni. Ugy látszott azonban, hogy a hidegvérű úriember mégis csak kieszelt valamit, mert még aznap este fölhívatta a gépészt s így szólt hozzá:

— Tüzeltessen erősebben, s előre! Sebj, ha a szénkészlet teljesen elfogy is. Néhány percz mulva a Henrietta kürtője hatalmas füstfelhőket eregetett.

A hajó tehát teljes gőzerővel haladt előre ; de már két nap multán ismét feljött a gépész s jelentette, hogy e napra a szén már nem futja ki.

— Csak tüzeljenek szakadatlanul, — mondta Fogg Phileas. Sőt inkább terheljék meg a szelepeket. Délben, megállapítván, mily szélesség és hosszúság fokán tart a hajó, Fogg Phileas előszólította Passepartout-t s megparancsolta neki, hogy Speedy kapitányt azonnal hozza föl. A derék ficzkó úgy érezte magát, mintha egy tigrisért küldenék s a mint a kapitány fülkéje felé tartott, mondogatta is magában :

— No hiszen majd fog ez dühöngeni most !

S csakugyan néhány percz multán, mintha valami szétpukkadásra kész, sistergő bombát dobta volna a földélezetre. Ez a bombaszerű jelenség Speedy kapitány volt. A düh majd szétvetette őt.

— Hol vagyunk?! — kérdezte többször is egymásután, haragtól fojtott s szinte fuldokló hangon. S bizony, ha a derék férfiúnak hajlandósága van a gutaütésre, hát ezuttal bajosan menekülhetett volna meg attól.

— Hol vagyunk?! — ordított föl újra s mérgében csak úgy rángatóztak ajkai.

— Hétszázhetven mérföldnyire Liverpooltól — felelt Fogg Phileas teljesen egykedvűen.

— Kalóz! — ordította a kapitány.

— Azért hívtam, uram...

— Tengeri rabló!

— Azért hívtam, — folytatta Fogg Phileas nyugodtan, — mert a hajóját meg akarom venni.

— Nem! Ördög és pokol! Nem adom!

— Nagyrészt ugyanis, kénytelen vagyok elégetni e hajót.

— Elégetni az én hajómat?!...

— Azt, legalább is a felső részeit, mert bizony a szenünk már elfogyott.

— Elégetni a hajómat! — dühöngött a kapitány. — A hajómat, melynek értéke legalább is ötvenezer dollár?!

— Itt van hatvanezer! — felelt Fogg Phileas és jókora bankócsomót tartott a kapitány elé.

E fordulat csodásan hatott Speedy kapitányra. Hatvanezer dollár láttára az amerikai emberen is bizonyos elfogódottság vesz erőt. A kapitány mintha egyetlen pillanat alatt mind elfelejtette volna dühét, fogságát, utasai ellen érzett gyűlöletét. Hajója már husz éves ócskaság volt s ime, úgy látszott, még aranybányává is válhatik. A bomba tehát nem robbant föl. Fogg Phileas kiragadta belőle az égő kanóczot.

— S a vasszerkezet az enyém marad, — szólt csudálatosan megszelidült hangon a kapitány.

— A vasszerkezet gépestül, — felelt Fogg Phileas, — nos, uram, áll az alku?

— Áll!

És Speedy Andrew átvette a bankócsomót, megszámlálta s a zsebébe csusztatta.

Passepartout-t halott-halványnyá sápasztotta ez a jelenet. Fix-et a guta környékezte. Ime, már legalább is huszezer font fogyott el s ez a tékozló ember még a hajó pánczélját s gépezetét is, szóval az egész értékes részt az eladónak hagyja. De hiszen a lopott összeg persze ötvenöt ezer font.

Miután Speedy Andrew zsebre vágta a pénzt, Fogg Phileas így szólt hozzá:

— Uram, ne csodálkozzék mindezenen. Huszezer fontot vesztek, ha december 21-én este 8 óra 45 perczkor Londonban nem vagyok. New-Yorkban lekéstem a liverpooli gyorshajóról s mivel ön vonakodott...

— Nagyon helyesen cselekedtem, — kiáltott föl Speedy Andrew, — ezer ördög a tanúm, legalább is negyven ezer dollárt nyerek így!

S így folytatta:

— Hanem hallja csak ön, izé...

— Fogg...

— Nos, Fogg kapitány úr, önben nagy adag yankeeiség lakozik.

E nagyon is kétes bók után odébb akart állni, de Fogg Phileas föltartóztatta s így szólt:

— Most hát enyém a hajó!

— Természetesen! — felelt Speedy Andrew — árboczkosarától az alapjáig. De persze csak a farészek.

— Jó. Szét kell hát szedni a belső berendezést és tüzelni vele.

Képzelfő, mennyit kellett e száraz fából föltüzelni, hogy a gőz ereje ne csökkenjen. E napon a hátsó födélzet, a fűlkék, a kis födélzet farészei mind tűzre kerültek.

Másnap, december 19-én, az árboczkok s a keresztrudak kerültek sorra, Az árboczkokat fejszével döntötték le. A legénység valóságos szenvedélylyel űzte a rombolás munkáját. Passepartout tíz emberre valót is bontott, fűrészelt, hasogatott. Mintha csak a pusztítás dühe vett volna erőt rajtuk.

Következő napon, december 20-án, a korlát, a hajóbélés, a legalsó padlózat, a födélköz legnagyobb része esett áldozatul. A Henrietta már olyan volt, mint egy kikötői állóhajó.

E napon azonban föltűnt már az izlandi part és Fastenet világítótornyának tüze.

Mindazonáltal a hajó este tíz órakor még csak Queenstown tájékán járt. Fogg Phileasnak már csupán husz órája volt, hogy Londonba érhessen. Pedig éppen ennyi idő kellett csak arra is, hogy a „Henrietta“ Liverpoolig jusson, még abban az esetben is, ha teljes gőzerővel halad. S ime, a gőzerő sem volt már fokozható.

— Uram, — szólt Speedy Andrew, a ki a maga dolgaival már nem is törődött, hanem inkább Fogg Phileas vállalkozása iránt érdeklődött,

— valóban sajnálom önt! Minden ellene esküdött. Most még csak Queenstown előtt vagyunk.

— Ah, — válaszolt Fogg Phileas, — e város, melynek lámpáit látjuk, Queenstown volna?

— Az.

— Befuthatunk a kikötőjébe?

— Három óránál előbb nem; be kell várni a dagályt.

— Várjuk be hát! — mondta Fogg Phileas nyugodtan, a nélkül, hogy arcán meglátszott volna, mily jelentős kísérletet tervez a balsors leküzdésére.

Queenstown nagy kikötőhely az ír parton, hol az Egyesült Államok-ból érkező hajók a levélpostát szokták leadni. E leveleket szakadatlan gyorsvonat-forgalom továbbítja Dublinba. Dublinból a legsebesebb járású gyorshajók viszik Liverpoolba s így teljes tizenkétórával előzik meg az Amerikából érkező hajókat. Az amerikai postának e tizenkét órás időnyerességét akarta megnyerni Fogg Phileas is. A helyett, hogy a Henriettán másnap este érkezzen Liverpoolba, ott akart lenni már délben, s így elég ideje lett volna, hogy este 8 óra 45 perczkor Londonban a Reform-Clubban megjelenhessen.

Éjfél után egy órakor a Henrietta végre befuthatott a queenstown-i kikötőbe. Fogg Phileas elbúcsuzott Speedy kapitánytól, a ki hatalmasan megszorongatta a kezét s ott maradt hajója roncsán, a mely különben még most is megérte legalább is a felét annak az összegnek, a mit érte Fogg Phileas fizetett.

Az utasok azonnal partraszállottak. Fixnek kaján kedve támadt Fogg Phileast rögtön, a partraszállás pillanatában letartóztatni. De nem tette. Miért? Micsoda harcz dúlt belsejében? Talán ked-

vezőbben vélekedett már felőle? Belátta volna tévedését? Le nem tartóztatta, de azért nem tágitott mellőle. Vele, Auda asszonynyal s Passepartout-val hajnali fél kettőkor ő is felült a gyorsvonatra. a melynek reggel Dublin-be kellett érkeznie. Szintugy velők szállt föl a gyorshajóra is, mely hullámok, szelek szeszélyeivel nem törődve, mindig rendesen futja meg útját Dublin s Liverpool között.

Deczember 21-én tizenegy óra és husz perczkor szállt partra Fogg úr Liverpoolban, a honnan Londonba már csak hat óra az út.

E pillanatban azonban eléje lépett Fix, kezét vállára tette, felmutatta az elfogatási parancsot s így szólt:

— Ön Fogg Phileas?

— Az vagyok.

— A királynő nevében letartóztatom.

HARMINCZNEGYEDIK FEJEZET.

*Passepartoutnak merész és szokatlan szójáték meg-
eresztésére nyílik alkalma.*

Fogg Phileas fogságban ült. Bezárták a liverpooli vámház őrszobájába, s ott kellett volna töltenie az éjszakát s bevárnia, hogy Londonba szállítsák.

Az elfogatás pillanatában Passepartout neki rohant a titkosrendőrnek, de az örök föl tartóztaták. Auda asszony, kit a váratlan erőszakosság megdöbbsentett, mit sem értett a dologból. Passepartout fölvilágosította a helyzetről. Fogg ur, ez a nagylelkű, hősies férfiú tehát, a kinek ő az életét köszönheti, ime, letartóztatott tolvaj. A fiatal hölgy hevesen tiltakozott ennek csak lehetősége ellen, s szíve-lelke fölháborodott, szeméből könnyek pe-

regtek, midőn látta, hogy lehetetlen ime megmentőjét megmentenie.

Fixnek hivatalos kötelessége volt letartóztatni Fogg Phileast, akár bűnös az, akár nem. E kérdésben csak a törvényszék dönthetett.

Passepartout-t azonban most már az a szörnyű gondolat gyötörte, hogy bizonyára ő az oka e szerencsétlenségnek. Miért is titkolta Fogg ur előtt a valót? Midőn Fix magát és küldetését leleplezte volt előtte, miért is nem mondta ő ezt el gazdájának?! Ha megteszi, akkor Fogg ur mindenesetre bebizonyította volna ártatlanságát Fix előtt s felvilágosította volna ezt tévedése felől. Aztán meg semmiesetre sem hurczolta volna magával, saját költségén, saját alkalmatosságain ezt az átkozott kémet, kinek, mihelyt angol földet értek, első dolga volt letartóztatni pártfogóját. Hogy e mulasztást s vigyázatlanságot elgondolta, a szegény ficzko szörnyű lelkifurdalást érzett. Sirva fakadt s falhoz szerette volna vágni a fejét.

Auda asszony és ő, bármily nagy hideg volt is, ott maradtak a vámház folyosóján, nem birtak elmenni onnan, viszont akarták látni Fogg Phileast.

A tiszteletreméltó uriember tehát teljesen elbukott, még pedig éppen akkor, midőn már bizonyos volt benne, hogy célját eléri. Elfogatása révén menthetetlenül veszve volt ügye. Liverpoolba december 21-én, délelőtt háromnegyed tizenkettőkor érkezett, tehát este nyolcz óra negyvenöt perczkor bizvást a Reform-Clubban lehetett volna. A kitűzött időpontig még több mint kilencz órája maradt volt, pedig a gyorsvonatnak csak hat órára van szüksége, hogy Liverpoolból Londonba érjen.

Ha valaki e pillanatban a vámház őrso-

bájába léphetett volna, Fogg Phileas teljesen nyugodtnak találja vala; úgy ült ott, fölindultság, harag nélkül, mozdulatlanul egy padon. Hogy megbékült volna sorsával, alig hihető, de ez a legutóbbi csapás mégsem bírta kihozni sodrából, legalább úgy látszott. Vagy talán a dühnek az a szörnyű fajtája rejtőzött lelkében, a mely csöndben, elfojtva lappang egyideig, hogy aztán hirtelenül s ellenállhatatlanul, annál veszedelmesebben törjön ki? Isten tudja. Annyi bizonyos, hogy Fogg Phileas nyugodtan várakozott. De vajjon mire? Talán reménykedett volna még? Lett volna még valami hite a sikerben, miután bezárult mögötte a börtön ajtaja?

Bármint volt is, Fogg úr szépen maga elé tette óráját s figyelmesen nézte a mutatók forgását. Ajkára nem tört semmiféle hang, csak nézése volt szokatlan merev.

Helyzete kétségtelenül borzasztó vala. A ki nem bizonyos felőle, körülbelül így foghatta föl:

Ha Fogg Phileas becsületes, tönkre jutott.

Ha gazember, börtönben marad.

Talán azon gondolkodott, hogy mi módon menekülhetne? Talán bizott valami szabadító eshetőségben? Szökésen törte fejét? Meglehet, mert egy ízben köröskörül gondosan megvizsgálta a szobát; de az ajtó zárva volt, s az ablakokat erős vasrostély védte. Visszaült hát helyére s elővette jegyzőkönyvét. Abba a rovatba, hova annak idején ezt jegyezte volt, hogy:

„Deczember 21., szombat, Liverpool,“ most ezt írta:

„80-ik nap, 11 óra, 40 percz, délelőtt.“

S tovább várakozott.

A vámház órája egyet ütött. Fogg úr látta, hogy órája két percczel siet.

Két óra! Ha most gyorsvonatra ülhetne,

még nyolcz óra negyvenöt percz előtt ott lenne a Reform-Clubban. Homlokán néhány redő mutatkozott.

Két óra harminczhárom perczkor zaj támadt odakünn, ajtónyitogatás hallatszott s Passepartout meg Fix hangja hatolt a szobába.

Fogg Phileas szeme egy pillanatra fölcsillogott.

Az ajtó fölnyílt s Auda asszony, Passepartout és Fix nagy izgatottan mind feléje siettek.

Fix egészen magánkívül volt, haja összevissza zilált. Alig birta kinyögni a szót:

— Uram, — dadogta — bocsánat, uram... sajnos hasonlatosság . . . a tolvaj . . . három nap óta fogva . . . ön szabad . . .

Fogg Phileas tehát szabad volt. Oda lépett a titkos rendőr elé, merőn a szemébe nézett, s egyetlen gyors mozdulattal — bizonyára ez volt az első és utolsó hirtelenkedése — mindkét könyökét hátra rántotta s még ugyanabban a pillanatban egészen gépiesen mellbe vágta a titkos rendőrt.

— Talált! Pompás *találmány* ez az angol öklözés! — kiáltott föl Passepartout, s nagyot kaczagott részint a sikerült öklözés, részint kevésbbé sikerült szójátéka fölött.

Fix fölbukott, de egy árva szót sem szólt; úgy látszik, maga is érezte, hogy a mit kapott, azt meg is érdemelte. Fogg úr, Auda asszony és Passepartout azonban rá sem hederítettek már; ovasiettek a vámházból, kocsira ültek s néhány percz multán a liverpooli pályaudvarban voltak.

Fogg Phileas megkérdezte, indul-e nyomban valami gyorsvonat?

Ekkor két óra, nyegyven percz volt. S a gyorsvonat harminczöt percczel előbb indult el.

Fogg Phileas rögtön külön vonatot rendelt.

Szerencsére volt néhány gép, amit a később indulandó gyorsvonatok számára már fűteni kezdtek, de a forgalmi viszonyok miatt a külön vonatnak legkorábban csak három órákor volt szabad elindulnia.

Három órákor tehát Fogg Phileas, miután a gépészek rendkívüli jutalmat ígért, Auda asszony és Passepartout társaságában végre tovautazhatott London felé.

A vonatnak hatodfél óra alatt kellett megtennie az utat Liverpool és London között, a mi nem is nehéz föladat, föltéve, hogy a pálya mindvégig szabad. De támadtak mégis elkerülhetetlen akadályok, s midőn Fogg úr a londoni pályaudvaron kiszállt, nyolcz óra s ötven percz volt az idő.

Fogg Phileas tehát csakugyan körülutazta a földet nyolczvan nap alatt, de a kitűzött időnél öt perczcel később érkezett.

Vesztett.

HARMINCZÖTÖDIK FEJEZET.

Passepartout oly parancsot kap urától, a mit tökéletesen elegendő volt csak egyszer hallania.

Másnap reggel a Saville-Row lakosai nagyot ámultak volna, ha valaki azt mondja nekik, hogy Fogg úr visszaérkezett. Ajtó, ablak mind zárva volt. A ház külsején semmi változás nem látszott.

Pedig Fogg Phileas távozván a pályaudvarról, miután Passepartout-t megbizta, hogy egy s más ennivalót vásároljon, csakugyan lakásába tért.

A tiszteletreméltó úriember a csapást, a mely érte, rendes nyugodtságával viselte el. Nos hát tönkre jutott! Még pedig annak a szerencsétlen titkos rendőrnek a hibája folytán! Mekkora biz-

tonsággal futotta meg útját, mennyi akadályt gyűrt le, mennyi veszélylyel szállt szembe, még arra is ráért, hogy segítségére legyen másoknak, s ime — már a kikötőbe jutva úgy kell hajótörést szenvednie, oly ostoba erőszakosság miatt, a mit előre nem láthatott s a mivel szemben védtelenül állt. Borzasztó sors! Ama jelentékeny összegből, amit magával vitt, már csak nagyon kis összeg maradt. Egész vagyona most már csak az a huszezer font volt, a mit a Baring Testvérek kezeltek, ezzel az összeggel azonban, elvesztvén a fogadást, Reformclub-beli játszótársainak tartozott. Tekintve utazásának óriási költségeit, bizonyos, hogy a fogadás megnyerése esetén sem gyarapodott volna vagyona, s különben nem is óhajtotta ő azt ily módon gyarapítani, de így most teljesen tönkre jutott. A tiszteletreméltó úri ember azonban nem csüggedt el kellemetlen helyzetében s tudta, mit kell tennie.

A saville-rowi ház egyik szobáját Auda asszony számára rendeztette be. A fiatal hölgy csaknem kétségbeesett. Fogg úr egyes megjegyzéseiből olyasmit következtetett, hogy nemes megmentője végzetes tette szánta el magát.

Köztudomású, mily könnyen végeznek magukkal az angolok, ha valami rögeszmés tervük nem sikerül. Passepartout tehát nagyon vigyázott urára, a nélkül azonban, hogy az észrevehette volna.

Mindenekelőtt azonban szobájába rohant volt a derék ficzkó s elfújta a gázlángot, a mely ott nyolczvan napig égett. A levélszekrényben már ott volt a gázgyár számlája is; úgy vélte tehát, hogy itt az ideje megszüntetni e költséget, a melyet az ő gondatlansága okozott.

Oly lassan mult ez az éj! Fogg úr ágyba tért ugyan, de vajjon tudott-e aludni is? Auda

asszony egy percnyi nyugalmat sem talált. Passepartout hű eb módjára örködött gazdájának ajtaja előtt.

Reggel Fogg úr beszélította s megbízta, hogy Auda asszony számára reggeliről gondoskodjék. Neki pedig teát és hidegsültet hozzon. Együttal mentse is ki Auda asszonynál, hogy ügyeinek rendezése miatt együtt nem reggelizhetik vele. Nem teheti most még tiszteletét, de kéri, lenne oly szíves és fogadná őt majd estefelé.

Passepartout-nak tehát e napiparancs szerint kellett igazodnia. Csak nézte, nézte gazdáját, a kinek arcán azonban a legcsekélyebb izgalom sem tükröződött. Sehogysem bírt távozni gazdája szobájából. Szívét különös érzelmek árasztották el; lelkét kínosan marcangolta az önvád, most még inkább, mint azelőtt; úgy érezte, hogy az egész szerencsétlenségnek egyesegyedül csak ő az oka. Igen, igen! Ha ő figyelmeztette volna Fogg urat, ha Fix terveit leleplezte volna előtte, gazdája bizonyára nem hurcolta volna magával ezt az embert egészen Liverpoolig s akkor...

Passepartout nem bírt magával.

— Uram, uram! — kiáltott föl, — átkozzon meg engem, mert egyedül az én hibám, hogy...

— Senkit sem hibáztatok, — válaszolt Fogg Phileas nyugodtan, — mehet.

Passepartout tehát távozott, fölkereste Auda asszonyt s közölte vele gazdájának elhatározását.

— Asszonyom, — folytatta aztán, — én mit sem tehetek. Gazdám nem hallgat rám. Talán nagyságod...

— Hát én rám hallgatna-e? — szölt Auda asszony, — hiszen senkire sem hallgat. Hajlandó volt-e csak egyszer is észrevenni, hogy hálám iránta mily végtelen? Akart-e a szívembe pillantani? Barátom, nem szabad őt egy perczig sem magára hagynia. Fogg úr tehát, mint ön mondja,

kijelentette, hogy estefelé meg akar látogatni engem?

— Igen is, asszonyom. Bizonyára azért, hogy megbeszélje önnel, mint biztosíthatná itt nagyságod jövőjét.

— Várom, szólt a fiatal úrhölgy s gondolataiba merült.

E vasárnapon tehát a saviile-rowi ház olyan-
nak látszott, mintha teljesen lakatlan volna. S
Fogg Phileas a mióta tulajdonosa e háznak, ezuttal
először tette meg, hogy nem indult el belőle a
Reform-Club felé, midőn a toronyóra a féltizenkettőt
elkongatta.

De minek is ment volna a tiszteletreméltó
uriember a clubba? Tagtársai már bizonyára nem
várják többé. Fogg Phileas, minthogy előző este,
szombaton, december 21-én, nyolcz óra negyvenöt
perczkor nem jelent meg a Reform-Club társal-
gójában, egyszerűen elvesztette a fogadást. Még
az is fölösleges volt, hogy a letétben lévő összeg
kifizetése végett a bankházba fáradjon. Ellenfelei,
a kiknek annak idején megfelelő utalványt adott,
maguk is fölvehették a Baring Testvéreknél az
immár esedékessé vált összeget.

Fogg urnak tehát nem kellett odahagyni
lakását s nem is hagyta oda. Szobájában maradt
s ügyeinek rendezéséhez látott.

Passepartout szüntelenül föl s alá futkosott
a saviile-rowi ház lépcsőjén. A szegény ficzkó
már egészen magán kívül volt. Az idő szörnyű
lassan tellett. Minduntalan hallgatózott ura ajtaján
s meg volt győződve, hogy midőn ezt teszi, semmi
illetlenséget nem követ el; be-benézett a kulcs-
lyukon s úgy gondolta, hogy ezt joggal teheti:
félve-félt attól, hogy a gazdája bármely pillanat-
ban végzetes tette ragadtathatja magát. Néha-
néha Fix is eszébe jutott; de most már másként

gondolkodott felőle: a titkosrendőrre nem tudott, haragudni már. Fix, mint csaknem mindenki tévedésben volt Fogg Phileas felől s midőn nyomon követte s letartóztatta, csak kötelességét teljesítette, holott ő . . . E gondolat teljesen lesujtotta, a világ legnyomorultabb teremtésének érezte magát.

Midőn végre a szegény fiu már sokkal szerencsétlenebbnek vélte helyzetét, hogysem elbirta volna magámaradottságát, bekopogtatott Auda asszony szobájába; szótlanul lekuporodott az egyik szögletbe s csak nézte, nézte a fiatal hölgyet, a ki még mindig mélyen elgondolkozva, ült ott.

Este fél nyolczkor Fogg Phileas megkérdezte, hajlandó-e Auda asszony fogadni őt. S kis vártatva meg is jelent a fiatal hölgy szobájában s egyedül maradt vele.

Fogg Phileas egy széket vont a kandallóhoz s leült, éppen szemben Auda asszonynyal. Arczán semmiféle lelki nyugtalanság nem tükröződött. Fogg ur most megérkezése után, akár csak utarkelte előtt, teljes nyugodtnak s egykedvűnek mutatkozott.

Csaknem öt perczig egy árva szót sem szólt. Majd szemébe nézett Auda asszonynak s ezt a kérdést intézte hozzá:

— Asszonyom, meg tudja-e bocsátani nekem azt, hogy magammal hoztam ide, Angliába?

— Megbocsátani, Fogg ur? . . . szólt Auda asszony s szíve csaknem hallhatóan dobogott.

— Legyen szíves hát meghallgatni engem, — folytatta Fogg Phileas, — midőn elhatároztam, hogy önt arról a vidékről, a hol annyi veszedelem környékezte, elviszem: akkor még jó módu voltam s számíthattam rá, hogy vagyonom egy részét rendelkezésére bocsáthatom. Szabad, gond-

talán élete lehetett volna itt. De ime tönkre jutottam.

— Tudom, Fogg ur, — válaszolt a fiatal hölgy, — s a magam részéről ezt a kérdést intézem önhöz: meg tudja-e bocsátani nekem azt, hogy követtem önt s ki tudja, talán éppen azzal, hogy késedelmére voltam, hozzájárultam tönkretételéhez?

— Asszonyom, Indiában ön semmi szín alatt nem maradhatott. S biztonsága csak úgy lehetett teljes, ha oly messzire jut arról a vidékről, hogy nem kerülhet többé ama rajongók kezére.

— Fogg ur, ön tehát nem elégedett meg azzal, hogy engem a halál torkából kimentett; még azt is kötelességének tartotta, hogy a külföldön biztosítsa helyzetemet?

— Ugy van, asszonyom, — felelt Fogg Phileas, — de hát a körülmények ellenem támadtak. Mégis arra kérem, engedje meg, hogy azzal a csekélységgel, a mim megmaradt, szolgálatára lehessenek.

— És önnek, Fogg ur, miye marad akkor önnek? — kérdezte Auda asszony.

— Nekem, asszonyom, — felelt a tiszteltreméltó uriember, — nekem nincs szükségem arra,

— De uram, hát milyennek képzei a jövőjét?

— Olyánnak, a milyennek lennie kell.

— Az csak természetes, — mondta Auda asszony, — hogy az olyan ember, mint a milyen ön, nem mehet neki a nélkülözésnek. Talán barátai...

— Nincsenek barátaim.

— Rokonai...

— Nincsenek már rokonaim...

— Akkor hát sajnálom önt, Fogg ur, mert

bizony a magárahagyottság keserves sors nagyon. Bús dolog az, mikor nincs sziv, a mely bánatunkban osztozkodnék... Azt mondják, hogy a kinek párja van, még a legnagyobb csapást is könnyebben viseli el...

— Mondják, asszonyom.

— Fogg ur, — szólt Auda asszony fölkelve és kezét nyujtva a tiszteletreméltó uriembernek, — akarja-e, hogy barátja s rokona legyek egy személyben? Akarja-e, hogy felesége legyek?

E mondásra Fogg ur is fölállott. Szemében szokatlan fény csillogott. Szemébe nézett Auda asszonynak. Ajka mintha megvonaglott volna. E nyíltság, őszinteség, határozottság és gyöngédség, a mely egész valójából kisugárzott ennek a nőnek, a ki mindent mer, hogy megmentse azt, a kinek mindent köszönhet, megkapta, szívébe hatott. Egy pillanatra lehunyta szemét, mintha meg akarta volna akadályozni, hogy e nemes szivü nő tekintete mélyebbre lásson a lelkébe, aztán, midőn újra fölpillantott, egyszerűen csak ezt mondta:

— Szeretem önt. Valóban, mindenre, a mi szent előttem, szeretem önt s egészen az öné vagyok.

— Ah, — kiáltott föl Auda asszony s szívére szorította kezét.

Fogg ur csöngetett, s a csöngő szavára megjelent Passepartout. Fogg ur még kezében tartotta Auda asszony kezét. Passepartout azonnal tisztában volt a helyzettel s széles arcza úgy ragyogott, akár csak a délövi nap.

Fogg ur megkérdezte, nem késő-e még fölkeresni főtisztelendő Wilson Sámuel urat, a „Mary-le-Bonne“ lelkipásztorát.

Passepartout elmosolyodott:

— Sohsem késő, — mondta.

Ekkor esti nyolcz óra öt percz volt.

— Holnap, hétfőn lesz rá szükség? — kérdezte még Passepartout.

— Holnap, hétfőn? — kérdezte Fogg Phileas a fiatal hölgyre tekintve.

— Holnap, hétfőn! — válaszolt Auda asszony.

Passepartout távozott, jobban mondvá: elrohant.

HARMINCZHATODIK FEJEZET.

A Fogg-részuvények hatalmasan emelkednek.

S most itt az ideje megemlékezni ama hirtelen fordulatról, mely az egyesült királyság közvéleményében az igazi banktolvaj — egy bizonyos Strand János — kézrekerültének napján, december 17-én, Edinbourgban bekövetkezett.

Három nappal előbb, Fogg Phileas még czimeres gazember hírében állt, a kit a rendőrség a legerélyesebben nyomoz, és ime egyszerre őt tartották a világ legtisztesebb emberének, a ki különcz tervét, a föld körülutazását, oly számtani pontossággal akarja megvalósítani.

Mekkora zajt csaptak s mekkora hatással a hírlapok!

Az összes fogadások, a mik időközben már feledésbe is merültek, mintegy varázsütésre ismét a legélénkebben foglalkoztatták az embereket. Az összes kötések ismét érvényre emelkedtek, föléledt minden ez irányu kötelezettség és tagadhatatlan, hogy a fogadási kedv ujra óriási mérveket öltött. A Fogg Phileas név a pénzpiacson ismét értéket jelentett.

A tiszteletreméltó uriember Reform-clubbeli öt játszótársa e három napot meglehetősen izgalom-

ban élte át. Fogg Phileas alakja, mely időközben már egészen elmosódott emlékezetükben, ismét szemök előtt lebegett. Vajjon mere van most? Deczember 17-én, Strand János elfogatása napján, immár hetvenhatodik napja volt, hogy Fogg Phileas elutazott s ime még semmi hír nem érkezett felőle. Elpusztult volna? Föladta tervét? Vagy talán tervszerűen folytatja utazását? S szombaton, deczember 21-én este nyolcz óra, negyvenöt perczkor, maga a pontosság szelleme, majd csakugyan betoppan a Reform-Club társalgójának ajtaján?

Az a feszült érdeklődés, mely e három napon az egész angol társaságot lázba ejtette, tulajdonképen le sem írható. Táviratok röppentek Amerikába, Azsiába, hátha sikerül valami értesülést szerezni Fogg Phileas felől. Reggeltől estig közérdeklődés tárgya volt a tiszteletreméltó uriember saville-rowi háza... De hiába! Még a rendőrség sem tudott semmit, pedig kutatta, mi történt Fix-el, a ki oly hamis nyomon indult el, hogy kézrekeritse a tolvajt. Mindazonáltal a fogadások egyre szaporodtak. Fogg Phileas akkora izgalmat keltett, akárcsak valami versenyparipa, mikor futamának javarészen már tuljutott. A részvényeket már nem jegyezték százával, hanem huszával, tízével, ötével, sőt a béna, vén Albermale al-pari vette.

Szombaton estefelé már óriási tolongás volt a Pall-Mall-en és a szomszédos utcákban. A Reform-Club kapui előtt valóságos tözsde támadt. A közlekedés fönnakadt. Az emberek érveltek, vitatkoztak s a „Fogg Phileas“-részvények árfolyamát úgy kiáltották ki, akárcsak a tőzsdén az angol fontét. A rendőrség alig bírta fönn tartani a rendet s mennél inkább közeledett az időpont, melyben Fogg Phileasnak vissza kellett érkeznie, annál inkább növekedett az izgalom.

Ez estén a tiszteletreméltó uriember öt játszótársa már nyolcz órakor a Reform-Club nagy termében ült. A két bankár, Sullivan János és Fallentin Sámuel, aztán Stuart Andrew mérnök, Ralph Walther, az angol bank igazgatója, Flanagan Tamás sörfőző, mindannyian lázas izgalomban várakoztak ott.

Midőn a nagy terem órája nyolcz óra huszonöt percet mutatott, Stuart Andrew fölkelt s így szólt társaihoz:

— Uraim, husz percz multán az idő, a melyben Fogg Phileas urral megállapodtunk, letelik.

— Hány órakor érkezett a legutóbbi vonat Liverpool felől? — kérdezte Flanagan Tamás.

— Hét óra huszonhárom perczkor, — felelt Ralph Walther, — s a legközelebbi csak tizenkét óra tiz perczkor érkezik.

— Nos uraim, — folytatta Stuart Andrew, — ha Fogg Phileas a hét óra huszonhárom perczkor érkező vonattal visszatért volna, már itt is lenne körünkben. Azt hiszem, megnyertnek tekinthetjük a fogadást.

— Várjunk még s ne nyilatkozzunk, — szólt Fallentin Sámuel, — tudják az urak, hogy tagtársunk a legnagyobb mértékben különczködő. Pontosága minden tekintetben általánosan ismeretes. Sohsem szokott késni, de kelleténél korábban sem érkezik soha. Megeshetik, hogy az utolsó perczen toppan be, s én csöppet sem csodálkoznám ezen.

— Én pedig, — jegyezte meg Stuart Andrew, a ki, mint már rendszerint, meglehetősen idegeskedett, — én még ha színről-színre látnám is, akkor sem bírnám elhinni, hogy igaz.

— Valóban, — mondta Flanagan Tamás, — Fogg Phileas vállalkozása nagy oktalanság volt.

Bármennyire pontos is, akadhettek utjába nehézségek, a miket lehetetlen legyőznie az embernek s már csak egy-két napi késedelem is elegendő, hogy megghiúsítsa, dugába döntse terveit.

— Aztán meg, tessék csak fontolóra venni, — kapta el a szót Sullivan János, — egyetlen táviratot sem kaptunk tisztelt barátunktól, pedig hát csak bizonyára akadt utján táviró-hivatal elég!

— Elvesztette ő a fogadást, uraim, — kiáltott föl Stuart Andrew, bizony elvesztette! Hisz tudják különben, hogy a „China“-gőzös, az egyetlen hajó, a melylyel New-Yorkból idejekorán érkezhetett volna Liverpoolba, már tegnap megérkezett. Tessék, itt az utasok névsora, a mint a „Shipping Gazette“ közli, Fogg Phileas neve nem fordul benne elő. Tiszteletreméltó társunk, még a legkedvezőbb esetben is, legföljebb csak Amerikáig juthatott. Azt hiszem, legalább is husz nappal fog későbbén érkezni s az öreg Albermale lord szintén elveszti azt az ötezer fontot, amibe fogadott.

— Világos! — mondta Ralph Walther, — szó nélkül beválthatjuk majd holnap Fogg úr utalványát a Baring Testvéreknél.

E pillanatban a terem órája nyolcz óra negyven percet mutatott.

— Még öt percz! — mondta Stuart Andrew.

Az öt tagtárs egymásra nézett. Bizonyosra vehető, hogy valamennyinek szíve erőbben dobogott, mint rendesen, hiszen e játszma, bármily edzett játékosok voltak is, hatalmasan izgatta kedélyüket. De izgalmukat nem akarták elárulni s Fallentin Sámuel indítványára kártyaasztal köré telepedtek.

— Nem adnám oda négyezer fontnyi osztályrészemet, — jegyezte meg Stuart András, miközben leült, — még ha háromezernégyszázkilenczvenkilenczet ígérne is érte valaki.

A mutató e pillanatban nyolcz óra negyvenkét percet jelzett.

A játszótársak kezükbe vették a kártyát, de pillantásuk minduntalan az órára tévedt. Bármennyire erősködtek is, hogy így meg úgy biztos a nyertességük, minden pillanat végtelen hosszúnak rémlett nekik.

— Nyolcz óra negyvenhárom percz, — mondta Flanagan Tamás, megemelve a kártyát, mit Ralph Walther elébe tett.

A tágas teremben ekkor egy pillanatra mélységes csönd keletkezett. De kívülről óriási zaj, a tömeg zúgása hallatszott s közbe-közbe éles rikoltozás. Az óra ingája szabályos lendülésekkel kettyentette le a másodperczeket. A játszótársak mindegyike pontosan számithatta a perczhatvanadokat e pendüléseken.

— Nyolcz óra negyvennégy percz! — mondta Sullivan oly hangon, melyen önkéntelenül is keresztülremegett a nagy izgalom.

Csak egy percz még és megnyerték a fogadást. Stuart Andrew és társai nem törődtek már játszmájukkal, félretették a kártyát s számlálták a másodperczeket.

Negyvenkettedik másodpercz: semmi. Ötvenkettedik: még mindig semmi!

Az ötvenötödik másodperczben odakint menydörgésszerű moraj zúdult föl, taps, hurrázás, sőt még szitkozódás is hallatszott, s e hangzavar szüntelenül erősödve terjedt mindközelebb s közelebb.

A játékosok fölálltak.

Az ötvenhetedik másodperczben fölnyílt a terem ajtaja és mielőtt az óra ingája a hatvanadik másodperczet is lekettyentette volna, megjelent a küszöbön Fogg Phileas, eszelősen ujjongó tömeg-

től kísérve, mely a Reform-Clubot valósággal megostromolta volt, s rendes nyugodt hangján mondta:

— Itt vagyok, uraim!

HARMINCZHETEDIK FEJEZET.

Bebizonyul, hogy Fogg Phileas a föld körülutazása révén mit sem nyert, — csupán boldogságra tett szert.

Csakugyan! Fogg Phileas volt az, testestül, lelkestül.

Az olvasó bizonyára emlékszik még, hogy este nyolcz órakor, vagyis huszonhárom órával megérkezésük után, Fogg úr megbízta Passepartout-t, értesítse Wilson Sámuel főtisztelendő urat, hogy másnap, hétfőn, bizonyos házasságot kell majd megáldania.

Passepartout boldogan sietett el s csakhamar a tisztelendő úr lakására ért. A tisztelendő úr azonban még nem volt otthon. Husz perczig kellett rá Passepartoutnak várakoznia, míg beszélhetett vele.

Hogy ne szaporítsuk a szót, a derék francia nyolcz óra harmincz perczkor hagyta el a tisztelendő úr házat. De mily állapotban!

Csak úgy rohant ki az utcára, zilált hajjal, kalap nélkül, úgy futott, mint a hogy futni emberemlékezet óta még nem láttak senkit. Három percz alatt hazaért. Lelkendezve rontott be gazdájához. Alig birt szóhoz jutni.

— Mi baj? — kérdezte Fogg Phileas.

— Uram, — szólt lihegve Passepartout, — a házasságkötés . . . lehetetlen . . .

— Lehetetlen?!

— Ugy van . . . holnap . . . lehetetlen . . .

— Miért?

— Mert holnap . . . vasárnap van ! . .
 — Holnap hétfő van ! — felelt Fogg Phileas.
 — Nem . . . ma . . . szombat !
 — Szombat ? Lehetetlen !
 — De, de, de az ! — kiáltott föl Passepartout. — Egy nappal elszámítottuk az időt. Huszon-
 négy órával előbb érkeztünk . . . Tessék sietni,
 mert már csak tíz perc van hátra.

Passepartout türelmetlen izgatottságában karon fogta gazdáját s valósággal kivonszolta magával az utcára.

Fogg Phileas, a kit inasa ugyszólva megszöktetett lakásáról, gondolkozni sem ért rá a dolog felől, kocsira ült, száz font borraivalót ígért a kocsisnak s miután két kutyát elgázoltatott és vagy öt kocsit feldöntetett, szerencsésen megérkezett a Reform-Club elé.

A club órája nyolcz órát, negyvennégy percet s ötvenkilencz másodpercet mutatott, midőn a tiszteletreméltó úriember a nagyterem küszöbén megjelent.

Fogg Phileas tehát megvalósította a lehetlennel látszó tervet : körülutazta a földet nyolczvan nap alatt s így megnyerte a fogadást.

De hát miként eshetett meg, hogy ez a csodálatosan pontos és mindent megfontoló férfiú akkorát tévedhetett, hogy csaknem áldozatává lett e tévedésnek ? Londonba érkezésekor hogyan hi-hette, hogy december 21-e van és szombat, holott csak december 20-a volt és péntek, vagyis elutazása óta csupán 79 nap ?

Csalódásának igen egyszerű és természetes volt az oka. Fogg Phileas, a nélkül, hogy tudta volna, egy teljes napot gazdálkodott meg utazása közben. Még pedig azért, mert utját kelet felé vette. Ha nyugat felé utazott volna, akkor meg egy napot veszít. Fogg Phileas ugyanis kelet felé utaz-

ván, napról-napra elejébe ment a napnak s így napjai annyi négy-négy percczel rövidültek, a hány fokon haladt át ebben az irányban. S mivel a föld kerülete 360 fokra van osztva, ha 360-at négygyel szorzunk, az eredmény 1440, vagyis a megtakarított idő 1440 percz = 24 óra.

Más szóval: míg Fogg Phileas folyton keletnek tartva 80 ízben látta fölkelni a napot, Londonban időző társai addig csak 79-szer láthatták.

S ezért nagy érdeklődéssel is várták a nyolczvanadik nap estéjén, a mely persze nem vasárnap, hanem, mint Passepartout szerencsére még idejekorán megtudta, szombat volt.

Passepartout nevezetes órája, mely az egész utazás alatt a londoni időt mutatta, mindenestre jelezte volna ezt, ha nemcsak az órákat, de a napokat is mutatja vala.

Fogg Phileas ur tehát megnyerte a huszezer fontot. Utazása körülbelül 19000 fontba került s így az eredmény anyagilag eléggé jelentéktelennek mondható.

De a közvélemény maga is azt hangoztatta, hogy e tiszteletreméltó uriembert e fogadásnál nem is nyereségvágy, hanem tisztára a nehézségek leküzdésének célja ösztökélte.

E felfogást eléggé igazolja az a körülmény is, hogy a fönnmaradt ezer fontot Passepartout és Fix között osztotta meg. Fixre ugyanis sehogy sem birt haragudni már.

Passepartout jutalmából azonban lefogta az 1920 óráig égett légszeszláng árát; de ezt csupán a rend és pontosság betartása végett cselekedte.

Távozván a clubból, Fogg Phileas Auda asszonyt látogatta meg. Rendes nyugodtságának hangján szólította meg:

— Asszonyom, most sincs kifogása házasságunk ellen?

— Fogg úr, — válaszolt az ifjú hölgy, — ezt a kérdést inkább én intézhetném önhöz. Ön, a mikor megkérte a kezemet, szegény ember volt és most ismét gazdag.

— Bocsánat, asszonyom, de vagyonomat önnek köszönhetem. Ha házasságunk ügyében nem küldöm szolgámat Wilson Sámuel tisztelendő urhoz, nem értesültem volna tévedésemről és ...

— Kedves Phileas, — szólt az ifju högy.

— Kedves Auda, — válaszolt Fogg ur.

S magától értetődik, hogy a házasságkötés negyvennyolcz óra multán csakugyan végbe ment.

Passepartout arcza csakugy ragyogott az örömtől és büszkeségtől, midőn Auda asszony tanujaként szerepelt. Ő mentette meg az ifju urnőt a máglyahalálból, e tisztesség tehát méltán megillette.

Másnap reggel Passepartout dühösen kopogtatott gazdája ajtaján. Az ajtó föltárult s Fogg ur kilépett rajta.

— Mi baj, Passepartout?

— Hogy mi baj? Kérem, épp most számítottam ki...

— Mit?

— Hogy a földet 78 nap alatt is körülutazhattuk volna.

— Persze, — válaszolt Fogg ur nyugodtan, — ha Indiában nem akadtak volna kalandjaink. De hát az esetben Auda urnővel sem hozott volna össze a sors és ő nem volna most a nőm és...

Abbahagyta, visszavonult, nyugodtan tévén be az ajtót maga után.

Nos, ily uton-módon nyerte meg Fogg Phileas a fogadást. Csakugyan körülutazta a földet nyolczvan nap alatt. Céljának elérése végett,

minden képzelhető alkalmatosságot fölhasznált: postahajókat, vasutakat, kocsit, vitorlás hajót, vitorlás szánt, elefántot, stb.

És a mi a fő, utazásának minden körülménye közt oly hidegvérrel s nyugalommal cselekedett, hogy már csak ezért is igaz csodálat illeti.

Hogy mit ért el e föladat sikeres megoldásával? Hogy mit hozott haza utjáról? — Hát semmit, — mondhatná az olvasó.

Nos, nem is hozott mást, csak éppen egy bájos nőt, a ki, bármennyire hihetetlennek lássék is ez, a világ legboldogabb emberévé tette.

S vajjon nem érdemes-e körülutazni a földet esetleg sokkal csekélyebb jutalom fejében is?

VÉGE.

TARTALOM.

	Oldal
XXIII. <i>fejezet:</i> Passepartout orra csodálatos hosszúra nyúlik --- --- --- ---	3
XXIV. <i>fejezet:</i> A Csöndes óceán --- ---	10
XXV. <i>fejezet:</i> San-Francisco és egy san-fran- ciskói népgyűlés. --- --- --- ---	18
XXVI. <i>fejezet:</i> A Pacific gyorsvonalán ..	26
XXVII. <i>fejezet:</i> Passepartoutnak óránként 20 mértföldnyi gyorsasággal kell a mormo- nok történetével megismerkednie --- ---	33
XXVIII. <i>fejezet:</i> Passepartout hiába kardoskodik a mellett, a mit a józan ész tanácsol. ---	42
XXIX. <i>fejezet:</i> Különféle események, a milye- nek csak az Egyesült Államok vasut- jain lehetségesek --- --- --- ---	52
XXX. <i>fejezet:</i> Fogg Phileas egyszerűen csak kötelességét teljesíti --- --- --- ---	60
XXXI. <i>fejezet:</i> Fix mindent elkövet, hogy elő- mozdítsa Fogg Phileas érdekeit --- ---	69
XXXII. <i>fejezet:</i> Fogg Phileas magával a bal- sorssal is szembeszáll --- --- ---	76
XXXIII. <i>fejezet:</i> Fogg Phileas a helyzet magas- latán --- --- --- --- --- ---	81
XXXIV. <i>fejezet:</i> Passepartoutnak merész és szo- katlan szójáték megeresztésére nyílik alkalma --- --- --- --- --- ---	91
XXXV. <i>fejezet:</i> Passepartout oly parancsot kap urától, melyet teljesen elegendő volt egyszer hallania --- --- --- ---	95
XXXVI. <i>fejezet:</i> A Fogg-részvények hatalmasan emelkednek --- --- --- ---	102
XXXVII. <i>fejezet:</i> Bebizonyul, hogy Fogg Phileas a föld körülutazása révén mit sem nyert, csupán boldogságra tett szert --- ---	107

197. **Bródy Sándor.** Emberfejek.
 198. **Hercege F.** Elbeszélések.
 199. **Janius (Zilahi Kiss Béla.)**
 Katona József élete.
 *200. **Rákosi Jenő.** Aesopus.
 201. **Cornelius Nepos.** Híres férfiakról. Dr. Székely István.
 *202. **Kisfaludy Károly.** Szilágyi Mihály szabadelűzése. — Mátyás Deák. — Hűség próbája. *Bánóczi*
 *203. **Eugène Brieux.** A bölcső. *Gábor Ignác.*
 204. **Ambrus Z.** Árnyékalakok.
 205. **Charles Dickens.** Vázlatok. Ford. G. Pogány I. és Pogány M.
 206. **Kazár Emil.** Elbeszélések.
 207—8. **H. G. Wells.** Dr. Moreau szigete. *Mikes Lajos.*
 209. **A Kalevalából.** A Lemninkäijnen-Rúnók. *Vikár B.*
 210. **Petőfi költeményei.** Élete és költészete. *Somogyi Gyula.*
 211. **Faludi F.** Három elbeszélés a "Téli Éjtszakák"-ból. *Radó A.*
 212. **Endrődi Sándor.** Ghitta. — Az otthon világából.
 213. **Multatuli.** Szaidza és egyéb történetek. *Gábor Ignác.*
 214—5. **Shakspere.** Othello, a velenczei mór. *Mikes Lajos.*
 216. **Zrínyi. Ádám.** *Ferenczi Z.*
 217. **Bárony I.** Szól a puska.
 218. **Angol elbeszélők tára.** *Philips. — Merrick. — Becke.) Marquis Géza*
 *219. **Gerhart Hauptmann.** A takácsok. *Komor Gyula.*
 220. **Petőfi.** Az apostol. *Jakab Ö.*
 221. **Radó A.** Dante.
 222. **Conan Doyle.** Doktor Holmes kalandjai. *Lándor T.* II. sor.
 223—224. **Mikszáth.** Ajó palócok.
 225. **Pierre Loti.** Tűnő képek. *Dr. Marquis Géza.*
 *226. **Tóth Ede.** A falu rossza
 227. **Kézai Simon.** Magyar Krónikája. *Császár Mihály.*
 228. **Benedek Elek.** Apró történetek.
 229. **Charles de Berkeley** A kis márkíné. *Lándor Tivadar.*
 230. **Petőfi.** Elbeszélő költem. I.
 *231—232. **Edmond Rostand.** *Cyrano de Bergerac.* *Abrányi E.*
 233—4. **Galdós.** Elektra. *Radó A.*
 235. **Petőfi.** Románcozok. *Lenkei H.*
 236—237. **Vergilius.** Aeneise. I. Ford. *Baróti Szabó Dávid.*
 Kiadták *Radó és Tóth R.*
 238—239. **Gróf Széchenyi István.** Hítel. Dr. *Gyulai Agost.*
 240. **Petőfi.** Elbeszélő költem. II.
 241—245. **Mikszáth.** Szent Péter esernyője. I—V. füzet.
 *246. **Bródy Sándor.** Hófehérke.
 247. **Amerikai elbeszélők.** *Szappanos Aladár.*
 248. **Heltai Jenő.** Gertie és egyéb elbeszélések.
 249. **Faludi Ferencz.** Versei. *Ferenczi Zoltán.*
 250. **Petőfi.** Barátság és szerelem. I. *Ferenczi Z.* Képekkel.
 251. **Rudyard Kipling.** A Dsungel könyve. III. Képekkel. *Mikes.*
 252. **Maxim Gorkij.** Csudra Makar és egyéb történetek. *Ambrozovics Dezső.*
 253. **Francois elbeszélők tára.** IV. *Marquis Géza.*
 254. **Jókai Mór.** Népvilág. Színyei *Ferencz.* (Isk. kiad.)
 *255—256. **Schiller.** Tell Vilmos *Váradi Antal.*
 *257—258. **Brieux.** A vörös talár. *Lándor Tivadar.*
 259. **Galeotto Marzio** könyve Mátyás királyról. *Császár M.*
 260—261. **Jókai Mór.** Válogatott részek Az új földesúr című regényből. Isk. kiadás.
 262. **Lenau** költeményeiből. *Feleki Sándor.*
 263. **Tutsek Anna.** Örvény és egyéb elbeszélések.
 *264—265. **Tolstoj Leo.** A sötétség országa. *Szabó Endre.*
 266—267. **Theuriet.** Virágos erdő. *Lándor Tivadar.*
 268. **C. Sallustius Crispus.** Catilina összeesküvése. *Kazinczy-Wirth.*
 269. **Gorkij Maxim.** Malva. *Yartin.*
 270. **Petőfi.** Barátság és Szerelmek. II. *Ferenczi Z.*
 271—272. **Gróf Apponyi Albert.** Válogatott beszédei. *Kőrösi H.*
 273. **Conan Doyle.** Dr. Holmes kalandjai. III. *Lándor Tivadar.*
 274. **Ouida.** A kis tolvaj és egyéb elbeszélések. *Marosi Rona.*
vessy Szeréna.
 275. **Feisner Ignác.** Képek a régi Pest-Budáról.
 *276. **Turgenyev.** A kegyelemkenyér. *Barabás Abel.*
 277—278. **Mikszáth.** A tót atyafiak.
 279. **Tacitus.** Germánia. *Tonelli.*

280. **Petőfi. Haza és szabadság. I.**
 281. **Kemechey Jenő.** Bodrogközi történetek.
 282.* **Maeterlinck.** A hivatlan vendég. — A vakok. *Marquis.*
 283. **Jókai Mór.** Márczius 15-iki szözetek. — A szabadságharczából.
 284. **Ambrus Zoltán.** Berzsenyi báró és családja. Tollrajzok a mai Budapestről. I. sorozat.
 285. — II. sorozat.
 286. **Jeanne Marni.** Akikről nem szól a krónika. *Marquis G.*
 287. **Plutarchos.** Caius Iulius Caesar. *Dr. Kacsóvics Kálmán.*
 *288—289. **Shakspere.** Romeo és Julia. *Telekes Béla.*
 290. **Petőfi. Haza és szabadság.** II. *Radni Gy.*
 291. **Jókai Mór.** Petőfi Sándorról
 292. **Ignotus.** Változatok a G húrón.
 293—294. **Vergilius.** Aeneise. II. Ford. *Baróti Szabó Dávid.* Kiadta *Radó Antal és Tóth Rezső.*
 295. **Turgenyev.** Csöndes vidékek. *Szabó Endre.*
 296. **Szomaházy István.** Elhízázott élet és egyéb történetek.
 297—298. **Vergilius.** Aeneis. Ford. *Baróti Szabó Dávid.* adta *Radó Antal és Tóth Rezső.*
 299. **Gorkij Maxim.** Huszon és egy.
 300. **Dóczi Lajos.** Csokonai
 301. **Báró Wesselényi Miklós.** Irta *Beöthy Zsolt.*
 302. **Demosthenes Philippiká.** Fordította *Borsos Károly.*
 303. **Az óriások világa.** Irta *Ifj. Hegedűs Sándor.*
 304—305. **Prakovszky a sikkovác.** Irta *Mikszáth Kálmán.*
 306. **Church J. A.** Római élet Clacero korában. I. *Szilasi Mór.*
 307. **Church J. A.** Római élet Clacero korából. II. *Szilasi Mór.*
 308—309. **Goethe.** Egmond.
 310. **Petőfi.** Vegyes költemények II. *Balassa József.*
 311—312. **Verne Gyula.** Utazás föld körül 80 nap alatt. I. *Telekes Béla.*
 313—314. **Verne Gyula.** Utazás föld körül 80 nap alatt. II. *Telekes Béla.*

A teljes jegyzéket kívánatra ingyen küldi meg a kiadóhivatal.

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedése

Budapesten, VI. ker., Andrásy-út 21. szám.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium az 1., 3., 5., 8., 11 12., 19., 20. 21., 22., 26., 27. sz. füzeteket az 1286—1898e. a középiskolák, tanító-, tanítónő-, óvónőképző-intézetek, polg. fiú- és leány-, felső keresk. és felsőbb leányisk. könyvtáraknak, a 30., 31., 32., 34., 36., 37., 38., 42., 43., 44., 46., 49., 50. sz. füzeteket a 3644—1898e. sz. a. középisk. ifjúsági könyvtáraknak és ugyanezen füzeteket a 3935—1898e. sz. a. polg. fiu-, polg. leány-, az óvónő-, tanító- és tanítónőképző-intézetek, felső kereskedelmi és felsőbb leányiskolák könyvtáraknak, az 52., 54., 61., 63., 64., 65., 68., 69., 70., 71., 73., 74., 75. sz. füzeteket a 734—1899e. sz. a. középiskolai, polgári fiu- és leány-, felsőbb leány, felső kereskedelmi iskolák, tanító- és tanítónőképző-intézeti könyvtáraknak, a 77., 78., 79., 84., 87—88., 90., 93., 94., 95., 96., 97., 101., 102—105., 106—108., 109—112., 114., 115. sz. a 3656—1899e. sz. a. középiskolák polgári fiu- és leány-, felsőbb leány- és felső kereskedelmi-, valamint tanító- és tanítónőképző-intézeti könyvtáraknak, a 120. 121—122., 125., 130., 133., 135., 137—139., 144., 145., 150. sz. füzeteket, a 4986/1899e. sz. alatt a középiskolák polgári fiu- és leány-, óvónő- és tanítónőképző-intézetek, valamint a felsőbb leány- és felső kereskedelmi iskolai ifjúsági könyvtáraknak, a 146., 148., 151—153., 254., 260—261. sz. füzeteket a 2099/1900. sz. a. középiskolák, polgári fiu- és leányiskolák, óvónő-, tanító- és tanítónő-képző-intézetek, valamint felső leányiskolák és felső kereskedelmi iskolák ifjúsági könyvtárainak beszerzésre ajánlotta. — Ugy szintén Budapest székesfőváros Tanácsa a 27563—98. sz. végzésével a Magyar Könyvtár iskolai czölöknak megfelelő füzeit a fő- és székvárosi polgári felső kereskedelmi-, felsőbb leány- és főreáliskolai ifjúsági könyvtárak számára való beszerzésre ajánlotta.

Nyomatott Wodianer F. és Fiaival, Budapesten.